

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نگاشت تجربی در اینستاگرام

سید عزت‌الله ضرغامی

۱۴۰۰-۱۴۰۳

نگاشت تجربی در اینستاگرام
وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

چاپ و صحافی: آینده
چاپ: تیر ۱۴۰۳
نشانی:
دفتر پیگیری‌های ویژه
وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

۳	فهرست
۱۷	مقدمه
۱۹	۱ - تودیع و معارفه
۱۹	۲ - سفر و نشاط حق همه مردم ایران است.
۲۱	۳ - حیف و میل
۲۱	۴ - میزبان ارتش
۲۲	۵ - ملاقات مردمی متفاوت!
۲۲	۶ - گردشگری ماجراجویانه!
۲۲	۷ - روضه خوانی در جلسه با نمایندگان مجلس
۲۳	۸ - حیران!
۲۳	۹ - زنان به یادماندنی!
۲۳	۱۰ - مردم در کاخ!
۲۴	۱۱ - پاسارگاد
۲۴	۱۲ - همکاری با ناجا
۲۴	۱۳ - گزارش سفر به اردبیل
۲۵	۱۴ - قزلباش ۱۴۰۰ در حاشیه سفر با اردبیل
۲۵	۱۵ - موزه‌ی خودرو
۲۶	۱۶ - گپ و گفت با فعالان گردشگری الکترونیک
۲۶	۱۷ - رفتار شاهان!
۲۶	۱۸ - عشق خودرو!
۲۶	۱۹ - سفر به سمنان
۲۷	۲۰ - منار ۱۰۰۰ ساله!
۲۸	۲۱ - بوم‌گردی!
۲۸	۲۲ - حال خوب مردم!
۲۹	۲۳ - میراث فراموش شده!

- ۲۹ - ۲۴ - خلاقیت یعنی ساختار شکنی!
- ۳۰ - ۲۵ - تکریم هنر!
- ۳۰ - ۲۶ - فضای مجازی با ماست!
- ۳۰ - ۲۷ - زیر میز زدن
- ۳۱ - ۲۸ - سلطانیه
- ۳۱ - ۲۹ - قلعه پرتغالی‌ها!
- ۳۲ - ۳۰ - دعوای دیدنی!
- ۳۲ - ۳۱ - حواشی دیدنی سفر به زنجان!
- ۳۳ - ۳۲ - اصفهان!
- ۳۴ - ۳۳ - شبهای زاینده رود
- ۳۴ - ۳۴ - مرثیه صنایع دستی!
- ۳۵ - ۳۵ - ای ایران! در سفر به اصفهان، از اثر تاریخی بقعه‌ی پیر پیربکران
فلاورجان هم بازدید کردم.
- ۳۵ - ۳۶ - دوستان زرتشتی من!
- ۳۶ - ۳۷ - برو!
- ۳۶ - ۳۸ - قنات، معجزه‌ای در اعماق زمین!
- ۳۷ - ۳۹ - دوستان اصفهانی من!
- ۳۸ - ۴۰ - دوستان گردشگر من!
- ۳۸ - ۴۱ - دوست کلاه مخملی من!
- ۳۸ - ۴۲ - سالار!
- ۳۹ - ۴۳ - گلابدان بی گلاب!
- ۳۹ - ۴۴ - شهر ملی انگشتر!
- ۴۰ - ۴۵ - روز تنهایی!
- ۴۰ - ۴۶ - گردشگری بانوان!
- ۴۰ - ۴۷ - سافاری!

- ۴۸ - شغلم به انگلیسی چی میشه؟! ۴۱
- ۴۹ - تعظیم به معلولین! ۴۱
- ۵۰ - گردشگری ویژه معلولین! ۴۲
- ۵۱ - قهوه دالاس! ۴۳
- ۵۲ - پشمک حاج خلیفه! ۴۴
- ۵۳ - پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی گردشگری و صنایع وابسته ۴۴
- ۵۴ - کبوترخانه! ۴۵
- ۵۵ - کارگردان با شخصیت! ۴۶
- ۵۶ - ابهام‌زدایی از تاریخ! ۴۶
- ۵۷ - تفویض اختیار! ۴۷
- ۵۸ - سرو سیمین! ۴۸
- ۵۹ - موقعیت هادی! ۵۰
- ۶۰ - وارونه‌بافی! ۵۰
- ۶۱ - با هتل داران! ۵۱
- ۶۲ - با شرف‌ال‌مکان‌بالمکین آشنا هستید. ۵۱
- ۶۳ - روز مهندس مبارک! ۵۲
- ۶۴ - موزه آبگینه! ۵۲
- ۶۵ - عمار یاسر صحابی بزرگ رسول خدا (ص) و امیرمؤمنان است! ۵۳
- ۶۶ - بلیط فروش! ۵۴
- ۶۷ - شرط‌بندی! ۵۴
- ۶۸ - در دفاع از میراث فرهنگی! ۵۵
- ۶۹ - دوتارا! ۵۶
- ۷۰ - گردشگری سینمایی! ۵۶
- ۷۱ - هتل رامسر! ۵۷

- ۵۷ - ۷۲ - نوروز ۱۴۰۱
- ۵۸ - ۷۳ - اشکورات!
- ۵۹ - ۷۴ - دهکده‌ی ملی سفال!
- ۵۹ - ۷۵ - مصائب گردشگری!
- ۶۰ - ۷۶ - سفیر میراث فرهنگی
- ۶۱ - ۷۷ - طر قبه - شانديز
- ۶۱ - ۷۸ - زائر!
- ۶۲ - ۷۹ - طالقان
- ۶۳ - ۸۰ - تاناكورا!
- ۶۴ - ۸۱ - مخزن!
- ۶۴ - ۸۲ - ميراث ناملموس!
- ۶۵ - ۸۳ - دیدار با هنرمندان صنایع دستی!
- ۶۵ - ۸۴ - تخت جمشید
- ۶۶ - ۸۵ - مرمت!
- ۶۷ - ۸۶ - صبحانه‌ی کاری!
- ۶۷ - ۸۷ - میراث باستانی
- ۶۸ - ۸۸ - بشقاب سیمین ساری!
- ۶۹ - ۸۹ - شمس‌العماره!
- ۷۰ - ۹۰ - مصائب حفظ حریم!
- ۷۰ - ۹۱ - کمپر باز!
- ۷۱ - ۹۲ - نشست خبری
- ۷۲ - ۹۳ - همکار ما خانم شرلی
- ۷۳ - ۹۴ - هزینة حفظ حریم!
- ۷۴ - ۹۵ - بازار تبریز
- ۷۵ - ۹۶ - مردم ۱

- ۷۶ - ۹۷ - مردم ۲
- ۷۶ - ۹۸ - گردشگری کشاورزی!
- ۷۷ - ۹۹ - برق تالاب!
- ۷۷ - ۱۰۰ - حفاری!
- ۷۹ - ۱۰۱ - پل خواجه
- ۷۹ - ۱۰۲ - بزرگان صنایع دستی!
- ۸۰ - ۱۰۳ - شیره کش خونه!
- ۸۰ - ۱۰۴ - خوزستان ما!
- ۸۱ - ۱۰۵ - سازه‌های آبی شوستر!
- ۸۲ - ۱۰۶ - دهقان فداکار!
- ۸۳ - ۱۰۷ - جمهوری آذربایجان
- ۸۴ - ۱۰۸ - هتل ۲۶۰ متری!
- ۳۴ - ۱۰۹ - بز نیم بیرون
- ۸۵ - ۱۱۰ - چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی
- ۸۶ - ۱۱۱ - شیرین شیرین!
- ۸۷ - ۱۱۲ - بوتیک هتل!
- ۸۷ - ۱۱۳ - بیستون!
- ۸۸ - ۱۱۴ - همسایه‌های بیستون!
- ۸۹ - ۱۱۵ - پل معلق مشکین شهر!
- ۹۰ - ۱۱۶ - جانونی!
- ۹۰ - ۱۱۷ - گنج‌نامه
- ۹۱ - ۱۱۸ - مصائب تملک!
- ۹۱ - ۱۱۹ - خوان وفا!
- ۹۲ - ۱۲۰ - قزوین!
- ۹۲ - ۱۲۱ - کافی شاپ گردی!

- ۹۳ ۱۲۲ - شاقول!
- ۹۳ ۱۲۳ - سیصد!
- ۹۴ ۱۲۴ - جای عمو حسن!
- ۹۵ ۱۲۵ - به نام خدایی که شادی را آفرید!
- ۹۵ ۱۲۶ - فرصت زندگی!
- ۹۶ ۱۲۷ - بزرگان دوبله!
- ۹۶ ۱۲۸ - معماری!
- ۹۷ ۱۲۹ - حاشیه‌های بیستون!
- ۹۷ ۱۳۰ - ری!
- ۹۸ ۱۳۱ - حواشی سفر!
- ۹۹ ۱۳۲ - خوش‌بینی!
- ۱۰۰ ۱۳۳ - شرق!
- ۱۰۱ ۱۳۴ - کشتی با چوخه!
- ۱۰۱ ۱۳۵ - سیاه چادر!
- ۱۰۲ ۱۳۶ - حاشیه‌های شرق!
- ۱۰۲ ۱۳۷ - فاطمه بیگم!
- ۱۰۳ ۱۳۸ - با اربعین!
- ۱۰۳ ۱۳۹ - شیر!
- ۱۰۴ ۱۴۰ - بام‌های طلایی خور!
- ۱۰۴ ۱۴۱ - سبزوار
- ۱۰۵ ۱۴۲ - دهه‌ی هشتادی‌ها!
- ۱۰۵ ۱۴۳ - خانوم بزرگ‌ها!
- ۱۰۶ ۱۴۴ - آقا علی عباس!
- ۱۰۶ ۱۴۵ - دهه نودی‌ها!
- ۱۰۶ ۱۴۶ - طعم فرانسوی!

- ۱۰۷ - ۱۴۷ - خانه سرهنگ!
- ۱۰۷ - ۱۴۸ - باغ شازده!
- ۱۰۸ - ۱۴۹ - بازار کرمان!
- ۱۰۸ - ۱۵۰ - با ارامنه خوبمان!
- ۱۰۹ - ۱۵۱ - دانشگاه شریف
- ۱۱۰ - ۱۵۲ - دوره‌های معماری!
- ۱۱۰ - ۱۵۳ - گردشگری ورزشی
- ۱۱۱ - ۱۵۴ - هرمزگان!
- ۱۱۲ - ۱۵۵ - با شریفی‌ها!
- ۱۱۳ - ۱۵۶ - جلال مقامی!
- ۱۱۳ - ۱۵۷ - لنگرود!
- ۱۱۴ - ۱۵۸ - به نام خداوند رنگین کمان!
- ۱۱۵ - ۱۵۹ - طاق کسری!
- ۱۱۶ - ۱۶۰ - نشست بغداد
- ۱۱۸ - ۱۶۱ - رستم داستان ما!
- ۱۱۸ - ۱۶۲ - حمام چهار فصل!
- ۱۱۹ - ۱۶۳ - امیرکبیر!
- ۱۲۰ - ۱۶۴ - تفت!
- ۱۲۰ - ۱۶۵ - میبد!
- ۱۲۱ - ۱۶۶ - خمین؛
- ۱۲۲ - ۱۶۷ - فلک الافلاک!
- ۱۲۳ - ۱۶۸ - دایه، دایه، وقت جنگه!
- ۱۲۳ - ۱۶۹ - شهر زیر زمینی سامن
- ۱۲۳ - ۱۷۰ - تله کابین!
- ۱۲۴ - ۱۷۱ - هزاوه!

- ۱۲۵ - ۱۷۲ - پاریس!
- ۱۲۵ - ۱۷۳ - فاطمه (س) یاور احمد!
- ۱۲۶ - ۱۷۴ - بازار خوی!
- ۱۲۶ - ۱۷۵ - خانم‌های قوچانی!
- ۱۲۷ - ۱۷۶ - تاج!
- ۱۲۷ - ۱۷۷ - داراب (۱)
- ۱۲۸ - ۱۷۸ - داراب (۲)
- ۱۲۹ - ۱۷۹ - فسا
- ۱۲۹ - ۱۸۰ - ایران کوچک!
- ۱۳۰ - ۱۸۱ - ایران کوچک (۲)
- ۱۳۰ - ۱۸۲ - ایران کوچک (۳)
- ۱۳۰ - ۱۸۳ - بلقیس!
- ۱۳۱ - ۱۸۴ - بافت تاریخی شیراز!
- ۱۳۲ - ۱۸۵ - سرو سیمین!
- ۱۳۲ - ۱۸۶ - سیم کارت!
- ۱۳۳ - ۱۸۷ - بوشهر!
- ۱۳۴ - ۱۸۸ - بوشهر (۲)
- ۱۳۵ - ۱۸۹ - اسد آباد!
- ۱۳۵ - ۱۹۰ - نوروز!
- ۱۳۶ - ۱۹۱ - نوروز مبارک!
- ۱۳۷ - ۱۹۲ - غار علیصدر!
- ۱۳۷ - ۱۹۳ - الهی بعلی
- ۱۳۸ - ۱۹۴ - جوانان!
- ۱۳۸ - ۱۹۵ - گزارش سفرهای نوروزی!
- ۱۳۹ - ۱۹۶ - صنایع دستی اسفراین!

- ۱۳۹ - ۱۹۷ - موزه متروپولیتن - نیویورک!
- ۱۴۰ - ۱۹۸ - جن گیر!
- ۱۴۰ - ۱۹۹ - عشایر شاهسون!
- ۱۴۱ - ۲۰۰ - اتوبوس!
- ۱۴۲ - ۲۰۱ - حکیم مطهر!
- ۱۴۳ - ۲۰۲ - گردشگری ورزشی ۲
- ۱۴۴ - ۲۰۳ - بومگردی بلقیس!
- ۱۴۴ - ۲۰۴ - تخت سلیمان!
- ۱۴۶ - ۲۰۵ - یاسوج
- ۱۴۷ - ۲۰۶ - دهدشت!
- ۱۴۸ - ۲۰۷ - میاندوآب!
- ۱۴۸ - ۲۰۸ - گردشگری هیجانی!
- ۱۴۹ - ۲۰۹ - آبشار مارگون!
- ۱۴۹ - ۲۱۰ - زهره ادهمی!
- ۱۵۰ - ۲۱۱ - حواشی میراث!
- ۱۵۱ - ۲۱۲ - زرنند و کوهینان!
- ۱۵۲ - ۲۱۳ - اردشیر بابکان!
- ۱۵۲ - ۲۱۴ - میانه
- ۱۵۳ - ۲۱۵ - ایل قشقایی!
- ۱۵۴ - ۲۱۶ - ایل قشقایی (۲)
- ۱۵۴ - ۲۱۷ - چهره‌های ماندگار (۲)
- ۱۵۵ - ۲۱۸ - پدری کنیم!
- ۱۵۶ - ۲۱۹ - بزرگان صنایع دستی ۲
- ۱۵۷ - ۲۲۰ - ۱۰۳ سال امانت‌داری!
- ۱۵۷ - ۲۲۱ - فریمان!

- ۱۵۸ - ۲۲۲ - آبشار قره‌سو!
- ۱۵۹ - ۲۲۳ - نوازندگی با چوخه!
- ۱۵۹ - ۲۲۴ - چک چک!
- ۱۶۰ - ۲۲۵ - نهر مسیح!
- ۱۶۱ - ۲۲۶ - خداوند الموت!
- ۱۶۲ - ۲۲۷ - همایش گردشگری سلامت!
- ۱۶۳ - ۲۲۸ - نقاره‌زنی!
- ۱۶۳ - ۲۲۹ - اردشیر بابکان ۲
- ۱۶۴ - ۲۳۰ - حسین (ع)، از زبان بیضایی!
- ۱۶۴ - ۲۳۱ - رزومه سازی!
- ۱۶۵ - ۲۳۲ - تیرهای انحرافی!
- ۱۶۵ - ۲۳۳ - بودای روزه‌دار!
- ۱۶۶ - ۲۳۴ - حواشی پاکستان!
- ۱۶۸ - ۲۳۵ - اجلاس پاکستان!
- ۱۶۹ - ۲۳۶ - اقبال لاهوری!
- ۱۷۰ - ۲۳۷ - عبا بافی!
- ۱۷۲ - ۲۳۸ - مزرعه گردشگری!
- ۱۷۲ - ۲۳۹ - زاپاتا!
- ۱۷۳ - ۲۴۰ - حرمت پاکیزگی!
- ۱۷۳ - ۲۴۱ - شب‌های پاوه!
- ۱۷۴ - ۲۴۲ - زنان میوان!
- ۱۷۶ - ۲۴۳ - زنان میوان (۲)
- ۱۷۶ - ۲۴۴ - بازار جوانرود!
- ۱۷۷ - ۲۴۵ - اربعینی‌ها!
- ۱۷۷ - ۲۴۶ - قلعه‌ی ایرج!

- ۱۷۸ - ۲۴۷ - حواشی پیشوا!
- ۱۷۸ - ۲۴۸ - مسجد جامع ورامین!
- ۱۷۹ - ۲۴۹ - رونالدو!
- ۱۷۹ - ۲۵۰ - برنامه‌ی هفتم!
- ۱۸۰ - ۲۵۱ - مسجد جامع نائین!
- ۱۸۰ - ۲۵۲ - الواح آمد!
- ۱۸۱ - ۲۵۳ - جشنواره انبه!
- ۱۸۲ - ۲۵۴ - دخترکش!
- ۱۸۲ - ۲۵۵ - ارگ بم!
- ۱۸۴ - ۲۵۶ - حواشی افتتاحیه‌ها
- ۱۸۴ - ۲۵۷ - جای مردان سیاست بنشانید درخت!
- ۱۸۵ - ۲۵۸ - حیران!
- ۱۸۶ - ۲۵۹ - حیران ۲
- ۱۸۷ - ۲۶۰ - الحق سلاحی
- ۱۸۷ - ۲۶۱ - معجزه‌ی مرمت!
- ۱۸۸ - ۲۶۲ - رودکی - تاجیکستان!
- ۱۸۸ - ۲۶۳ - مسجد امام اعظم
- ۱۸۹ - ۲۶۴ - غار کتله‌خور!
- ۱۹۰ - ۲۶۵ - قهوه‌خانه - بیجار!
- ۱۹۱ - ۲۶۶ - دیزی سنگی زنجان!
- ۱۹۱ - ۲۶۷ - جزیره آشوراده!
- ۱۹۲ - ۲۶۸ - ایرانیان خارج از کشور!
- ۱۹۲ - ۲۶۹ - بیمه!
- ۱۹۳ - ۲۷۰ - میراث‌داری!
- ۱۹۳ - ۲۷۱ - جیرفت!

- ۱۹۴ - ۲۷۲ - شیر!
- ۱۹۴ - ۲۷۳ - کروکودیل!
- ۱۹۵ - ۲۷۴ - چک‌چک!
- ۱۹۶ - ۲۷۵ - قرمز و آبی!
- ۱۹۷ - ۲۷۶ - شراب ناب!
- ۱۹۸ - ۲۷۷ - مازندران
- ۱۹۸ - ۲۷۸ - کفتر باز!
- ۱۹۹ - ۲۷۹ - شرط‌بندی!
- ۱۹۹ - ۲۸۰ - به نام خدایی که شادی را آفرید!
- ۲۰۰ - ۲۸۱ - سافاری!
- ۲۰۱ - ۲۸۲ - پرچم!
- ۲۰۱ - ۲۸۳ - افطار گردشگری!
- ۲۰۲ - ۲۸۴ - بام‌های طلایی خور!
- ۲۰۲ - ۲۸۵ - آخرین آمار!
- ۲۰۳ - ۲۸۶ - قدرت ترمیم (۱)
- ۲۰۴ - ۲۸۷ - دست بوسی!
- ۲۰۴ - ۲۸۸ - قدرت ترمیم (۲)
- ۲۰۵ - ۲۸۹ - پالنگان!
- ۲۰۵ - ۲۹۰ - تیراندازی!
- ۲۰۶ - ۲۹۱ - عمان!
- ۲۰۷ - ۲۹۲ - صنایع دستی
- ۲۰۷ - ۲۹۳ - فریمان
- ۲۰۸ - ۲۹۴ - فرخ شهر
- ۲۰۹ - ۲۹۵ - بام ایران
- ۲۱۰ - ۲۹۶ - قلعه‌ی چالشترا!

- ۲۱۱ - ۲۹۷ - تسهیل صادرات!
- ۲۱۱ - ۲۹۸ - خاطره‌ای از رهبری!
- ۲۱۲ - ۲۹۹ - ایران باستان!
- ۲۱۳ - ۳۰۰ - با رئیس‌جمهور
- ۲۱۳ - ۳۰۱ - با ریسی!
- ۲۱۴ - ۳۰۲ - انتخابات ریاست جمهوری!
- ۲۱۴ - ۳۰۳ - خانه صنایع دستی!
- ۲۱۵ - ۳۰۴ - ادای احترام به صنایع دستی!
- ۲۱۶ - ۳۰۵ - پارک شوگانگ
- ۲۱۶ - ۳۰۶ - موزه ملی چین!
- ۲۱۷ - ۳۰۷ - یار دوازدهم!
- ۲۱۷ - ۳۰۸ - ماموریت چین!
- ۲۱۹ - ۳۰۹ - شیرخوار!
- ۲۲۰ - ۳۱۰ - روز با ریسی!
- ۲۲۰ - ۳۱۱ - چهره‌های ماندگار ۳
- ۲۲۱ - ۳۱۲ - ریشه‌ها!
- ۲۲۱ - ۳۱۳ - خوانسار
- ۲۲۲ - ۳۱۴ - مسجد جامع گلپایگان!
- ۲۲۲ - ۳۱۵ - تپه‌های تاریخی!
- ۲۲۳ - ۳۱۶ - تابوی کنسرت!
- ۲۲۴ - ۳۱۷ - بازار وکیل!
- ۲۲۵ - ۳۱۸ - ارگ کریمخان!
- ۲۲۵ - ۳۱۹ - حواشی شیراز!
- ۲۲۶ - ۳۲۰ - نظام اداری هخامنشیان!
- ۲۲۶ - ۳۲۱ - زیبایی تفاوت‌ها!

۲۲۷	۳۲۲ - آق قلا!
۲۲۷	۳۲۳ - تخت سلیمان!
۲۲۹	۳۲۴ - شاهین شهر!
۲۳۰	۳۲۵ - دهکده سلامت!
۲۳۰	۳۲۶ - درختکاری
۲۳۰	۳۲۷ - مردم، تویسرکان!
۲۳۱	۳۲۸ - نرگس!
۲۳۱	۳۲۹ - فسا ۲
۲۳۲	۳۳۰ - غار قوری قلعه!
۲۳۲	۳۳۱ - شب یلدا!
۲۳۲	۳۳۲ - تولد گردشگری دریایی!
۲۳۳	۳۳۳ - حواشی سفر به رامسر!
۲۳۴	۳۳۴ - دستکند!
۲۳۴	۳۳۵ - وزیر بهداشت
۲۳۵	۳۳۶ - لب کارون
۲۳۵	۳۳۷ - ارومیه
۲۳۵	۳۳۸ - سه قطره خون
۲۳۶	۳۳۹ - حمام کردشت
۲۳۷	۳۴۰ - مرند
۲۳۴	۳۴۱ - بیرجند
۲۳۷	۳۴۲ - یاس کبود
۲۳۸	۳۴۳ - مسجد جامع سنندج
۲۳۹	کلید واژگان
۲۹۷	فهرست ملی
۳۱۶	فهرست بین‌المللی

مقاله

از ابتدای شروع مسئولیتیم در وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تصمیم گرفتیم، ظرفیت صفحات مجازی شخصی‌ام به ویژه اینستاگرام را در خدمت اطلاع‌رسانی، ارائه گزارش و تحلیل و افزایش سواد میراثی علاقه‌مندان قرار دهم.

در طول این مدت که به ۲۰۶ شهر و تعداد معتابهی روستا سفر کردم، تلاشم بر این بود که در حد وقت و بضاعت، ویدئو کلیپ‌های برگزیده‌ای را به همراه متن مختصر و در عین حال مرتبط و بدون زیاده‌گویی در اختیار همراهم در صفحه قرار دهم.

این مجموعه، به منزله‌ی یک جزوه آموزشی، برای همکاران خویم در سراسر کشور و همه فعالان و علاقه‌مندان در ۳ حوزه مأموریت این وزارتخانه خواهد بود.

در انتهای کتاب کلید واژه‌های مهم پُست (یادداشت)ها جهت هدایت خوانندگان به سمت موضوعات مورد علاقه آنان احصا شده است. لازم می‌دانم از زحمات ارزشمند سرکار خانم دکتر طاهره قیومی و همکاران جوان و پرتلاش ایشان در تنظیم و تدوین این مجموعه تشکر و قدردانی کنم.

سید عزت‌الله ضرغامی

تیرماه ۱۴۰۳

۱- تودیع و معارفه

در جلسه تودیع جناب آقای مونسان گفتم: بدنه‌ی کارشناسی و متخصص وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، دانشگاهیان و اساتید فن، صنوف مجرب و علاقمند و بخش خصوصی ارزشمندی که در این حوزه سرمایه‌گذاری کرده است، از مزیت‌های نسبی ما در انجام مأموریت‌های محوله است.

۲- سفر و نشاط حق همه مردم ایران است.

برخی محورهای سخنان مهندس ضرغامی در مراسم اختتامیه گردهمایی روسای انجمن‌های صنفی استان‌های سراسر کشور

- بخش خصوصی، برنامه‌ی سفر ارزان را برای اقشار کم درآمد، طراحی کند. سفر و شادی حق همه مردم است، نه یک گروه خاص!
- من روی کمک بخش خصوصی در مشورت‌دهی و اجرای طرح‌های مهم حساب کرده‌ام.

- به یاری خدا و به کمک شما اصناف، زیر میز موانع و مشکلات می‌زنیم.

- هر کسی گردشگری را قطب‌بندی کند خیانت کرده! سفرهای زیارتی در کنار سفرهای سیاحتی حق مسلم مردم ایران است.

- شوق زندگی و امید، برای مردم در سفر، اوج می‌گیرد.
- یکی از راه‌های برون رفت از بحران‌ها و رفع موانع، وحدت و همدلی است؛ همه‌ی اصناف، تشکل‌ها و انجمن‌ها باید همدل و یک صدا شوند.

- سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکلهای مختلف در برخی موارد با یکدیگر اختلاف دارند؛ باید تلاش کنیم این اختلافات کنار گذاشته شود تا در این بدنه‌ی ارزشمند وحدت ایجاد شود؛ همه با هم هستیم و بازی برد برد برای همه‌ی فعالان این حوزه است.
- مردم ما با همه‌ی دنیا متفاوت هستند. شما فعالان صنعت گردشگری، خط مقدم معرفی این ملت، فرهنگ و میراث ناملموس و ملموسی که فوق‌العاده ارزشمند است، هستید. رتبه و جایگاه ما در این خصوص در دنیا مشخص است.
- سفرهای زیارتی در کنار سفرهای سیاحتی، حق مسلم مردم ایران است.
- امروز مردم خوب ما می‌دانند که بعد از مشهد و قم، شاه‌چراغ شیراز جایگاه سوم زیارتی کشور است و بسیاری از مردم که به این استان سفر می‌کنند هم انگیزه زیارتی برای مضع شریف این بزرگوار دارند و هم تاریخ شنیدنی آن. استان فارس سایر جاذبه‌های گردشگری را در همه ابعاد دارد.
- در تصمیم‌گیری‌ها از نظرات تشکلهای استفاده می‌کنیم، بخش خصوصی برای ما محوریت دارد.
- این دولت آمده است تا موانع را بردارد و راه را باز کند و از پشت میز به میدان برود زیرا مشکلات باید در میدان حل شود.
- برای گردشگری سلامت، دریایی، کشاورزی، تاریخی، ماجراجویانه، کوهستان و کویر به شکل مستقل برنامه‌ریزی می‌کنم.
- بسته‌های متنوع گردشگری نیاز داریم؛ تا با یک تعطیلی همه

به سمت شمال نروند و جاده‌ها بسته شود! مگر فقط شمال ظرفیت گردشگری ماست؟ همه جای کشور ظرفیت گردشگری دارد. باید مردم را آگاه کنیم، اطلاع‌رسانی با من است. یکی از مزیت‌های نسبی من وقتی آمدم به این حوزه سابقه‌ام در رسانه و اطلاع‌رسانی است.

● امامزاده‌ها جزو ظرفیت گردشگری کشورمان است و برنامه جدی برای آن داریم.

۳- حیف و میل

دیروز با نمایندگان ۳ استان شمالی جلسه داشتم. در دبیرخانه مستقلى که خودشان اداره خواهند کرد، موضوعاتی از قبیل اولویت اجرایی برنامه‌های بدون بودجه، حمایت از سرمایه‌گذاران، حل و فصل برخی مشکلات قانونی و مجوزها، بسته‌بندی گردشگری مناسب با ۳ استان و... را پیگیری خواهیم کرد. بسیاری از مسائل آنان مشترک است.

تجربه خوبی برای هماهنگی‌های منطقه‌ای و پرهیز از آسیب‌های احتمالی نگاه بخشی به مسائل بود.

این تجربه موفق را به سایر وزرا هم منتقل کردم.

۴- میزبان ارتش

میزبان امیر موسوی فرمانده محترم ارتش و سایر فرماندهان بودم. می‌گفتند ارتش آماده همه گونه همکاری در حوزه ماموریتی ماست. توریسم دریایی به طور جدی بحث شد. سواحل مکران و جزایر خلیج فارس محل جلسه بعدی من و امیر سیاری خواهد بود.

۵- ملاقات مردمی متفاوت!

در سفر استانی ایلام، مردم پشت درِ اتاق فرماندار تجمع کرده بودند و به مسئولی که می‌خواست آنان را به نوبت داخل بفرستد اعتراض می‌کردند.

مجبور شدم شخصاً درِ اتاق جلسه را باز کنم و همه را یکجا داخل بفرستم. اعتراضات هم تمام شد! این خانم را هم روی صندلی فرماندار نشاندم. اینجوری بهتر شد!

۶- گردشگری ماجراجویانه!

ماجراجویی، از انواع جذاب گردشگری در دنیاست. کلا برای آدم‌های شجاع ارزش قائلم. در مسیر ایلام به بدره دره‌های عمیقی وجود دارد که گردشگران خاص و آموزش دیده به کمک تجهیزات از آن استفاده می‌کنند. به فرماندار و سایر مسولین تذکر دادم که حتما نرده‌های حفاظتی در آنجا نصب کنند. پل‌های کوتاه هم می‌تواند برای گردشگران لذت بخش باشد.

۷- روضه خوانی در جلسه با نمایندگان مجلس

در جلسه‌ی ثابت من با نمایندگان مجلس، امروز خدمت آقای رسولی نژاد نماینده محترم دماوند و فیروزکوه و فرمانداران و فعالان اقتصادی و گردشگری این حوزه انتخابیه بودم. روحانی جوان و خوش ذوق حاضر در جلسه به دلیل ایام خاص، دل‌های ما را روانه کرد.

۸- حیران!

اگر توصیه‌های رهبری در مورد سقف تراز ۱۸۰۰ متر ساخت و ساز در تهران نبود، الآن تا نوک کوه‌ها برج‌سازی کرده بودند. گردنه‌ی حیران، نمونه بارز تخریب محیط زیست و منابع طبیعی اعجاز گونه منطقه‌ی شمال کشور است.

جدیت در حفظ اصول، درکنار پرهیز از سخت‌گیری‌های بلاوجه در حل مشکلات مربوط به حریم‌ها و کسب رضایت مردم، باید پایا به پای هم جلو برود.

۹- زنان به یادماندنی!

از طریق فضای مجازی پیام سرکار خانم قهرمانی مدافع سلامت و سرپرست مجموعه‌ی ارائه‌ی خدمات واکسیناسیون مستقر در کاخ موزه نیاوران را دریافت کردم و برای خدقوت خدمت آنها رسیدم. عاشقانه کار می‌کنند و از آن لذت می‌برند. همکاران من، به ویژه مدیریت مجموعه تلاش تحسین برانگیزی در این ۱۰۰ روز داشته اند. کاخ شاه امروز در خدمت مردم است.

۱۰- مردم در کاخ

مردم در کاخ در بازدید از کاخ موزه نیاوران با مردم صحبت کردم. پیشنهادات و انتقادات خودشان را صریح و دلسوزانه مطرح می‌کردند. خیلی خوب بود. گردشگری «خانواده محور» اولویت برنامه‌های من است. هر جا خانواده هست، همه‌ی خوبی‌ها جمع است. تو همین ویدئو هم معلومه.

۱۱- پاسارگاد

در سفر فارس برای زیرساخت‌ها و سایر خدمات مورد نیاز پاسارگاد حدود ۲۰ میلیارد تومان تخصیص دادیم. پاسارگاد نماد مدنیت و متعلق به جامعه‌ی بشری است، به همین دلیل ثبت جهانی شده است. مجموعه‌ای از باغ‌های ایرانی هم که به ثبت جهانی رسیده شامل باغ‌های پاسارگاد هم هست. کوروش یک شخصیت جهانی است که به اعتقاد مرحوم علامه طباطبایی همان ذوالقرنین است که در قرآن به آن اشاره شده است. نام کوروش با "وحدت" درآمیخته است او پیشگام در اتحاد اقوام، قبائل و ملت‌هاست. کوروش مورد احترام همه ایرانیان و برای مردم منطقه پاسارگاد مایه افتخار است. دو قطبی سازی از مفاخر ملی راه به جایی نمی برد. مشکلات عدیده مردم پاسارگاد به دلیل محدودیت‌های حریم آرامگاه را باید با تدبیر حل کنیم.

۱۲- همکاری با ناجا

میزبان سردار اشتری و روسای پلیس پیشگیری و امنیت ناجا بودیم. حفظ میراث فرهنگی و رشد و رونق گردشگری به رفتار پلیس گره خورده است. تصمیمات خوبی گرفتیم. باید موانع گردشگری به سرعت مرتفع شود.

۱۳- گزارش سفر به اردبیل

- افتتاح ۳۷ پروژه در حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
- بازدید از بازارچه صنایع دستی و گفت و گو با هنرمندان و صنعتگران
- دیدار با امام جمعه اهل تسنن عنبران و هنرمندان به مناسبت هفته

و حدت

- بازدید از محل تصویربرداری فیلم تلویزیونی گردشگری ایران ۹۱
- بازدید از پایگاه جهانی شیخ صفی‌الدین اردبیلی
- ادای احترام به شهدای جنگ چالدران
- بازدید از روستای اندراب و نثار گل بر مزار مطهر شهدا
- بازدید از آبدرمانی ساری سوبازدید از آبدرمانی قهوه سوئی
- دیدار با کسبه و بازاریان شهرستان سرعین و بررسی مشکلات آنها

۱۴- قزلباش ۱۴۰۰ در حاشیه سفر باردیل

وزارتخانه‌ی ما در بخش حقوق و دستمزد کارکنان در انواع عضویت‌ها مشکلات زیادی دارد از جمله قزلباش ورودی بقعه‌ی شیخ صفی! از او خواستم که فعلاً ابهت قزلباش را بهم نزند تا بعداً راجع به حقوقش صحبت کنیم! گپ و گفت با هنرمندان صنایع دستی و مردمی که در حال استفاده از چشمه‌های آب گرم سرعین بودند هم برای من مفید بود.

۱۵- موزه‌ی خودرو

موزه‌های تخصصی نقش مهمی در بالا بردن سطح آگاهی‌های مردم دارند. از جمله موزه‌ی خودرو. خودروهای بالاتر از ۵۰ سال در کنار برخی از ویژگی‌های دیگر، خودروهای تاریخی هستند. ۲۷۴ پلاک خودرو تاریخی از طرف ما صادر شده و ۱۸۰۰ خودرو دیگر در نوبت هستند. از حدود ۱۳ هزار خودرو در کشور به نظر می‌رسد ۴-۳ هزار تای آنها شرایط دریافت پلاک تاریخی دارند. اکثر خودروهای این موزه سفارش خاندان پهلوی به کمپانی‌های مشهور جهانی برای استفاده شخصی است. این موزه برای ((عشق خودرو)) ها خیلی خوب است!

۱۶- گپ و گفت با فعالان گردشگری الکترونیک

فعالان دیجیتال می‌گویند: رابطه‌ی وزارتخانه‌ی شما با ما قهری بوده، نه تعاملی! به روز نشده‌اید! خدمات ما را تعریف نکرده‌اید و می‌گوئید خلاف می‌کنید! کمی تا قسمتی درست است! با کمک خودشان، برای حوزه‌های جدید قانون می‌نویسیم و همگی بر آن نظارت می‌کنیم.

۱۷- رفتار شاهان!

مهم‌تر از ابنیه و کاخ شاهان، سبک زندگی آنها بوده است. مراقب باشیم که به نام دین و انقلاب گریبان ما را نگیرد. کاخ سعد آباد، هم مجموعه‌ای از هنرهای ارزشمند تمدن ایرانی است و هم یادآور برخی پیمان‌های ننگین! که به همین نام مشهور است. همکاران میراث فرهنگی، در نقد شاهان نباید صدایشان بلرزد.

۱۸- عشق خودرو!

- هرکسی عشق یک چیزی است! عشق فیلم، عشق کتاب!
- بعضی‌ها هم عشق خودرو هستند، جدید و قدیم!
- خودروهای تاریخی در موزه خودرو روایت‌های شنیدنی دارند.
- دنیای امروز، دنیای روایت‌هاست.
- اگر خودمان روایت نکنیم، دیگران برایمان روایت می‌کنند.

۱۹- سفر به سمنان

- سال‌هاست وسط سمنان یک اثر تاریخی ۲ هزار ساله محل جولان معتادان شده و شهرداری هم یک بنای بلند چسبیده به آن ساخته است!

- دستوراتی برای نجات بخشی اثر صادر کردم تا اعتبار کاوش آن را تامین کنم.
  - بیش از ۳۰ سال بود که کاروان‌سرای عباسی در اختیار اداره‌ی زندان‌های استان بود.
  - با پیگیری جناب آقای رئیسی این محل به میراث فرهنگی واگذار شد.
- مردم سمنان از این دیوار بلند بتنی در مرکز شهر خوششان نمی‌آید.
- باید زودتر دیوار خراب شود و با یک فنس ساده و زیبا بتوان این اثر تاریخی را حتی در حال مرمت و اقدامات کارگاهی دید. بگذاریم مردم نفس بکشند!

۲۰- منار ۱۰۰۰ ساله!

- امامزاده یحیی (ع)، از موقعیت‌های خوب گردشگری زیارتی سمنان و مشحون از آثار ارزشمند تاریخی است.
  - منار هزار ساله مسجد جامع سمنان هم فوق‌العاده است.
- آنقدر مهندسی و روی اصول ساخته شده که نیازی به مداخلات زیاد فنی برای پایداری آن نیست!
- مصادیق تاریخ تمدن ما قابل احصا نیست.
- صنایع دستی استان در برخی رشته‌ها کم‌نظیر و شاید منحصر به فرد است. برای سهولت عرضه‌ی آن به بازارهای داخلی و خارجی برنامه داریم.
  - این آقا هم از جمله همکاران ما در مسجد تاریخی سمنان است. بر سر تعداد نوه‌هایمان شوخی داشتیم!
- خنده ما مربوط به همین هاست.

۲۱- بوم‌گردی!

- از کارهای خوب در گردشگری، توسعه و تقویت بوم‌گردی است.
- به مردم اجازه می‌دهیم، در مناطق دیدنی و خاص گردشگری و تحت نظارت ما، خانه‌های خود را در اختیار گردشگران قرار دهند.
- در مسیر شه میرزاد (سمنان) به چاشم (مازندران) از یکی از واحدهای بوم‌گردی بازدید کردیم و ناهار را میهمان آنان بودیم. هوا فوق العاده خوب بود.
- برای معرفی واحدهای خودشان از اینترنت ۳G خوب استفاده می‌کنند!
- برخی اماکن تاریخی را، تحت ضوابطی به مردم واگذار می‌کنیم تا ضمن مرمت و مدیریت آن، خدمات متنوعی را متناسب با آن مکان در اختیار مردم قرار دهند.
- در سمنان از یکی از این پروژه‌ها بازدید کرده و برای حل برخی مشکلات طرف قرارداد تصمیماتی گرفتیم.

۲۲- حال خوب مردم!

- گپ و گفت صمیمانه و بی واسطه با مردم کوچه و بازار بهترین راهنمای میراث فرهنگی ناملموس برای من است.
- ایشان در سفر من به مهدیشهر سمنان و در هنگام بازدید از نمایشگاه صنایع دستی با برخی عزیزان دیگر همراه شد.
- هنگام خداحافظی دست خطی را به عنوان یادگاری به من داد، وقتی بازکردم دیدم اشعاری از شاهنامه فردوسی است.
- از او خواستم چند بیت را همانجا برایشم بخواند، به اشعاری که نوشته

بود کاملاً مسلط بود.

با همان روحیه شوخ طبعی که داشت چند بیتی خواند.

- بدرقه گرم آنان را فراموش نمی‌کنم.
- جالب این است که علیرغم تمام توصیه‌ها و پروتکل‌های بهداشتی هیچ کدامشان ماسک نزدند.

۲۳- میراث فراموش شده!

- به تدریج در بازدیدهایی که از ابنیه تاریخی مرمت نشده دارم، به این نتیجه می‌رسم که بخش قابل توجهی از میراث ارزشمند ما در حال نابودی کامل است.
- به دلایل مختلف و برخی سوتفاهم‌ها کارها نیمه‌کاره رها شده و جسارت تصمیم‌گیری از مدیران مربوطه سلب می‌شود.
- امروز از خانه رضاخانسی، خانه سرهنگ ایرج، عمارت مسعودیه و چند بنای تاریخی دیگر تهران بازدید کردم تکلیف بعضی چیزها هم روشن شد.

۲۴- خلاقیت یعنی ساختار شکنی!

- دوران تحول در وزارت خانه آغاز شده است. تحول در اندیشه و نگاه و تحول در روش‌های اقدام.
- خط قرمزهای موهومی و ساختگی برداشته خواهد شد.
- مدیران خلاق و شجاع می‌خواهیم.
- دوران روش‌های محافظه کارانه، استاتیک و بی‌خاصیت تمام شده است.

۲۵- تکریم هنر!

- امروز از نزدیک از کار طاقت فرسای هنرمندان مرمت کار گنبد سلطانیه در زنجان بازدید کردم.
- آقای سید علی غفاری، نیم قرن عمر پربرکت خود را روی این کار گذاشته و هیچ توقعی هم ندارد.
- در مقابل این همه خوبی، جز تعظیم چه می توان کرد؟

۲۶- فضای مجازی با ماست!

- بازوی توانمند نظارتی ماموریت های وزارتخانه ی ما، آحاد مردم در سراسر کشور هستند.
- فضای مجازی بهترین فرصت برای مردم و همکاران ما جهت انتقال آسیب ها و ارائه پیشنهادهای اصلاحی است.

۲۷- زیر میز زدن

- زیر میز زدن را از وزارتخانه خودمان شروع کردیم.
- چقدر خوبه که مسولین به جای حرف زدن، فقط بنشینند و حرف کارشناسان و دلسوزان را گوش کنند.
- حال گردشگری خوب نیست. بیماری است که در حال احتضار است و نیاز به شوک دارد.
- این بیمار، ارزش درمان دارد و اگر از روی تخت بلند شود، حال همه را خوب می کند.
- ((فقه گردشگری)) نیاز امروز ما نیست. مشکل ما تورم قوانین است. مشکل، ناکارآمدی روش ها و رویه های مدیریتی است.

۲۸- سلطانیه

- در سفر استانی به زنجان، به نمایندگی از دولت به ((سلطانیه)) رفتم و پای درددل مردم پیرامون همه نیازمندیهایشان نشستم.
- گنبد سلطانیه، شاهکار معماری و مهندسی است. با بیش از ۷۰۰ سال قدمت، جزو ۲۶ اثر ثبت جهانی ماست. مردم شریف سلطانیه، به خوبی از این اثر ارزشمند حفاظت کرده اند.
- به مقوله ((تعمیر و نگهداری)) در همه موضوعات ساختمانی و صنعتی اعتقاد ویژه دارم. ((سید علی غفاری)) مرمت کار پیشکسوت و همه مرمت کاران پرتلاش ما، ارزش هرگونه تکریم و تعظیم را دارند.
- در مورد محوطه سازی این بنا و رسیدگی جدی و گسترده به کاستی های آن دستوراتی صادر کردم.

۲۹- قلعه پرتغالی‌ها!

- توریسم دریایی، از مزیت های کشور عزیزمان است که متاسفانه اقدام چندانی برای فعال کردن آن صورت نگرفته است.
- در سفر به هرمزگان، ضمن گفتگو با بازیگران اصلی این عرصه از موانع اصلی این عقب ماندگی بیشتر مطلع شدم.
- جزیره هرمز، یکی از دیدنی ترین نقاط ایران است. با مردم آنجا گفتگو کردم. قلعه پرتغالی ها قدمت ۵۰۰ ساله دارد، این قلعه که امامقلی خان سردار بزرگ ایرانی پس از ۱۱۶ سال توانست به سیطره آنان خاتمه دهد، از نقاط دیدنی آنجاست.
- به دلایل غیرقابل قبول، مدت طولانی بازدید عمومی از آنجا برای گردشگران متوقف شده بود که پس از شنیدن صحبت های مردم و مشورت با کارشناسان بازدید از آن مجدد آغاز شد.

۳۰- دعوای دیدنی!

علل معطلی پروژه‌ها!

- کشتی تفریحی خوبی، به دست متخصصان ایرانی ساخته شده ولی اجازه استفاده از آن داده نمی‌شود.
- سامانه قوانین کشور، بازدارنده است و فعالان تولیدی و اقتصادی در جنبه‌ی بروکراسی حاکم منفعل و مایوس می‌شوند.
- این ویدئو نمونه‌ای از این گرفتاری هاست.
- با جناب مهدی میراشرفی رییس کل گمرک کشور در محل صحبت کردم، از او تشکر می‌کنم.
- همکاری خوبی کرد، شماره موبایل شخصی خودش را هم برای تماس این عزیزان اعلام کرد.

۳۱- حواشی دیدنی سفر به زنجان!

- همراه آقای میر کاظمی معاون محترم رییس جمهور و رییس سازمان برنامه و بودجه که این روزها کیمیاست!
- برای افتتاح موزه خصوصی مرحوم مقدم به آن محل رفتیم.
- خانواده بزرگوار آن مرحوم پس از بازدید، مختصر پذیرایی به همراه تک خوانی زیبای هنرمند عزیز آقای مداحی تدارک دیده بودند. چند مامور آنجا بودند که به دلیل محدودیت جا از حضور بقیه جلوگیری می‌کردند. احساس کردم ناراحت شده‌اند. تنها راه دلجویی پخش شیرینی بین آن‌ها بود! حل شد! به همین سادگی!
- یک خانم محترم زنجانی که به همراه دوقلوهایش آمده بود، با ما وارد گفتگو شد، بچه‌های زیر و زرنگی داشت.

ماموریت رونمایی از تابلو افتتاح را به آنها سپردم!

- بازار زنجان هم ثبت ملی است. مدتی در آنجا گشت زدیم.
- مغازه‌ی فروش قمه و چاقو و شمشیر هم دیدنی بود!
- در سفره‌خانه‌ی سنتی هم دیزی سنگی برقرار بود! جای شما خالی!

۳۲- اصفهان!

- برای یک ماموریت ۲ روزه به اصفهان رفتیم.
- اصفهان به لحاظ غنای میراث فرهنگی، ظرفیت‌های کم‌نظیر گردشگری و موقعیت ممتاز و یگانه در صنایع دستی، جایگاه ویژه‌ای در حوزه‌ی ماموریتی ما دارد.
- اصفهان ۱۹۰۰ اثر و بنای تاریخی دارد که با محاسبه سال ۹۵، به اعتباری بالغ بر ۵ هزار میلیارد تومان برای مرمت آنها مورد نیاز است. در حالی که کل بودجه عمرانی اصفهان (ملی و استانی) فقط ۳۰ میلیارد تومان است. بیش از ۱۰۰ سال زمان می‌خواهد که یک مرمت مناسب روی همه آثار انجام شود.
- وضعیت کارگاه‌های تولید صنایع دستی در اصفهان اسفبار است و جز عشق و اعتقاد هیچ چیز دیگری آنان را به ادامه فعالیت‌های هنری شان ترغیب نمی‌کند.
- اصفهان بعد از چیپور هندوستان دومین شهر صنایع دستی در دنیاست و به تنهایی یک سوم رشته‌های این حوزه را در دنیا داراست.
- با فعالان گردشگری و صنایع دستی در حضور نمایندگان محترم استان در مجلس جلسه داشتیم و موانع فعالیت آنان را مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرار دادیم.

– به فلاورجان و کاشان هم رفتم، حرف‌ها و تصاویر شنیدنی و دیدنی را منتشر خواهم کرد.

۳۳ – شبهای زاینده رود

آخر شب و پس از جلسه با صنوف و نمایندگان اصفهان در مجلس، برای پیاده روی و هواخوری کنار زاینده رود رفتم. زاینده رود با آب و بدون آب خیلی فرق دارد. با این حال، حداقل دلخوشی‌هایی آنجا هست.

فکر کردم با این ویدیو، شما را هم شریک کنم.

با اینا زمستونو سر می‌کنیم

با اینا خستگی رو در می‌کنیم

روحش شاد – فرهاد مهراد

۳۴ – مرثیه صنایع دستی!

● حال صنایع دستی خوب نیست مثل هر دو حوزه‌ی دیگر در وزارت خانه ما!

● مشکل بیمه، گرانی مواد اولیه، سختی محیط کار و مشکل عرضه و فقدان بازارچه‌های فروش و دستمزد بسیار پایین صنعتگران و هنرمندان گوشه‌ای از وضعیت آنان است.

● در اصفهان و در بهترین نقطه ممکن (پشت میدان امام)، وضعیت تولیدکنندگان اسفبار است. پای درددل تعدادی از آنان نشستم.

۳۵- ای ایران!

در سفر به اصفهان، از اثر تاریخی بقعه ی پیر پیربکران فلاورجان هم بازدید کردم.
از محل که خارج شدیم، یکی از همراهان گفت، بچه هایی که در گوشه حیاط مشغول تمرین تئاتر بودند، می خواستند برای ما سرود ((ای ایران)) را بخوانند.
به همراه حاج آقای موسوی نماینده محترم فلاورجان در مجلس مجدداً به محل برگشتیم. کلاً خیلی باحال بودند.

۳۶- دوزستان زرتشتی من!

همزیستی هم وطنان زرتشتی ما با مسلمانان در یزد، الگوی بسیار مرفقی و افتخارآفرینی برای همه دنیاست.
گردشگران ایرانی و خارجی از این پدیده، بهره‌ها می برند.
از بومگردی آقای کیخسرو و همسر عزیز عزیزشان خانم فلاحتی بازدید کردم. کارشان خوب بود.
سر در اثر تاریخی آب انبار یزد، دو تابلوی راهنما را می بینید که روی هر کدام موقعیت استفاده مسلمانان و زرتشتیان را به طور جداگانه مشخص کرده است.
محقق فرانسوی هم در سفر به یزد پدیده کنیسه در کنار مسجد را مهمتر از قنات و بادگیر می‌داند.

۳۷- برو!

در جریان بازدید از عمارت عالی قاپو وقتی از بازار صنایع دستی عبور می‌کردم یکی از همراهان گفت، فردی که در کنار بازار ((نی)) می‌زد، می‌خواست برای شما هم بزند.

برگشتم و پس از سلام علیک، گفتم برو! او هم با تعجب و نگرانی فوراً محل را ترک کرد!

همه خندیدند و او را برگرداندند، گفتم عزیزم! «برو» یعنی «بزن»! یعنی شروع کن!

مشکل کشور آن است که بر اساس ذهنیت‌های قبلی، زبان یکدیگر را متوجه نمی‌شویم!

در علم ارتباطات، «خطای ادراکی» یکی از موانع ۸ گانه انتقال پیام است.

اجرای خوبی کرد. از او خواستم شادتر بزند!

نتیجه هم این شد که تو ویدئو می‌بینی!

مردم شادی می‌خواهند. بگذاریم نفس بکشند و از زندگی شان لذت ببرند.

۳۸- قنات، معجزه‌ای در اعماق زمین!

● مجموعه‌ی قنات‌های ۱۱ گانه در ۶ استان، در سال ۹۵ به ثبت جهانی رسیده است.

● قنات یزد که از فهرج شروع و به زارچ ختم می‌شود، بزرگترین قنات است.

طول این قنات ۹۰ کیلومتر است. ۲۲۰۰ چاه نیز در مسیر آن حفر شده که با توجه به عمق‌های مختلف، حدود ۲۶۰ کیلومتر حفاری شده است. این حجم خاک برداری با وسایل ساده در آن دوران واقعاً به

معجزه شبیه است.

انتخاب دقیق «مادرچاه» و چاه‌های بین مسیر به لحاظ محاسبه دقیق مسیر قنات، شگفت‌انگیزترین بخش این ماجرا است.

● یزدی‌ها، الگوی سخت‌کوشی، امیدواری و ایمان هستند و همین ویژگی‌ها باعث خلق و آفرینش این شگفتی‌ها شده است.

در مسیر قنات، قدری پیاده روی کردیم. بخشی از آن را هم برای دیدار گردشگران آماده کردیم که می‌تواند بسیار هیجان‌انگیز و لذت‌بخش باشد.

● از تلاش‌های بچه‌های میراث یزد، به ویژه آقای مهندس کاظم نژند مسئول پروژه صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

۳۹- دوستان اصفهانی من!

● در میدان امام (نقش جهان) اصفهان با این ۳ بانوی محترم اصفهانی آشنا شدم. دوستی شان ۳۰ ساله است.

● به حال آنان غبطه خوردم و گفتم خیلی از دوستی‌های جدید ما پایداری و برکت ندارد.

● حرف‌هایمان ساده و صمیمانه بود. حرف‌های جدی سیاسی هم داشتیم ولی در فضایی پر از دوستی و تفاهم و درک متقابل. گمشده امروز ما همین چیزهاست.

● معتقدم ارزشمندترین رفتار نیروهای انقلاب در شرایط کنونی تقویت وحدت آحاد مردم و مقابله با هرگونه قطبی‌سازی است.

همه عضو یک خانواده ایم. مرزبندی با آحاد مردم هیچ نسبتی با اسلام امام خمینی (ره) ندارد.

۴۰- دوستان گردشگر من!

- ارتباط مستقیم با گردشگران در محیط گردشگری بهترین روش آشنایی با مسائل آنهاست.
- در اصفهان با گردشگران اسپانیایی و در یزد با گردشگران گیلانی، قزوینی، تهرانی و خوزستانی گفتگو کردم.
- در باغ دولت آباد هم خودم راوی اثر تاریخی شدم.

۴۱- دوست کلاه مخملی من!

- یزد در طرح واگذاری ابنیه تاریخی به مردم و تبدیل آن به مراکز اقامتی و رفاهی با شرط مرمت و نگهداری صحیح، کارنامه خوبی دارد.
- هر امر «دیدنی» می تواند موضوع گردشگری و جذب گردشگر باشد.
- بازنمایی شخصیت های کلاه مخملی که در گذشته در کنار کافه ها و رستوران ها، نقش ایفا می کرده اند به نوبه خود دیدنی است. من با خیلی از این شخصیت ها و بازیگران حرفه ای در این نقش آشنایی دارم.
- ولی انصافا لوطی حیدری اردکانی تو این ویدیو چیز دیگری است! با برخی سکانس های ماندگار فیلم های ایرانی رقابت جدی دارد!
- می گفت: ما که «خوردیم!» ولی شما بگید «زدیم!» اینجوری بهتره!

۴۲- سالار!

- سالار عقیلی مهمانم بود. سال هاست که او را میشناسم و با هم کار کرده ایم. باصفا، صمیمی، متواضع و به دور از هرگونه پروتکل! آفرین!
- او یک هنرمند برجسته و ممتاز و یک چهره ملی است. با همه وجود در خدمت ملت ایران است. این خیلی ارزش دارد. قدرش را می دانم.

- او سفیر خوبی برای میراث فرهنگی است.
- آقای جبارزاده، همکار خوب و قدیمی من در رسانه ملی هم در این جلسه هست.

۴۳- کلابدان بی کلاب!

- در بازدید از یک بوتیک هتل در قم، با ظرف گلاب از ما استقبال کردند که یک قطره گلاب نداشت!
- در عوض پذیرایی «لبو» خوب بود. شیرین و بدون ریشه! هر چیزی ریشه دارش خوبه جز لبو!
- مظاهر سنتی در خوراک و پوشاک و آیین‌ها، مزیت نسبی ما در حوزه ی گردشگری است. باید تقویت شود.

۴۴- شهر ملی انگشتر!

- در سفر قم، با آقای فراهانی آشنا شدم. یک شخصیت علمی، هنری و اجرائی عالی در مدیریت صنایع دستی.
- در حوزه انگشتر و سنگ‌های قیمتی از صفر تا صد برنامه‌ریزی کرده است.
- معادن کشور را به خوبی می‌شناسد. فرآوری سنگ‌ها را به خوبی می‌داند.
- با مدل‌های هنری و مهارت‌های تولیدی و فنون بازاریابی به خوبی آشناست.
- با عرضه مستقیم و فروش اینترنتی و اینستاگرامی، حوزه‌ی انگشتر سازی را رونق داده است.
- قم، شهر ملی انگشتر است.

۴۵- روز تنهایی!

السلام عليك يا فاطمة الزهراء (سلام الله عليها)
 زمزمه ی زیبای حاج غلام کویتی پور در مورد مظلومیت بانوی دو عالم
 (س)، هرگز برایم تکراری نیست.
 التماس دعا

۴۶- گردشگری بانوان!

اینجا جزیره‌ی هرمز است. بخشی از مسافران و گردشگران آنجا از استان
 هرمزگان و بندرعباس می آیند. یک دریا گردی ساده، ارزان و لذت
 بخش! این ها یک خانواده و همه خانم هستند. خیلی پر نشاط بودند.
 همش انرژی مثبت بود. راهبرد من گردشگری خانواده محور است. باید
 شرایط ارزان، سالم و مطمئن را برای خانواده ها فراهم کنیم. برای رونق
 گردشگری، آنها بهترین هستند.

۴۷- سافاری!

- کویر، ظرفیت ممتازی برای گردشگری و تفریح سالم دارد.
  - شب های کویر و آسمان پرستاره آن برای اهلش بی بدیل و استثنایی است.
  - رانندگی در فراز و نشیب های زیبای خاک و ماسه نرم، تفریحی
 ارزان و لذت بخش است. تجربه آن برای زندگی عادی هم مفید است.
  - ایران به لحاظ مزیت گردشگری در کویر وضعیت ویژه ای دارد.
- یزد یکی از مناسب ترین سایت ها را در نزدیکی شهر دارد و دسترسی
 به آن آسان است.
- از این محل بازدید کردم و در جریان نقاط قوت و موانع پیش روی آنها

قرار گرفتیم.

- توسعه‌ی زیرساخت‌ها قدری هزینه دارد ولی با مشارکت بخش خصوصی و تسهیلات بانکی فراهم شده، می‌توانیم آن را گسترش دهیم.
- لذت بردن از زندگی حق همه‌ی مردم است، تا آنجا که می‌توانیم باید شرایط آن را فراهم کنیم.
- توسعه‌ی این فعالیت، کمک بزرگی به اشتغال جوانان در اقصی نقاط کشور است.
- این ویدیو صرفاً برای معرفی سافاری و سایر جاذبه‌های گردشگری در کشور است.

۴۸- شلغم به انگلیسی چی میشه!؟

- مرمت کاران افتخاری در یزد باعث افتخار هستند.
- البته نظارت و مدیریت کار برعهده کارشناسان میراث است ولی مردم، خودشان لباس کار می‌پوشند و در امر مرمت کمک می‌کنند. خیلی خوبه!
- با گردشگران خارجی هم صحبت می‌کنند. از ایشون که مدعی زبان انگلیسی بود پرسیدم شلغم و بادگیر به انگلیسی چی میشه!؟
- واقعا شلغم به انگلیسی چی میشه!؟

۴۹- تعظیم به معلولین!

- در سفر به یزد، این جوان عزیز دارای معلولیت، مشغول نقاشی و هنرمندی بود. در حد توان و محدودیت‌ها کارش زیبا و ابتکاری ارزشمند بود.

- مادرش با موبایل و نشاط و شور خاص از تعامل و گفتگوی من با فرزندش تصویربرداری می‌کرد.
این مادران فرشته اند! نیستند!؟
- توره‌های ویژه گردشگری معلولین را راه اندازی کرده ایم.
امروز در جمع آنان حاضر شدم و با آنان صحبت کردم.
تصاویر و گزارش آن را خواهم آورد.

۵۰- گردشگری ویژه معلولین!

- گردشگری حق همه مردم دنیاست. افراد دارای معلولیت حق مضاعف دارند.
- گردشگری و تفریح برای آنان حکم درمان دارد. متأسفانه تا به حال کار درخوری برای آنان صورت نگرفته است.
- بعد از ملاقاتم با مهدی منتظران در یزد که در پست قبلی آمده؛ اقداماتی را آغاز کردیم. دیروز با اولین گروه های دارای معلولیت که برای آنان برنامه ریزی کرده ایم در محل موزه ملی ایران ملاقات کردم. غیر از خدمات و سرویس های عمومی؛ امکانات ویژه ای برای ارائه ی توضیحات کارشناسی فراهم شده بود.
- برای نابینایان؛ غیر از مولاژ، تصاویر برجسته و خط بریل؛ راهنمای خاصی آنان را توجیه و هدایت می‌کرد.
- برای سایرین نیز متناسب با نوع معلولیت آنان؛ همکاری دعوت شده بودند و وظیفه خود را بخوبی انجام می دادند.
- در جلسه دولت گزارش این تور یک روزه را دادم و رئیس جمهور نیز دستورات خوبی صادر نمودند.

- باید نقل و انتقال این عزیزان از قبیل خودروهایی ویژه (اتوبوس، ون و یا امکانات ریلی) برای آنان تدارک شود.
  - در مسیر گردشگری، خدمات و سرویس‌های بهداشتی مناسب فراهم شده و راهنمایان ویژه‌ای که دوره‌های آموزش‌های علمی و حرفه‌ای را طی کرده‌اند، آنان را مدیریت کنند.
  - یکی از عزیزان می‌گفت من فقط در موزه لوور، آثار باستانی کشورم را دیده بودم و امروز برای اولین بار در کشور خودم موفق به این امر شدم.
  - اکثریت قاطع آنان، برای اولین بار بود که به موزه می‌آمدند و با تاریخ و تمدن خودشان آشنا می‌شدند.
- از NGO های دلسوز که در این برنامه ما را همراهی می‌کنند تشکر

۵۱- قهوه دالاس!

- در سفر به استان قم تابلوی قهوه دالاس نظرم را جلب کرد، وارد شدم و چند دقیقه ای را با جوانان کمی بودم.
- کلا حال و هوای قهوه خوردن خوبه!
- در سفر به روستای عزآباد شهرستان اشکذر در استان یزد با دخترخانم‌های نوجوانی که مشغول بافت دستمال‌های متنوع و زیبای یزدی بودند آشنا شدم، بافت این دستمال‌ها ساده اما بسیار علمی و دقیق بود، مهارت‌های خوبی را آموخته‌اند و در صورت وجود بازار و تبلیغات مناسب حتما یکی از کالاها و صنایع دستی پرطرفدار و سودآور خواهد بود.

۵۲- پشمک حاج خلیفه!

- از بچگی عاشقش بودم.
در سفر استانی یزد از کارخانه موسوم به حاج خلیفه بازدید کردم.
چهارصد نفر مشغول بودند، همه چی شیرین بود!
- راجع به صادرات، بسته بندی، تنوع محصول و نوع تبلیغات نکاتی را به آنان گفتم. قطاب پیچی هم ظاهراً کار ساده ای است ولی کار ما نیست! یه چیزی می دونستند که به ما بفرما زدند!

۵۳- پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی گردشگری و صنایع

وابسته

- پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی گردشگری و صنایع وابسته و سی و پنجمین نمایشگاه ملی صنایع دستی به پایان رسید.
خوشبختانه رویکردهای جدید و نوآورانه، مورد توجه و استقبال کارشناسان و مردم قرار گرفت. هر چند محدودیت‌های ناشی از شیوع کرونا، انجام برخی اقدامات مفید و دیدنی را از برگزارکنندگان سلب کرد، ولی با رعایت همین چارچوب، کارنامه‌ی متفاوت و قابل قبولی ارائه شد.
- از همه‌ی هنرمندان و فعالان حوزه‌های گردشگری و صنایع دستی، مدیران و مقامات ارشد کشوری، اداره‌کنندگان غرفه‌ها، همکاران استانی، مسئولان اجرایی، اصحاب رسانه، مهمانان خارجی و به ویژه مردم عزیزمان که ضمن رعایت پروتکل‌های بهداشتی با حضور گرم و اظهار محبت‌های فراوان‌شان، دلگرمی خاصی به فرزندان خدمتگزار خود در وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دادند، صمیمانه قدردانی می‌کنم.

- آغاز راه است و این تجربه‌ی موفق که نقش مهمی در آگاه‌سازی جامعه نسبت به ارزش‌های ملی، هویتی و تمدن متعالی ایران عزیز دارد، باید به شیوه‌های مختلف در استان‌ها آغاز شود و این شور و نشاط مقدسی که با موسیقی‌های آیینی، شادی و امیدواری را به جامعه تزریق می‌کند، تداوم و ارتقا یابد.
- گردشگری حق طبیعی همه‌ی آحاد ملت است و صنایع و مهارت‌ها و هنرهای دستی هم، مورد توجه مردم هنرشناس می‌باشد. باید به این مطالبه‌ی بزرگ ملی، پاسخی درخور بدهیم.
- هر چند که در برگزاری موفق این نمایشگاه تعداد زیادی از مدیران و همکاران عزیز ما در وزارت‌خانه، تلاش شبانه‌روزی داشتند، ولی لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر شالبافیان معاون محترم گردشگری و سرکار خانم دکتر محمودیان معاون محترم صنایع دستی و همکاران پرتلاش آنان، سپاسگزاری ویژه داشته باشم.

۵۴- کبوترخانه!

- برج کبوترخانه نرگان با قدمت حدود ۵۰۰ سال در ۳ طبقه و با ظرفیت ۱۰ هزار کبوتر یکی از با ارزش‌ترین ابنیه تاریخی و میراث فرهنگی و تمدنی ماست.
- از فضله‌ی این کبوترها به عنوان کود استفاده می‌شود. شیب و معماری خانه کبوتران به گونه‌ای بود که حداکثر کاربری را فراهم می‌کرد.
- این بنا با ۱۸ متر ارتفاع یکی از دقیق‌ترین و مهندسی‌ترین ابنیه‌ی است که تقارن در آن حرف اول را می‌زند.

- در سفر به فلاورجان (پیربکران) به همراه حاج آقای موسوی لارگانی نماینده محترم مردم در مجلس از این بنا بازدید داشتم.
- مرمت، حفظ و نگهداری امثال این بناها و انتقال دانش و هنر به کار رفته در آن از وظایف مهم حاکمیت است.

۵۵- کارگردان با شخصیت!

- در ۲۲ بهمن ۱۴۰۰، در پایان جشنواره‌ی فیلم فجر، این خاطره‌ی سینمایی را در برنامه‌ی دستخط شبکه‌ی ۵ گفتم.
  - آدم‌های بزرگ و با شخصیت، مثل عباس کیارستمی برخلاف خرده سمپات‌های کم‌اطلاع، در بزنگاه‌ها، حرف حق را شجاعانه می‌زنند و اسیر پایگاه‌های سنتی فکری‌شان نیستند.
- این خیلی خوب است. بیاموزیم.

۵۶- ابهام‌زدایی از تاریخ!

- با دعوت خانواده بزرگوار شهید مطهری سخنران مراسم رونمایی از اثر استاد تحت عنوان «اسلام و مسأله ملیت» بودم.
- این کتاب حاصل ۳ سخنرانی در سال ۴۷، ۲ مقاله که برای چاپ در مجله آماده شده بود و مقاله‌ای دیگر تحت عنوان «خدمات ایرانیان به اسلام» است.
- موضوع ملیت در دنیای اسلام همیشه مهم بوده به ویژه آنجایی که «ملیت ایرانی» در مقابل «ترکیب عرب و اسلام» قرار می‌گیرد تا به نام «ایران» با اساس دین مقابله شود.
  - مطهری می‌گوید: هر ابداع مفید بشری که جنبه جهانی دارد و از

نظر ملیتی بی رنگ است، اگر با آزادی و اراده مردم پذیرفته شود «ملی» است. او مستندات جالبی ارائه می‌دهد.

● او می‌گوید اسلام، مکتبی جهانی و فراملیتی است و ایرانیان با آزادی کامل آن را پذیرفتند و خدمات آنان به اسلام بسیار بیشتر از اعراب بوده است. مسلمین هرگز به زور شمشیر اسلام را تحمیل نکردند، بلکه اهل کتاب در حفظ دین و آیین خود آزاد بودند. مسلمین عملاً حافظ آتشکده‌ها، کلیساها و کنیسه‌ها بوده و جز مبلغ کمی تحت عنوان جزیه در مقابل خمس و زکات و جهاد و سایر وظایف مسلمین در جامعه اسلامی، از آنان توقع نداشتند. مطهری می‌گوید سیره نبوی و رهبران صدر اسلام، حاکی از مبارزه بی امان آنان با تفاخر قومی بود. او مستندات خوبی ارائه می‌دهد که دانستن‌اش برای ما مفید است. او می‌گوید: ایران مقتدر آن روز در تمام جنگ‌ها از مسلمین شکست خورد. به رغم اینکه ایران به لحاظ تعداد، پیشرفتگی سلاح و مهارت رزم به مراتب از مسلمین برتر بودند. او معتقد است حتی صرف ایمان مسلمین آنان را پیروز نکرد. ایران پهناور و ۱۴۰ میلیونی آن روز می‌توانست به راحتی سپاه حداکثری و تجمیع شده ۵۰ هزار نفری مسلمین را تارومار کند. ولی به دلیل نارضایتی مردم از حکومت پادشاهان و جامعه به شدت طبقاتی آن روز ایران و شعار مساوات و برادری و عدالتخواهانه مسلمین، خود ایرانیان با آغوش باز اسلام را پذیرفتند و شاهان را سرنگون کردند.

۵۷- تفویض اختیار!

● پاشنه‌ی آشیل دولت‌ها، سیستم ناکارآمد و بازدارنده‌ی اداری است که مثل اختاپوس روی کشور افتاده و امکان تصمیم‌گیری‌های جدی را

از مدیران سلب کرده است.

● وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، بخش‌هایی از موانع و ایستگاه‌های اعطای مجوز را حذف کرده و صرفاً اعلام متقاضی در سامانه، به معنی مجوز قانونی تلقی می‌شود. نظارت وزارت‌خانه در این حوزه، «پسینی» است.

● اقدامات عملی برای تفویض اختیارات بخش‌هایی از مأموریت‌های ستاد وزارت‌خانه به مدیران استانی آغاز شده است. در کارگاه آموزشی امروز، معاونت‌های تخصصی موارد تفویضی را تشریح کرده و آموزش‌های لازم را به مدیران استانی دادند.

● مدیران استانی باید از اعتماد وزارت‌خانه، به نحو مطلوبی استفاده کرده و با نظارت دقیق و در جهت رضایت حداکثری مردم و متقاضیان مأموریت‌های جدید را به خوبی انجام دهند.

همه‌ی شخصیت‌های حقیقی و حقوقی و آحاد مردم در سراسر کشور، ضابطین اجرایی ما هستند و با اطلاع‌رسانی به موقع می‌توانند مدیران وزارت‌خانه را در انجام وظایف‌شان یاری نمایند.

● ستادهای نوروزی وزارت‌خانه در استان‌ها با همکاری همه‌ی مسؤولان استانی، وظیفه دارند، تمام ظرفیت‌های موجود برای معرفی جاذبه‌های استانی، ارائه‌ی تسهیلات گردشگری و ایجاد خدمات و سرویس‌های لازم به مردم را بسیج و مدیریت کنند.

۵۸- سروسیمین!

● برگزیدگان جشنواره ششم، نمایندگان جامعه بزرگ هنرمندان و خالقان صنایع دستی کشور عزیزمان هستند که در دنیای بی‌هویتی،

ستاره‌های درخشان هدایت و هویت ما ایرانیان هستند.

- جان مایه صنایع دستی، هنرهای دستی است که در ۳۰۰ رشته، مقام اول را در دنیا به خود اختصاص داده‌اند.
- برند سازی، کاربردی سازی و بسته بندی مناسب و تسهیل عرضه و بازاریابی داخلی و جهان ، ماموریت دولت و بازیگران ارزشمند این عرصه است.

برترین‌های ششمین جشنواره صنایع دستی

- «سرو سیمین»

باقر نفری از استان اصفهان در رشته مشبک فلز، بهرام طاهریان از کرمانشاه در رشته مهرکاری چوب، عباس دل‌زنده از استان همدان در رشته گره‌چینی، محسن آقا میری از تهران در رشته تذهیب، میرمولا ثریا از تنکابن در رشته دست‌بافته‌های داری

- «دیپلم افتخار»

امیر برق‌زادگان از همدان در رشته گره‌چینی، سماء جوادی از زنجان در رشته مليله‌سازی، صابره جمال‌زهی از استان سیستان و بلوچستان در رشته سوزن‌دوزی بلوچ، فاطمه سیدی از کرمان در رشته دستبافته‌های داری، یاسین صلصالی از اصفهان در رشته قلم‌زنی روی فلز

- «رویش دوباره سرو»

طاها محمودی از سنندج در رشته ارسی‌سازی، مصطفی پنبه دانه‌پور از شوشتر در رشته احرامی‌بافی، حمید پورجهانگیر از استان ایلام در رشته نمدمالی، محمدرضا گلرد از استان مازندران در رشته لاک‌تراشی، احمد آق از گنبد کاووس در رشته زیورآلات ترکمن

۵۹- موقعیت هادی!

- «موقعیت مهدی» پدیده‌ی جشنواره فیلم فجر امسال با نامزدی در ۱۴ رشته، موقعیت جدیدی خلق کرد.
- هادی حجازی‌فر، کارگردان، فیلمنامه‌نویس و بازیگر موفق این اثر بود.
- ایفای موفق نقش شهید متوسلیان در فیلم سینمایی «ایستاده در غبار» و شهید مهدی باکری در «موقعیت مهدی» نشان داد که حال شهدا را خوب درک می‌کند.
- در اختتامیه جشنواره سرو سیمین صنایع دستی و هنرهای سنتی از او تجلیل کردیم. در این مراسم، حرف‌های خوبی زد. من را به خوی دعوت کرد و برای «صنایع دستی» قول همه نوع همکاری داد.

۶۰- وارونه بافی!

- بعد از یک بازدید مفصل از نمایشگاه صنایع دستی و هنرهای سنتی و گفتگو با هنرمندان عزیزمان، با سرکارخانم قمرالملوک سترگ هنرمند پیشکسوت در حوزه «بافته‌های داری» صحبت داشتم.
- این نوع خاص از بافته‌های داری را خودش «وارونه بافی» می‌گوید، با همان کیفیتی که نشان می‌دهد.
- از برخورد نادرست برخی جوانان در اصفهان گله مند است. به او می‌گوییم وقتی عذرخواهی کرده است شما بزرگی کن و به دل نگیر.
- می‌گوید در تهران با او بهتر رفتار می‌کنند. می‌گوییم در تهران آدم بد به تورتون نخورده! اصفهانی‌ها خیلی خوبن!

۶۱- با هتل داران!

جامعه هتل داران کشور و سایر همکاران ما در مدیریت مرکز اقامتی، نقش برجسته‌ای در حوزه گردشگری کشور دارند.

- بخش عمده‌ای از رضایتمندی گردشگران داخلی و خارجی و اشتیاق و افزایش انگیزه‌ی آنان به «سفر»، به این حوزه بر می‌گردد.

- «بوم گردی» و مدیریت صحیح امکانات مردمی در خارج شهرها و حمایت، هدایت و نظارت آنها نیز به نوبه خود از موضوعات مهم گردشگری است.

- به آنان گفتم، شما ستون خیمه‌ی گردشگری هستید، به کمک هم رویه‌های غلط و ناکارآمد را کنار خواهیم زد و اقدامات سازنده‌ای جهت گردش صحیح و بدون مزاحمت امور انجام خواهیم داد. پای درد دل و شنیدن مشکلاتشان نشستیم.

- مالیات، قیمت حامل‌های انرژی، تسهیل مجوزها، تفویض برخی اختیارات، برخورد وزارتخانه با مراکز اقامتی غیرمجاز، امهال جریمه‌های بیمه‌ای، تسهیلات برای بازسازی و نوسازی، تعیین تکلیف هتل‌های نیمه ساخته و تشکیل صندوق توسعه گردشگری از جمله موضوعات مورد بحث آنان بود.

۶۲- با شرف‌المکان‌بالمکین آشنا هستید.

اما «شرف‌المکین بالمکان» برای شما ناآشناست ولی هست!

- اماکن تاریخی که نشان از تمدن و هویت ما هستند، فرصت مناسبی برای برخی حقایق و دانستنی‌هاست.

مردم آماده‌اند که در مورد آن موقعیت تاریخی، سخن کارشناسان مورد اعتماد را بشنوند. میراث فرهنگی ناملموس به نظر من مهم‌تر از نوع «لموس» آن است!

لذا بهترین فرصت برای راهنمایان میراث فرهنگی است تا با استفاده از این موقعیت مناسب، پیام‌های فرهنگی و اصیل مورد نیاز جامعه را به مردم منتقل کنند.

● در همایش یک روزه مدیران پایگاه‌های میراث فرهنگی و موزه‌های سراسر کشور که حضوری و برخط تشکیل شد، وظایف همکاران را بر اساس سیاست‌های جدید حول رضایتمندی مردم در بعد محتوی و خدمات و سرویس‌های لازم تشریح کردیم.

۶۳- روز مهندس مبارک!

- با مهندسی کردن امور موافقم و منتقد نوع قلابی و سیاسی آن هستم.
- در مسائل اجتماعی «پل» و «ملاط» می‌خواهیم، نه «شاقول» و «تراز»!
- آداپتور می‌خواهیم، نه «گوه»!

۶۴- موزه آبگینه!

- خانه‌ی قوام السلطنه در خیابان سی تیر محل موزه‌ی آبگینه (شیشه و سفال) است. بخشی از این مجموعه هم در اختیار بنیاد سینمایی فارابی است.
- اخیراً بازسازی خوبی شده است. دوران کرونا هم فرصت خوبی برای مرمت اساسی تعدادی از ارزشمندترین آثار آن بوده است.
- ایرانیان در حوزه شیشه و سفال پیشگام و پرچمدار تمدن بشری بوده‌اند.

از آثار چند هزارساله تا دوران درخشان پس از اسلام، همگی نشان از مهارت و هنرهای بدیع و بی‌بدیل ایرانیان دارد که عمده‌ی آنها هم در دوران خود جنبه‌ی کاربردی داشته است.

● یک کارشناس اتریشی به نام هانس هولاین در سال ۵۶ طراحی و ساخت ویرتین‌های متنوع و زیبای آن را انجام داده است. هرچند افتتاح این موزه مربوط به پس از انقلاب است.

● در کنار تهاجم فرهنگی - که مسئله مهم و قابل توجهی است - مسئله تعامل و تبادل مثبت فرهنگی و علمی هم به نوبه خود ارزشمند و ضروری است.

● آقای وکیل باشی مدیر و راهنمای آن روایت‌های دقیق و شنیدنی از آثار این موزه دارد. آنچه که مهم است، پشتوانه ارزشمند اعتقادی و مجموعه باورها و آئین‌های اصیل فرهنگ ناملموس ما در خلق این آثار است که هر کدام به نوعی قابل مشاهده است.

۶۵- عمار یاسر صحابی بزرگ رسول خدا (ص) و امیر مؤمنان

است؛

کلیدواژه‌ی «عمار» نماد ارزشی بودن و اطاعت از ولایت است. تا جایی که علی (ع) با جمله «این عمار» اوج تنهایی خود را از فقدان این یار باوفا با صدای بلند فریاد می‌زند.

● وقتی کفار قریش مادر و پدر او را به شهادت رساندند، به او گفتند دست از پیامبر بردارد تا زنده بماند. او تقیه کرد و زنده ماند! سرزنش‌های زیادی شنید ولی پیامبر خدا همواره او را تکریم می‌کرد؛ تصریح پیامبر به ایمان عمار، زبان بدگویان را بست! او فرصت یافت تا بعدها یکی از

فداکارترین و نزدیک‌ترین یاران باشد. در غزوات بدر و احد و خندق، با پیامبر و در جمل و صفین در سپاه علی شمشیر زد.

- عماریون کسانی هستند که به دیگران فرصت جبران بدهند و آن‌ها را با یک خطا از قطار پیاده نکنند! کسی چه می‌داند سرنوشت خود ما چه خواهد شد؟

۶۶- بلیط فروش!

- در همایش ستاد نوروزی پایگاه‌های میراث فرهنگی، توصیه‌های متعددی در مورد احترام به مردم و تسهیلات لازم برای آنان مطرح کردم.
- در انتهای صحبت، راجع به حسن خلق بلیط فروش به عنوان اولین کسی که با مردم روبرو می‌شود تذکر دادم.
- سخت‌گیری در ورود مردم به موزه‌ها و پایگاه‌های میراث فرهنگی را اکیدا ممنوع کردم.

۶۷- شرط بندی!

- در سفر به استان گلستان و در مسیر شهرستان گنبد، از کنار استادیوم مسابقات اسب دوانی عبور کردیم. جمعیت زیادی در محوطه وسیع منتهی به استادیوم تجمع کرده بودند. از فرماندار تقاضا کردم، اجازه دهد تا به میان آنان بروم و با آنان صحبت کنم.
- مسولان می‌گفتند، این تجمع‌ها برای شرط بندی است. البته با حواشی خاص خودش.
- نگاهشان به رفتار آنان تردید آمیز، غیرقانونی و منفی بود.
- وقتی با آنان صحبت کردم متوجه شدم مسئله قدری متفاوت است

و اجمالاً می‌خواستند وارد استادیوم هم بشوند. شور و حال کورس سرعت ۱۰۰۰ متر هم فوق‌العاده بود. به دلایلی که برایم روشن بود پادرمیانی کردم و با مردم وارد استادیوم شدم. خیلی خوشحال بودند. می‌گفتند زندگی شان اسب و سوارکاری است.

- ضمناً در اسلام شرط بندی روی سوارکاری و تیراندازی مشکلی ندارد.

۶۸- در دفاع از میراث فرهنگی!

- برج قابوس در شهرستان گنبد ثبت جهانی شده است. یک اثر بی نظیر آجری به ارتفاع ۷۰ متر که در طول هزار سال با وجود دو زلزله ۶ ریشتری کاملاً محکم پابرجا مانده است. عظمت این بنا از داخل و زمانی که به سقف و اطراف آن نگاه می‌کنید بیشتر قابل درک است.
- در سفر استانی رییس جمهور و در جلسه شورای اداری استان، درخواست کردم تا حریم این بنا که به هیچ وجه در شان چنین اثر بی‌بدیلی نیست حفظ شود. در صورت خلوت شدن اطراف این بنا، عظمت و زیبایی آن به درستی درک خواهد شد.
- از استاندار خواستم تا اعتباری برای این اقدام در نظر بگیرد.
- ساختمان اداری اداره کل میراث هم یک اثر تاریخی است. تصمیم گرفتم محل مناسب دیگری برای اداره خودمان فراهم کنیم و این بنای تاریخی را پس از مرمت، برای بازدید عمومی در اختیار مردم قرار دهیم.
- معاون عمرانی استاندار هم پس از اتمام جلسه، آمادگی خود را برای همکاری اعلام کرد.

۶۹- دوتار!

- مهارت ساختن و نواختن دوتار ثبت جهانی شده است.
- در سفر به گنبد، با هنرمندان جوان و اساتید بزرگوار آنان ملاقات داشتم و از نزدیک شاهد هنرنمایی شان بودم.
- رقص آیینی آنان هم زیبا و دیدنی است. وزین، پرمعنی، حماسی و واجد نمادهای خاص زندگی.
- میراث فرهنگی ناملموس ایران، عمیق تر و ارزشمند تر از آن است که در ملاموس آن شاهد هستیم.
- در واقع بنیان اصلی آن ابنیه، تمدن و فرهنگ بی بدیل ما ایرانیان است.

۷۰- گردشگری سینمایی!

- حوزه گردشگری بسیار گسترده تر از آن است که فکر می‌کنیم.
- لوکیشن‌های سینمایی در دنیا از جاذبه‌های مهم توریستی است. مثل لوکیشن فیلم جنگ ستارگان در تونس!
- سردخانه شیلات در جزیره آشوراده، یادآور خاطرات شیرین فیلم سینمایی شیلات با هنرمندی داود رشیدی است.
- نقش حماسی «خوجه محمد» همواره در میان مردم ترکمن و همه ایرانیان باقی می‌ماند.
- در بازدیدم از ظرفیت‌های جزیره آشوراده، از این محل هم دیدن کردم.

۷۱- هتل رامسر!

- هتل ۹۰ ساله رامسر پذیرش ندارد. دوستان بنیاد مستضعفان قرار است آن را مرمت کرده و به عنوان موزه در اختیار بازدید عمومی قرار دهند. آنان کارنامه خوبی در این زمینه دارند.
- یک پیشنهاد خوب دیگر هم آن است که پس از مرمت، مجدداً در سطح متفاوتی پذیرش داشته باشد.
- برخی از هتل‌های دیپلماتیک در دنیا که خیلی هم گرانقیمت هستند بیش از ۲۰۰ سال قدمت دارند.

۷۲- نوروز ۱۴۰۱

سال نو را به همه‌ی شما همراهان (فالوورهای) عزیزم تبریک عرض می‌کنم. ان‌شاءالله سالی پر از سلامتی، موفقیت و برکت داشته باشید. بهار طبیعت، نشانی از معاد و زندگی جاوید اخروی دارد. «وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ»

«و خداست آن که بادهای را بفرستد که ابرها را بر می‌انگیزد و آن ابر را ما به شهر و دیار مرده برانیم و به بارانش زمین را پس از مرگ (خزان) زنده گردانیم. حشر و نشر مردگان هم (به قیامت) همین گونه است.» سوره‌ی مبارکه‌ی فاطر - آیه‌ی ۹

پیامبر عالی قدر فرمود:

«إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّبِيعَ فَاكْتَبُوا فِيهَا ذِكْرَ النُّشُورِ»

«هرگاه بهار را دیدید از روز قیامت بسیار یاد کنید.»

آیین باستانی ما، نوعاً بر اساس فطرت و یکتاپرستی است. قدر نیاکانمان را بدانیم. معتقدم بهترین ترجمه برای «امنوا و عملوا الصالحات» گزاره‌ی مشهور «پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک» است. امسال پس از دو سال محدودیت‌های کرونا، کمی تا قسمتی شاهد سونامی سفر هستیم.

امیدوارم همکاران ما نیز، میزبانان خوبی برای شما باشند. مسیر و راه را بخشی از سفر بدانید و از آن لذت ببرید. تجربه‌های جدید را هم به دانستنی‌های خود اضافه کنید. سفر فرصت خوبی برای رشد و تعالی است.

۷۳- اشکورات!

- این منطقه‌ی زیبا و توریستی مشترک بین استان‌های گیلان و مازندران است. البته سهم گیلان بیشتر است.
- جنگل، رودخانه، آبشار، مناظر دل‌انگیز، دره‌های عمیق و باصفا، ویژگی ده‌ها روستای این منطقه است.
- زیرساخت‌ها به‌ویژه راه‌های دسترسی و خدمات عمومی خیلی ضعیف است. نیاز به سرمایه‌گذاری دارد.
- حساسیت بالای من روی محیط‌زیست است. باید تمام برنامه‌های گردشگری پیوست محیط‌زیست داشته باشد و در تقویت آن بکوشد.
- هوای سرد و برفی هم مانع حضور هموطنان ما در اولین روزهای سال نبود.
- در سفر مازندران به عزیزان ساکن اشکورات قول داده بودم به زودی از این منطقه بازدید کنم. خدا را شکر.

۷۴- دهکده‌ی ملی سفال!

- روستای سلیم‌آباد در تنکابن به عنوان “روستای ملی سفال” ثبت ملی شده است.
  - یک خانواده‌ی چهل نفری از سه نسل همگی هنرمند و فعال صنایع‌دستی هستند.
- کار با خاک و گل و سفال‌سازی خیلی پاک و پرانرژی است. تنوع تولیدات آنان قابل توجه بود و بیشترشان هم کاربردی و مناسب زندگی! چیزی که من خیلی روی آن حساس هستم.
- حاج‌آقا محبی بزرگ این خاندان است و این هنر را سینه به سینه به فرزندان خود انتقال داده است.
- مهم‌تر از هنر سفال‌گری، یکپارچگی این خانواده و دوستی و محبت و عشق میان آنان بود. از این اصالت که ریشه در خاک دارد، بیشتر لذت بردم.

۷۵- مصائب گردشگری!

- گردشگری، سالم‌ترین و ارزان‌ترین تفریح مردم است. وظیفه‌ی حکومت فراهم ساختن حداقل‌ها برای تحقق این مطالبه‌ی عمومی است.
  - مسیر مردم برای غار دانیال در سلمان‌شهر هموار نبود.
- عبور از رودخانه‌ی پایین جنگل مسأله شده بود. با مردم صحبت کردم؛ انتقادشان به حق بود. متأسفانه مشکل اجتماعی و فقدان قاطعیت در تصمیم‌گیری شورای روستا و مسئولان محلی باعث شده بود که اهالی،

خودسرانه مسیرهای منتهی به غار را مسدود کنند؛ به‌طوریکه امکان ساده‌ی عبور از رودخانه هم فراهم نبود. (در محل، به راه حل مناسبی رسیدیم.)

● جنگل‌های زیبایی که می‌تواند چند پارک جنگلی را برای مردم فراهم کند، به امان خدا رها شده و تبدیل به زیاله‌دانی‌های بزرگ شده است. باید با سازمان جنگل‌ها و مراتع این مسأله را حل کنم.

● در منطقه‌ی زیبای سلمان‌شهر مسیری را برای استفاده‌ی مردم از جنگل فراهم کرده بودند که متأسفانه خدمات عمومی آن بسیار محدود بود. با خانواده‌ها صحبت کردم، هرچند خیلی‌ها راضی بودند، ولی قابل قبول نبود. یک خانواده پرجمعیت و پرنشاط هم ما را به آتش رشته دعوت کرد. جایتان خالی!

نماینده مجلس، فرماندار، شهردار و دیگر مسؤولان محلی همراهم بودند. با همکاری شهرداری و اداره جنگل‌ها و مراتع موضوع را حل می‌کنیم.

۷۶- سفیر میراث فرهنگی

استقبال مردم از کنسرت‌های سالارعیلی در پایگاه‌های میراث فرهنگی کرمان فوق‌العاده بود.

از خوش‌قولی ایشان تشکر می‌کنم.

هدیه من به او «تار نفیس هنر دست استاد ابهری».

ذخیره آخرت هر دوی ما!

۷۷- طرّبه - شانديز

- طرّبه و شانديز را، (بينالود) نامگذاري کرده اند. هم مردم مخالفند و هم مسولين منطقه ای!
  - چه خوب است همان نام های قبلي، تثبيت شود. پيگيري می کنم.
- امروز در مسير برنامه های سفر استانی، از بخشی از همکاران پرتلاش و زحمتکش برنامه های نوروزی قدردانی کردم. چه خوب است که آنها هستند و مایه ی دلگرمی و شادی مردم می شوند.

۷۸- زائر!

- پایانه‌های مسافری، به ویژه در ایام پُر سفر مثل نوروز، از خدمات اولیه‌ی گردشگری است که می‌تواند عامل مهمی در رضایتمندی مردم باشد.
- از آنجا که سفر زیارتی، جایگاه ویژه‌ای در سبد گردشگری خانواده دارد، از پایانه‌ی مسافری امام رضا (ع) در مشهد مقدس که در ایام نوروز با ظرفیت روزانه ۳۱۰۰ اتوبوس خدمات‌رسانی کرده، بازدید کردم. - در گفتگو با مردم در جریان مشکلات آنان قرار گرفتم؛ تذکرات لازم را به مسؤلین آنجا دادم و برای ارائه‌ی سرویس بهتر، مواردی را تأکید کردم.
- سفر دورهمی خانواده درکنار مشکلات خاص، زیبایی‌ها و لذت‌های ویژه‌ی خود را هم دارد.
- جالب است بدانید که این پایانه بزرگترین پایانه‌ی مسافری کشور و در رده‌های نخست جهانی است.

۷۹- طالقان

- در جلسه شورای اداری استان البرز در مورد ویژگی‌های گردشگری منطقه‌ی طالقان صحبت کردم.
- طالقان به دلیل نزدیکی به پایتخت و جاذبه‌های طبیعی گردشگری موقعیت بسیار ویژه‌ای دارد.
- جمعیت شناور طالقان قابل توجه است و در صورتی که خدمات اولیه‌ی گردشگری (مثل توسعه‌ی محورهای مواصلاتی بین روستایی) مهیا شود، می‌تواند مقصد مناسبی برای گردشگری خانواده‌محور باشد.
- جلسه‌ای با حضور بزرگان و مسؤولان محلی طالقان داشتم، ایشان را عالم، کارشناس و مسلط به مسائل مدیریتی کشور شناختم. دلسوزان محلی که شناخت کاملی از ویژگی‌های منطقه دارند، راهکارهای مناسبی برای مواردی که قانون از روح خود خارج شده و باعث گرفتاری زندگی و کسب‌وکار مردم شده است، پیشنهاد کردند.
- برای توسعه‌ی پایدار باید "اجتهاد مدیریت" را توسعه دهیم. و به مسؤولان محلی فرصت دهیم تا با رعایت چشم‌اندازها و قوانین بالادستی آنچه را که عالمانه و کارشناسی است، اجرایی نمایند. بروکراسی‌های اداری، دست و پا گیر توسعه‌ی مناطق شده است.
- نظام جامع گردشگری با پیوست زیست محیطی و رعایت سایر جوانب، برای استان البرز تدوین خواهد شد.
- با جمله‌ای از امام عزیز، یادی کنیم از مجاهد بزرگ آیت‌الله طالقانی: «مرحوم آقای طالقانی مستقیم بود، مستقیم فکر می‌کرد؛ مستقیم عمل می‌کرد. انحراف به چپ و راست نداشت. نه غربزده بود و نه شرقزده.»

۸۰- تاناکورا!

- در سفر به استان خراسان رضوی، از بنای تاریخی سرای “عزیزالله‌آف” که در مجاورت حرم مطهر است، بازدید کردم.
- سال‌هاست مغازه‌داران آنجا از میراث شاکی هستند. چرا که بخشی از این بنا به دلیل مشکل ایستایی سازه و وضعیت ظاهری آن تخلیه شده و قرار بوده که با کمک شهرداری مشهد، مرمت و بازسازی شود که به دلیل مشکلات اعتباری متوقف شده است.
- با مالکان سرقفلی صحبت کردم و پای درد دل آن‌ها نشستیم. تا حد زیادی مشکل آنجا برایم روشن شد. تصمیماتی هم گرفتیم.
- اجناس در این مغازه‌ها به مراتب ارزان‌تر از سایر فروشگاه‌هاست؛ و به همین دلیل زائران و مجاوران زیادی مشتری آنجا هستند.
- از چند مغازه به اصطلاح “تاناکورا” هم بازدید کردم و در جریان فرایند تأمین و فروش اجناس، قرار گرفتم.
- این اجناس در عدل‌های بزرگ و فشرده به صورت “وزنی” معامله می‌شود.
- اجناس تاناکورایی معمولاً دست دوم نیست؛ بلکه به دلیل اشکالات جزئی ظاهری، به بهایی ارزان‌تر از معمول، خرید و فروش می‌شود.
- هر چند که شخصاً موافق “تاناکورا” نیستم؛ ولی این فروشگاه‌ها معمولاً در بازارهای نزدیک به مرز وجود دارد و مردم هم کالاهای مورد نیاز خود را با قدری جستجو و با قیمت کم‌تر، از آنجا تهیه می‌کنند.

۸۱- مخزن!

بازدید از موزه‌ی ملی ایران - ۲۷ فروردین ۱۴۰۱ - در موزه‌ی ملی ایران، ۳۲۰۰ قطعه‌ی تاریخی ارزشمند در معرض دید علاقمندان قرار دارد. و این در حالی است که ۳۵۰ هزار قطعه‌ی ثبت شده‌ی دیگر به دلیل کمبود جا در "مخزن" نگهداری می‌شود! که البته مجموع اشیا و مواد فرهنگی تاریخی به بیش از ۳ میلیون می‌رسد!

- بخشی از گنجینه‌ی ارزشمندی که در مخازن است، ظرفیت یک موزه‌ی مستقل تخصصی را داراست.
- آقای نوکنده، مدیر موزه معتقد است با رعایت پروتکل‌ها و قواعد حرفه‌ای، می‌توان امکان نمایش عمومی را در سراسر کشور مهیا کرد.
- مردم حق دارند از داشته‌های نفیس خود مطلع باشند.

۸۲- میراث ناملموس!

- هنر دوبله، از برجسته‌ترین توانمندی‌های فرهنگی و هنری در کشور عزیزمان است.
- به مناسبت درگذشت خانم شهلا ناظریان دوبلور پرتوان و ارزشمندمان، این ویدیو را از آرشیو شخصی خودم برای شما کار کردم.
- ایشان و همسرشان مرحوم حسین عرفانی زوج استثنایی، بدون حاشیه و دوست داشتنی جهان صداپیشگی ما بودند که امروز جایشان در میان ما خالی است.
- شخصیت‌های دور میز تکرار شدنی نیستند. برای همه درگذشتگان از آنان آرزوی غفران و رحمت الهی دارم.

۸۳- دیدار با هنرمندان صنایع دستی!

- بخش صنایع دستی در نمایشگاه قرآن امسال بسیار مورد استقبال مردم قرار گرفت. همکاران ما هم فروش خوبی داشتند.
- معتمد با افزایش جنبه‌ی کاربردی صنایع دستی و کاهش قیمت نهایی و استفاده حداکثری از تنوع رنگ‌ها و سایر زیبایی‌های مورد علاقه‌ی عرف امروز ما، می‌توان رونق بیشتری به این حوزه داد.
- افزایش بازارچه‌ها و مبادی فروش نقش مهمی در این موضوع دارند.
- راه اندازی محل‌های عرضه و نمایشگاه‌ها را آزاد اعلام کرده‌ایم تا مانعی برای ارائه محصولات و ارتباط با مردم وجود نداشته باشد.

۸۴- تخت جمشید

- بازدید نسبتاً طولانی از تخت جمشید همراه با گردشگران داخلی و خارجی و در معیت نماینده‌ی محترم مرودشت، پاسارگاد و ارسنجان، جناب آقای رشیدی کوچی داشتیم. توضیحات میدانی مدیران به ویژه همکاران مستقر در پایگاه، در کنار نظرات مشورتی و سازنده‌ی مردم، مکمل ارزشمندی برای مطالعات قبلی است.
- می‌گویند تخت جمشید در سال ۵۱۸ پیش از میلاد و برای برپایی مراسم آیینی نوروزی ساخته شده و شامل کاخ‌های هشت‌گانه، تالار بارعام، خزانه‌ی شاهنشاهی، پادگان، آرامگاه‌های سنگی، مجموعه‌ی ستون‌ها و پلکان ورودی، دروازه‌ی ملل با گاوهای بالدار با سر انسان (لاماسو) و بالغ بر سه هزار متن برجسته‌ی تزئینی و کتیبه‌های متعدد هخامنشی است.

- این بنای تاریخی عظیم در شهر "پارسه" که یکی از بزرگترین یادمان‌های دوران تاریخی ایران می‌باشد، ساخته شده است. پارسه، مشابه پارادایس به معنای بهشت و آرمان‌شهر هم هست. نمادهای یکتاپرستی و اعتقاد به وحدانیت خالق، در میان مجموعه‌ی این آثار، حول محور "هورامزدا" کاملاً به چشم می‌خورد.
- ۳۴ قوم ایرانی از ۱۰۰ منطقه حول این وحدانیت و در طول ۱۲۰ تا ۱۵۰ سال، در خلق این اثر شگفت‌انگیز و بی‌نظیر تمدنی نقش‌آفرینی کرده‌اند. شنیدن روایت جذاب راهنمایان گردشگری، بیش از یک روز وقت می‌خواهد.
- امسال با عنایت دولت و مجلس، اعتبارات عمرانی وزارتخانه ۷۸ درصد افزایش پیدا کرد که بیش از دوبرابر میانگین رشد بودجه‌ی عمرانی در قانون بودجه است. هر چند این رشد چشمگیر در سال‌های اخیر بی‌نظیر بوده و بودجه‌ی سفرهای استانی هم در نوع خود قابل توجه است، ولی نسبت به ابعاد بسیار گسترده‌ی بناهای تاریخی هنوز ناچیز است. - این سفرها و بازدیدها در اولویت‌بندی اعتبارات به من کمک می‌کنند.

۸۵ - مرمت!

- مرمت ابنیه تاریخی با ظرافت خاصی انجام می‌شود.
- برای جلوگیری از فرسایش و پوسته شدن سنگ‌های ارزشمند بناهای تاریخی مواد مخصوصی (رزین) با سرنگ و به صورت میلیمتری به پوسته‌های کوچک تزریق می‌شود تا با حفظ همان شکل اولیه،

محکم و استوار شده و دچار فرسایش نشوند. این روش طاقت فرسا و البته گرانبه‌ایست به دلایل اهمیت حفظ بناهای تاریخی است که در اولویت اعتبارات میراث فرهنگی است.

- مرمت کاران سرمایه ارزشمند مردم برای حفظ هویت و ارزش‌های ملی است.

۸۶- صبحانه‌ی کاری!

امروز برای شرکت در افتتاحیه‌ی نشست رویداد ۲۰۲۲ ساری پایتخت گردشگری کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو) به ساری رفتم.

مازندران، مشحون از زیبایی‌های خیره‌کننده‌ی طبیعی است. در مسیر پس از پل ورسک و در منطقه‌ی چاپارخانه روستای «ارفع ده» برای صبحانه توقف کردیم.

یک جوان خوش ذوق و خلاق، با دست‌ان خودش مجموعه‌ای زیبا و تمیز با رعایت مسائل بهداشتی برای ارائه‌ی خدمات گردشگری فراهم کرده بود.

همه چیز ارگانیک!

جای شما خالی!

۸۷- میراث باستانی

دیروز در جمع اصحاب رسانه گفتم:

- لایحه‌ی قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در آینده‌ی نزدیک به مجلس تقدیم خواهد شد.

- تلاش شده تا کاستی‌های فعلی در قوانین مرتبط با انجام ماموریت‌ها، در این لایحه برطرف شود.

۸۸- بشقاب سیمین ساری!

- در سفر به مازندران، برای افتتاحیه رویداد بین‌المللی ساری ۲۰۲۲، از "بشقاب سیمین" در موزه‌ی ساری رونمایی کردم.
- این اثر زیبایی تاریخی در سال ۱۳۳۵ توسط کارگران آجرپزی در کنار خط آهن ساری کشف شده است.
- سال‌هاست که علاقمندان از این اثر ارزشمند در موزه‌ی ملی ایران بازدید می‌کنند.
- به مناسبت رویداد ۲۰۲۲ ساری و بر اساس سیاست‌های وزارتخانه، این اثر برای بازدید به موزه‌ی ساری انتقال داده شد. در واقع به همان محلی که در آنجا کشف شده بود، بازگشت!
- بنا داریم تا ضمن توسعه فضاهای موزه‌ای در کشور، آثار ارزشمندی که سال‌هاست در مخازن موزه‌ها پنهان از چشم مردم خاک می‌خورد، در معرض بازدید عموم قرار دهیم.
- روی این بشقاب سنتی نقشی از شکارگاه پادشاه ساسانی است که احتمال می‌رود اردشیر دوم باشد که در سال ۳۸۳ تا ۳۸۹ میلادی سلطنت می‌کرده است. داخل این بشقاب که ۶۲۸ سانتی‌متر قطر دارد، شاه ساسانی سوار بر اسب در حال شکار شیر است.

۸۹- شمس‌العماره!

- از کودکی وقتی به خیابان ناصرخسرو و کوچه مروی می‌رفتم به این بنای خاص تعلق خاطر داشتم.
- امروز بر بلندای شمس‌العماره، این عمارت زیبا و ممتاز با شما گفتگو کردم.
- سال گذشته ورودی خیابان ناصرخسرو به کاخ گلستان باز شد تا علاقمندان به شمس‌العماره از خود کاخ گلستان هم بازدید کنند.
- گویا ناصرالدین شاه تحت تأثیر سفر به فرنگ، تمایل پیدا می‌کند بنایی مرتفع، در پایتخت ایجاد نماید تا از بالای آن بتواند به همراه درباریان منظره شهر و دورنمای اطراف را تماشا کند.
- سابقه کاخ به دوران صفوی زمانی که باغ چنار بود می‌رسد؛ البته بعدها توسط شاهان قاجار بناهای متعدد کاخ ساخته شد و در طول زمان توسعه یافت.
- این کاخ مجموعه‌ی ارزشمندی از هنرهای ایرانی است.
- امروز بازدید مفصلی از کاخ گلستان داشتم؛ برای بخش‌های مختلف کاخ به لحاظ بهره‌برداری مناسب‌تر و همچنین رضایتمندی بیشتر گردشگران، تصمیماتی گرفتم.
- با گروه‌های از گردشگران کروات، روس، آمریکایی و انگلیسی گفتگو کردم و پای صحبت‌های راهنمایان نشستیم.

۹۰- مصائب حفظ حریم!

- - همواره یکی از موضوعات مهم در سفرهای استانی، مسائل مربوط به حریم ابنیه‌ی تاریخی است.
- یک پاسخ تکراری برای همه آن‌ها دارم: عذرخواهی به اضافه‌ی مرور اهمیت میراث فرهنگی و یک شوخی و مزاح برای اینکه ختم به خیر شود!
- به این نتیجه رسیده‌ام که در برخی نقاط کشور محدوده‌ی تعیین شده حریم منطبق بر قوانین میراث نیست و بی‌جهت آن را گسترده کرده‌اند!
- گویی که به جای محاسبات دقیق علمی، اجتهاد شخصی یک کارشناس و انتخاب برخی پدیده‌های جغرافیایی مثل کوه، رودخانه، جنگل و جاده، مرز حرائم را مشخص کرده است.
- و در جای دیگری، بدون هیچ حد و مرزی اجازه ساخت و ساز داده شده است؛ مثل تپه‌های دو هزار ساله در وسط شهر سمنان که قبلاً اشاره کرده‌ام.

۹۱- کمپر باز!

- عاشق کمپر بازها شده‌ام.
- یک زندگی مستقل و کامل درون خودرو با یک دنیا خلاقیت، نشاط و لذت از آنات زندگی.
- معمولاً خانم‌ها طراحی می‌کنند و آقایان می‌سازند و باهم گردشگری را معنا می‌کنند.

- موتورسواران حرفه‌ای هم می‌توانند همه‌ی امکانات مورد نیاز «کمپ» و زندگی در طبیعت را به روی موتورسیکلت خود طراحی و اجرا کنند. مثل همین موتوری که من سوار شده‌ام.
- آنها بمب ضدافسردگی در جوامع بی‌روحیه و خسته هستند. حتی نگاه به فعالیت‌های آنان حال آدم را خوب می‌کند.
- «کمپر» شاخه‌ای از فعالیت‌های حوزه وزارتخانه ما در بخش کانون جهانگردی و اتومبیلرانی است. در حال رفع برخی مشکلات قانونی آنها هستیم.

۹۲- نشست خبری

- میراث فرهنگی از مهمترین عوامل وحدت و انسجام ملی است. تاریخ ایران مشحون از مدنیت، یکتاپرستی و فرهنگ غنی ناملموس است. دوران دوقطبی‌های جاهلانه و مغرضانه به سر آمده؛ دشمن را ناامید کنیم.
- اگر امکان دسترسی مردم به آثار تاریخی و ارزشمند تمدنی وجود نداشته باشد، همان بهتر که مدفون باشد!
- موزه‌ها و نمایشگاه‌های استانی فرصت مناسبی برای احیای جایگاه اجتماعی میراث فرهنگی است.
- «نظام مسائل» میراث فرهنگی را احصا و در سه سطح دسته‌بندی کرده‌ایم.
- با مشورت نخبگان، اساتید و باستان‌شناسان به صورت عمومی و در قالب شوراهای اندیشه‌ورزی مجموعه‌های تاریخی، آنها را حل و فصل خواهیم کرد.
- ظرفیت فضای مجازی نعمت بزرگی است که از آسمان بر ما نازل

شده است.

باید به دور از سطحی‌نگری و رفتارهای هیجانی، با تولید محتوای غنی و عمیق، به جامعه خدمت کنیم.

● ما ملت مولد و آپلود بوده‌ایم؛ متأسفانه ملت دانلود شده‌ایم. شناسایی بدون حفاری، مرمت روباتیک، توسعه‌ی VR و AR، مواد اولیه‌ی نانو، استفاده‌ی گسترده از ظرفیت «متاورس» و NFT در دستور کار است.

در آینده‌ی نزدیک در مورد اقدامات دانش‌بنیان وزارت‌خانه اطلاع‌رسانی خواهیم کرد.

● به شوراها‌ی عالی اعتقادی ندارم.

تفاهم‌نامه‌ی ما با نیروی انتظامی، سازمان اوقاف و بنیاد مسکن بسیاری از مشکلات میراث فرهنگی را برطرف خواهد کرد. به دنبال این هستیم که راه را برای مدیران آینده هموار کنیم.

● قبل از این دولت چاه‌های کشاورزی در اطراف پاسارگاد وجود داشته و کسی هم مانع آن نشده است؛ ما دنبال چاه زدن نیستیم دنبال جایگزینی موتور برقی به جای موتور گازیلی بر روی همان چاه‌ها هستیم که بتوانیم میزان استحصال آب را کنترل کنیم.

۹۳- همکار ما خانم شرلی

● کلیسای «تادئوس مقدس»، مشهور به «قره کلیسا» در منطقه‌ی چالدران حدود ۲۴۰ کیلومتری شمال ارومیه، به همراه کلیسای «استپانوس مقدس» و کلیسای «زور زور» با عنوان «مجموعه آثار رهبانی آرامنه ایران» ثبت جهانی شده است.

● برخی قدمت قره کلیسا را به اوایل دوره‌ی مسیحیت نسبت می‌دهند که یکی از حواریون حضرت مسیح (ع) به نام تادئوس برای تبلیغ به این منطقه می‌آید و توسط پادشاه ارمنستان به قتل رسیده و در همانجا دفن می‌شود.

این کلیسا را برخی به عنوان اولین کلیسای جامع مسیحیت می‌شناسند. این کلیسا مورد احترام مسیحیان جهان است و همه ساله میزبان گردشگران خارجی می‌باشد. البته آیین زیارت این کلیسا که صورت سالیانه برگزار می‌شود هم، در فهرست میراث فرهنگی ناملموس ایران ثبت جهانی شده است.

● همکار ارمنی ما خانم «شرلی آودیان» مدیر پایگاه کلیساهای تاریخی است. توضیحات کارشناسانه‌ی او گردشگران را به خود جلب می‌کند. به دلیل اینکه خودشان ارمنی هستند، با جزییات کلیساهای ما آشنایی خوبی دارند.

● اینکه در جمهوری اسلامی برای مرمت و نگهداری کلیسا، بودجه‌ای مستقل تخصیص می‌یابد و به طور رسمی ارزش‌های تاریخی ادیان به گردشگران توضیح داده می‌شود، نکته‌ی مهمی است.

- آنقدری که خانم «شرلی آودیان» ارمنی، با «ایران‌هراسی» مقابله‌ی مؤثر می‌کند، خیلی از مسلمان‌ها نمی‌کنند!

۹۴- هزینه حفظ حریم!

● حفظ حرائم خط قرمز من است. روزانه برای حفظ این حریم هزینه می‌دهم. به خصوص از طرف سیاسیون محترمی که البته دغدغه‌ی مشکلات مردم را دارند.

- مقاومت و چاره‌جویی مدبرانه بر اساس قوانین و مقررات میراث فرهنگی و رعایت کامل نظر کارشناسان، راهبرد ماست.

۹۵- بازار تبریز

- بازار تبریز، ثبت جهانی است. با بیش از ۲۷۰ هزار متر مربع، بازار مسقف به هم پیوسته.
- سابقه‌ی طولانی و مؤثر در حرکت‌های اجتماعی و انقلابی داشته است.
- از مشکل تأمین گرمایش در زمستان رنج می‌برد.
- در زمستان بیش از ۵۰۰۰ کیسول گاز برای تأمین گرمایش به داخل حجره‌ها می‌رود که در جای خود خطرناک است.
- به علت رعایت قوانین میراث فرهنگی، اجازه‌ی لوله‌کشی گاز در بازار داده نشده است.
- فناوری‌های جدید تا حد زیادی مشکل را حل می‌کند.
- نصب حسگر (سنسور) باعث می‌شود که در حالات خاص، بلافاصله جریان گاز قطع شود.
- بازرگانان و مسؤولان صنوف را در محل ملاقات کردم و حرف‌های آنان را شنیدم.
- جناب آقای متفکرآزاد نماینده‌ی جوان و پر تلاش تبریز هم، همراه من بود.
- قول بررسی دادم. در حال حاضر کارشناسان میراث فرهنگی مشغول مطالعه و بررسی ابعاد صدور مجوز انشعاب گاز در بازار تبریز هستند.
- باید زودتر تکلیف آنان را روشن کنم.

۹۶- مردم!

- در سفر یک روزه به آذر شهر و اسکو حدود ۵ ساعت از وقت من به شنیدن درد دل‌ها و مشکلات مردم گذشت.
  - برخی را در محل پاسخ داده و حل کردم و برخی را به دیگر مسولان دولت ارجاع دادم.
  - نماینده فعالی هم از نهاد ریاست جمهوری همراه ماست، که این امور را پیگیری می‌کند.
  - سعی میکنم به مسولان محلی طرز رفتار با مردم را آموزش دهم. درها را باز میکنم و آنها را به بهترین نقاط ساختمان فرمانداری دعوت میکنم، در حالی که همه آنها خاطرشان جمع است که تا آخرین نفر به کارشان رسیدگی می‌شود.
  - یکی یکی پای صحبت آنها میشینم. با هر مسؤلی که می‌خواهد، کوچکترین محدودیتی را برای مردم ایجاد کند، در مقابل جمع به او تذکر میدهم.
  - عمده مشکلات مردم به مسائل معیشتی، دستمزد پایین، اشتغال، مسکن، هزینه درمان و قوانین دست و پا گیر کشور مربوط می‌شود.
  - در جلسه شورای اداری، به مسولین تذکر می‌دهم منتظر اجازه از بالائی‌ها نباشند، در کارشان اجتهاد کنند و با هماهنگی در داخل منطقه و با رویکرد حل مسائل مردم و کسب رضایتمندی آنها تصمیم گیرند.
  - معتقدم بسیاری از مشکلات با تزریق شجاعت به مسولان محلی حل و فصل می‌شود.
- آنها را نسبت به پرهیز از «آقا اجازه!» توجیه و تشویق می‌کنم.

۹۷- مردم ۲

- دیروز در بازدید از تپه‌ی تاریخی کلار در کلاردشت با اعتراض کشاورزانی مواجه شدم که سال‌هاست تکلیفشان روشن نشده است. آنان گفتند اگر پول تملک زمین‌ها را ندارید لااقل زمین معوض به ما بدهید.
- امروز شرح حال مردم را در دولت تشریح کردم؛ پس از حمایت قاطع آقای رئیس‌جمهور، وزیر محترم جهاد کشاورزی موظف شد در مناطق مزبور، زمین‌های مناسبی را از حوزه‌ی جنگل‌ها و مراتع در اختیار این عزیزان قرار دهد.
- به یاری خدا تجربه‌ی موفق این اقدام را به حوزه‌های دیگر تعمیم خواهیم داد.

۹۸- گردشگری کشاورزی!

- در حال بررسی ابعاد مختلف گردشگری کشاورزی در اقصی نقاط کشور و بایدها و نبایدهای آن هستم.
- در جریان سفر به استان چهارمحال و بختیاری و در بازدیدهایی که از تالاب‌های شگفت‌انگیز گندمان و چغاخور و حوزه‌های کشاورزی اطراف آن داشتم، جدی‌تر از همیشه، پیگیر این موضوع بودم.
- با وزیر محترم جهاد کشاورزی صحبت کردم؛ ایشان کاملاً موافق هستند و برای این مأموریت، مدیر ویژه‌ای تعیین کردند.
- از ایده‌های فعالان این حوزه استقبال می‌کنم.

۹۹- برق تالاب!

- در بازدید از تالاب گندمان و چغاخور در سفر استانی بروجن معلوم شد که روشنایی و برق به آنجا نرسیده است. کشاورزان آنجا به من اعتراض داشتند. به آنان قول پیگیری دادم.
- دو ساعت بعد در پرواز از آقای محرابیان وزیر محترم نیرو خواستم همکاری کنند. پس از سوال از حاج آقای جعفری نماینده محترم منطقه معلوم شد که ۶ کیلومتر بیشتر نیست.
- آقای محرابیان قبول کرد از محل اعتبارات خودش انجام دهد. صلوات!

۱۰۰- حفاری!

- هرگونه حفاری به منظور استخراج اشیاء و دفینه‌های تاریخی، بدون مجوز و نظارت وزارت میراث فرهنگی، ممنوع و خلاف قانون است. هیچ استثنایی هم بین نهادهای دولتی و حاکمیتی وجود ندارد.
- این موضوع را به همکارانم در نشست افق تحول تفهیم کردم.
- در این نشست به برخی موارد دیگر هم اشاره کردم:
- ۱- به مسئولیت‌ها به عنوان پروژه نگاه کنید و برای آن برنامه کنترل پروژه داشته باشید. نگاه اداری به مسئولیت‌های مدیریتی خطای راهبردی است.
  - ۲- شجاعت تصمیم‌گیری در زمان را هرگز از دستور کار خود خارج نکنید. فرصت‌ها به سرعت می‌گذرند و وقتی برای جبران نیست.
  - ۳- از هیچ اقدام مثبتی در جلب رضایت کارکنان غافل نشوید؛ انگیزه‌ی آنان شرط موفقیت شماست.

- ۴- برای جهاد تبیین برنامه داشته باشید هم برای مردم و افکار عمومی و هم برای خاص و رسانه‌ها.
- ۵- وزارتخانه ما به همان اندازه که پاسخگوست، باید پرسشگر هم باشد؛ با کسی تعارف نکنید.
- ۶- مردمی بودن صرفاً یک توصیه‌ی اخلاقی نیست بلکه ضرورت اجتناب‌ناپذیر مدیریتی است. ارتباط مستقیم با مردم و حضور شخصی در حوزه‌های مأموریتی موثرترین ابزار برای دریافت بازخوردهاست.
- ۷- لازمه‌ی «مدیریت جهادی»، «اجتهاد مدیریتی» است؛ در غیر اینصورت تلاش‌ها بی‌فایده است.
- ۸- حوزه‌ی مأموریتی ما به شدت نیازمند ایده‌پردازی است؛ نخبگان و صاحبان ایده را دریابید و تکریم‌شان کنید.
- ۹- اجازه دخالت دستگاه‌های غیرمسئول، اصحاب قدرت و ثروت را در حوزه‌های مأموریتی خود ندهید.
- ۱۰- اقدامات ماندگار و الگوساز را در اولویت تخصیص اعتبار و توجه مدیریتی قرار دهید.
- ۱۱- گردشگری شهری، دانش‌آموزی و دانشجویی به دلیل ارزانی و دامنه‌ی گسترده و فرهنگ‌سازی آن باید با همکاری دستگاه‌های ذیربط در اولویت توجه باشد.
- ۱۲- تفاهم‌نامه با سازمان اوقاف، فراجا، کمیته امداد و بنیاد مسکن زمینه‌های ارزشمندی را برای همکاری ایجاد کرده است.

۱۰۱- پل خواجه

- در سفر استانی دولت به اصفهان، وضعیت پل‌های روی زاینده‌رود را بررسی کردم.
- در کنار کارشناسان میراث فرهنگی استان، نظرات مردم که علاقمندانه و دلسوزانه مشورت می‌دادند را هم شنیدم.
- به دلیل موضوع مهم فرونشست زمین در کل اصفهان، مجدداً گروهی را مامور کردم تا با همکاری پژوهشگاه وزارتخانه، بررسی دقیق‌تری انجام داده و با رعایت همه‌ی نکات فنی، جمع‌بندی نهایی را ارائه دهند.
- اجمالاً علیرغم حال بد مردم به خاطر خشکی زاینده‌رود زندگی در کنار آن جریان دارد.
- مدت کوتاهی را هم با پهلوانان پیشکسوت اصفهانی و دیگرانی که زیر ستون‌های پل آواز می‌خواندند و حال مردم را خوب می‌کردند، هم‌نشین شدم. خیلی خوب بود.
- آیین پهلوانی و زورخانه‌ای ما ثبت جهانی شده است.

۱۰۲- بزرگان صنایع دستی!

- در پایان هفته‌ی صنایع دستی، نشست صمیمی با هنرمندان پیشکسوت صنایع دستی به صرف شام داشتیم.
- جلسات و دیدارهای فراوانی در این حوزه داشته‌ام ولی این جلسه به دلیل کثرت حضور بزرگان و برجستگان، متفاوت بود.
- بسیار آموختم؛ سخنرانی نکردم مثل بچه‌ی آدم نشستم و گوش کردم.
- در انتهای جلسه از جناب آقای علوی، مدیر کل محترم بازاریابی و تجاری سازی صنایع دستی تقاضا کردم تا دویستی زیر را اجرا کنند.

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
 هوادارانِ کویش را چو جانِ خویشتن دارم
 سزد کز خاتم لعلش زخم لاف سلیمانی
 چو اسم اعظم باشد چه باک از اهرمن دارم

۱۰۳- شیره کش خونه!

- در خبرها آمده بود که ضرغامی گفته، هتل هاشیره کش خونه نیست! یعنی الان هست و نباید باشد!
- ویدئوی بالا کل قصه شیره کش خونه را روشن می‌کند.
- ببینید خطا و یا غرض ورزی رسانه ای تا چه اندازه معنی را تغییر می‌دهد.
- این ویدئو قبل از این که آموزشی برای رسانه ها باشد، یک موضوع آموزشی برای مخاطبان است.
- احترام به مخاطب! همین!

۱۰۴- خوزستان ما!

- در دور اول سفر به خوزستان، از ظرفیت‌های گسترده‌ی گردشگری در شوشتر، آبادان، خرمشهر، مسجدسلیمان و شادگان به همراه نمایندگان پرتلاش این مناطق بازدید کردم.
- کارون، اروند، و بهمینشیر و تالاب‌های منطقه به ویژه تالاب شادگان کم‌نظیر هستند. سرمایه‌گذاری در این مناطق در حد صفر است.
- عراق و ایران دو طرف اروند هستند و همدیگر را می‌بینند. رودخانه‌ای پرآب و زیبا و خاطره‌انگیز.

- در آن طرف مردم را می‌بینیم و این طرف دستگاه‌ها و ارگان‌های نظامی و دولتی!
- اسکله‌های خوبی در طرف ما هست که در آن طرف نیست ولی مُهر اختصاصی دستگاه‌ها، مانع از استفاده‌ی مردم و رونق اقتصادی آنجا شده است.
- همانجا با تعدادی از مسئولین کشوری از جمله وزیر محترم نفت صحبت کردم؛ از پیشنهادهای من استقبال کردند؛ تقسیم کاری خوبی انجام گرفت و صدا و سیمای استان و آبادان هم پای کار آمد.
- امیدوارم با هماهنگی همه‌ی بخش‌های مرتبط، ساحل اروند رونق بگیرد.
- خط آبی آبادان-کویت و آبادان-بصره باید به سرعت راه‌اندازی شود. صاحبان شناورهای تفریحی باید برای این منطقه برنامه‌ریزی کنند.
- نگاه سنتی به مقوله‌ی امنیت موجب ایجاد خاکریز طولانی در ساحل اروند شده است که باید تغییر کند؛ تهدید واقعی، «بیکاری» و «نارضایتی» جوانان است و نه هیچ چیز دیگر!
- منظره‌ی گاومیش‌ها در رودخانه یکی از جاذبه‌های گردشگری است. شیرجه‌ی بچه‌های آنجا از بالای سر گاومیش‌ها به داخل آب دیدنی بود. زندگی لذت بخش است، آن را تباه نکنیم.

۱۰۵- سازه‌های آبی شوستر!

- در سفرم به خوزستان از شبکه‌های آبرسانی تاریخی شوستر که ثبت جهانی شده است بازدید کردم. یک شاهکار استثنایی که افتخار تمدن بشری است.

- این سازه‌های آبی مجموعه به هم پیوسته‌ای از پل‌ها، آبشارها، آسیاب‌ها، بندها و تونل‌های بزرگ هستند؛ که به‌طور پیوسته کار می‌کنند، بنای اولیه این سازه از دوران هخامنشیان باقی مانده است و هنوز هم بخش‌هایی از آن فعال است. این مجموعه آبی نمونه‌ای بی‌همتا از استفاده بهینه از آب در دوران‌های کهن و از شاهکارهای مهندسی جهان به حساب می‌آید. این مجموعه از آثار باستانی با عنوان «نظام آبی تاریخی شوشتر» در فهرست جهانی یونسکو ثبت شده‌اند و هر یک به تنهایی می‌توانند یک جاذبه گردشگری به حساب بیایند.
- فرسایش و رانش زمین در دیواره ی غربی نگران کننده است. برای حفظ این بنای تاریخی ۸۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته ایم که آخرین مراحل مناقصه و انتخاب پیمانکار را می‌گذراند.

۱۰۶- دهقان فداکار!

- همواره تلاش میکنم مدیران خودم را نسبت به آنچه که "مدیریت داشته‌ها" نام‌گذاری کرده‌ام، آشنا و مسلط کنم.
- این "مهارت" یک تکنیک کاربردی مدیریتی، در مواجه شدن با بحران است.
- مدیری که در شرایط بحرانی فکرش خوب کار کند، درست و به موقع تصمیم بگیرد و از همه‌ی داشته‌هایش به نحو شایسته استفاده کند، مدیر موفق است.
- ریزعلی خواجوی، دهقان فداکار، الگوی یک مدیر موفق در شرایط بحران است.
- فانوس و پیراهن تمام داشته‌هایش بود ولی با تصمیم‌گیری بسیار

عالی و مدیریت داشته‌ها جان خیلی‌ها را نجات داد.

- سال‌ها پیش، از ریزعلی خواجوی تقدیر کرده بودم. حرف‌هایش از شب واقعه، شنیدنی بود.

۱۰۷- جمهوری آذربایجان

- دیشب، تعدادی از فعالان گردشگری جمهوری آذربایجان در محل راینزی فرهنگی مان به صرف شام مهمان من بودند.
- در این جلسه‌ی نسبتاً طولانی، در جریان نظام مسائل آنان قرار گرفتم.
- از آذربایجان سالیانه حدود ۲ میلیون گردشگر به ایران می‌آید. و متعاقباً ۲۰۰ هزار نفر هم از ایران به آذربایجان می‌روند.
- بخش عمده‌ی گردشگران آذربایجانی با هدف زیارت مشهد مقدس به کشورمان می‌آیند.
- ابعاد دیگر مزیت‌های نسبی گردشگری ایران را برای آنان تشریح کردم.
- قرار شد با همکاری سفارت و راینزی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در باکو تا حد امکان مشکلات آنان را برطرف کنم. البته بخشی از این مشکلات به دولت آذربایجان برمی‌گردد.
- باید میز مستقل آذربایجان را در معاونت گردشگری ایجاد کنیم و مسائل بسیار مهم و متعدد متقابل بین دو کشور را بررسی و رصد مستمر کرده و موانع توسعه‌ی گردشگری را از پیش روی آنان برداریم.

۱۰۸- هتل ۲۶۰ متری!

- در سفرم به استان اصفهان از شروع به کار هتل کاربات بازدید کردم.
- برایم باورکردنی نبود که آنها در زمین ۲۶۰ متری، هتل ۴ طبقه ۲۴ واحدی با معماری زیبا و جانمایی های دقیق و خدمات مورد نیاز و کیفیت بسیار خوب واحد ها در حد هتل ۵ ستاره ساخته باشند. یک وجب هم حرام نشده بود.
- یک کارنامه‌ی خوب اصفهانی!

۱۰۹- بز نیم بیرون

- دیروز در جمع زیادی از فعالان استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های خلاق و دانش بنیان از پلتفرم "بز نیم بیرون" رونمایی کردم و گفتم:
- رتبه جهانی نوآوری ایران در ۲۰۲۱ شصت و رتبه‌ی تنظیم گری (رگولاتوری) ۱۳۰ است. یعنی دولت از بخش خصوصی عقب افتاده و تنظیم گر موفقی نبوده و ما در وزارت خانه سعی می کنیم این رتبه را ارتقا دهیم. ما تنظیم گر و حامی استارت‌آپ ها و شرکت های دانش بنیان هستیم.
- رشد نامتوازن تاسیسات گردشگری و به تبع آن سهم بسیار ناچیز برخی استان‌ها از اقتصاد و اشتغال گردشگری یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های پیش روی ماست.
- پلتفرم "بز نیم بیرون" با ارائه‌ی برنامه‌ی سفر برای بیش از ۱۶ هزار نقطه‌ی گردشگری در سراسر کشور، نقش مهمی در توزیع متوازن سفر در استان‌های مختلف ایران عزیز خواهد داشت.

- نظام مسائل گردشگری را احصاء کرده‌ایم و تلاش می‌کنیم با نگاه مسأله‌محور، ضمن حل مشکلات به ویژه در بخش زیرساخت‌ها، اقدامات ماندگار انجام دهیم.
- مهم ریل‌گذاری صحیح، تمرکز توجهات، امکانات و داشته‌های کشور برای رفع موانع و بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت‌های فضای مجازی در راستای توسعه‌ی گردشگری و اشتغال پایدار است.

۱۱۰- چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی

- همایش "چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی"، ادای احترام به بزرگان و نخبگان و چهره‌های برجسته‌ای است که خودشان میراث معنوی و سرمایه‌های بی‌بدیل ملی هستند. ریشه‌ها را پاس بداریم؛ تا بمانیم!
- زنده‌یاد دکتر باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی دکتری مطالعه و مرمت بناها و بافت‌های تاریخی از دانشگاه رم
- جناب آقای مهندس سیدمهدی مجابی مهندسی معماری از دانشگاه تهران
- جناب آقای مهندس محمدحسن مجبعلی کارشناسی ارشد معماری از دانشگاه ملی (شهید بهشتی)
- جناب آقای مهندس علی‌اکبر سعیدی مهندسی راه و ساختمان از دانشگاه پلی‌تکنیک (امیرکبیر) دارای مدرک تخصص ساختمان‌های فلزی از فرانسه
- جناب آقای دکتر محمد میرشکرایی دکترای فرهنگ و زبان‌های باستانی از تاجیکستان
- جناب آقای دکتر محمدحسن سمسار دکترای تاریخ از دانشگاه تهران

- جناب آقای دکتر محمدرحیم صراف دکترای باستان‌شناسی از دانشگاه مونیخ آلمان
- جناب آقای دکتر محمدرضا اولیا دکترای معماری از دانشگاه تهران
- جناب آقای دکتر عبدالله جبل عاملی دکترای معماری از ایتالیا
- جناب آقای دکتر رجبعلی لباف خانیکی کارشناسی‌ارشد باستان‌شناسی
- سرکار خانم دکتر حمیده چوبک دکترای باستان‌شناسی (گرایش اسلامی) از دانشگاه تربیت مدرس
- جناب آقای فائق توحیدی کارشناسی‌ارشد باستان‌شناسی از دانشگاه تهران

۱۱۱- شیرین شیرین!

- امروز به کرمانشاه آمدم این ویدیو در مسیر بیستون به کنگاور است.
  - با آقای رضایی نماینده محترم منطقه شرق استان همراه هستیم.
- پ.ن: شیرین و شیرین؛ شیرین گشت که سم شیرین همه کس من
 نازار شیرین ناز شیرین؛ شیرین گشت که سم شیرین نازنین، شیرین
 همه کس من
 عشق تو داسه تیشه وه دسم
 عشق تو، تیشه به دستم داده
 هر شو له دوریت؛ فره هولمه
 هر شب از دوریت، خیلی بیقرارم
 شیرین گیان؛ شیرین آی گشت که س

شیرین جان، شیرین ای همه کس من
 چنه بیستون غم له کولمه ...
 اندازه کوه بیستون غم بر شونه هام هست
 شیرین گیان کو بیستون چس؟
 شیرین جان، (در برابر غم تو) کوه بیستون چی هست؟
 کوه کی بیستون ارام جور خاکه
 کوه بیستون برابم همچون خاک است

۱۱۲- بوتیک هتل!

- هتل‌های ویژه‌ای که به دلایل خاص هنری، تاریخی و مزیت‌های متفاوت با ارائه خدمات کیفی سطح بالا راه‌اندازی می‌شوند در زمره هتل بوتیک‌ها قرار می‌گیرند.
- یکی از این نمونه‌های خاص را در اصفهان افتتاح کردیم.
- «هتل هنر» متعلق به آقای ثابت پی در نوع خود به دلیل ارائه آفرینش‌های هنری در داخل واحد‌ها و سایر قسمت‌های عمومی، ارزشمند و کم‌نظیر است و می‌تواند عامل مهمی در جذب گردشگر خارجی باشد.

۱۱۳- بیستون!

- هفته‌ی گذشته در سفر استانی دولت به کرمانشاه به شهرهای هرسین، بیستون، صحنه و کنگاور رفتم.
- در کنار بازدید و بررسی موضوعات مرتبط با مأموریت‌های وزارتخانه‌مان، به عنوان نماینده‌ی دولت در جریان سایر مشکلات و

مطالبات مردم قرار گرفتیم و در جلسه‌ی شورای اداری در حضور رئیس جمهور محترم، آن‌ها را مطرح کردم.

● محوطه‌ی میراث جهانی بیستون، در مسیر کهن‌راهی است که فلات ایران را به بین‌النهرین متصل می‌کرده است.

● موقعیت جغرافیایی، شرایط زیست محیطی و اهمیت کوه بیستون، باعث شده که این پهنه از سرزمین بزرگ ایران، در دوره‌های مختلف تمدنی، در کانون توجه باشد.

● بخشی از آثار تمدنی که در این محوطه خودنمایی می‌کنند عبارتند از: دژ و نیایشگاه دوران مادها، کتیبه و نقش برجسته‌ی داریوش هخامنشی، بقایای شهر پارتی، پروژه‌های ناتمام دوران ساسانی و کاروانسرای صفوی و شهر سلطانیه در دوران تمدن اسلامی.

● نقش بیستون در آثار ادبی هم قابل توجه است:
آواز تیشه امشب از بیستون نیامد
شاید به خواب شیرین، فرهاد رفته باشد

● محوطه‌ی میراث جهانی بیستون که نمادی از تاریخ و فرهنگ پر افتخار این سرزمین کهن و یکی از جلوه‌های میراث تمدنی ماست، در کنار سایر جاذبه‌های طبیعی منطقه، مقصدی برای حضور گردشگران داخلی و خارجی است.

۱۱۴- همسایه‌های بیستون!

● در آغاز جنگ تحمیلی، برای عده‌ای از مهاجرین عزیز، با تصمیم دولت و در حاشیه‌ی بیستون حدود ۴۰۰ واحد مسکونی احداث می‌شود و شهرک الزهرا شکل می‌گیرد.

- در حال حاضر، دولت بودجه‌ی خرید و تملک این واحدها را ندارد؛ علی‌رغم فرسودگی و نیاز آنان به طبقه‌ی دوم هم، از طرف ما مجوز ساخت ندارند!
- این مشکل تقریباً در همه جای کشور وجود دارد. آقای رئیس جمهور هم در جلسه‌ی شورای اداری، دستور قاطع برای حل مشکل مردم دادند.
- باید برای همسایه‌های بیستون، مثل خود این اثر جهانی فکری شود.

۱۱۵- پل معلق مشکین شهر!

- در سفر به استان اردبیل، به همراه آقای عباس‌زاده، نماینده‌ی محترم مشکین‌شهر از پروژه‌های مختلف گردشگری و میراث فرهنگی بازدید کردم.
- پل معلق این شهر، یکی از زیباترین جاذبه‌های طبیعت‌گردی استان است. ساعتی را با مردم و مسؤلان پل گذراندیم و در جریان مسائل و مشکلات آنجا قرار گرفتیم.
- از سرمایه‌گذاران در حوزه‌های تفریح و سرگرمی حمایت خواهیم کرد. به آنان تسهیلات خواهیم داد و تلاش می‌کنیم موانع پیش‌روی آنان را برطرف کنیم.
- امروز مردم ما، از هر زمانی بیشتر به شادی، استراحت و تفریح نیاز دارند.

۱۱۶- جانونی!

- موزه‌ی مشکین‌شهر در حال تکمیل است؛ امیدوارم امسال به افتتاح برسد.
آثار زیادی باید تحویل این موزه شود.
- سال‌هاست که با مصوبه‌ی شورای تأمین، چند اثر در یکی از بانک‌های شهر، نگهداری می‌شود که هنوز تحویل میراث فرهنگی نشده است.
- رییس پژوهشگاه‌مان را برای بررسی این آثار به منطقه فرستادم.
- نگهداری این آثار در گاوصندوق‌های متعدد و به صورت چندلایه انجام گرفته است. در آخرین مرحله هم داخل جعبه پلاستیکی که با پنبه ضربه گیر شده است.
- این جعبه که به زعم برخی رسانه‌ها شبیه جانونی است، دستمایه طنز قرار گرفته است، اشکالی هم ندارد!

۱۱۷- گنج‌نامه

- در سفر استانی امروز به همدان، به شهر تویسرکان رفتم و به مسائل آنجا رسیدگی کردم. از گنج‌نامه و موقعیت‌های گردشگری اطراف آن هم بازدید کردم.
- در گنج‌نامه دو کتیبه متعلق به داریوش و فرزندش خشایارشا هست که در متن آن آمده: «به نام خدایی که شادی را آفرید» امروز شادی گمشده جامعه ماست.
- با کسانی که تولید شادی و نشاط در جامعه می‌کنند مهربان باشیم و آنان را نرانیم!

۱۱۸- مصائب تملک!

- خانه‌های تاریخی که به ثبت می‌رسند باید به همان شکل باقی بمانند. اجازه هیچگونه تخریب و یا ساخت و ساز به آنان داده نمی‌شود.
  - وزارتخانه ما موظف است، اینگونه خانه‌ها را از صاحبان قانونی آنان خریداری نماید.
  - اینجا خانه‌ی مرحوم رحمت الله بیات هنرمند و استادکار معروف منبت در تویسرکان است. ۹ فرزند دارد که باید به سهم الارث قانونی خود برسند. از این موارد در حوزه میراث فرهنگی فراوان وجود دارد.
  - فقدان اعتبار لازم برای تملک آنها، موجب نارضایتی زیادی در بین مردم عزیزمان شده است.
- البته برخی موارد خاص را هرطور شده حل می‌کنیم.

۱۱۹- خوان وفا!

- در سال ۹۱ و در همایش پیرغلامان در اردبیل، از مرحوم سلیم موذن زاده تجلیل کردم.
  - نوحه «زینب - زینب» او را ستایش کردم و آن را میراث معنوی خواندم.
- بعد‌ها رزمندگان مدافع حرم با شعار ((کلنا عباسک یا زینب)) با تروریسم وحشی داعش جنگیدند و ملت‌های زیادی را از شر آنان نجات دادند.
- همسران و مادران شهدا، پیروان صدیق آن بانوی بزرگ‌اند.
  - مادر بزرگوار شهید یوسفی یکی از این شیر زنان است. در سفر استانی به همدان و در تویسرکان او را زیارت کردم.

۱۲۰- قزوین!

- در جلسه با مسئولان، سمن‌ها و فعالان استان قزوین گفتیم: "قزوین کلکسیون‌ی از میراث فرهنگی است." ظرفیت‌های گردشگری و صنایع دستی آن هم، ویژه و ممتاز است.
- به تهرانی‌ها می‌گویم، قزوین محل عبور نیست؛ قزوین، خودش مقصد است!
با پوزش از مردم الموت که فرصت دیدارشان فراهم نشد.
انشاءالله به زودی!
- میراث فرهنگی مانع توسعه نیست؛ بلکه انباشت تجربه‌های تاریخی و چراغ راه آینده است و فعالان این حوزه حکم شاقول را دارند.
- موانع موجود به صورت منطقه‌ای به نفع مردم و با مشارکت همه‌ی بازیگران برطرف خواهد شد.
مسئولیت را به استان تفویض کردم.

۱۲۱- کافی‌شاپ گردی!

- مجتمع‌های رفاهی بین راهی، خدمات متنوع و لازمی را به مسافران ارائه می‌دهند.
سیاست جدید وزارتخانه تسهیل صدور مجوزها، تنوع بیشتر خدمات و ارتقای کیفیت آنان است.
- در سفر به قزوین، سرزده از یکی از آنها بازدید کردم. اجمالا نمره قبولی گرفت.
- ارتباط مستقیم با مردم هم به نوبه خود، به درک بهتر نظام مسائل آنها کمک می‌کند.

۱۲۲- شاقول!

- در نشست با مسئولان و دست‌اندرکاران استان قزوین گفتم: فعالان میراث فرهنگی و گردشگری در حکم شاقول رفتار مسئولان اجرایی در این حوزه هستند. شاقول نمی‌گذارد که معمار خشت اول را کج بگذارد تا دیوار تا ثریا کج نرود! با این حال در طرازبندی به موانع و محدودیت‌هایی برمی‌خوریم که باید به صورت مقطعی و موردی آنها را دور بزینم و مجدداً به وضعیت شاقول برگردیم.
- تعارضات توسعه شهری و حفظ بافت تاریخی قزوین قابل مدیریت است.

۱۲۳- سیصد!

- در زمان رأی اعتماد، برگزاری برنامه‌های فرهنگی اجتماعی با عنوان جاذبه‌های مکمل، با هدف ایجاد انگیزه‌ی بیشتر برای آشنایی مردم نسبت به پایگاه‌های تاریخی را ارائه کرده بودم.
  - کنسرت‌های بزرگ و موفق از جمله کنسرت «سالار عقیلی» در کرمان و یزد و همچنین کنسرت-نمایش «سی صد» در کاخ موزه‌ی سعدآباد از جمله‌ی آنهاست.
  - مورد اخیر به مدت ۳۰ شب و با مخاطب چهار هزار نفری در هر شب با موفقیت کامل برگزار شد.
- موضوع این نمایش خلاقانه، احترام به فرهنگ غنی و ریشه‌دار ایران به ویژه زبان ارزشمند فارسی با محوریت حکیم ابوالقاسم فردوسی، شاعر

بلندآوازه‌ی ماست.

- یک دلیل سفر گردشگران ایرانی به برخی کشورها، شرکت در برنامه‌های هنری، موسیقی و کنسرت است.
- باید از ظرفیت‌های گسترده‌ی کشورمان در این حوزه استفاده کنیم.

۱۲۴ - چای عمو حسن!

- در سفر به اردبیل، خلخال فراموش نشود و در سفر به خلخال، «گیوی» هم!
- باغ‌های پربرکت «به» تمام شهر گیوی را پرکرده اند. ظاهراً مقام اول این میوه را دارند.
- محصولات جنبی «به» مثل چای آن هم خوردنی است. شیرینی خاص خود را دارد و تقریباً قند نمی‌خواهد.
- پل معلق «هیر» با کف شیشه‌ای و شفاف هم دیدنی است. «هیر» حدود ۳ هزار نفر جمعیت دارد، در حالی که تا بیش از ده هزار بلیط پل هوایی توسط گردشگران خریداری می‌شود. خط دوچرخه‌سواری آن هم به تازگی راه‌اندازی شده است.
- همین یک قلم سرگرمی و تفریح چهره «هیر» را دگرگون کرده و رونق اقتصادی و اشتغال ایجاد کرده است.
- برای توسعه آن کمک خواهیم کرد.
- از طرح‌های مشابه در سراسر کشور حمایت می‌کنیم. وضعمان در تسهیلات بانکی خوب است!
- در سال گذشته جزو ۳ دستگاه برتر در این حوزه بودیم. امسال هم رشد قابل توجهی داریم.

۱۲۵- به نام خدایی که شادی را آفرید!

- در کتیبه های گنج نامه همدان متعلق به داریوش و خشایارشا در وصف اهورا مزدا می خوانیم، به نام او که شادی را آفرید. شادی گمشده ی امروز جامعه ماست.
- شادی لاکچری نیست، بلکه متعلق به توده مردم است.
- در جلسه مسئولان پایگاه های میراث فرهنگی با بیان اهمیت این مطلب، مثالی از کشتی تایتانیک زد.
- آنجایی که شادی واقعی را در طبقه پایین و مردم پایین دست می بینیم، نه در طبقه ی بالا و متعلق به اعیان و اشراف!
- شادی دل خوش می خواهد. همین!

۱۲۶- فرصت زندگی!

- مسیر اسالم- خلخال یکی از مسیرهای مشهور به لحاظ آب و هوایی است که ظرفیت‌های اکوتوریسم آن قابل توجه است.
  - در سفر به منطقه، از کانون جهانگردی و اتومبیلرانی خواستم تا تعدادی از کمپرها را با ما همراه کند.
  - ساعتی را با این خانواده‌های عزیز، شجاع، پرانگیزه و دوستدار طبیعت گذراندم.
  - فعلاً مشکل پلاک تردد آنان را با پلیس راهور حل کردیم تا بعد.
  - آنان با سفر به کشورهای دیگر، می‌توانند سفیر خوبی برای شناساندن فرهنگ ملت ایران باشند و دنیا را با ما آشنا کنند.
- کمپر یعنی روحیه! یعنی فرصت زندگی!

۱۲۷- بزرگان دوبله!

- فقدان چهره‌ی برجسته‌ی جامعه‌ی هنری و عرصه‌ی صدایشگری کشور، مرحوم منوچهر اسماعیلی را به دوستاناران و به ویژه به خانواده‌ی بزرگوارشان تسلیت می‌گویم.
- بیش از ۶ دهه کار حرفه‌ای و بدون حاشیه در عالی‌ترین سطح، از او چهره‌ای ممتاز و بی‌بدیل ساخت.
- او بزرگ خانواده‌ی صدایشگری بود. از صدای ماندگار نقش اول فیلم‌هایی چون «محمدرسول الله» و «پاپیون» گرفته تا بسیاری از آثار نمایشی داخلی مثل «مادر»، «ناخدا خورشید» و «هزارستان» که بعضاً به جای چندین نقش با صداها‌ی کاملاً متفاوت، هنرنمایی کرده است.
- رهبری عزیز به من فرمودند یکی از اصلی‌ترین دلایلی که بعضی فیلم‌های خارجی قوی جلوه می‌کند همین دوبله فاخر ایرانی است. آقای منوچهر اسماعیلی خود می‌گوید: مردم برای شنیدن صدا به سینما می‌رفتند.
- سطح هنر صدایشگری در ایران بالاست. باید قدردان آن باشیم. شبکه‌های رقیب همواره به این ظرفیت عظیم داخلی چشم طمع دارند! روحش شاد!
- یاد و خاطره دیگر بزرگان دوبله حاضر در این جمع را گرامی می‌داریم.

۱۲۸- معماری!

- پس از پیروزی انقلاب و علیرغم پیشرفت‌های جهشی در بسیاری از حوزه‌ها، متأسفانه در عرصه معماری کارنامه قابل قبولی نداریم و از بی‌هویتی در معماری داخلی، نمای بناها، معماری محوطه‌ها و معماری

شهری رنج می‌بریم.

- باید گذشته را جبران کنیم و با تکیه بر تجارب ارزشمند تاریخی و ظرفیت بالای جامعه نخبگانی، اساتید و هنرمندان این رشته، در بسیاری از اقدامات خود تجدید نظر کنیم.
- سوداگران و بسیاری از مدیران و تصمیم‌سازان در بخش عمرانی و ساخت و سازهای کشور مسئله پراهمیت معماری را به مسئله دست‌چندم و فرعی تبدیل کردند.
- بی‌توجهی به فرهنگ و معماری بومی و سقوط در تله‌ی «یکسان‌سازی» و مدل‌های کلیشه‌ای و استفاده حداکثری از سرمایه از عوامل این نابسامانی است.
- باید نخبگان و هنرمندان عرصه‌ی معماری کشور قدر بینند و بر صدر بنشینند و با انگیزه بالا و روحیه‌ی پر نشاط در خلق و زیبایی‌ها و فرصت‌های جدید زندگی بکوشند.

۱۲۹- حاشیه‌های بیستون!

بعضا حاشیه‌های یک رویداد مهم‌تر و پرنفوذتر از اصل آن است. تا حدی که در حوزه فرهنگ مکتوب، برخی حاشیه‌ها بر یک کتاب ماندگارتر شده است. در عرصه‌ی فضای مجازی این پدیده خیلی گسترده‌تر اتفاق می‌افتد.

۱۳۰- ری!

- «ری» شناسنامه‌ی تهران بزرگ است. ظرفیت‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی آن مورد غفلت تاریخی قرار گرفته است.

بر مزار شیخ صدوق، علی اکبر دهخدا غلامرضا تختی رجبعلی خیاط رحیم مؤذن زاده اردبیلی استاد محیط طباطبایی حاضر شدیم و تصمیماتی گرفتیم.

از برج طغرل تپه میل و چشمه علی، ظرفیت‌های مهم میراثی و گردشگری هم بازدید کردیم و با برخی از فعالان و هنرمندان صنایع دستی گفت‌وگو کردیم. بازارچه‌ی صنایع دستی در شهر ری راه‌اندازی خواهد شد.

● خدمت حضرت آیت الله قاضی عسگر هم رسیدیم و همکاران ما با فرمانداری و شهرداری تفاهم‌نامه امضا کردند.

● از تلاش‌های جناب آقای یزدی‌خواه نماینده‌ی محترم مجلس شورای اسلامی برای توسعه‌ی گردشگری در شهر ری تشکر می‌کنم.

● همه‌ی این‌ها زیر سایه‌ی سیدالکریم عبدالعظیم حسنی است؛ که امام هادی (ع) فرمودند:

”من زار قبر عبدالعظیم الحسنی بری، کمن زار الحسین بکربلا“
 ”کسی که قبر عبدالعظیم را در شهر ری زیارت کند چنان است که گویی امام حسین علیه السلام را در کربلا زیارت کرده است.“

۱۳۱ - حواشی سفر!

● در خبرگزاری و صفحات مجازی وزارتخانه، اخبار رسمی وزیر منتشر می‌شود.

● در صفحه ویدئوی شخصی ام، علاقه مندم حواشی و قرائت غیر رسمی را به نمایش بگذارم و در خلال آن پیام‌های لازم را به مخاطبان منتقل کنم.

- عکس پایانی، استاندار، نمایندگان مجلس، رسانه‌ها و خانواده مرحوم امینی مالک بنای تاریخی در قزوین است.

۱۳۲- خوش‌بینی!

- در هفته‌ی دولت هر کدام از اعضای کابینه از دو رسانه بازدید کرده و با آنان به گفتگو نشستند؛ سهم من روزنامه‌های فرهیختگان و شرق بود. مشروح گفتگوی مرا منتشر خواهند کرد.
  - در این ویدیوی کوتاه، بخش‌هایی از گفتگو با روزنامه فرهیختگان را می‌بینیم. مشی مستقل روزنامه‌ی فرهیختگان را می‌پسندم.
  - رسانه‌ها باید آتش به اختیار باشند، ولی متأسفانه برخی آتش به فرمان‌اند.
  - از «جمال» رهبر انقلاب، نسبت به «جلال» او غافل شده‌ایم.
  - بعضی‌ها کلاً اهل جمال و زیبایی و شادی نیستند؛ اشکالی ندارد، ولی به مردم تحمیل نکنند!
  - از برخی آقایان که می‌خواهیم انتقاد کنیم، اول باید لیستی از فضائل آنان را در مقدمه بگوییم، تا بدشان نیاید!
  - مادر «کبری»ها مشکل نداریم؛ دعوای ما در «صغری»هاست.
  - هر چقدر در اصول پزشکی و فنی باید نسبت به جزییات حساس باشیم، در حوزه‌های اجتماعی، نباید به جزییات گیر بدهیم! حریم شخصی آدم‌ها شاقول ندارد.
  - متأسفانه نگرش خوشبینانه خیلی کم شده است.
- به دلیل اتفاقات تروریستی گذشته، «نگاه امنیتی» تبدیل به سبک خاصی از رفتار حکمرانی شده است.

۱۳۳- شرق!

- برخی محورهای مصاحبه مهندس ضرغامی با روزنامه «شرق»
- خوانش فرامتنی بالای جان حوزه فرهنگ و هنر و مطبوعات است. متأسفانه بخشی از روزنامه‌های اصلاح‌طلب به شدت دچار همین آسیب هستند.
  - دو قطبی بین ایران باستان و ایران پس از اسلام را حل کرده‌ایم. یکی از جاهایی که زیر میز زده‌ایم همین جاست.
  - ما رژیم پهلوی نیستیم که یکباره در میدان توپخانه در دهه ۴۰، دو ساختمان مهم بلدییه و تلگراف‌خانه را در شمال و جنوب میدان تخریب کند و یا مثل رضاخان که بنای مهمی را در کاخ گلستان یک شبه نابود کرد.
  - متأسفانه برخی روشنفکر نماها که از خارج هدایت می‌شوند، حاضر نیستند در مورد رفتار پهلوی اول و دوم در مورد تخریب میراث فرهنگی حرفی بزنند.
  - اگر رهبر انقلاب در مورد ممنوعیت ساخت و ساز در بالای تراز ۱۸۰۰ متر تهران سخت‌گیری نمی‌کردند امروز تا نوک قله توچال آپارتمان‌سازی شده بود.
  - نظام مسائل وزارتخانه را در ۲۰ محور احصاء کرده‌ایم و یکی یکی به دنبال حل آنان هستیم.
  - گردشگری دریایی در حد صفر بوده است. یارانه‌ای شدن سوخت شناورهای تفریحی کمک زیادی به رونق این بخش کرده است. در حال حاضر به دنبال تأسیسات بنادر و خدمات جنبی آن هستیم.

۱۳۴ - کشتی با چوخه!

● دیروز اسفراین بودم.
 مراسم کشتی با چوخه آنان تا ۷۰ هزار نفر، تماشاچی دارد.
 همیشه هم خانم‌ها در آنجا حضور داشته‌اند. نه کسی اعتراضی داشته
 و نه مسأله‌ی امنیتی به وجود آمده؛ و نه فیفا و فیلا دخالت کرده‌اند!
 ایرانیان، شادی و سرگرمی خانوادگی را خوب بلدند.
 پ. ن:

● گود چشمه‌ی زینل‌خان، چندین دهه است که محل تفریح و
 سرگرمی خانواده‌های خراسانی است.
 ● تماشای ورزش‌هایی مثل کشتی با چوخه آموزش آداب پهلوانی
 است.

● در حالیکه کشورهای اروپایی مدعی، با کشتن حیوانات سرگرم
 می‌شدند، ایرانیان قرن‌هاست که برای سرگرمی خانوادگی و تفریح
 دورهمی، برنامه‌های سالم فرهنگی ورزشی داشتند.
 ● این رویدادهای خانواده‌محور، باید ترویج و تقویت شود.

۱۳۵ - سیاه چادر!

● عشایر بخش مهمی از جامعه ایران هستند که نقش برجسته‌ای در
 اقتصاد کشور و در تولید فرهنگ و هنر ملی دارند.
 ● در سفر اسفراین مهمان سیاه چادر آنان شدیم.
 ● لذت بخش تر از فیتیر (نان محلی) و دوغ تازه، صفا و صمیمیت
 و یکرنگی و صداقت آنان بود که تا عمق وجود آدم‌ها نفوذ می‌کند.

۱۳۶- حاشیه‌های شرق!

- روزنامه شرق یکی از قله‌های رسانه‌های اصلاح طلب است.
- در دوران بی‌رمقی اصلاحات، رسانه‌های مکتوب آنان، کماکان در حکم داریست عمل می‌کنند.
- تا به حال ۳ گفتگوی تفصیلی با شرق انجام داده‌ام و همیشه از نتیجه آن راضی بوده‌ام. گفتگوی دوم درباره‌ی «سینما» را به دوستان این حوزه توصیه می‌کنم.
- ویدیوی کوتاه بالا، بخش کوتاهی از گفتگوی اخیر به مناسبت هفته دولت است. تدوین مصاحبه، حرفه‌ای و منصفانه است. از خانم اصغری تشکر می‌کنم.

۱۳۷- فاطمه بیگم!

- در ۶۰ کیلومتری بجنورد، از مقبره ایوب و آب گرم درمانی آنجا بازدید کردیم. خدمات رفاهی و بهداشتی شان خیلی ضعیف بود.
- اختلاف چند دستگاه مختلف موجب سرگردانی و نارضایتی شدید سرمایه‌گذاران، گردشگران و زائران شده است.
- آقایان پاک مهر و وحیدی نمایندگان محترم بجنورد و فرماندار محترم که همراه ما بودند پیشنهادهای داشتند.
- قرار شد جمع بندی نهایی توسط فرماندار انجام بگیرد و برای هماهنگ کردن دستگاه‌های مرتبط برای من ارسال شود.
- آب گرم آنجا ظرفیت خیلی خوبی برای گردشگری خراسان شمالی است.

- عبور سالیانه ۱۲ میلیون زائر امام رضا(ع) از بجنورد فرصت خوبی برای رونق این منطقه است.
- خانم فاطمه بیگم مالک یکی از غرفه‌های غیر استاندارد و قدیمی است که الان تخریب شده و باید در طرح جامع جدید، وضعیت مناسب و استانداردی را رقم بزنند.

۱۳۸- با اربعین!

- در آستانه اربعین حسینی ویدیوی زیبای مرحوم سلیم موذن زاده با عنوان «با اربعین» را تقدیم می‌کنم.
- اذان مرحوم رحیم موذن زاده و مرثیه‌ی «زینب زینب» سلیم موذن زاده، ماندگار و جزو میراث فرهنگی ایرانیان است.

۱۳۹- شیر!

- روز چهارشنبه (۲۳ شهریور ۱۴۰۱) از مجموعه گردشگری و تفریحی ارم سبز در غرب تهران بازدید کردم.
- در این سال‌ها مدیریت خوبی دارد و امکانات متنوعی را برای شادی و سرگرمی مردم به ویژه برای قشر متوسط فراهم کرده است. مردم پایتخت یکبار هم که شده باید آنجا را ببینند.
- باغ وحش آن نسبت به گذشته، بهداشتی‌تر شده و امکان توسعه‌ی آن هم فراهم است.
- غرش‌های مکرر این شیر آفریقایی خیلی جلب توجه کرد. حتی تصور این که بتواند فنس‌ها را خم و به ما حمله کند، نگران‌کننده بود!

- غفلت از آسیب‌های اجتماعی و یا نیازها و مطالبات اولیه و مشروع مردم، در حکم برداشتن تدریجی فنس‌ها و آزاد شدن قدرت تخریب و هلاکت آن است.

۱۴۰- بام‌های طلایی خور!

- در سفر به نیشابور به شهر «خور» رفتیم. البته اسم رسمی آن «خرو» هست ولی «خور» بهتره. مردم همین را می‌خواهند.
- اینجا شهر ملی آلوست، باغ‌های انبوه و پشت بام‌های طلایی رنگ.
- فرآوری آن هم واقعا دیدنی است. منظر گردشگری آن فوق‌العاده است. با مردمی خونگرم و مهمان‌نواز.
- به همراه آقای ارکانی و سرکارخانم چنارانی تصمیمات خوبی گرفتیم.
- دیشب با آقای رییس جمهور در مورد این تغییر نام صحبت کردم. موافقت کردند.
- خود ایشان هم از ابتدا «خور» می‌گفتند. نباید فاصله‌ی بین قرائت رسمی با قرائت عرفی زیاد شود.

۱۴۱- سبزوار

- در سفر به سبزوار، از کاروانسرای بزرگ زعفرانیه و یخدان تاریخی مجاور آن بازدید کردم.
- دستور واگذاری سریع کاروانسرا به بخش خصوصی برای مرمت و بهره‌برداری را صادر کردم.
- سازه‌ی یخدان برای من جالب و بدیع بود. دیوارهای بلند فضای

بیرونی باعث یخ زدن آب در زمستان می‌شود. بعد از تقسیم به قطعات مختلف، داخل سازه‌ای با این معماری ویژه و تکنولوژی عالی نگهداری یخ قرار می‌داند.

- مردم در طول تاریخ طرز زندگی مستقل را خوب می‌دانستند.
- آقایان عنابستانی و محبی نمایندگان محترم سبزوار من را همراهی می‌کردند.

۱۴۲- دهه‌ی هشتادی‌ها!

فعالان دهه‌ی هشتادی میراث فرهنگی چه زیبا روایت می‌کنند! شناخت بیشتر حاج ملاهادی سبزواری از زبان آنان برایم شنیدنی و جالب بود.

۱۴۳- خانوم بزرگ‌ها!

- بیش از ده سال است که تحریم اتحادیه اروپا هستم.
- دیروز هم تحریم کانادا به آن اضافه شد. حالا تعطیلات آخر هفته‌ها کجا باید برم؟! واقعا؟
- مکمل پست قبلی «دهه هشتادی‌ها» پست جدید «خانوم بزرگ» هاست.
- آنها دنیایی از «فرهنگ ناملموس» ما هستند. از مصاحبت با آنان بسیار می‌آموزم.
- در سفر پنجشنبه ۲۹ مهر ۱۴۰۱ به نطنز، قمصر، ایبانه، بادرود و حرم آقا علی عباس، با آنان مانوس بودم.
- کانادا کیلو چند؟

۱۴۴- آقا علی عباس!

- مرقد مطهر آقا علی عباس و شاهزاده محمد (سلام الله علیهما) در نطنز هر ساله حدود ۵ میلیون زائر دارد. گردشگری زیارتی از مهم‌ترین حوزه‌های گردشگری در کشور ماست.
- - مشکلات عمرانی این مکان ارزشمند زیارتی را امروز یکشنبه (۱۴۰۱/۷/۱) در دولت تشریح کردم. تصمیماتی هم در محل گرفتیم که امیدوارم موجب رضایتمندی زائران در آینده باشد.

۱۴۵- دهه نودی‌ها!

- «بادرود» بسیار پر ظرفیت است. میراث فرهنگی ارزشمند و موقعیت‌های گردشگری فوق‌العاده.
- اختلافات با سازمان اوقاف، مانع اقدامات سرمایه‌گذاران شده بود.
- در محل با مسئولین اوقاف صحبت کردیم. حل شد. به زودی کار شروع می‌شود.

۱۴۶- طعم فرانسوی!

- عشق به ایران و میراث فرهنگی آن مختص ایرانیان نیست.
- خانم «ماریام» فرانسوی ۲۰ سال است که فرانسه را ترک کرده و در «بادرود» در کنار همسر ایرانی‌اش سرمایه‌گذاری و کار فرهنگی سالم و مفید با همکاری و نظارت کارشناسان ما انجام می‌دهد.
- یک تنه ظرفیت ارزشمندی برای مقابله با «ایران‌هراسی» است.
- گردشگران خارجی را به خوبی نسبت به ایران توجیه می‌کند. این خیلی خوبه!

۱۴۷- خانه سرهنگ!

- از عمارتی سنتی در بادرود بازدید کردم. نوشیدنی‌های سنتی ما خوش رنگ، خوش طعم و پرخاصیت هستند.
- جناب سرهنگ، صاحب عمارت هم توضیحات جالبی در مورد نامگذاری آن می‌دهد!

۱۴۸- باغ شازده!

- دیروز کرمان بودم؛ همراه جناب فداکار، استاندار محترم، جناب پورا ابراهیمی، نماینده‌ی محترم کرمان و رییس کمیسیون اقتصادی، همکاران خودمان و مدیران محلی از صبح تا شب به امور مربوط با وزارتخانه در استان پرداختیم.
- زیارت مقبره سردار دلها
- بازدید از باغ بیرم آباد
- دیدار با امام جمعه‌ی محترم کرمان
- بازدید از پروژه در حال ساخت پارک آبی
- بازدید از عمارت هنرمند
- بازدید از باغ شازده ماهان
- بازدید از پروژه در حال ساخت بام کرمان
- افتتاح هتل کاروانسرای وکیل
- بازدید از بازار سنتی کرمان
- بازدید از حمام موزه سیم و زرو گفتگو با اصحاب رسانه و مردم شریف کرمان

- باغ شازده یکی از ۹ باغ ایرانی است که در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده است.
- یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی باغ، فواره‌های متعددی است که بدون صرف هیچ انرژی اضافی و فقط بر اساس اختلاف ارتفاع کار می‌کند. مدیریت داشته‌ها دقیقاً همین است! اینکه بتوانی اختلاف ارتفاع را تبدیل به فواره‌های زیبا کنی!
- چند دقیقه‌ای هم با گروهی از گردشگران اروپایی (کشور چک) گفتگو کردیم. خیلی شاد بودند. اصرار داشتند که با موبایل شخصی‌شان هم عکس یادگاری بگیرند.
- از فعالان رسانه‌ای استان که رسالت پوشش اخبار برعهده‌شان است، هم تشکر می‌کنم.

۱۴۹- بازار کرمان!

- بازار کرمان ثبت ملی است. مرمت منظم آن با اهمیت است. وزارت میراث، شهرداری و خود بازاریان در این مسئولیت سهیم اند.
- گفتگو با آنان برای تصمیمات بعدی مفید و سازنده بود.
- همیشه گشت و گذار در بازار حال آدم را خوب می‌کند ولو خرید نکنید!

۱۵۰- بار امانه خوبمان!

- کلیسای زیبای سرکیس مقدس به خوبی در خیابان کریم خان زند خودنمایی می‌کند. این کلیسا در سال ۱۳۹۹ به ثبت ملی رسیده است.
- این بنا با هزینه شخصی فردی به نام مارکار سرکیسیان در سال

۱۳۴۹ بنا شد و به عنوان کلیسای جامع مرکز خلیفه گری ارامنه تهران قرار گرفت. کلیسای سرکیس مقدس در واقع بزرگترین کلیسای ارامنه تهران است و معماری خاص آن تلفیقی هوشمندانه از معماری قرون وسطی و عصر جدید ارمنستان و نوآوری های معماری ایرانی است که در عمل به آن جلوه زیبایی داده است.

● همراه آقایان آرا شاوردیان نماینده ارمنی‌های تهران و شمال ایران و روبرت بگلریان نماینده ارمنی‌های اصفهان و جنوب کشور در مجلس شورای اسلامی برای بازدید آنجا رفتیم. اسقف سرکیسیان به همراه دیگر همکارانشان از ما استقبال کردند. پس از بازدید، نسبت به مرمت برخی نقاط آنجا تصمیماتی گرفتیم.

● اسقف که اهل سوریه است از مسیح (ع) گفت و من هم آیاتی از سوره مبارکه «مریم» را برایشان بیان کردم.

● دفتر کار آقای آرا شاوردیان در همین محل است. خودش می گوید: به توصیه رهبران شما که دفاتر را در مساجد قرار دهید عمل کرده است!

۱۵۱- دانشگاه شریف

● در سالگرد ۱۳ آبان، دانشجویان دانشگاه شریف برای سخنرانی و پرسش و پاسخ در دانشگاه از من دعوت کردند.

● در این نشست، برخی دانشجویانی که روزهای قبل شعارهای ساختارشکنانه داده بودند، در کنار دیگر دانشجویان، آزادانه دیدگاه خود را بیان کردند.

● صرف نظر از اینکه از پاسخ من قانع شدند یا نه، نفس گفتگو

و تبادل اندیشه و آراء، به دور از تنش‌های نامتعارف این روزها، مفید و سازنده بود.

۱۵۲- دوره‌های معماری!

- در این گفتگو به سه دوره‌ی معماری باستان، پس از اسلام و معماری معاصر اشاره کردم. فلسفه‌ی شکل‌گیری معماری به هویت جامعه بر می‌گردد؛ کما اینکه پس از ظهور اسلام و تحول در همه‌ی ابعاد فکری و سبک زندگی، معماری درخشانی در جهان به ثبت رسیده است.
  - انتظار می‌رفت که پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل همین تحول همه جانبه در جامعه، شاهد رویکرد جدید و متناسب با این تحولات در معماری باشیم.
- آرمانی که هرگز اتفاق نیافتاد. همه مقصریم!
- باید در گام دوم انقلاب اسلامی، قدم بلندی در این زمینه برداریم.

۱۵۳- گردشگری ورزشی

- تور آزاد آسیایی و الیبالی ساحلی مردان، در بندرعباس در حال برگزاری است. بیش از ۴۰ تیم از کشورهای مختلف، در این تورنمنت حضور دارند.
- دیشب پس از بازدید از مجموعه‌ی کشتی‌سازی و مناطق گردشگری و آماده‌ی سرمایه‌گذاری در استان، همراه جناب آقای مرادی نماینده‌ی محترم مجلس، بازی ایران چین را در میان مردم (خانم‌ها و آقایان) از نزدیک تماشا کردیم. خیلی خوب بود.
- هیجان زیادی حاکم بود و بازی هم با نتیجه‌ی دو بر صفر به نفع

ایران، به پایان رسید. بازیکنان گفتند که اعلام حضور شما در استادیوم خیلی به ما روحیه داد. حرف‌هایی هم داشتند که شنیدم و قول پیگیری دادم.

● برگزاری مسابقات ورزشی گروهی در استان‌ها و شهرهای مختلف کشور، تأثیر زیادی بر گردشگری داخلی و رونق اقتصادی دارد. ضمن اینکه هیجانانگیزان به طور طبیعی و سالم تخلیه و موجب همبستگی و همگرایی ملی می‌شود.

۱۵۴-هرمزگان!

● گردشگری دریایی بخش مهمی از اقتصاد دریامحور ماست. سواحل استان هرمزگان و جزایر آن، سهم عمده‌ای را به خود اختصاص داده‌اند.

● تصویب سوخت یارانه‌ای برای شناورهای تفریحی و مسافری که از آرزوهای این بخش بود اکنون محقق شده است.

تقویت بنیه‌ی کشتی‌سازی و سامانه‌های ارائه‌ی خدمات فنی هم اهمیت زیادی دارند.

● در سفر یکروزه به استان هرمزگان به همراه استاندار و جناب آقای مرادی نماینده محترم مجلس، از نزدیک پروژه‌ها و برنامه‌های پیش‌رو برای توسعه استان را بررسی و تصمیم‌گیری کردیم.

● بایک گروه ۱۰۰ نفره از خواهران دانشجو که تحت عنوان «گردشگری پیشرفت» به منطقه آمده بودند گفتگو و همفکری داشتیم. ابتکار بسیج دانشجویی برای راه‌اندازی سفرهای علمی ستودنی است.

۱۵۵- با شریفی‌ها!

- با توصیه‌ی آقای رئیس‌جمهور به اعضای دولت مبنی بر حضور در دانشگاه‌ها و گفتگو با دانشجویان و با دعوت انجمن اسلامی دانشجویان مستقل عصر روز یک‌شنبه ۱۵ آبان ۱۴۰۱ به دانشگاه صنعتی شریف رفتم. - برخی مسؤولان امنیتی، به دلیل شرایط خاص این دانشگاه، با برگزاری این نشست مخالف بودند.
- در ساعت مقرر، از درب شمال و بدون خودرو وارد دانشگاه شدم؛ با حضور دانشجویان با گرایش‌های مختلف در سالن جابربن حیان، پرسش و پاسخ داغی جریان پیدا کرد و تا یک ساعت بعد از اتمام جلسه در راهروها و محوطه باز دانشگاه و حتی تا بیرون از دانشگاه هم ادامه یافت.
- در طول برنامه به رغم بحث‌های چالشی، هیچگونه تنش و اعتراض و درگیری ایجاد نشد.
- آقای دکتر جلیلی، رئیس محترم دانشگاه که در سالن حضور داشتند هم، نفس راحتی کشیدند!
- آغاز بحث من اهمیت و جایگاه دانشگاه شریف، حوادث تسخیر لانه جاسوسی و رسالت نخبگان با مثال‌های فنی و مهندسی بود. آن‌ها را از مطایبات معمول خودم نیز بی‌نصیب نمی‌گذاشتم!
- در فضایی بسیار دوستانه، با محبت پدر و فرزندی آن‌جا را ترک کردم.
- انتظار نداشتم که همه از پاسخ‌های من قانع شده باشند؛ مهم تمرین گفتگوی مفید و عالمانه و حرکت به سوی اصلاحات سازنده در کشور بود؛ که به خوبی انجام شد.

۱۵۶- جلال مقامی!

- در روزهای گذشته جلال مقامی، یکی از بزرگان صدایشی ایران دعوت حق را لبیک گفت.
- شخصاً عاشق سلبریتی‌های دوبلور ایران هستم. در دنیا منحصر به فردند. بسیاری از آثار برجسته‌ی سینمای جهان، با صدای آنان ماندگار شده است!
- در جلسه‌ی معارفه و گفتگویی که با آنان داشتم، مرحوم جلال مقامی مسؤولیت معرفی هنرمندان را به عهده گرفت؛ و چقدر حرفه‌ای از پس این کار هم برآمد.
- بسیاری از ایشان امروز در میان ما نیستند. روحشان شاد. برنامه‌ی هفتگی او با عنوان "دیدنی‌ها" در روح و جانمان جاودانه است.

۱۵۷- لنگرود!

- استان گیلان از ظرفیت‌های ارزشمند گردشگری ایران است.
- در اختتامیه همایش ۳ روزه فرصت‌های سرمایه‌گذاری گردشگری در استان صحبت کردم.
- ۷ نماینده استان در مراسم بودند. نمایشگاه خوبی از فعالان گردشگری استان هم برپا بود.
- قبل از شرکت در مراسم، به همراه جناب محمدنژاد نماینده محترم از ظرفیت‌های گردشگری لنگرود به ویژه در «شلمان» و «چاف و چمخاله» بازدید کردم.
- لنگرود طبیعت خوبی دارد، ارزش سرمایه‌گذاری در آنجا بالاست.

ساحل ۵ کیلومتری رودخانه چمخاله تا دریا می‌تواند جاذبه ارزشمندی برای گردشگری باشد. مشوق‌هایی برای تکمیل پروژه در نظر گرفتیم.

۱۵۸ - به نام خداوند رنگین کمان!

● در اختتامیه‌ی اولین همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان گیلان، عقده‌ی سال‌های اخیرم در مورد نابودی محیط زیست به ویژه جنگل‌های شمال و فاجعه‌ی «زباله» در کنار جاده‌ها، رودخانه‌ها و زیبایی‌های خدادادی در کشور سرباز کرد و به مدیران و دست‌اندرکاران التماس کردم که راه نفس کشیدن طبیعت را نبندند.

● سوداگران، دلالان و اصحاب قدرت و ثروت، بسیاری از باغات، شالیزارها، جنگل‌ها، مراتع و طبیعت سرسبز و استثنایی کشور را به جنگلی از ساختمان‌های بی‌قواره و پروژه‌های بدون توجیه تبدیل کرده‌اند؛ استانداران موظفند دست آنان را از ثروت‌های ملت کوتاه کنند.

● رنگین‌کمان از زیباترین جلوه‌ها و آیات الهی است؛ ۶ سال قبل به بهانه‌ی شروع نطق سرکار خانم الماسی، نماینده‌ی محترم بوشهر در مجلس شورای اسلامی یادداشت زیر را در صفحه‌ی شخصی‌ام منتشر کرده بودم:

«به نام خداوند رنگین کمان

خداوند بخشنده‌ی مهربان

خداوند زیبایی و عطر و رنگ

خداوند پروانه‌های قشنگ

خداوند باران و نقل و تگرگ

نفس‌های باد و تپش‌های برگ

خدایی که سرشار از آرامش است
 طرفدار سرسبزی و دانش است
 خدایی که از بوی گل بهتر است
 و از نور باران صمیمی‌تر است
 خدای صمیمی، خدای سلام
 خدای غزل، قصه‌ی ناتمام
 خدایا به ما مهربانی بده
 دلی ساده و آسمانی بده.

هنر مرحوم حاج آقا اسماعیل دولابی این بود که چنان تصویری از
 زیبایی و مهربانی خداوند ترسیم میکرد که آدم خجالت می‌کشید گناه
 کند. روحش شادا!»

۱۵۹- طاق کسری!

- برای شرکت در ششمین نشست وزرای عضو مجمع کشورهای دارای تمدن کهن، به بغداد رفتیم. در فرصت ایجاد شده از شهر مدائن و طاق کسری که در ۴۰ کیلومتری بغداد است بازدید کردم.
- این اثر تاریخی، شاهکار هنر و معماری است. عکس‌ها نمی‌توانند حق طلب را ادا کنند؛ وقتی پایین سازه می‌ایستید عظمت آن کار بزرگ را احساس می‌کنید.
- این بنا از خشت و مصالح معمول آن زمان، بدون قالب‌بندی ایجاد شده است. پادشاه ساسانی همه‌ی کارشناسان و صاحبان تجربه و دانش را دعوت کرده و پس از بررسی طرح‌های آنان این طرح را می‌پسندد و دستور اجرا می‌دهد. اجرای آن هم ۷ سال طول می‌کشد.

- ارتفاع نمای این عمارت ۳۷ متر با پهنایی حدود ۴۳ متر، با طرح‌های معماری زیبا و مشابه در اطراف آن، حاکی از دست بالای اجرا و نظارت بر پروژه است.
- این بنا یادگار ایرانیان است و باید از سوی طرف عراقی برای مرمت، پایداری و حفاظت از آن اعتبارات مشخصی در نظر بگیرند. گزارش مختصری به من دادند. آماده‌ایم که در صورت تأمین اعتبار به آنان کمک کنیم.
- این سازی عظیم غیر از نماد تمدنی، درس عبرت‌آموزی از تاریخ هم هست. خاقانی در کنار همین طاق کسری با یادآوری عظمت پادشاهان گذشته که امروز خبری از آنان نیست، سروده است: هان ای دل عبرت بین از دیده نظر کن هانایوان مدائن را آینه عبرت دان!
- مسافران مدائن، از زیارت مرقد مطهر سلمان فارسی صحابه‌ی بزرگ پیامبر هم بهره‌ی معنوی می‌برند.

۱۶۰- نشست بغداد

- برخی محورهای صحبت‌هایم در ششمین نشست وزرای کشورهای عضو مجمع تمدن‌های باستانی در بغداد
- آذر ۱۴۰۱ - دسامبر ۲۰۲۲
- ۱) هویت و اصالت ساکنان کشورهای صاحب تمدن در گرو حفظ ارزش‌های تاریخی و باستانی است.
  - ۲) مالکیت اموال فرهنگی که حکایت از هویت و اصالت مردمان یک سرزمین دارد، از حقوق مسلم انسانی است که به همان جامعه تعلق دارد. قاچاق اموال فرهنگی هنوز یک نگرانی عمده برای کشورهای صاحب

تمدن از جمله کشور من است.

۳) برای مقابله‌ی موثر با این موضوع پیشنهاد می‌کنم که یک برنامه‌ی عمل‌همکاری مشترک میان کشورهای عضو مجمع با تمرکز بر مبارزه با قاچاق اموال فرهنگی تاریخی و استرداد اموال به غارت رفته یا مسروقه‌ی ایشان و همچنین تشکیل یک کارگروه مشترک جهت اجرای موفق برنامه عمل‌موصوف در دستور کار مجمع تمدن‌های کهن قرار گیرد.

۴) با اینکه کنوانسیون ۱۹۷۰ پیش‌بینی‌های مفیدی در راستای مبارزه با قاچاق و انتقال غیرقانونی مالکیت اموال فرهنگی و تاریخی کشورهای مبداء دارد اما متأسفانه این پیش‌بینی‌ها عطف به ماسبق نمی‌شود.

۵) بسیاری از اموال فرهنگی تاریخی ایران پس از تصویب این کنوانسیون و در سایه‌ی آگاهی‌های عمومی نسبت به اهمیت میراث فرهنگی و صرفاً با موافقت مسئولان وقت ایران و یا حتی به صورت مخفیانه از کشور خارج شده است.

۶) میراث فرهنگی عامل مهم همبستگی ملت‌ها و ابزار رسمی برای رشد گردشگری و توسعه فرهنگی و اجتماعی است.

۷) از مهمترین اشتراکات تمدن‌های کهن، اشاعه‌ی صلح و پرهیز از جنگ و ترویج همزیستی مسالمت‌آمیز، توجه به احترام متقابل و تلاش برای مفاهمه با دیگران است.

۸) وظیفه‌ی همه ماست که با دولت‌هایی که با اعتیاد افراطی خود در بکارگیری ابزار تروریسم اقتصادی و تحریم، تلاش دارند که ارزش‌ها و خواسته‌های نامشروع خود را به دیگران تحمیل کنند، مخالفت کنیم. مقابله‌ای ریشه‌ای با انحصارگری، برتری جویی، و نژادپرستی مدرن در همه‌ی عرصه‌های جهانی.

۱۶۱- رستم داستان ما!

- رستم قاسمی پس از عمری مجاهدت و خدمت مخلصانه دعوت حق را لیبیک گفت. روحش شادا!
- تصویر برداشتن خودکار از جیب من در جلسه شورای اداری استان زنجان مورد توجه کاربران فضای مجازی قرار گرفت. همین ویدیو، نشان دهنده‌ی شخصیت صمیمی، دوستانه و خارج از پروتکل‌های معمول و کسالت‌بار اوست.
- در «ون» و در مسیر فرودگاه، آقایان اعضای دولت از من خواستند تا برایشان موسیقی پخش کنم. در گوشی‌ام همه نوعش را دارم! رستم کنار دستم بود؛ وقتی دو بیت اول آهنگ «شیرین شیرینه» سید جلال محمدیان پخش شد، هر دوی ما منقلب شدیم و یاد گذشته افتادیم. حال خوبی داشت. اشعار معنوی زیبایی را برای من خواند. ای کاش ضبط می‌کردم.
- شکست عهد منو گفت هرچه بود گذشت / به گریه گفتمش آری ولی چه زود گذشت / بهار بود و تو بودی و عشق بود و امید / بهار رفت و تو رفتی و هرچه بود گذشت

۱۶۲- حمام چهار فصل!

- حمام موسوم به «چهار فصل» که ظاهراً بزرگ‌ترین حمام تاریخی کشور است، از بناهای تاریخی و میراث فرهنگی شهرستان اراک است. به دلیل نقش و نگارهایی که از چهار فصل در گوشه‌های آن طراحی شده، به این عنوان شناخته می‌شود.
- این بنای فاخر در اواخر دوره قاجار به همت حاج محمدابراهیم خوانساری از خیرین و نیکوکاران مشهور اراک ساخته شده است.

- نکته‌ی قابل توجه، اختصاص یک بخش مستقل به ارامنه است. همزیستی مسالمت‌آمیز پیروان ادیان مختلف در طول تاریخ، حاکی از برجستگی فرهنگی ایرانیان است.
  - حمام چهار فصل یکی از دیدنی‌ترین آثار تاریخی و هویتی ماست.
  - این نوجوان خوش سخن هم مبارزه‌ی رستم و سهراب از شاهنامه را برایمان روایت کرد. خیلی با استعداد بود!
- پسر کو ندارد نشان از پدر
توییگانه خوانش، مخوانش پسر

۱۶۳- امیر کبیر!

- در سفر به استان مرکزی از "هزاوه" بازدید کردم. هزاوه به لحاظ گردشگری موقعیت خوبی دارد.
- خانه‌ی امیر کبیر و زنده یاد فریدون فروغی هم آنجاست. شخصیت‌های قابل احترامی در خانه امیر کبیر منتظرم بودند. توقف کوتاهی کردم و به دلیل انتظار مردم تفرش از آنان عذرخواهی کردم.
- این هنرمند عزیز هم از طرف «امیر» به ما خوش آمد گفت. امیر کبیر ۳ ساله توانست تحول بزرگ و ماندگاری در عرصه‌ی سازندگی و پیشرفت ایران انجام دهد.
- سلامت فردی، آسیب‌شناسی عالمانه، ایستادگی در مقابل دخالت‌های بیجا و شجاعت در برهم زدن ساختارهای پوسیده و مانع تحول، رمز موفقیت او بود.
- استاندار محترم و آقایان کریمی و آقاصفیری نمایندگان محترم اراک همراهم بودند.

۱۶۴- تفت!

همراه استاندار محترم یزد و نماینده‌ی محترم میبد و تفت از حوزه‌ی مأموریتی وزارتخانه در تفت بازدید داشتیم.

کوچه باغ‌های تاریخی، مجتمع گردشگری آریا، افتتاح طرح توسعه باغ تاریخی علی‌نقی‌خان و مجموعه متنوع امام (ره) شامل مسجد، بقعه، حسینیه، آب انبار، بازار و مدرسه.

● ویدیو مربوط به کوچه باغ‌های تفت است که گنجینه‌ای ارزشمند از زیبایی، هوای خوب و ظرفیت اقتصادی تولید انار صادراتی است.

● به استاندار توصیه کردم مانند چشمانش از این کوچه باغ‌ها محافظت کند و نگذارد سوداگران به بهانه‌های مختلف در آنجا ساخت و ساز کنند.

● قدم زدن و نشستن در کنار جوی آب و همنشینی با چای هیزم حال آدم را عوض می‌کند.

بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین

کاین اشارت ز جهان گذران مارا بس

۱۶۵- میبد!

● اقامتگاه سنتی گردشگری آریاباغ آقاهاشم تفت که توسط یک زوج با سلیقه بنا شده، دیدنی و قابل تحسین است.

● خانم پورطباطبایی طراحی و آقای ابریشمی اجرا می‌کند.

● از روی پشت‌بام هم چشم‌انداز طبیعت، دیدنی است. آدم گاهی فراموش می‌کند چنین باغ‌شهرهایی در دل کویر است.

- تذکر دادم که به هیچ‌وجه مجوز احداث ساختمان چند طبقه در منظر آن، صادر نشود.
- میراث کشاورزی ایران، چیزی کم از میراث تاریخی ندارد. در برخی موارد صاحبان امضا، وسوسه می‌شوند که به ازای مبالغی قابل توجه، مجوز را صادر کنند!
- میبد روی دیگر قصه‌ی کویر یزد است. منطقه‌ای با تمدنی غنی و آثاری گرانبها، که در جای‌جای شهر، تاریخ حس می‌شود.
- آموزش صنایع دستی به کودکان هم کار ارزشمندی است. با آنان هم‌بازی شدم.
- زیلوی میبد هم ثبت جهانی است. از کارگاه پر جنب و جوشی بازدید کردم. قول بیمه و احداث بازارچه‌های عرضه‌ی صنایع دستی دادم.
- سفال میبد، ثبت ملی است. طرح و نقش و لعاب آن، منحصر به فرد است. از کارخانه‌ها و فروشگاه‌های متعددی دیدن کردم.
- به ایشان کاربردی شدن محصولات و توجه به بسته‌بندی را توصیه کردم.
- برای تغییر روش‌های سنتی، آموزش مداوم و پیوسته، ضروری است.

۱۶۶- خمین؛

- از منزل تاریخی امام (ره) در خمین بازدید کردم.
- صفا و معنویت خاصی دارد. نماز مغرب و عشا را به امامت تولیت آنجا حاج آقای رضوی خواندیم. محل تولد آن مرد بزرگ در کنج یک اتاق کوچک حال خاصی دارد.

- امام(ره) در جوانی آنجا را ترک می‌کند و ابتدا به مدرسه علمیه در اراک و سپس به قم می‌آیند.
- اما نماد واقعی بیت امام، “جماران” است. حسینیه ای ساده و بی‌آلایش که کعبه‌ی آمال همه‌ی آزادیخواهان جهان شد.
- به دوستان وزارت خارجه پیشنهاد کردم بازدید از جماران را در برنامه‌ی همه‌ی میهمانان خارجی قرار دهند. بدون دیدن جماران، آنان درک درستی از امام پیدا نمی‌کنند.
- به همکاران و مسئولان خمین توصیه‌های موکدی درمورد روایت صحیح و بیان واقعی شخصیت حضرت امام(ره) داشتم.
- الان خیلی جالب نیست!

۱۶۷- فلک الافلاک!

- قلعه فلک الافلاک مربوط به دوره‌ی ساسانی است.
- در قرن چهارم هجری دچار تحول اساسی شد و تا امروز، باشکوه و مقتدر، نشان تمدن ایران و ایرانی است.
- مشکل انتقال نیروهای مسلح از حریم آن رفع شد و طرح جدید در آنجا اجرا می‌شود. زمینه برای ثبت جهانی فراهم شده است.
- ۸ و ۹ دی روزهای فراموش نشدنی ملت‌اند. هر سال این روزها در استان‌ها سخنرانی می‌کردم. امسال در این دو روز برای پیگیری مأموریت‌های وزارتخانه به ملایر، سامن، نهاوند، بروجرد و خرم‌آباد آمدم.
- فتنه پیش‌رو، در پس کم‌کاری‌هاست.

۱۶۸- دایه، دایه، وقت جنگه!

- در بازدید از قلعه فلک الافلاک با استاد "میرزاوند" از خوانندگان موسیقی «دایه دایه وقت جنگه» مانوس بودیم.
- پس از بازدید و زیر چادر عشایر از ایشان که پس از عمل جراحی، فعلا امکان خوانندگی ندارند، خواهش کردیم چندثانیه مارا به آن دوران ببرند. نتیجه خیلی خوب شد!
- گردشگری عشایر یکی از جذاب ترین انواع گردشگری است.

۱۶۹- شهر زیرزمینی سامن

- شهر زیرزمینی سامن در استان همدان را افتتاح کردم. فوق العاده است!
- شهر دستکند سامن در ۱۵ کیلومتری ملایر، با قدمت ۳۵۰۰ سال و با وسعتی بیش از ۳ هکتار، از جمله آثار بی نظیر و به جا مانده از دوران قبل از اشکانی است.
- با وجود اعلام قبلی برای بازدید عمومی، به دلیل اهمیت رعایت پروتکل‌های ایمنی و حفظ سلامتی مردم، با آن مخالفت کردم.
- به زودی پس از اصلاح مواردی که تذکر دادم، بازدید عمومی میسر خواهد شد.

۱۷۰- تله کابین!

- همراه با آقای رسولی‌نژاد نماینده‌ی محترم مجلس، از ظرفیت‌های گردشگری دماوند و فیروزکوه از جمله مجموعه تفریحی - ورزشی «سیب لند» بازدید کردم.

این منطقه به لحاظ صنایع دستی و میراث فرهنگی هم غنی و قابل توجه است.

- ظاهراً ایستگاه بالای تله کابین جزو ۴ نقطه هوای پاک جهان است.
- مجاورت آن با تهران آلوده و هوای پایدارناپاک هم جزو عجایب است.
- استفاده از این ظرفیت‌های خوب تفریحی هزینه زیادی ندارد.
- گسترش حوزه‌ی سرگرمی و تفریح خانواده‌محور در کشور از اولویت‌های دولت سیزدهم است.

۱۷۱- هزاوه!

هزاوه شهر خوبی است. هم زادگاه امیرکبیر است و هم موقعیت خوب گردشگری.

- از یک نمونه بوم گردی که توسط یک خانواده پرتلاش و با انگیزه ایجاد شده بازدید کردم. چیش با سلیقه ای داشتند.
- ظرفیت های خوب مردمی با هدایت وزارتخانه و بعضا با اعطای تسهیلات، موقعیت های خوبی برای اقامت، پذیرایی و استقبال از گردشگران فراهم کرده‌اند.
- می خواستند جلوی پای ما گوسفند ذبح کنند! اجازه ندادم!

این کارها چه معنا دارد؟

- در هزاوه از یک مرکز مردمی بازپروری معتادان بازدید کردم.
- کارنامه خوبی داشتند. برخی اداره کنندگان آن خروجی همانجا بودند. این خیلی خوب است.

۱۷۲- پاریس!

● دنیای کوچک (مینی ورلد) از جاذبه‌های خوب گردشگری ملایر است.

سازه‌های معروف دنیا، در مقیاس متفاوت در کنار هم، مجموعه‌ای دیدنی و آموزشی برای گردشگران فراهم می‌کند.

● همراه با جناب آقای آزادیخواه، نماینده محترم ملایر از بخش‌های مختلف این مجموعه بازدید کردم.

برای ادامه پروژه نکات لازم را به آنان تذکر داده‌ام. مشابه این پروژه در نقاط مختلف کشور قابل اجراست.

● همراه جناب آقای شهبازی نماینده محترم نهاوند به بازار رفتیم. بازار نهاوند هم پر جنب و جوش و پر نشاط است. همین که در ویدیو می‌بیند.

بازارهای تاریخی مشکل مرمتی دارند. اعتبار ما محدود است. باید با همکاری بازاریان انجام شود.

۱۷۳- فاطمه (س) یاور احمد!

● همراه جناب راستی نماینده محترم در سفر به شبستر، از پایگاه «شیخ محمود شبستری» عارف و شاعر نامدار قرن هفتم و هشتم و صاحب «گلشن راز» هم بازدید کردم.

● این دختران نوجوان و هنرمند هم سرود زیبای «فاطمه (س) یاور احمد» را در وصف حضرت فاطمه (س) که متناسب با این ایام بود اجرا کردند. خیلی خوب بود!

- «شیخ محمود» با آن همه آفریده‌های ارزشمند، فقط ۳۳ یا ۳۷ سال عمر کرد، در عمر خود دهه شصتی پربرکتی بوده است!

۱۷۴- بازار خوی!

- خوی، شهری با اصالت است. همراه جناب نجف زاده نماینده محترم خوی از آنجا بازدید داشتیم.
- بازار خوی، به ویژه در حوزه‌ی «فرش» صاحب اعتبار و «برند» است. بازار، نیاز به مرمت و بازسازی دارد.
- برای اقدامات فوری‌تر دستورات لازم را به مدیرکل استان دادم.
- وضع اعتبارات ما در این خصوص خوب نیست. باید با مشارکت خود بازاریان، کار را جلو ببریم.
- با موزه‌ی فرش هماهنگ کردم که در نمایشگاه، غرفه‌ی ویژه‌ای را در اختیار «فرش خوی» قرار دهند.
- قیمت یک جفت فرش ۶ متری را پرسیدم. صد میلیون تومان بود. بخش بزرگی از جامعه قدرت خرید آن را ندارند.
- رفتار و صحبت‌های پسر بچه‌ی جوراب‌فروش هم قابل توجه بود.

۱۷۵- خانم‌های قوچانی!

- امروز از نمایشگاه دستاوردهای بانوان کشور بازدید کردم. گروه هنرمند خانم‌های قوچانی، چه زیبا می‌نواختند و می‌خواندند.
  - آن‌هم در وصف کسانی که دوست‌شان داریم! خیلی زیاده!
- هم‌زیستی قوم کرد و ترک در خراسان؛ وحدت اقوام از این زیباتر؟

۱۷۶- تاج!

- موزه (خزانه) جواهرات ملی (سلطنتی) عمدتاً مربوط به دوره قاجار و پهلوی است. در کنار زیبایی خیره‌کننده شاهکارهای هنرمندان ایرانی، سبک زندگی و رفتار شاهان هم عبرت‌انگیز است.
- این ثروت ملی پشتوانه پول ملی است. امیدوارم بزودی برنامه بازدید از آن برای علاقمندان فراهم شود.
- در بحبوحه‌ی انقلاب، حرکت افشاگرانه کارمندان بانک مرکزی در انتشار فهرست‌هایی از خروج رقم‌های نجومی ارز از کشور توسط مقامات حکومتی که سرجمع به میلیارد‌ها دلار می‌رسید نقش مهمی در آگاهی بخشی جامعه و سقوط شاه داشت.
- در واقع آنان که می‌دانستند رژیم در حال فروپاشی است بار خود را بستند و گریختند.
- برای من نقد رفتار شاهان مهمتر از آثار به جا مانده از آنان است.
- زیرا که در همین زمان هم می‌توانیم انواع رفتار و سبک زندگی شاهانه را تجربه کنیم.

۱۷۷- داراب (۱)

همراه آقای عسگری نماینده‌ی محترم مجلس شورای اسلامی از فعالیت‌های حوزه‌های ماموریتی‌مان در داراب بازدید کردم. بنای تاریخی موسوم به «مسجد سنگی» که ابتدا آتشکده بوده است، در نوع خود بی‌نظیر است. در دل کوه سنگی، مجموعه‌ای از فضاهای مورد نیاز را با هنرمندی و معماری تحسین‌برانگیز طراحی و اجرا کرده‌اند.

مقبره‌ی مقدس «دحیه کلبی» نماینده‌ی ویژه‌ی امام حسن مجتبی (ع) از اهمیت و قداست بالایی برخوردار است. در اختیار اوقاف است. برای خدمت‌رسانی بهتر به مردم، نکاتی را به همکارانمان تذکر دادم. «چشمه گلابی» مجموعه‌ای از چشمه‌های پرآب و زیباست که می‌تواند جاذبه گردشگری بالایی داشته باشد. امکانات فعلی آن ابتدایی است. برای واگذاری به بخش خصوصی و اعطای تسهیلات بانکی با هدف توسعه‌ی گردشگری منطقه، به همکارانم مجوز دادم.

۱۲۸- داراب (۲)

- مسجد جامع داراب دارای چهار مناره غیرمدور است. می‌گویند از این جهت در دنیا استثناست.
- مدیریت آنجا به ویژه نظافت محیطی و کیفیت خدمات سرویس‌های بهداشتی، مطلوب بود.
- برخی بناهای تاریخی از ابتدای انقلاب در اختیار نهادها و دستگاه‌های اجرایی قرار گرفته است. بر اساس قانون، وظیفه‌ی مرمت این بناها با نظارت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، بر عهده‌ی آنان است. رسیدگی به این امور را شروع کرده‌ام.
- دارابگرد با قدمت ۲۵۰۰ سال، شهرقلعه‌ای مدور به قطر یک کیلومتر و یکی از پنج ایالت پارس، در ایران باستان بوده است. دیوار پیرامونی شهر ۱۰ متر ارتفاع داشته؛ برای حفاظت دیوار خندقی به عمق ۱۰ متر و پهنای ۵۰ متر حفر کرده بودند. می‌گویند پیشنهاد کنندن خندق برای جنگ احزاب که سلمان فارسی به پیامبر (ص) مطرح کرد، از تجربه‌های نظامی مثل همین دارابگرد است. معماری، طراحی، مهندسی، مصالح و

کاربری این شهرقلعه در نوع خود بی‌نظیر است.

● دارابگرد در شاهنامه هم مورد توجه بوده است؛ فردوسی حکیم می‌گوید:

چو دیوار شهر اندر آورد گرد

وُرا نام کردند دارابگرد

دارابگرد در شهریور ۱۳۱۰ ثبت ملی شده است.

۱۷۹- فسا

● در معیت جناب آقای فیروزی نماینده محترم فسا از حوزه ماموریتی مان در این شهرستان بازدید داشتم. چند بنای تاریخی که نیاز به مرمت دارند، بافت تاریخی نویندگان، بازار شهر، موزه فرهنگ فسا کار ارزشمند فرهنگیان و گفتگو با مردم کوچه و بازار.

● فسا شهرستانی با هویت است. مردم ارزش‌های فرهنگی‌شان را خوب می‌شناسند و از آن صیانت می‌کنند. این را از حساسیت فوق‌العاده و کارهای قشنگ‌شان در بافت تاریخی دریافتم.

● سپردن برخی کارها به خود مردم، اطمینان به آنها و رفع موانع پیش‌پای‌آنان همراه با راهنمایی و انتقال تجربه و تزریق روحیه جسارت، خیلی از مشکلات را در محل حل می‌کند.

۱۸۰- ایران کوچک!

● نمایشگاه بین‌المللی گردشگری و صنایع دستی، یک ایران واقعی است. ایرانی با همه‌ی زیبایی‌ها، خرده‌فرهنگ‌ها، هنرها، مهارت‌ها و توانمندی‌های ایرانیان در طول تاریخ. شادی و امید جان‌مایه‌ی این

نمایشگاه است.

سیاسگزار همه‌ی آفرینندگان این نمایشگاه هستیم.
۲ روز دیگر از این نمایشگاه بزرگ و استثنایی باقی است.

۱۸۱- ایران کوچک (۲)

- نمایشگاه گردشگری و صنایع دستی امسال، گسترده‌تر و متنوع‌تر از آن بود که در طول ۴ روز دیده شود. تعدادی از همکاران استانی ما، غرفه‌های جذابی در مسیر راهپیمایی ۲۲ بهمن تهران برپا کردند.
- همگرایی مردم، متخصصین، فعالان اقتصادی و خواص فرهنگی و سیاسی در استقبال از نمایشگاه از امتیازات آن بود.

۱۸۲- ایران کوچک (۳)

میراث فرهنگی ناملموس، بارزش‌ترین داشته‌ی ایرانیان است. دو هزار اثر ثبت شده‌ی ملی و هزاران اثر ثبت نشده، نشان از تمدن و هویت بی‌نظیری است که اسلام را در آغوش گرفت و به تعبیر شهید مطهری "خدمت ماندگار در حق آن کرد." نمایشگاه امسال مشحون از این جلوه‌های ویژه بود.

۱۸۳- بلقیس!

- همراه آقای حسین‌پور نماینده محترم اسفراین، از پایگاه تاریخی "شهر بلقیس" بازدید کردم.
- ارگ بلقیس از دیدنی‌های شهر اسفراین در استان خراسان شمالی است. این ارگ با قدمت ۱۲۰۰ سال، به آن نارین قلعه هم می‌گویند،

بعد از ارگ بم، دومین بنای گلی ایران است که بر اساس اصول معماری ساسانی ساخته شده و مهم‌ترین مصالح به‌کاررفته در آن، خشت و گل است.

- این دژ قدیمی که ۵۱ هزار متر مربع وسعت دارد، دارای ۲۹ برج با ارتفاع حدود ۱۱ متر بوده است. این برج‌ها از اطراف با خندق احاطه شده‌اند.
- شهر کهن و تاریخی بلقیس در سال ۱۳۸۸ به عنوان پایگاه میراث فرهنگی، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.
- رهبر انقلاب در بازدید از این قلعه فرمودند: «قلعه ای نزدیک اسفراین است که شبیه بنای معروف ارگ بم است. چرا اینجا کسی نمی‌آید؟ چرا معرفی نشده؟»

۱۸۴- بافت تاریخی شیراز!

- این روزها موضوع بافت تاریخی شیراز مورد بحث کارشناسان و دلسوزان است. این خیلی خوب است.
- در روزهای ابتدایی مسؤولیتم حدود سه ساعت از آنجا بازدید کردم. صرف نظر از اینکه گذشتگان چه کرده‌اند و چه کسی مقصر است، فعلاً وضع مردم همین است که می‌بینید. دولت سیزدهم مصمم است که مشکل را حل کند.
- آسیب‌های اجتماعی هم به نوبه‌ی خود در بافت بیداد می‌کند. متأسفانه منظر خوبی برای گردشگران، به ویژه توریست‌های خارجی فراهم نیست.
- گرفتاری مردم این منطقه، دستمایه‌ی تسویه حساب‌های سیاسی بین جناح‌های مختلف است. و عاقبت آنچه مغفول می‌ماند خود مردم‌اند.

این ویدیو بخش کوچکی از مشاهدات من است.

۱۸۵- سرو سیمین!

- امسال برای اولین بار جشنواره‌ی هنرهای سنتی و صنایع دستی فجر بصورت بین‌المللی برگزار شد. دوازده کشور در ارسال آثار، عضویت در هیئت داوران و ارائه‌ی کنفرانس‌های تخصصی در کارگاه‌های آموزشی به همراه ارزیابان شورای جهانی صنایع دستی برای بررسی چهار پیشنهاد ایران برای ثبت جهانی حضور داشتند.
- هفت سرو سیمین به آثار ایرانی و سه سرو سیمین به آثار خارجی اهدا شد.

- جامعه‌ی هنرهای سنتی و صنایع دستی نزدیک‌ترین هنرمندان کشور به فرهنگ، هویت و ارزش‌های ملی و دینی هستند. آن‌ها هنرمندان واقعی و توانمندی هستند که آثارشان معرف آنهاست.
- حفظ خرده فرهنگ‌ها برای مقابله با یکسان‌سازی جهانی تا حدود زیادی مرهون صنایع دستی کشورهاست.
  - اقدامات مهمی برای تقویت این حوزه صورت گرفته که بخشی از آن را در اختتامیه‌ی باشکوه این مراسم در برج میلاد، برایشان تشریح کردم.

۱۸۶- سیم کارت!

- ارتباطات بین‌المللی از ضروریات صنعت توریسم است. فعالان این حوزه برای اینکه بتوانند زنجیره‌ای از خدمات را به گردشگران خارجی ارائه کنند، نیاز به سکوه‌های جهانی دارند. نمی‌شود توقع داشته باشیم گردشگر اروپایی با پیام‌رسانی ملی ما، با خانواده‌اش ارتباط برقرار کند.

- آواز خواندن در امکان تاریخی نه تنها منع نشده، بلکه برای بالا بردن روحیه‌ی نشاط اجتماعی، رویدادهای متعددی مثل اجرای موسیقی‌های محلی در مقاصد گردشگری پیش‌بینی شده است.
- در خصوص تعرفه‌ی گاز و برق مصرفی تأسیسات گردشگری همچنین موارد مربوط به صادرات صنایع دستی و معافیت‌های مربوط به شهرک‌های صنعتی بندهای حمایتی خوبی مصوب شد.

۱۸۷- بوشهر!

- در سفر رییس جمهور به استان بوشهر، همراه نمایندگان محترم آقایان رضایی و جمیری با ایشان همراه بودیم، افتتاح موزه شخصی، بوم گردی در عسلویه، بازدید از فاز دوم منطقه ویژه انرژی پارس جنوبی در عسلویه، افتتاح شرکت تولید محصولات آرایشی و بهداشتی در دشتستان، بازدید از بازارچه صنایع دستی روستای قلعه سفید دشتستان، بازدید از کاروانسرای دالکیبازدید از امامزاده شهر دالکی، بازدید از کاروانسرای مشیرالملک تحویل کلید منزل شهید فخری (شهید سلامت)، بازدید از هتل خورشید، بازدید از اولین مرکز گردشگری هوایی در فرودگاه بین المللی بوشهر امضا تفاهم نامه همکاری نوآوری خلیج فارس در عمارت نوذری جزو برنامه هایم بود.
- مورد کارخانه لوازم بهداشتی که کار ارزنده کارآفرینان استان است به دلیل ماموریت وزرا به نمایندگی از دولت انجام گرفت.
- کاروانسرای مشیرالدوله برازجان و مشیرالدوله دالکی به دلیل اختلاف با سازمان اوقاف معطل بودند، مشکل را در محل حل کردیم. با خانواده شهید فخری شهید سلامت ملاقات کردیم.

- خانه آنان متعلق به دوره قاجار است این بنای تاریخی در محله کوتی از بافت قدیم شهر بوشهر قرار گرفته است و مربوط به اواخر دوره قاجار می باشد. خانه دارای عناصر معماری بومی بوشهری است. یکی از ویژگی های خاص این بنا ایوان و ستون های ورودی و سقف های چوبی ان است.
- اداره کل میراث بوشهر طی یک مرحله ۵ ماهه آن را بطور کامل مرمت کرده و در اختیار این خانواده بزرگوار قرار داده است.

۱۸۸- بوشهر (۲)

- با قربانی کردن گوسفند جلوی پای مسولین ولو برای افتتاح پروژه ها به شدت مخالفم.
- کارخانه لوازم بهداشتی رخسارنیک کار خوبی بود که بعنوان نماینده معین دولت افتتاح کردم.
- لوازم آرایشی به نسبت مشابه خارجی ارزاتر است. ضمن این که مصرف این لوازم در ایران خیلی بالاست! از این جهت از شاخص های جهانی جلوتریم!
- گردشگری ماجراجویانه هم برای جوانان جذاب است. بچه های بوشهری پرنده های کوچک زیبایی را تدارک دیده اند که از آنها بازدید کردم. در صورت بروز خطر چتر نجات برای کل پرنده باز می شود. آنها را حمایت خواهم کرد.
- دستور رییس جمهور مبنی بر تاسیس بازارچه های صنایع دستی در ورودی شهرها در حال پیگیری است.

۱۸۹- اسد آباد!

- به دعوت جناب آقای کیومرث سرمدی نماینده محترم اسدآباد در همایش بزرگداشت «سیدجمال الدین اسدآبادی» شرکت کردم. استاندار، فرماندار و دیگر شخصیت‌های علمی و دانشگاهی هم صحبت‌های خوبی کردند. در این جلسه با اشاره به شخصیت برجسته آن مرد بزرگ نکات مختصری را مطرح کردم.
- اصلاح‌طلبی با تنزه‌طلبی و عافیت‌طلبی سازگاری ندارد. تحول‌خواهی، خرج دارد. آبرو را نباید در صندوقچه احتکار کرد. آبرو را باید هزینه کرد تا راه آینده هموار شود.
- سید، اواخر عمر از اینکه وقتش را برای اصحاب قدرت و سلاطین تلف کرده و از عوام غافل شده، افسوس می‌خورد. فرق او با امام خمینی (ره) همین است. آگاهی مردم و رشد افکار عمومی، ضامن سلامت حاکمان است. حوزه باید «جمال‌پرور» باشد. سید، خانه به دوش به دنبال وحدت مسلمانان و جبران عقب‌ماندگی امت اسلامی بود. وحدت، اقتضائات خودش را دارد. با شعار، وحدت ایجاد نمی‌شود. رفتار «همه با هم» باید جایگزین رویکرد خودپسندانه‌ی «همه با من» شود. آدرس‌های عوضی و وحدت‌های کاریکاتوری راه به جایی نمی‌برد.

۱۹۰- نوروز!

- جشن نوروز با حضور شخصیت‌های فرهنگی و سیاسی و سفرا و مسئولین سفارتخانه‌های کشورهای صاحب نوروز در کاخ نیاوران برگزار شد.

- سابقه‌ی نوروز به دوران اولیه‌ی زندگی بشر و هم‌نوایی انسان با تحول طبیعت برمی‌گردد. نوروز صرفاً متعلق به ۱۲ کشور عضو یونسکو که آن را ثبت کرده‌اند، نیست.
- جشن نوروز، کهن‌ترین و فراگیرترین جشن بشری است. دو بهار جان و جهان به هم رسیده‌اند؛ رمضان و نوروز!

۱۹۱- نوروز مبارک!

- از همراهی شما در سال ۱۴۰۱ سپاسگزارم. ظرفیت حساب‌های من در رسانه‌های اجتماعی، در خدمت مأموریت‌های وزارتخانه است.
- سامانه‌ی ۰۹۶۲۹ مربوط به ستاد هماهنگی سفرهای نوروزی، آماده‌ی دریافت شکایات و پیشنهادهای شماست. ادای احترام به همکاران‌مان در روابط عمومی.

پ.ن:

باران که شدی مپرس این خانه کیست
سقف حرم و مسجد و میخانه یکیست
باران که شدی پیاله ها را نشمار
جام و قدح و کاسه و پیمانہ یکیست

- حاکمیت مثل بارونه، باید به همه یکسان بیاره تفاوت دین، مذهب، قومیت، تفکر سیاسی، جنسیت، سلیقه، نباید مانع برخورداری ایرانیان از حقوق مسلم آنها بشه.
فرصت زندگی برابر برای همه!
ما برای همین انقلاب کردیم!

۱۹۲- غار علیصدر!

- غار علیصدر از جاذبه‌های مهم گردشگری ایران است. اخیراً از آنجا بازدید داشتم. امکان توسعه‌ی بیشتری دارد.
- برخی ویژگی‌های آن نسبت به غارهای آبی مشابه در دنیا منحصر به فرد است. در ویدئو اشاره‌ای به آنها دادم.

۱۹۳- الهی بعلی

تهدمت والله ارکان الهدی...

به خدا قسم ارکان هدایت فرو ریخت!

- شمشیر جهل و نادانی بر فرق عدالت و بصیرت فرود می‌آید و دنیایی را از نعمت "میزان الاعمال" محروم می‌کند.
- در تاریخ از دو نفر به عنوان "اشقی الاشقیاء" نام برده می‌شود. یکی عاقر ناقه‌ی صالح است و دیگری ابن ملجم مرادی. کشتن شتر حضرت صالح کار یک نفر بود ولی آیه ۱۴ سوره شمس جمع می‌بندد و می‌فرماید: "فکذبوه فعقروها" پیامبر خدا را تکذیب کردند و شتر (آیه الهی) را کشتند! ... چرا؟
- امام علی (ع) در خطبه ۲۰۱ نهج البلاغه می‌فرماید: شتر صالح پیامبر را (یک نفر به نام قدار) به هلاکت رساند ولی خداوند همه آن قوم را با عذاب نابود کرد. زیرا که همگی یا نسبت به این امر بی تفاوت بودند یا راضی به کار او بودند.
- شهید مطهری در تفسیر آیات سوره شمس، با اشاره به حدیث فوق، بحث زیبایی در مورد جامعه‌شناسی حوادث تاریخی می‌کند که همواره قابل بهره‌برداری است.

- شهادت حضرت هم بی شباهت به داستان قوم ثمود نیست. قاسطین و مارقین و ناکثین دست در دست هم دادند و بخش وسیعی از مردم نیز دنباله رو!... تا شقی ترین آنان برانگیخته شد! تاریخ برای قصه گویی نیست. برای عبرت آموزی است.
- شهادت مظلومانه‌ی اسوه عدالت و میزان اعمال امیرمؤمنان، علی(ع) را تسلیت می‌گویم. شب‌های قدر فرصت استثنایی برای همه است. آن را قدر بدانیم و حرامش نکنیم! پاس روی تور می‌دهند!

۱۹۴- جوانان!

- رییس جمهور در مراسم احیای حرم امام خمینی(ره) می‌گوید: همه‌ی ما موظفیم با جوانان حرف بزنیم و گره‌های ذهنی آنان را باز کنیم.
  - مراقب باشیم متعرض سخنرانان و مداحانی که بلدند با جوان‌ها حرف بزنند نشویم و آنان را تشویق هم نکنیم. آن‌هایی هم که بلد نیستند، آموزش ببینند.
- پ.ن: ویدئو مربوط به سخنرانی شهید مطهری در سال ۱۳۴۸ در حسینیه ارشاد پیرامون شرایط امر به معروف و نهی از منکر است.

۱۹۵- گزارش سفرهای نوروزی!

- رشد ۱۵ درصدی سفرهای نوروزی و رشد ۱۰ درصدی بازدید از موزه‌ها و پایگاه‌های میراث فرهنگی بیانگر رشد فرهنگی و اشتیاق مردم به گردشگری است.
- همکاری ۲۷ دستگاه دولتی و حاکمیتی با مدیریت وزارت میراث فرهنگی

از مصادیق بارز هماهنگی و انسجام ملی است که امروز در دولت مورد تقدیر رییس جمهور قرار گرفت.

۱۹۶- صنایع دستی اسفراین!

● همراه جناب آقای حسین زاده نماینده خوب اسفراین ضمن بازدید از شهر تاریخی بلقیس با فعالان و تولیدکنندگان صنایع دستی آنان نیز ملاقات کردیم.

متنوع، زیبا و هنرمندانه و تا حد قابل قبولی کاربردی بود.

در جریان مشکلاتشان قرار گرفتیم و قرارهایی باهم گذاشتیم.

● این جوان دوست داشتنی هم با همان هنرمندی که "ساز" را تولید کرده، به زیبایی برایمان نواخت!

● امروز هم مسابقات کشتی سنتی باچوخه با حضور ۲۵ هزار نفر در آنجا برگزار شد. زیبایی خانوادگی آن چشم نواز بود.

۱۹۷- موزه متروپولیتن - نیویورک!

● در بیستمین همایش سالانه باستان شناسان گفتم، استفاده از کارشناسان و باستان شناسان غربی در کاوش‌ها و برنامه‌های پژوهشی میراث فرهنگی امری پسندیده و مفید است. اما باید مراقب بود که مواضع سیاسی و استعمارگرانه‌ی آنان بر نظرات علمی شان سایه نیاندازد!

● در بازدید از بخش میراث فرهنگی ایران در موزه متروپولیتن نیویورک، به رغم اینکه در نقشه‌های بزرگ عبارت **persian gulf** نقش بسته بود، راوی موزه از بکاربردن این کلمه خودداری می‌کرد! وقتی پرسیدم چرا؟ گفت: به ما اینجوری گفتن!

در پست بعدی تحت عنوان «جن گیر» باز هم در این مورد می‌نویسم.

۱۹۸- جن گیر!

● در پست قبلی، به جهت‌گیری مغرضانه‌ی غربی‌ها علیه میراث فرهنگی شرقی، اشاره کردم. جن گیر تولید ۱۹۷۳ در ایران اکران شد. فیلم را در سینما سانتال آن روزگار دیدم. یک روح شیطانی در کاوش‌های باستانی در عراق آزاد می‌شود و در جسم دختر بچه‌ای در آن سوی دنیا حلول می‌کند. کشیش فداکار با تلاش فراوان و به قیمت از دست دادن جان خود، دختر بچه را نجات می‌دهد. آنچه مهم است نمایش تصاویر طولانی از کاوش‌های باستانی در یک محوطه‌ی وسیع تاریخی است که ابتدا بیننده را مجذوب خود می‌کند و سپس با آزادی شیطان از میان اشیای تاریخی همراه با موسیقی و میزانشن خاص دلهره‌آور ادامه می‌یابد.

● با این روند قصه، نتیجه‌گیری مخاطب هم روشن است! شیطان در اعماق آثار باستانی شرقی‌ها جا خوش کرده و اگر آزاد شود دنیا را به تباهی می‌کشد!

مشابه همین ایده، در فیلم پرفروش "طالع نحس" (تولید ۱۹۷۶) هم مشاهده می‌شود.

۱۹۹- عشایر شاهسون!

● از جاذبه‌های مهم استان اردبیل بیلاق و قشلاق ایل بزرگ شاهسون است.

● همراه آقایان جهانگیرزاده، موسوی و بدری نمایندگان پرتلاش استان و آقای دشتی رییس فراکسیون گردشگری مجلس، مهمانان خارجی افتتاحیه رویداد اردبیل ۲۰۲۳ پایتخت گردشگری کشورهای عضو اکو را به پارس آباد، محل برنامه ویژه‌ی آغاز کوچ ایل بردیم.

- برنامه‌های متنوع این رویداد باعث جذب ده‌ها هزار نفر گردشگر علاقمند شده بود. باید برای این محل سرمایه‌گذاری ویژه انجام دهیم.
- در افتتاحیه رویداد اردیبه‌ل ۲۰۲۳ هم گفتم گردشگری باعث تعامل فرهنگی ملت‌ها و تسهیل‌کننده روابط خشک سیاسی است.
- گردشگری حق همه مردم است، دولت‌ها این حق را از مردم خود دریغ نکنند.
- نزدیکی طبیعی ملت‌ها، خنثی‌کننده پروژه یکسان‌سازی ناصواب غربی‌هاست.

۲۰۰- اتوبوس!

- گردشگری با اتوبوس لذت بخش است. با میهمانان اردیبه‌ل ۲۰۲۳ برای رویداد کوچ ایل بزرگ شاهسون به شمال استان رفتیم. منطقه دشت مغان واقعا دیدنی است. اتفاقات و گفتگوهای داخل اتوبوس هم حال و هوای خود را دارد.
- موسیقی‌های مختلفی داخل گوشی دارم که در طول سفر از آن استفاده می‌کنم. بقیه هم از آن لذت می‌برند!
- آقای جهانگیرزاده نماینده محترم منطقه که کنارم بود فردی فرهنگی و آشنا به هنر و مسائل اجتماعی است.
- قطعه‌ای که می‌گوید "لیلا در وا کن مویوم" موضوع بحث مان شد. گفتم منظور از "لیلا" می‌تواند خدا باشد. یعنی خدایا در را باز کن. منم! پشت در منم!
- فیلم سینمایی «اتوبوس» ساخته مرحوم یدالله صمدی با هنرنمایی مرحوم هادی اسلامی از آثار ارزشمند سینمای ایران است. داستان فیلم

هم مربوط به همین مناطق است. فیلم تلویزیونی «اتوبوس شب» ساخته مرحوم کیومرث پوراحمد با هنرنمایی مرحوم خسرو شکیبایی از جمله تولیدات دوره مدیریت ام در رسانه ملی است.

۲۰۱- حکیم مطهر!

به دعوت خانواده‌ی شهید مطهری در مراسم آنان سخنرانی کردم. تلاش کردم مشابه پاسخی که سال‌ها قبل در مقابله با تحریف استاد، به اکبر گنجی داده بودم، اکنون هم به نوعی دیگر به برخی تریبون‌داران که هیچ نسبتی با آیین مطهری ندارند، بدهم. اجمالاً فاصله، نجومی است!

- تعبیر خاص من در مورد استاد مطهری با عنوان «شهید راه نقد» بارها از سوی مرحومه همسر عالمه‌ی ایشان مورد تقدیر قرار گرفت. او نقد مردانه می‌کرد. هم مردانه همه‌ی حرف مخالفین را مطرح می‌کرد و هم مردانه و مستدل آن را نقد می‌کرد. گمشده‌ی امروز ما! تقطیع، تحریف، دروغ و نقد مؤلف به جای نقد اثر، ابزار برخی منتقدین حرفه‌ای و بعضاً سازمانده‌ی شده است.

- مطهری معتقد بود که فساد از خواص شروع می‌شود و به عوام سرایت می‌کند. برعکس آن صلاح و بیداری و تنبیه از عوام شروع می‌شود و به خواص می‌رسد. فساد از بالا به پایین و صلاح از پایین به بالاست. - نیاز امروز ما به «مصلح» و «حکیم» بیشتر از سایرین است. حوزه‌ها و مراکز تربیتی و علوم انسانی باید به خلاً امروز جامعه توجه کنند.

- مطهری زمینه‌سازی برای رشد جامعه را ضروری می‌دانست. معتقد بود اگر جامعه، حتی انتخاب اشتباهی بکنند، باید تحمل شود تا یک ضرورت مهم‌تر به نتیجه برسد.

- سال‌ها قبل با الهام از کتاب “علل گرایش به مادیگرایی” ۲۴ مورد به عنوان “علل گرایش به بدحجابی” منتشر کردم. معتقدم همان موارد دلیل “علل گرایش به بی‌حجابی” هم هست. اگر امروز مطهری در بین ما بود برخی اتفاقات ناخوشایند رخ نمی‌داد.
- راهبرد مطهری مبتنی بر “مسأله‌یابی” بود. متأسفانه برخی متفکرین ما به دلیل فقدان دانش و تشخیص لازم برای شناخت آسیب‌های جامعه، تلاش می‌کنند سواد انباشته‌ی خود را به هر موضوعی تطبیق دهند! - مطهری به لحاظ علمی، رفتاری و سبک پژوهش یک الگوی بی‌بدیل است. پیشنهاد می‌کنم واحد “مطهری‌شناسی” در دانشگاه‌ها تدریس شود. مطمئناً از برخی دروس کلاسیک معارفی سازنده‌تر است.

۲۰۲- گردشگری ورزشی ۲

- دامنه و قله‌ی سبلان از برجسته‌ترین جاذبه‌های گردشگری ماست.
- در مراسم افتتاحیه اردیبهیل ۲۰۲۳ گفتم، یک جوان ایرانی یکبار هم که شده باید قله‌ی سبلان را فتح کند.
- مشکین شهر و چشمه‌های آبگرم «قوتورسوئی» هم مکمل این موهبت الهی است.
- دریاچه‌ی بالای قله، جزو مرتفع‌ترین و زیباترین دریاچه‌های جهان است.
- گردشگری ورزشی از مهمترین انواع گردشگری در سطح جهانی است.

۲۰۳- بومگردی بلقیس!

- دیروز و امروز از شهرهای جنوبی استان آذربایجان غربی، شاهین دژ، تکاب و میاندوآب بازدید داشتم.
- این منطقه به لحاظ میراث فرهنگی و ظرفیت های گردشگری بسیار غنی است. در مورد تخت سلیمان که به ثبت جهانی رسیده است صحبت خواهم کرد.
- شب را در تکاب خوابیدیم. امروز که از بومگردی بلقیس با مدیریت خانم آقاجانی بازدید کردم آنجا را هم بسیار مناسب یافتم. ایشان از استان گیلان به این منطقه سفر کرده اند و یک بنای فرسوده تاریخی را مرمت کرده و به شکل هنرمندانه و با سلیقه ای برای کاربری اقامتی آماده کرده اند.
- پای درد دل او نشستیم و به او اطمینان دادم هیچ مشکلی برای فعالیت های او پیش نخواهد آمد.
- امکانات جنبی خوبی مانند همین نان خوش مزه محلی فراهم کرده بود. شانس خودم را برای چسباندن خمیر به دیواره داغ تنور امتحان کردم. اجمالا اصلا جالب نبود!

۲۰۴- تخت سلیمان!

- همراه جناب آقای همتی نماینده‌ی محترم مجلس، فرماندار و مسؤولان شهرستان تکاب از تخت سلیمان بازدید کردم.
- مجموعه‌ی تخت سلیمان در سال ۲۰۰۳ در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده است.

- می‌گویند این منطقه‌ی باستانی در دوره‌های گوناگون مکان زندگی اقوامی مانند مادها، هخامنشیان، اشکانیان، ساسانیان و مغولان بوده است.
- اوج اقتدار تخت سلیمان مربوط به دوران ساسانیان است. تخت سلیمان بزرگ‌ترین مرکز آموزشی، مذهبی، اجتماعی و عبادتگاه ایرانیان در قبل از اسلام بوده است.
- این آتشکده، مهم‌ترین عبادتگاه ایران باستان بوده است. همه شاهان برای تاجگذاری، باید پای پیاده به زیارت این مکان می‌آمدند تا موبد بزرگ، تاجگذاری را انجام دهد. در برخی منابع تاریخی، محل تولد زرتشت را همین منطقه می‌دانند.
- نکته مهم این است که بدانیم زرتشتیان، آتش را نمی‌پرستیدند، بلکه آتش را قبله‌ی خود میدانستند و معتقد بودند، چون خداوند نورالانور است، پس قبله‌ی ما هم به سوی نور است.
- حکمت در ایران باستان، شناخت نور و حرکت از ظلمت به روشنایی است؛ همان معارفی که در اسلام هم به آن تصریح شده است: الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور...
- حکیم سهروردی، کسی که حکمت اشراق را بنیان نهاد، می‌گوید: "برای ادامه‌ی تحصیل نزد اساتید بزرگ از سهرورد به سمت مراغه حرکت کردم. در مسیر، آتشکده‌ی آذرگشسپ قرار داشت. از روی کنجکاو‌ی وارد شدم و با اعمال عبادی زرتشتیان از نزدیک آشنا شدم. موبد بزرگ زرتشتیان، مرا با نام کوچکم صدا زد و گفت که تو در آینده، کارهای بزرگی در عالم اندیشه و معرفت انجام می‌دهی و به همین دلیل، حکمت ایران باستان را به تو می‌آموزم. سپس در سه شبانه روز،

موبد بزرگ آتشکده، اساس حکمت اشراق و بحث نور و ظلمت و اینکه چگونه نورالانوار که خداوند است، سایر موجودات را اشراق کرده و به وجود آورده، به من آموخت. در حکمت اشراق، هرچه دارم، به لطف همان سه روز آموزشی است که موبد بزرگ از حکمت ایران باستان به من آموخت.

● می‌گویید آتشکده‌ای که زمان میلاد پیامبر اسلام (ص) خاموش شد، همین آتشکده است.

● در طول تاریخ، افرادی به طمع یافتن گنجینه‌های احتمالی در کف دریاچه، جان خود را از دست داده‌اند.

● قصه‌ها و افسانه‌های مختلفی در آثار ادبی ایران، در مورد تخت سلیمان وجود دارد.

● دسترسی ویژه به تخت سلیمان یکی از پروژه‌های مهم وزارتخانه است. اعتبارات آن را افزایش خواهیم داد تا سریع‌تر به اتمام برسد. مسیرش دیدنی است.

از وزیر محترم راه خواستم جاده‌ی تکاب به تخت سلیمان را بهسازی کنند، قبول کرد.

۲۰۵- یاسوج

در معیت آقایان موحد و روشنفکر، نمایندگان محترم دهدشت و یاسوج به استان کهگیلویه و بویراحمد رفتیم.

در این دو روز از ظرفیت‌های گردشگری و میراث فرهنگی آنجا بازدید کردم و تصمیمات ضروری را در محل گرفتیم. در پست‌های بعدی در این مورد گزارش خواهم داد.

اجمالاً در این ویدیو به رودخانه‌های پرآب، آبشارها و چشمه‌هایی کم‌نظیر استان اشاره می‌کنم. دامنه‌ی دنا و شهرستان سی‌سخت از جمله ظرفیت‌های بی‌بدیل گردشگری طبیعی است. خوراکی‌های طبیعی که زیر سیاه‌چادر برای شما می‌آورند، فوق‌العاده است.

۲۰۶-دهدشت!

در معیت جناب آقای موحد، نماینده‌ی محترم دهدشت بازدید از منطقه داشتیم.

در مسیر یاسوج به دهدشت، رودخانه‌های پرآب و آبشارهای دیدنی چشم‌نوازی می‌کند.

بافت تاریخی دهدشت، از سرمایه‌های میراث فرهنگی ماست. مشکلات مردم هم فراوان است. بخشی از خانه‌ها تملک شده و مابقی هم در حال پیگیری و اقدام است.

باغ تاریخی "چشمه بلقیس" از دیدنی‌های شهر، ثبت ملی شده است. گونه‌های فراوان گیاهی و معماری خاص آن، باعث جذب گردشگر می‌شود. خدمات جنبی آنجا ضعیف بود. اعتبار ویژه‌ای اختصاص دادم. در تولد یکسالگی "لنا" خانم هم شرکت کردیم. غریبی نمی‌کرد.

نمی‌دانم چرا قلیان، پای ثابت تفریح جوان‌ها و حتی خانم‌هاست. البته آنان را درک می‌کنم.

۲۰۷- میاندوآب!

- همراه جناب آقای عیسی زاده نماینده محترم مجلس از حوزه‌های ماموریتی وزارتخانه در میاندوآب بازدید کردم.
- برای تکمیل پل تاریخی میرزانوروز و بخشی از ساحل زرینه رود اعتبار جداگانه‌ای تخصیص دادم تا زودتر به اتمام برسد. این بنا و محیط اطراف آن ظرفیت خوبی برای گردشگری شهر است.
- از فضای سبز حاشیه سد نورولو هم بازدید کردیم.
- فرصت مناسبی برای سرمایه‌گذاری است. سرمایه‌گذاران باید به آینده کار امیدوار باشند.
- حرکات موزون و رقص سنتی جوانان آنجا هم دیدنی است.

۲۰۸- گردشگری هیجانی!

- همراه جناب آقای فروردین نماینده‌ی محترم فیروزآباد در مجلس، از تنگه‌ی "هایقر" بازدید کردم. خوراک کوهنوردان، صخره‌نوردان، چتربازان و همه‌ی ورزشکاران علاقه‌مند به رشته‌های هیجانی است.
- دره‌های عمیق با دیواره‌هایی به ارتفاع ۴۰۰ متر، ظرفیت کم‌نظیری برای این رشته‌ها فراهم کرده است.
- باید با مشارکت وزارت ورزش و جوانان، زمینه‌های سرمایه‌گذاری در آنجا فراهم شود.
- باید هیجانان جوانان به درستی تخلیه شود و نعمت‌های خدادادی در طبیعت ایران در اختیار مردم قرار گیرد.
- به دلیل اهمیت مسائل ایمنی، باید با احتیاط و تدبیر خاص اقدام کرد.

۲۰۹- آبشار مارگون!

- همراه جناب آقای علیزاده نماینده محترم از آبشار مارگون در ۵۵ کیلومتری سپیدان (۱۳۰ کیلومتری شیراز) بازدید کردیم.
- آبشار مارگون با ۷۰ متر ارتفاع و عرض ۱۰۰ متر از دیدنی‌ترین نقاط ایران زیباست. آب آن از طریق چشمه‌های متعدد تامین می‌شود. به همین دلیل به آن "آبشار چشمه ای" هم می‌گویند.
- به دلیل اختلاف با اداره محیط زیست آنجا، خدمات اولیه به مردم دچار اشکال شده بود. حل کردیم.
- از منطقه گردشگری "شیش پیر" هم بازدید کردیم. ظرفیت‌های خوبی برای توسعه‌ی آنجا وجود دارد. پست مستقلی برای آن خواهم گذاشت.
- مردم شهر حسین آباد هم مثل بسیاری از مناطق کشور مشکلات بافت تاریخی دارند. با آنان در مسجد آبنو ملاقات کردم و قول‌هایی به آنان دادم.
- به دلیل فشرده‌گی برنامه‌ها ملاقات من با آنها کوتاه بود. عذرخواهی می‌کنم.
- در جلسه هیئت دولت، گزارشی از این بازدید دادم و مجدداً بر اهمیت راه‌های دسترسی به مناطق گردشگری تاکید کردم.

۲۱۰- زهره ادهمی!

- مسئول پایگاه حافظیه در شیراز، سرکار خانم زهره ادهمی، از کارشناسان و مدیران دلسوز و متعهد ماست.

اخیرا به دلیل شایستگی در مدیریت سفرهای نوروزی که رکوردها را جابجا کرد، از طرف من تقدیر شدند. به دلیل ضبط ویدئوی خواستگاری زوج پزشک در کنار آرامگاه حافظ از طرف دستگاه قضایی بازداشت شدند. با پی گیری مستمر و اقدامات سایر همکارانم در دولت، امروز با قید وثیقه آزاد شدند.

● در دولت گفتم مسیر قانونی رسیدگی به تخلفات کارمندان دولت، هیئت رسیدگی به تخلفات اداری است. بازداشت مدیران به عنوان «ترک فعل» که با توجه به امکانات و اقتضائات محیط به اثبات هم نمی‌رسد، اقدامی ناصواب است. با تجربه ای که دارم، بزرگان کشور هم راضی به این امر نیستند.

● شرمنده خانواده خانم ادهمی به ویژه پدر و مادر ایشان شدم و چندبار عذرخواهی کردم. برای دستگاه قضایی، قضات شریف، وکلای دلسوز احترام قائلم و معتقدم با همفکری و تعامل صحیح، امور مملکت بهتر تدبیر می‌شود.

● به آن زوج محترم هم می‌گویم، این الگوی غربی برای خواستگاری در حافظه ی فرهنگی مردم ما جایگاهی ندارد. روش های سنتی خودمان دلچسب‌تر است.

۲۱۱- حواشی میراث!

در این تصویر نزدیک است زمین بخورم. فوراً تقصیر را به گردن اطرافیان می‌اندازم! مثل خیلی ها! خودتان ببینید! وقتی از نزدیک پایگاه میراث فرهنگی را بازدید می‌کنید نکات مهمی به ذهنتان می‌رسد که در گزارش ها نمی‌بینید. از جنس همین چیزهایی که تذکر می‌دهم. با

اعضای یک تور گردشگری صحبت می‌کنم تا احساس کنند حرف هم را می‌فهمیم. برای ما امکانات پذیرایی گذاشته‌اند. آن هم در کنار عبور مردمان! به آنها می‌گویم همه اینها را جمع و بین گردشگران توزیع کنید. فاصله مان با مردم زیاد شده است. این جور کج سلیقه‌ها هم منجر به بدبینی بیشتری می‌شود.

۲۱۲- زرنده و کوهبان!

● همرا خانم عفت شریعتی نماینده محترم مجلس به زرنده و کوهبان و سایر مناطق این حوزه رفتیم. خاک کرمان و به ویژه این منطقه، حماسه خیز و شهید پرور است.

● مزار شهید وطن، شهید یاسر عبدلی که اخیراً در سیستان و بلوچستان به شهادت رسید حال و هوای دیگری دارد. مادرش هنوز داغدار و نوحه خوان است. مزاحمش نشدم ولی با پدر بزرگوارش اختلاط داشتم. باصفا و خوش مرام است. انقلابی، حزب الهی و پا به رکاب برای دفاع از نظام. شهید رشیدی هم در آنجا قصه‌ی زیبایی دارد.

● در خانوک مزار خانم زهرا اسدی که از سوی سردار دلها چریک پیر لقب گرفته معنویت خوبی دارد. گردان نانوها به فرماندهی این بانوی بزرگ خدمت ارزنده‌ای به جبهه کرده‌اند. می‌گویند هر وقت حاج قاسم یه اینجا می‌آید وضو می‌گرفت.

● شهر طغرل جرد بافت تاریخی دارد. بازدید کردیم. بنای تاریخی آل طه هم دیدنی است. ۵ درخت بلند، ۴ کاج در اطراف و یک سرو در وسط به نشانه ۵ فرزند صاحب بنا که ۴ پسر و یک نفر بوده‌اند. خودشان می‌گویند نشانه حجاب و حریم داری برادران نسبت به

خواهرشان بوده است.

- از بوم گردی آقای ایرانمنش که انصافا فردی شایسته هستند و ۲ محل عرضه صنایع دستی و سوغات محلی هم بازدید کردیم و تصمیماتی گرفتیم. در بازار تاریخی زرنده هم با مردم صحبت کردیم. در مورد بخشی از آنجا که رسیدگی می‌خواهد تصمیماتی گرفتیم.
- هنوز مناطق مهم دیگری از استان کرمان باقی مانده که حتما باید سر بزنم.

۲۱۳- اردشیر بابکان!

- همراه با جناب آقای فروردین، نماینده‌ی محترم مجلس به شهر فیروزآباد رفتیم. از قلعه‌ی دختر و کاخ اردشیر بابکان بازدید کردم.
- مرمت کاخ با توجه به اعتبارات محدود ما، در حال انجام است. با مرمت کاران قدیمی هم صحبت شدم. می‌گویند که در زمان وقوع انقلاب اینجا مخروبه بوده است. گزارشی از آجرچینی و سبک‌های معماری ساسانی و آل‌بویه شنیدم و راهکارهایی را برای ادامه ابلاغ کردم.
- نماز را زیر چادر با برادران اهل سنت خواندیم.
- از سرویس‌های بهداشتی آنجا هم بازدید کردم. مدیر ما شانس آورد و کارنامه‌ی قابل قبولی گرفت!
- به خدمات اولیه خیلی حساس هستیم.

۲۱۴- میانه

- امروز در سفر استانی آقای رییس جمهور، به تبریز، میانه و زنجان رفتم. گزارش بازدیدها و اقدامات خودم را در پست‌های بعدی خواهم آورد.

همراه آقایان حسینی و اسماعیلی نمایندگان مردم شریف میانه در مجلس از تعدادی ابنیه ی تاریخی بازدید کردم. ریزعلی خواجوی، همان دهقان فداکار در محل امام زاده اسماعیل (ع)، در کنار مزار پدر بزرگوار سه شهید دفن شده است. برای آنان فاتحه خواندیم. به نظر من برجستگی اصلی ریزعلی خواجوی قدرت فوق العاده ی او در مدیریت بحران بوده است. با کمترین امکانات، کار بزرگی را انجام داد. مسیر تبریز به میانه، بویژه از بستان آباد به بعد سرسبز و دیدنی است. با آقای حسینی چند دقیقه ای در این فضای مفرح رفع خستگی کردیم. موسیقی آذری هم به کمکمان آمد.

۲۱۵- ایل قشقایی!

- ۲۰ خرداد (۱۰ ژوئن) روز جهانی صنایع دستی است. در این روز همراه با جناب آقای سلیمی نماینده محترم مجلس با فعالان صنایع دستی و هنرهای سنتی ایل بزرگ قشقایی در حوزه ی سمیرم، دشت بزرگ "وردشت" دیدار کردم.
- "چاپار" محل تربیت اسب های اصیل این منطقه و ده ها سیاه چادر محل نمایش هنرهای ارزشمند "بافته های داری" همکاران هنرمند ما بود.
- پرونده جهانی گلیم منطقه وردشت با بیش از ۱۱ نوع تکنیک بافت، تکمیل و برای ارسال به شورای جهانی صنایع دستی آماده شده است.
- ۳ نسل در کنار هم دنیایی از مهارت، هنرمندی و رنگ را به نمایش گذاشته بودند. زنان نقش آفرینان اصلی بافته های داری عشایر هستند.
- ایل بزرگ و حماسه آفرین قشقایی مرکب از ۷ طایفه ی بزرگ، محل بروز و ظهور و تربیت این هنرمندان افتخار آفرین است.

۲۱۶- ایل قشایی (۲)

- تا قبل از ورودم به دولت، منتقد جدی نظام اداری ناکارآمد بودم. در طول این مدت، باورم چند برابر شده است!
- سفرهای مکرر استانی من، یکی از راه‌های غلبه بر این نظام پوسیده و رفع موانع بر اساس کدخدامنشی و ریش‌سفیدی بین دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط است.
- ارتباط چهره به چهره، همنشینی و موانست صمیمی با مردم هم می‌تواند به درک بهتر مطالبات و نیازهای آنان کمک کند.
- در بسیاری از موارد با یک تصمیم‌گیری کاربردی مشکلات در محل مرتفع می‌شود. باید به مدیران شجاعت تزریق کرد.

۲۱۷- چهره‌های ماندگار (۲)

- دومین نکوداشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی ایران
- زنده‌یاد یعقوب دانش‌دوست - پژوهشگر میراث، معمار و مرمت‌گر بناهای تاریخی
  - زهره بزرگ‌مهری - مهندس معمار، نویسنده، پژوهشگر و معمار ایرانی
  - سید منصور سید سجادی - دکترای ایران‌شناسی، پژوهشگر و نویسنده
  - اسکندر مختاری طالقانی - دکترای پژوهش هنر، مرمت‌گر، پژوهشگر میراث معماری و شهرسازی
  - جلیل گلشن‌بافقی - باستان‌شناس، پژوهشگر، حفاظت‌گر آثار تاریخی
  - هایده لاله - دکترای باستان‌شناسی، پژوهشگر و مولف
  - سید محمود طالقانی - دکترای مطالعات شهری و موسس موزه روستایی

- رسول وطن‌دوست - پژوهشگر، مرمت‌گر آثار و اشیای تاریخی
- عبدالحسین و کیلی فرد - از بنیان‌گذاران سازمان میراث‌فرهنگی
- عبدالرحمان وهاب‌زاده - باستان‌شناس پژوهشگر، حفاظت‌گر آثار تاریخی

۲۱۸- پدری کنیم!

در گنج‌نامه (همدان) می‌بینیم که خشایارشا به نشانه‌ی احترام به پدر، کتیبه‌ی خود را کمی پایین‌تر از کتیبه‌ی داریوش‌شاه، قرار می‌دهد. در خطبه‌ی شعبانیه، پیامبر (ص) با عبارت "و قُروا کبارکم" توصیه به تکریم و احترام بزرگان می‌کند.

توصیه‌های اسلام عزیز، در موارد بسیاری مؤید و مؤکد اخلاق و آیین‌های باستانی ایرانیان است.

پیامبر (ص) در ادامه‌ی عبارت، "و رحموا صغارکم" را هم اضافه می‌فرماید. یعنی در حق کوچک‌ترها محبت و پدری کنید.

تصور می‌کنم که این دو عبارت، به هم مرتبط‌اند و بر هم تأثیر متقابل می‌گذارند.

کسی که به جوانان، محبت و برای آنان پدری نمی‌کند، نباید انتظار احترام از ایشان داشته باشد.

بزرگ‌ترهایی که حرمت سن خود را نگه نمی‌دارند و به نوعی "بچگی" می‌کنند، ایضاً!

دنبال بهانه باشیم تا از خطای جوانان و نوجوانان چشم‌پوشی کنیم. برخی از رفتارها، اقتضای سن آنان است و با گذشت زمان، آن رفتار تعدیل خواهد شد.

در دومین نکوداشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی، اشاراتی به این موضوع که مرتبط با میراث ناملموس فرهنگی است، داشتیم. میراث فرهنگی صرفاً آبنیه و محوطه و بافت تاریخی نیست. البته احیاء و مرمت فیزیکی به جای خود، مرمت و احیای "سبک زندگی"، بر اساس اندیشه‌ها و آیین‌های ارزشمند دینی و باستانی در مقابل نظام تحمیلی ناصواب "یکسان‌سازی غربی"، اولویت اول ماست.

۲۱۹- بزرگان صنایع دستی ۲

۲۰ خرداد روز جهانی صنایع دستی با حضور سعدالقدومی رییس شورای جهانی صنایع دستی از پیشکسوتان و بزرگان صنایع دستی اصفهان و برخی فعالان این حوزه تقدیر و تجلیل کردم. اسامی این بزرگان بدین شرح است:

- ۱- علی ولی بک پیشکسوت رشته ملیله سازی
- ۲- مینا نصیری پیشکسوت رشته رودوزی سنتی
- ۳- اکبر بزرگیان پیشکسوت رشته دواتگری سنتی
- ۴- مرتضی فرهادیه پیشکسوت رشته طراحی سنتی
- ۵- رضا غازی پیشکسوت رشته معرق چوب
- ۶- جمشید خداداد نوش آبادی پیشکسوت رشته مخمل بافی
- ۷- حسین مصدق زاده پیشکسوت رشته کاشی معرق
- ۸- حسن کیانی پیشکسوت رشته قفل سازی
- ۹- مرتضی مطیفی فرد پیشکسوت رشته گچبری سنتی
- ۱۰- محمدعلی قضاوی استاد پیشکسوت گره چینی

۲۲۰-۱۰۳ سال امانت داری!

- قصه مربوط به ۱۰۶ سال قبل است. حاج اکبر لاری تاجر معروف یزدی قصد سفر می‌کند. اسناد مالی خود را داخل پاکت مهر و موم می‌کند و به آقای سهراب کیانیان رییس انجمن زرتشتیان یزد می‌سپارد. او از سفر باز نمی‌گردد و پاکت در بسته ی او به رسم امانتداری تا ۱۰۳ سال و ۳ نسل می‌چرخد تا به بازمانده اصلی او برسد.
- ۳ سال قبل طی مراسمی پس از تحقیق فراوان، نامه به فرزندان او تحویل می‌شود. امانت داری در خون ایرانیان است. پیامبر اسلام قبل از رسالت به "محمد امین" مشهور بود.
- بسیاری از موارد فرهنگ ناملموس ما عین دستورات اسلام است. اشتراکات را دریابیم و شکاف‌های موهومی جامعه را عمیق نکنیم.
- در دومین مراسم نکو داشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی کشور در این خصوص صحبت کردم.

۲۲۱-فریمان!

- همراه با جناب دکتر قاضی‌زاده نماینده محترم فریمان به این شهر رفتیم.
- سد تاریخی فریمان مربوط به دوره تیموری است. مهندسی، معماری و به ویژه پایداری آن در طول ۸۰۰ سال قابل توجه است. این سد اکنون نیز کار می‌کند و ذخیره آب و توزیع آن را انجام می‌دهد.
- کارخانه معروف قند فریمان در اینجا قرار دارد. گزارش خوبی به من دادند. برنامه‌های آینده آنان برای میراث فرهنگی آن ارزشمند است.
- از منزل شهید مطهری بازدید کردم که زادگاه آن مرد بزرگ است.

تنها برادر بازمانده ایشان، حاج حسن آقا مطهری از ما پذیرایی کرد. امروز افکار مطهری نجات بخش برخی بن‌بست‌های فکری در جامعه است.

- با همکاران صنایع دستی گفتگو کردیم و برای آینده آنان به ویژه برای عرصه محصولات آنان تصمیم گرفتیم.
- آب و هوای فریمان خیلی خوب است. مشکل اشتغال هم ندارند. ۳ منطقه صنعتی فعال دارند. در اطراف سد، موقعیت گردشگری خوبی است. با مردم صحبت کردیم. امکان توسعه و سرمایه‌گذاری خوب در آنجا هست.
- در بازگشت به مشهد از مجموعه دیدنی پرورش کروکودیل بازدید کردیم که جاذبه گردشگری خوبی است.

۲۲۲- آبشار قره سو!

- همراه سرکارخانم دکتر رحمانی نماینده محترم مجلس از آبشار قره سو در منطقه «کلات» خراسان رضوی بازدید کردیم. متأسفانه سیل سال گذشته کلیه نردبان‌های صعود از ایستگاه‌های آبشار را از بین برده و عملاً امکان استفاده را از گردشگران سلب کرده است.
- حدود یک میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد که به یاری خدا اقدام می‌کنیم.
- آنچه که برای من مهم بود وضعیت سرویس بهداشتی آنجا بود.
- با اینکه مسئولیت مستقیم سرویس‌های بهداشتی بین راهی، پارک‌ها و اماکن تفریحی برعهده وزارت گردشگری نیست، دائماً در حال اقدام‌های موردی برای آسایش و رفاه گردشگران از این نظر هستیم.

۲۲۳- نوازندگی با چوخه!

- همراه سرکار خانم رحمانی و جناب آقای پژوهش‌م‌نماینده‌گان محترم مجلس به شهرستان "کلات" رفتیم و از نزدیک، وضعیت حوزه ماموریتی مان را بررسی کردیم.
- کشتی با چوخه کلات نادری آداب خاصی دارد. از مصداق پهلوانی و فرهنگ ناملموس ایرانیان است. شاهد مسابقه هیجان‌انگیزی بودیم. شالیزارهای آنجا مناظری مشابه استان‌های شمالی دارد. برنج آن مرغوب و ممتاز است.
- نوازندگی سنتی آنجا هم دیدنی و هنرمندانه است. با موسیقی محلی از گردشگران ورودی به بوم گردی استقبال می‌کنند.

۲۲۴- چک‌چک!

- در سفر به استان یزد، همراه با آقای دکتر دشتی اردکانی نماینده‌ی محترم مردم اردکان، از نیایشگاه چک‌چک در خرانق که یکی از معتبرترین عبادتگاه‌های زرتشتیان است، بازدید کردم. چک‌چک، با شهرت جهانی مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی است.
- در دنیایی که دوستی‌ها کوتاه و منفعت‌طلبانه شده، شیرین‌خانم و پوران‌خانم، با دوستی پنجاه‌ساله الگوی اخلاق، معرفت و دوستی صادقانه هستند.
- مناسک این عبادتگاه، نشان می‌دهد که ایرانیان از دیرباز با فرهنگ اعتکاف و راز و نیاز در طبیعت، مانوس بوده‌اند. شهید مطهری به پشتوانه‌ی همین آداب و مناسک می‌گوید که ایرانیان به استقبال اسلام رفتند.

- حجاب و عفاف در آیین زرتشتیان و در فرهنگ ایرانیان باستان، جایگاه ویژه‌ای داشته و همچنان هم دارد.
- معماری ویژه و خوش‌سلیقگی در طراحی فضای بیرونی، برای اسکان و ارائه‌ی خدمت به هم‌وطنان و همچنین خدمات بهداشتی مناسب و تمیز، که این روزها مسأله‌ی ما در وزارتخانه است، به بهترین نحو در این نیايشگاه رعایت شده است. النظافة من الإيمان را در اینجا، می‌توان به چشم دید.
- پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک، همان ایمان، تقوا و عمل صالح است که اسلام عزیز به رعایت آن، تأکید دارد.
- از گردشگران دعوت می‌کنم تا از این عبادتگاه بازدید کنند و از فضای معنوی آن بهره ببرند.

۲۲۵- نهر مسیح!

در سفر دو روزه به شهر های اردکان، عقدا، خرانق، مروسست، هرات و مهریز از ۳۵ مرکز گردشگری، پایگاه میراث فرهنگی و نمایشگاه صنایع دستی بازدید کردم. جنوب استان یزد به دلیل مسافت طولانی با مرکز استان معمولاً مورد بی مهری قرار می گیرد. (رفت و برگشت حدود ۵۰۰ کیلومتر می شود) با همراهی جناب صباغیان نماینده محترم این منطقه از موقعیت گردشگری "نهر مسیح" در شهر "هرات" حوزه ی خاتم بازدید کردیم. چشمه ی آنجا دائمی است و آب زلال و خوبی دارد. خانواده‌ها در نهایت سلامت اجتماعی از هوا و طبیعت خوب آنجا استفاده می کنند. نیاز به تقویت خدمات زیربنایی دارد. تصمیماتی گرفتیم. نیازهای مردم و سرمایه گذاران را در کنار فرماندار، شهردار و سایر مسئولان در همان جا

با حضور مردم پیگیری کردیم. تسهیلات بانکی جدی‌ترین نیاز آنان است که مدتی است دچار رکود شده است. انشاءالله دولت حل خواهد کرد. سیاه چادر عشایر از پختن نان نازک (که ثبت جهانی است) تا موسیقی زیبای محلی و مشک دوغ و ... دیدنی است. صنایع دستی فلزی و چلنگری هم در برنامه احیا است. کارهای خوبی انجام می‌شود.

۲۲۶- خداوند الموت!

● همراه جناب آقای سیاهکلی و سرکارخانم محمدبیگی نمایندگان محترم مجلس به الموت رفتیم. از قلعه ی حسن صباح، قلعه‌ی لمبسر، دریاچه اوان و شهرهای رازمیان و معلم کلایه بازدید کردم. دریاچه اوان خیلی زیباست و از ظرفیت های کم نظیر گردشگری ماست.

● با سرمایه‌گذار و مردم منطقه صحبت کردم. مسائل خودشان را داشتند که حل شدنی است. فعلا واحدهای اقامتی خوبی مشرف به دریاچه ایجاد شده که خیلی زیبا، راحت و دیدنی است.

● قلعه‌ی حسن صباح بر فراز الموت خودنمایی می‌کند. بیش از ۴۰۰ پله باید بروید تا عظمت حکومت اسماعیلیان و نحوه‌ی مقاومت آنان را در مقابل سلاطین وقت متوجه شوید. مهندسی مسیر و خود قلعه و خلاقیت‌های نظامی آنان در هزار سال پیش واقعا بهت آور است. فکر همه چیز را کرده بودند.

● حسن صباح غیر از نبوغ نظامی، یک شخصیت دینی بود که همین ویژگی فرمان او را مطاع می‌کرد. داروشناس متبحری بود که از گیاهان متنوع دارویی منطقه، انواع داروها را تولید می‌کرد. همواره او در مقابل توصیه‌های اطرافیان که برای افزایش بهای داروی صادراتی به او فشار

می‌آوردند مقاومت می‌کرد و معتقد بود، اهمیت دارو و شفای بیماران از هر چیزی بالاتر است و معامله پذیر نیست. قلعه‌ی الموت هم محل گردشگری فرهنگی - تاریخی است و هم گردشگری ورزشی - تفریحی سرکار خانم دکتر چوبک چهره‌ی ماندگار میراث فرهنگی و تاریخ این پایگاه هستند. خدمات طولانی ایشان در کاوش و شناسایی و معرفی این اثر ارزشمند استثنایی و ماندگار است.

۲۲۷- همایش گردشگری سلامت!

- امروز در دومین همایش بین المللی بیمارستان‌ها و مراکز درمانی شرکت کردم. برخی محور های سخنرانی من به شرح زیر است:
- پزشکی از شریف‌ترین مشاغل و پزشکان و کادر درمانی و سلامت ایران شریف‌ترین انسان ها هستند. فداکاری های جامعه پزشکی ما در دوران کرونا نشان داد که کارنامه ی آنان در دفاع مقدس صرفا یک اتفاق نبوده بلکه ریشه دار و اصیل است.
- گردشگری سلامت از برجسته ترین حوزه های گردشگری در کشور است. هم در حوزه درمان مستقیم و هم در بخش سلامت و خدمات پس از درمان و اقلیم درمانی. پزشکان حاذق و متخصص، تجهیزات پیشرفته و هزینه‌ی تمام شده سه ویژگی برجسته در حوزه درمان و تنوع طبیعت و ویژگی های اقلیمی از مزیت‌های نسبی ماست.
- ۷۰۰ آژانس مسافرتی و ۲۴۰ بیمارستان و مرکز درمانی تحت نظارت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در این بخش فعالیت دارند. گردشگری سلامت جدای از دستاوردهای اقتصادی، نقش مهمی در معرفی ایران، ارزش‌های

فرهنگی مردم و مقابله با ایران هراسی دارد.

- از تلاش‌های برگزارکنندگان به ویژه آقای دکتر محسنی بندپی نماینده محترم مردم چالوس و نوشهر و دبیر همایش تشکر کردم.

۲۲۸- نقاره‌زنی!

صلی‌الله‌علیک یا ابا عبدالله الحسین(ع)

- مدیریت اجرایی اینگونه است. به میدان که می‌آید تازه متوجه واقعیت‌ها می‌شوید. در سفر به استان خراسان رضوی، از نقاره‌خانه و برخی اماکن تاریخی ثبت شده بازدید کردیم.
- نقاره‌زنی مهارت می‌خواهد. من و همکارانم که نتوانستیم بزنیم.
- آقای محمدرضا نجاریان پیشکسوت این کار حدود ۵۰ سال به آن مشغول است. به او احترام کردیم.
- نقاره، حس نوستالژیک خوبی برای زائران ثامن الحجج(ع) دارد.

۲۲۹- اردشیر بابکان ۲

- اردشیر بابکان مؤسس سلسله ساسانیان است. او در سال ۲۲۴ میلادی پس از شکست اردوان پنجم آخرین پادشاه اشکانی سلسله ساسانیان را تأسیس کرد که تا سال ۶۵۱ میلادی ادامه یافت.
- پس از پیروزی انقلاب، مجموعه کاخ منسوب به او در فیروز آباد بیشتر به مخروبه شباهت داشت که توسط مرمت کاران خوب منطقه از جمله همین آقای اعظم‌الله کاظمی که باما صحبت می‌کند بخش‌هایی از آن مرمت شده و هنوز قسمت زیادی منتظر مرمت و بازسازی است.
- معماری ساسانی و معماری دوره آل بویه در این مجموعه برجسته

- است. برکه‌ی زیبایی در ورودی کاخ وجود دارد که نظر مرا به خود جلب کرد. کمتر نمونه‌ی مشابهی به زیبایی و آرامش آن دیده بودم.
- انبار بزرگی در کنار کاخ قرار داشت که اشیای تاریخی و ارزشمندی در کنار کالاهای مصرفی و مورد نیاز مجموعه قرار گرفته بود. معنایش این بود که برای دریافت کالا از انبار، دسترسی آسان به اشیای تاریخی هم وجود داشت. خیلی نگران شدم و دستور دادم به سرعت اقلام مصرفی از سالن خارج شده و اشیای تاریخی با دقت و نظم خاصی عنوان بندی شده و در محل‌های خاص قرار گیرد.
  - پروتکل دسترسی به مخزن را هم روشن کردم تا خدای ناکرده مورد دستبرد قرار نگیرد، تا در آینده فکری برای نمایش آنها بکنیم. همیشه گفته‌ام مخزن پدیده نامیمون میراث فرهنگی ماست که باید به تدریج چاره شود.

۲۳۰- حسین (ع)، از زبان بیضایی!

من حقیقت را در زنجیر دیدم
 من حقیقت را پاره پاره بر خاک دیدم
 من حقیقت را بر سر نیزه دیدم
 تمام حجت مسلمانی من حسین بن علی است.

۲۳۱- رزومه‌سازی!

مختار به فرمانده سابق خود می‌گوید، مدتی است تو را ندیده‌ام. می‌گوید، من همیشه پای منبر شما هستم ولی پشت ستون می‌نشینم که مرا نبینی! نگرانم که فکر کنی برای خودنمایی و یادآوری پست و مقام آمده‌ام. رزومه‌سازی آسیب بزرگ حوزه مدیریت کشور است.

۲۳۲- تیتروهای انحرافی!

- در حاشیه‌ی دولت، درمورد اهمیت هماهنگی تیترو و محتوا، با خبرنگاران صحبت کردم. در پاسخ به آنان که مرتب از حجاب و پلمب می‌پرسیدند، گفته بودم در این دو مورد قبلاً صحبت کرده‌ام و نمی‌خواهم صحبت تکراری کنم. مسئله‌ی امروز من پیگیری «سرویس‌های بهداشتی» و «نمازخانه‌ها» است.
- انتخاب تیترو نادرست و ایجاد کنتراست بین حجاب و سرویس بهداشتی و ایجاد سوتفاهم در برداشت برخی مخاطبان اقدامی غیرحرفه‌ای و ناصواب است. به دلیل سابقه و تجربه‌ام در رسانه‌ها، معمولاً با آنان گفتگوی صمیمانه و آموزشی دارم.
- اجمالاً سرویس بهداشتی را مسئله استانداردها و سایر دستگاه‌های ذیربط کرده و به اقدامات آنان نظارت می‌کنم.

۲۳۳- بودای روزه دار!

- از موزه ملی لاهور که ۱۳۰سال پیش توسط انگلیسی‌ها ساخته شده و مجموعه‌ای از اشیاء و اسناد تاریخی و با ارزش در آن نگهداری می‌شود، بازدید کردم. تندیس بودای روزه دار نظرم را جلب کرد.
- راهنما (زینب خانم) می‌گفت: این تندیس ۱۸۰۰ساله، که نشان از اوج نحیف شدن اوست، از سنگ بسیار سختی ساخته شده که حجاری روی آن بسیار دشوار بوده است.
- بودا ۴۹ روز، روزه گرفت تا خودش را کند و به مقامات عرفانی برسد. معتقد بود که نفوذ کلام در پیروان، نیاز به ریاضت دارد. درست عین ما مسئولین!

۲۳۴- حواشی پاکستان!

- در لاهور محل مشخصی برای فروش کتاب‌های شخصی افراد در نظر گرفته‌اند. ابتکار خوبی است و کتابخوانی را رونق می‌دهد. امکان تبادل کتاب و خرید ارزان را فراهم می‌کند.
- در لاهور، قهوه‌خانه‌ای مخصوص شعر و شاعری هست که جوانان دورهم جمع شده و باهم مشاعره می‌کنند. این خیلی خوب است. باعث رشد فکری آنان می‌شود. تصاویر شاعران مشهورشان را هم به دیوار نصب کرده و از آن یاد می‌کنند. الگوی خوبی برای ماست.
- در سفر فشرده به پاکستان ۲۸ اقدام صورت گرفته را فهرست وار در پی نوشت می‌آورم.

اسلام آباد:

- ۱- دیدار باریس جمهور پاکستان
- ۲- دیدار با نخست وزیر پاکستان و رونمایی از برند ملی گردشگری پاکستان (سلام پاکستان)
- ۳- شرکت در ضیافت ناهار مشاور نخست وزیر پاکستان در امور گردشگری در منزل شخصی و با حضور برخی چهره‌های شاخص اسلام آباد
- ۴- شرکت در اجلاس وزرای گردشگری 8 - D و ایراد سخن به عنوان سخنران اصلی
- ۵- دیدار با دبیر کل 8 - D و تشریح حوزه‌های همکاری مشترک
- ۶- مصاحبه‌های مستقل با رسانه‌های پاکستانی از جمله جئونیوز، جی تی وی، ای آر وای و شبکه ملی پاکستان

- ۷- دیدار با سید ساجد نقوی رهبر شیعیان پاکستان
- ۸- بازدید از مسجد فیصل اسلام آباد
- ۹- شرکت در ضیافت شام و گفتگو با مسئولان اجلاس وزیرای D-۸ در خصوص گردشگری
- لاهور:
- ۱۰- دیدار با رییس دانشگاه لاهور
- ۱۱- حضور بر مزار اقبال لاهوری و گفتگو با مردم
- ۱۲- بازدید از موزه لاهور
- ۱۳- بازدید از بازار چه کتابفروشی صحرائی
- ۱۴- بازدید کافه شعر (چایخانه) لاهور
- ۱۵- حضور در ضیافت ناهار سرکنسولگری ایران در لاهور و دیدار با:
- ✳️ وزیر بهداشت و سلامت ایالت پنجاب
- ✳️ استاندار پنجاب
- ✳️ شهردار شهر قدیمی و تاریخی لاهور
- ✳️ قائم مقام وزیر گردشگری ایالت پنجاب
- ۱۶- بازدید از باغ وحش لاهور
- ۱۷- بازدید از قلعه پادشاهی لاهور
- ۱۸- بازدید از شهر قدیمی و تاریخی لاهور
- ۱۹- بازدید از حمام شاهی لاهور
- ۲۰- بازدید از مسجد وزیرخان لاهور
- ۲۱- بازدید از موزه تبرکات مقدسه لاهور
- ۲۲- دیدار با کارگردان فیلم سینمایی مولاجات

- ۲۳- افتتاح نشست مشترک بخش خصوصی گردشگری ایران و پاکستان و معرفی ظرفیتهای گردشگری کشور
- ۲۴- حضور در ضیافت ناهار مقامات گردشگری پنجاب
- ۲۵- بازدید از غرفه های متعلق به شرکت های ایرانی حاضر در نشست مشترک گردشگری ایران و پاکستان
- ۲۶- مصاحبه با تلوزیون ملی پاکستان و رسانه های محلی لاهور
- ۲۷- بازدید از جشنواره انبه
- ۲۸- نشست با اساتید زبان فارسی لاهور در محل خانه فرهنگ

۲۳۵- اجلاس پاکستان!

- سومین نشست وزرای گردشگری کشورهای عضو دی - هشت (ترکیه - اندونزی - نیجریه - پاکستان - بنگلادش - اندونزی - مصر - مالزی و ایران) در اسلام آباد پاکستان برگزار شد. ضمن شرکت در این اجلاس، سخنرانی مبسوطی داشتم که بخش هایی از آن را در پی نوشت می آورم.
- دیدار با رییس جمهور پاکستان مفید و در راستای نزدیکی دو ملت و اهداف گردشگری بود. با نخست وزیر، دبیرکل دی هشت، رهبر شیعیان پاکستان جناب سید ساجد نقوی و همچنین همتای خودم در پاکستان گفتگوهای سازنده ای داشتم. ۹ نفر از مسئولان آژانس های خدمات مسافرتی همراه من بودند که گفتگوهای مفید B۲B را با آنها برگزار کردند. از آثار تاریخی و گردشگری آنان هم در حد مقدمات زمانی بازدید داشتم. برمزار اقبال لاهوری گفتگوی خوبی با نوه ی بزرگوار ایشان و دیگر صاحب نظران داشتم.

پ. ن:

● بروز پدیده اسلام‌هراسی مسلمانان زیادی را در معرض تبعیض نژادی، پیش‌داوری منفی و بدنام‌سازی قرار داده است. در نتیجه این امر؛ مسلمانان احساس ناامنی را در زندگی روزمره خود لمس کرده و با انکار حقوق اصلیشان روبرو میشوند. در این میان، گردشگری با معرفی ماهیت واقعی کشورهای اسلامی، موثرترین راهکار برای زدودن این چهره منفی جعلی است.

● افزون بر این، ساز و کار انتخاب و اعلام «شهر گردشگری دی-هشت» نیز میتواند فرصت منحصر به فردی را برای کشورهای عضو فراهم سازد تا مقاصد گردشگری خورد را، از طریق یک رقابت سالم، معرفی و برندسازی نمایند. از این روی، مایلم به دبیرخانه دی-هشت پیشنهاد دهم تا این ساز و کار را تدوین و اجرایی نماید.

● کشورهای دی-هشت از ظرفیتهای و قابلیتهای بالایی در زمینه انواع مختلف گردشگری نظیر گردشگری دینی و زیارتی، گردشگری سلامت، طبیعت‌گردی و بوم‌گردی، گردشگری فرهنگی، گردشگری ورزشی، گردشگری دریایی، گردشگری خوراک و غیره برخوردار هستند. اما، به زعم بنده، با توجه به اینکه تمامی کشورهای عضو مسلمان هستند؛ گردشگری حلال و دوستدار مسلمان میتواند به عنوان مزیت‌های رقابتی برای تقویت جریان‌ات گردشگری میان این کشورها عمل نمایند.

۲۳۶- اقبال لاهوری!

● در سفر پاکستان بر مزار عارف و متفکر نامی، اقبال لاهوری حاضر شدم و ادای احترام کردم. او ۵ نوه دارد که همه ی آنان در پاکستان هستند.

با ۲ نفر از آنان گفتگوی خوبی داشتم.

● اقبال حلقه‌ی وصل ایران و پاکستان است. او را به اشعارش می‌شناسیم ولی شخصیت واقعی او ابعاد قابل توجهی دارد. بیش از دو سوم اشعارش به فارسی است. معتقد بود هیچ زبانی به اندازه‌ی فارسی عمق ژرفای انتقال معنا ندارد.

● او پدر استقلال پاکستان است ولی عمرش کفاف دیدن این استقلال را نداد. کتاب «سیر حکمت در ایران» که در دانشگاه سوربن ارائه شده نشان از ارزش و اهمیت گسترده و جهانی فلسفه و تمدن ایرانی است. - قطعه شعری مفصل در وصف اباعبدالله الحسین و جایگاه عشق و عقل توسط نوه اش برای ما خوانده شد. خیلی خوب بود. در جای دیگری هم این شعر را برایم خواند.

«گفتند که جهان ما آیا به تو می‌سازد؟»

گفتم که نمی‌سازد.

گفتند که بر هم زن «

به او گفتم: این همان زیر میز زدن من است!

۲۳۷- عابافی!

● همراه با سرکار خانم دکتر آزاد، نماینده محترم نائین، از برخی اماکن میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی آنجا بازدید داشتم.

● در مسیر اصفهان به نائین، سرویس‌های بهداشتی را بازرسی کردم. برخی احتیاج به کمک داشتند، مختصر اعتباری به آن‌ها دادم و برخی مثل سرویس بهداشتی امامزاده قاسم (ع)، خیلی خوب و تمیز بودند. تولید آن‌جا را هم تشویق کردم.

- توصیه‌ی من به مسافران نائین آن است که حتماً در این امامزاده توقف کرده و از فضای معنوی و محیط سرسبز و زیبای آن‌جا بهره ببرند.
- عبابافی در محله‌ی محمدیه‌ی نائین مشهور است. هم به لحاظ معماری خاصِ دهکده‌های عبابافی و هم به لحاظ قدمت طولانی این صنعت بین آنان! می‌گفتند به دلیل کاهش خریدار، کاسبی آنان رونق ندارد. در مورد صادرات به کشورهای منطقه، توصیه‌هایی به همکارانم کردم. قبلاً هم اقدامات مشابهی در صنایع دستی انجام داده بودیم.
- البته سؤال من این بود که با توجه به افزایش روحانیون بعد از انقلاب، چرا باید عبابافی دچار رکود باشد؟ حوزه‌های علمیه می‌توانند با آنان قرارداد تضمینی ببندند. البته جنس عبای آنان کمی خشن است، ولی برای خودسازی خوب است.
- در مورد نائین مطالب شنیدنی خوبی دارم که به مرور مطرح خواهم کرد.

اجمالاً از این محل‌ها بازدید کردم:

- امامزاده سلطان قاسم (تودشک) - منزل آیت‌الله نائینی - کاروانسرای بلاباد
- محله‌ی پنجاهه (حسینه و حمام پنجاه) - بوم‌گردی حاجی نقدی -
- محله‌ی نوآباد شمال - بوم‌گردی خان‌نشین - حمام نوآباد - مسجد
- خواجه - پروژه‌ی اقامتگاه جنب نارین - قلعه اقامتگاه سنتی پهلوان
- صفایی - آب‌انبار خان - محله‌ی باب‌المسجد - حسینه‌ی باب‌المسجد
- آب‌انبار محله‌ی باب‌المسجد - میدان کبیر محمدیه - کارگاه‌های
- عبابافی - مسجد جامع محمدیه - محله‌ی پادرخت محمدیه - حسینه‌ی
- پادرخت محمدیه - قلعه‌ی محمدیه - حسینه‌ی عاشورگاه - بازدید از

کارگاه گلیم‌بافی - حسینه‌ی مزرعه امام قلعه - مزرعه‌ی امام - قلعه رستم
بافران - حسینه‌ی بافران - مسجد علی - حمام علی‌آباد بافران و بازدید از
سرویس بهداشتی‌های بین‌راهی

۲۳۸- مزرعه گردشگری!

- به همراه خانم دکتر صالحی نماینده‌ی محترم مبارکه از مزرعه‌ی گردشگری کاریزان بازدید کردیم.
- در وسعت ۸۰ هکتار، مجموعه‌ای ارزشمند از انواع محصولات کشاورزی در کنار ایده‌های خلاقانه گردشگری توسط آقای عطائی ایجاد شده است.
- پیشنهاد من به همه گردشگران بازدید از این مجموعه دیدنی در سفر به اصفهان است.
- گلخانه‌ای بزرگ به طول حدود ۵۰۰ متر با سقف‌های بلند که حداقل در خاورمیانه بی نظیر است، کلکسیونی از دیدنی‌های کشاورزی در بالاترین سطح پرورش کیفی.

۲۳۹- زاپاتا!

- کاروانسرای بلاباد نائین، تا مرمت و بازسازی نهایی و آمادگی برای استفاده‌ی عموم فاصله زیادی ندارد. هزینه‌ها دائماً در حال افزایش است و سرمایه‌گذارها باید مستمراً حمایت شوند. مدت قرارداد این کاروانسرا را ۵ سال افزایش دادم.
- استادکار کاروانسرا، حرفه‌ای بود ولی از نظم حضورش، گله‌مند بودند؛ تذکر دادم. شبیه زاپاتا بود. قرار شد فیلم‌اش را ببیند و پروژه را

هم زودتر تمام کند!
 کُپچو، شیرینی مخصوص نائین است. جای همگی خالی! باید با
 بسته‌بندی مناسب، به گردشگران ارائه شود.

۲۴۰- حرمت پاکیزگی!

- ساماندهی سرویس‌های بهداشتی موجود پیش نیاز احداث سرویس‌های جدید است. فعلاً ۱۰۰۷ مجتمع گردشگری بین راهی داریم که وضعیت خدمات بهداشتی آنان قابل قبول است.
- تعداد ۵۷۱ مجموعه در حال ساخت است و ۸۶۴ واحد در مرحله‌ی اخذ مجوزهای لازم از دستگاه‌های ذی‌ربط. معاونت راهداری وزارت راه مسئولیت فوق را بر عهده دارد. با همکاری استانداری‌ها، شهرداری‌ها و نهادهای دیگر طرح‌های جدیدی برای احداث سرویس‌های بهداشتی در دست اقدام است.
- مدیریت این اماکن مهم‌تر از احداث آن است؛ تجربه‌ی گذشته این را می‌گوید. امامزاده سلطان قاسم در مسیر اصفهان به نائین نمونه‌ی بسیار خوبی از ارائه‌ی خدمات بهداشتی برای استفاده‌ی عموم مردم است. در محل کاروانسرای مبارکه هم، لازم بود تا تذکراتی داده شود.

۲۴۱- شب‌های پاوه!

- دیشب در پاوه خوابیدم. منظره‌ی کم‌نظیر شب‌های پاوه، یکی از مزیت‌های ویژه‌ی گردشگری پاوه و استان کرمانشاه است.
- مردم سخت‌کوش منطقه، با آوردن خاکِ قابل کشت روی صخره‌ها، باغات بی‌نظیر ایجاد کرده‌اند. یکی از دلایل ثبت جهانی منظر فرهنگی

هورامان، همین است!

- با حضور استاندار، فرماندار و مدیران استانی، ضمن بررسی وضعیت زیرساخت‌ها، راهکارهای برطرف کردن موانع توسعه‌ی گردشگری منطقه را بررسی کردیم. دستورات لازم را دادم.
- اوایل انقلاب و در جنگ تحمیلی، گروهک‌های ضدانقلاب تلاش زیادی برای ناامن کردن این منطقه، خصوصاً پاوه داشتند.
- فردای روزی که فرزندان دلاور ما هنگام دفاع از شهر، در بیمارستان قدس پاوه به طرز ناجوانمردانه‌ای به شهادت رسیدند به پاوه آمدم. پدر شهید عبدالغنی باباخاص، در منزل‌شان از ما استقبال و پذیرایی کرد. با وجود آنکه روز قبل، فرزند برومندش را از دست داده بود، آداب مهمان‌نوازی را به عالی‌ترین شکل ممکن، به جا آورد.
- شهدا رفتند و امانت "خدمت به مردم" را به امثال ما سپردند. ان‌شاءالله که شرمنده‌ی مردم و مدیون خون شهدا نشویم.

۲۴۲- زنان میوان!

- روستای «میوان» در پاوه به «روستای بانوان کلاش‌باف» مشهور است. با آقای آرش زره‌تن لهونی نماینده‌ی محترم مجلس، به آنجا رفتیم. بانوان خلاق و هنرمند، انواع گیوه‌های زیبا برای سلیقه‌ها و سنین مختلف را با مهارت تمام تولید می‌کنند.
- با تعدادی از دختران جوانی که با تسلط بر چند زبان خارجی، گردشگران را راهنمایی می‌کردند، صحبت کردم. شور، نشاط، رنگ، امید و زندگی، مانند رودخانه‌ای در میان آن جاری بود.
- در سفر به استان کردستان و کرمانشاه (۴ و ۵ شهریور) همراه با

مدیران و مسئولان استانی، فعالیت‌های مربوط به حوزه‌های مأموریتی وزارتخانه را از نزدیک بررسی کردم و دستورات لازم را دادم.

خلاصه‌ای از بازدیدهای این سفر عبارتند از:

پروژه‌ی در حال ساخت هتل شادی ۲

پروژه‌ی در حال ساخت مجتمع گردشگری الماس غرب

دیدار با ماموستا فائق رستمی امام جمعه سنندج

خانه‌ی کرد سنندج

مسجد جامع سنندج

موکب بین راهی مرز باشماق

دریاچه زریوار

بازدید از موکب‌های مرز باشماق

ارتباط زنده تصویری با شبکه کردستان

بازدید از شهر نودشه

بام پاره

پارک سراب هولی

روستای زنان کلاش‌باف

کارگاه زنان گیوه‌باف روستای میوان

غار قوی قلعه روانسر

بام جوانرود

بازار جوانرود

۲۴۳- زنان میوان (۲)

- در «روستای بانوان کلاش‌یاف میوان» که در پست قبل به آن اشاره شد، سرکار خانم فرشته حسینی، نقش محوری و تعیین‌کننده‌ای دارد.
- شخصاً خلاق و هنرمند است و هنرجویان و همکاران خودش را به خوبی آموزش داده و هدایت می‌کند. تمرکز سیاست‌های وزارتخانه بر تنوع، کاربردی کردن محصول و ارتقای بسته‌بندی است.
- همه‌ی این موارد که در ویدیو می‌بینید به خوبی رعایت شده است. گیوه، به دلیل استفاده از مواد اولیه‌ی طبیعی، خواص بهداشتی برتری دارد. گیوه‌ی میوان نیز، تحت عنوان «کلاش»، آنجا را به ثبت جهانی رسانده است.
- کردها هنرمندند و با هنر خودشان زندگی می‌کنند. سخت‌کوشی، صداقت، وفاداری و حق‌شناسی آنان مثال‌زدنی است.

۲۴۴- بازار جوانرود!

- شهرها و بازارچه‌های مرزی از مصادیق گردشگری اقتصادی هستند. با آقای آرش زره تن لهونی نماینده محترم و دیگر مسئولان جوانرود از بازار آنجا بازدید کردم.
- از آنها خرید کردم و آخرین وضعیت کسب و کار آنان را جویا شدم. مشکل آنان را در جلسه هیئت دولت مطرح کردم.
- معتقدم باید با مردم مدارا کرد و سخت‌گیری را کنار گذاشت.

۲۴۵- اربعینی‌ها!

- همراه خانم قاسمی‌پور، نماینده‌ی محترم مریوان در مجلس از مرز بشماق، دیدن کردم. همه چیز مرتب و رضایت‌بخش بود. جلوه‌ای از همکاری خالصانه‌ی مردم، مسؤولان دولتی، نهادهای عمومی و حاکمیتی برای هدفی خاص که خدمت به مردم و رضای الهی است.
- سومار و نوسود، مرا به یاد عملیات مسلم‌بن‌عقیل (ع) انداخت. پیکر مطهر شهدا، در دیدرس ما بود، ولی آتش سنگین دشمن، به خصوص تک‌تیراندازها، مانع از دسترسی به آن‌ها شده بود.
- امروز راه کربلا، به برکت همین خون‌های پاک جوانان، باز است. تابلوهای کنار جاده، هم مسیرهای داخلی را نشان می‌دهد و هم فاصله‌ی مانده تا کربلا را! زیبا نیست؟

۲۴۶- قلعه‌ی ایرج!

- بزرگ‌ترین قلعه‌ی خشتی جهان که مربوط به دوره‌ی ساسانی است، در پیشوا است. ابعاد آن حدوداً ۱۵۰۰ در ۱۵۰۰ متر است و به نظر می‌رسد محل اعزام لشکریان و نظامیان بوده است. پس از بازدید، چند اقدام لازم و فوری را به به همکارانم و مسؤولان استانی، ابلاغ کردم.
- پل باقرآباد (۱۵ خرداد) قرچک هم، خاطره‌انگیز است. اصل بنا مربوط به دوره‌ی قاجار است. چند بار مرمت شده و در حال حاضر هم همکاران ما مشغول مرمت بخش‌هایی از آن هستند. کفن‌پوشان شجاع و غیور در ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ برای اعتراض به دستگیری امام خمینی (ره) روی همین پل به شهادت رسیدند. امسال ۶۰مین سالگرد شهادت آنان است.

● همراه جناب آقای نوش‌آبادی، نماینده‌ی محترم مجلس، از قرچک، ورامین و پیشوا بازدید و به حوزه‌های مأموریتی وزارتخانه رسیدگی کردم.

۲۴۷- حواشی پیشوا!

● در شهر پیشوا از یک کارگاه صنایع دستی در یک مجتمع صنعتی غیردولتی بازدید کردم. روبانی برای افتتاح آماده کرده بودند. بعد از سؤال و جواب مشخص شد که این کارگاه، از قبل فعال بوده است. از زیر روبان رد شدم و قیچی نکردم! کار شیشه‌گری آنان خوب، حرفه‌ای، زیبا و صادراتی بود. مدیر مجتمع خودش را رساند. حرف و انتقاد و اعتراض زیادی داشت. قرار شد مکتوب کند تا به وزیر محترم صمت برسانم.

● در بازار پیشوا، چای صلواتی می‌دادند؛ خیلی باحال بودند. چای داغ امام حسینی وسط بازار، چیز دیگری است. در جریان مسائل‌شان قرار گرفتم.

۲۴۸- مسجد جامع ورامین!

● این مسجد متعلق به دوران ایلخانی است، تریانات به ویژه گچ‌بری های آن به لحاظ زیبایی و پایداری فوق‌العاده است. در سفر به ورامین و قرچک از این مسجد و همچنین تپه تاریخی فردیس که قدمت آن را تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد تخمین می‌زنند بازدید کردم.

● نکاتی را جهت اقدامات بعدی به همکاران خودم و مسئولین محلی گوشزد کردم.

۲۴۹-رونالدو!

● امروز بعد از جلسه ی دولت، در پاسخ به خبرنگاران گزارش‌های متعددی از عملکرد وزارتخانه ارائه کردم. ظاهراً سیمکارت رونالدو بیشتر از بقیه ی اخبار جذابیت داشته است. در پاسخ به آنان گفتم: «میتونه بله و ایتارو نصب کنه و به خانواده و بچه محل هاش هم بگه نصب کنن. هیچی دیگه، ارتباطشون برقرار میشه!» بد گفتم؟

۲۵۰-برنامه‌ی هفتم!

● در حیاط دولت چند گزارش درباره‌ی حوزه‌های مأموریتی وزارتخانه ارائه کردم؛ از جمله: مصوبه‌ی اخیر دولت، در مورد نرخ گاز مصرفی تأسیسات گردشگری و کارگاه‌های صنایع دستی که بر اساس آن، از نرخ‌نامه‌ی جدید مستثنی شد و محاسبه‌ی بهای مصرف آن‌ها بر اساس نرخ‌نامه‌ی قبلی صورت می‌گیرد.

● غنی‌سازی و تکمیل فصل مربوط به میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در لایحه‌ی برنامه‌ی هفتم توسعه، که در کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی صورت پذیرفت. از اقدامات کمیسیون، تشکر کردم. اصلاحات عمدتاً در حوزه‌ی مجوزها، هماهنگی و روان‌سازی مأموریت‌های ما صورت گرفت. در طول ۲ سال گذشته، ۹۰۰ پروژه تکمیل و افتتاح گردید.

● در حال حاضر، ۲۵۷۰ پروژه با اعتباری بالغ بر ۳۷۰ هزار میلیارد تومان در حال انجام است. که پس از تکمیل و راه‌اندازی، باعث ایجاد ۱۰۳ هزار اشتغال خواهد شد.

۲۵۱- مسجد جامع نائین!

● در سفر به نائین، از مسجد جامع شهر بازدید داشتیم. این مسجد ۱۲۰۰ سال قدمت دارد؛ فوق‌العاده است. استحکام زیادی دارد و هنوز در آن نماز جماعت اقامه می‌شود. گنج‌بری‌های آن هم جزء اولین دوره‌های این هنر ارزشمند ایرانی است.

● منبر ۷۰۰ ساله‌ی آن، یکی از منبرهای سه‌گانه‌ی معروف دنیاست که برای اتصالات آن، از میخ و فلز استفاده نشده؛ بلکه قسمت‌های مختلف منبر با مهارتی ویژه و مهندسی خاص، به صورتی پایدار، در هم چفت شده است.

● درخواست‌های مردم در مسجد را پاسخ دادم. فرصت مطایبه و گفتگوی صمیمی و دوستانه با مردم را از دست نمی‌دهم. مردم از مسؤولان خشک اخلاق و متکبر خوششان نمی‌آید.

● تواضع، حسن‌خلق، گفتار عامیانه و رعایت «لسان قوم»، از ضروریات ارتباط با مردم است.

۲۵۲- الواح آمد!

● سوغاتی سفر آقای رییس‌جمهور از سفر به امریکا، ۳۵۰۶ لوح تاریخی، متعلق به دوره‌ی هخامنشی بود. مبارک ملت! این الواح به صورت یکجا در سال ۱۳۱۱ در تخت جمشید کشف شده بود. پهلوی اول، ۳۰ هزار لوح کشف‌شده را به امریکا فرستاد تا مؤسسه شرق‌شناسی شیکاگو روی آن‌ها مطالعه کند.

● الواح متعلق به دوره‌ی داریوش اول و به خط میخی و زبان عیلامی و آرامی است. محتوای آن مربوط به مسائلی از قبیل روابط اجتماعی،

مایحتاج اساسی زندگی، راه، مدیریت منابع، اقتصاد، دستمزدها و ... است.

● الواح در ۹ صندوق هر کدام به وزن ۷۵ کیلوگرم به ابعاد ۱۲۹،۷ سانتی‌متر در ۷۰ سانتی‌متر در ۵۷،۹ سانتی‌متر در تاریخ ۸ شهریور ۱۴۰۲ تحویل نمایندگی کشورمان در نیویورک شد.

● دیشب پس از سخنان آقای رئیس‌جمهور، طی تشریفات خاصی و با رعایت پروتکل‌های امنیتی و حفاظتی و با اسکورت خاص فراجا به محل مورد نظر انتقال داده شد.

از همکاری صمیمانه‌ی وزارت امور خارجه و بخش حقوقی نهاد ریاست‌جمهوری و همه‌ی کسانی که از گذشته با این پروژه‌ی ملی همکاری و همراهی کردند، تشکر می‌کنم. این الواح هویت ملی، شناسنامه‌ی ملت ایران و نشان فرهنگ و تمدن و هنر ایرانیان است. قرار است آبان ماه سال جاری، کارشناسان وزارت میراث به امریکا سفر کنند تا در مورد الواح و اشیای باقیمانده اظهار نظر کرده و اقدامات بعدی برای انتقال مابقی آن‌ها، انجام شود.

۲۵۳- جشنواره انبه!

● جشنواره‌های خوراکی و کشاورزی یکی از مزیت‌ها و در عین حال جذاب‌ترین حوزه‌های گردشگری است. در برخی از جشنواره‌های استانی حاضر بودم. استقبال مردم و رضایتمندی آنان خیلی خوب است. تقویم سالانه آنها را تنظیم کرده ایم تا به مرور زمان این رویداد مهم در کشور نهادینه شود.

● در سفرم به پاکستان به جشنواره انبه دعوت شدم. بیش از ۳۰ نوع انبه دارند. محصولات متعددی مثل ترشی، مربا، بیسکویت، شیرینی هم

از آن تولید می‌کنند.

- «انبه» اگر خوب نگه داری نشود به سرعت سیاه و فاسد می‌شود. مثل انبه‌هایی که ما از پاکستان با خودمان آوردیم!

۲۵۴- دخترکش!

- همراه جناب آقای اعظمی نماینده محترم به جیرفت و عنبر آباد رفتم. پروژه‌های مهمی در حوزه میراث فرهنگی و گردشگری در آنجا باید پیگیری و تصمیم‌گیری متفاوت شود
  - از تاسیسات گردشگری آقای شفیع که قبلاً ساکن آمریکا بوده و اکنون در حال سرمایه‌گذاری در جیرفت است بازدید کردم. پروژه‌های تفریحی خوبی در آینده خواهد داشت.
  - مردم محلی تجمع کردند و اصرار داشتند که از آبشار مشهور به «دخترکش» بازدید کرده و قول‌هایی به آنها بدم. دست بردار هم نبودند.
  - پس از مطابقت در مورد نام «دخترکش» که قبل از انقلاب اصلاح جوانان آن روزگار بود، در مورد محدودیت وقت به آنان توضیح دادم
  - به آنان وعده دادم که ان‌شاءالله قرار ما سفر بعد پای آبشار گلم دخترکش!
- قانع شدند و اظهار خوشحالی کردند.
- آفرین به جیرفتی‌ها

۲۵۵- ارگ‌بم!

- هفته‌ی قبل به دعوت جناب آقای غضنفرآبادی نماینده محترم مجلس، به بم رفتم.

بازدید من از ارگ بم که ثبت جهانی است به تاریکی هوا برخورد کرد.

نورپردازی مختصری وجود داشت که فرصت بازدید و شنیدن گزارش را فراهم می‌کرد. نورپردازی را تکمیل خواهیم کرد.

● ارگ بم بزرگترین سازه خشتی جهان است که قدمت آن از ۴ تا ۶ قرن قبل از میلاد برآورد می‌شود. تا سال ۱۸۵۰ میلادی محل فعالیت و داد و ستد هم بوده است.

به رغم اینکه به لحاظ مهندسی، پایداری بنای خشتی کوتاه‌تر از عمر دیگر سازه‌هاست، ولی حدود ۲۵۰۰ سال است که این بنای عظیم با معماری شگفت‌انگیز بر پامانده است.

● در زلزله سال ۱۳۸۲ آسیب کلی دید ولی خوشبختانه با همکاری همه‌ی دستگاه‌ها و یونسکو مرمت کامل آنجا انجام گرفت. منظر آن، نخلستان‌ها، قنوت و ... هم قابل توجه است.

لازم بود تصمیمات خاصی در مورد آنجا علاوه بر مصوبات گذشته بگیرم.

تاکید کردم از قطعات موسیقی مرحوم بسطامی، در محوطه استفاده شود.

● در ابتدای دهه هفتاد جشنواره استانی مراکز صداوسیما را با تدارک گسترده در این محل برگزار کردیم. آن تصاویر به تاریخ پیوست.

● جمله‌ی اکبر عبدی در مراسم تقدیر از او را به خاطر آوردیم که گفت: «اگر همه با هم باشیم، آمریکا هیچ غلطی نمی‌تواند بکند»

● مراسم باشکوهی در آمفی‌تئاتر شهر برقرار بود. گزارش خوبی از مسئولین استانی و باستان‌شناسان حوزه میراث فرهنگی شنیدم که بسیار قابل استفاده بود.

۲۵۶- حواشی افتتاحیه‌ها

● در هفته‌ی گردشگری از ۱۸۸ پروژه با اعتبار ۹ هزار میلیارد تومان رونمایی شد. ۲۸ هتل و هتل آپارتمان، ۲۹ اقامتگاه سنتی و بوم‌گردی، ۵۷ مورد تأسیسات گردشگری که جمعاً ۲۷۹۴ شغل مستقیم ایجاد می‌کند. هتل رویال تهران در بلوار کشاورز هم، یکی از همین پروژه‌ها بود. هتل خوبی است و خدمات استانداردی دارد.

● در مراسم افتتاح، ارتباط برخط با چند استان داشتم. ابتدا فیلم کوتاهی از پروژه‌ها پخش می‌شد و سپس مسؤولان مربوطه در مورد آن‌ها گزارش می‌دادند.

در سالن، مهمانان متعددی حضور داشتند؛ از مسؤولان صنعت گردشگری، مدیران اجرایی استان تهران و اصحاب رسانه. برای جلوگیری از خستگی حضار لازم بود تا در فواصل برنامه مطایباتی صورت گیرد.

نام‌گذاری اتاق، از «مونا» تا «شمس‌الملوک»، سفارش ترشی انبه‌ی میناب به استاندار تا نقد موسیقی به‌کاررفته در ویدیوها، موضوع ما شد.

● به رغم مشکلات اقتصادی در کشور، تورم موجود و کمبود منابع، علاقه و انگیزه‌ی خوبی برای سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی گردشگری ایجاد شده است. باید موانع را از پیش پای آنان برداریم.

۲۵۷- جای مردان سیاست بنشانید درخت!

● سازمان جهانی گردشگری، امسال را به نام گردشگری و سرمایه‌گذاری سبز نامگذاری کرده است. در هفته‌ی گردشگری با حضور رئیس سازمان محیط زیست و همکاران ایشان بحث‌های کارشناسی و موضوعات خوبی در مورد اهمیت محیط زیست و ارتباط آن با گردشگری ارائه شد.

- مجری برنامه، چند بیتی از سروده‌های سهراب سپهری، در مورد محیط زیست قرائت کرد.
من هم این سروده معروف او را یادآوری کردم:
«جای مردان سیاست بنشانید درخت، تا هوا تازه شود!»
این شعر، کنایه‌ای برای بیان اهمیت محیط زیست است.
مردان سیاست اگر به فکر کاشت درخت نباشند، همان بهتر که نباشند!
- مراسم، همزمان با روز ناشنوایان بود؛ میزبان تعدادی از این عزیزان بودیم. به زبان خودشان، به آنان ادای احترام کردم.
از وزارتخانه‌های نفت نیرو و جهاد کشاورزی به دلیل همکاری‌هایشان در این حوزه تقدیر شد و تفاهم‌نامه‌های جدیدی با آنان امضا کردیم.
- تا اینجا وزارت نفت، به ویژه در پروژه‌ی بهینه‌سازی سوخت هتل‌ها، همکاری خیلی خوبی با وزارتخانه داشته است.

۲۵۸- حیران!

- تله‌کابین و هتل فندق‌لو در حیران، یکی از مزیت‌های گردشگری کشور است.
به دلیل مشکل گاز ۳ سال است که هتل بلا استفاده مانده است؛ مشکل دسترسی ورودی از جاده را هم داشتند.
- با آقای اوجی، وزیر محترم نفت و آقای امانی، معاون محترم راهداری صحبت کردم، حل شد. از آنان ممنونم.
سرمایه‌گذاران باید احساس حمایت کنند. همین!
- مردم در صف تله‌کابین بودند و برای بازدید ما کابین VIP آماده کرده بودند؛ استفاده نکردم و آن را به خانواده‌ای که بچه‌ی کوچک داشتند،

دام. انتهای صف ایستادم. فرصت بیشتری برای شنیدن حرف‌های مردم پیدا کردم.
 هوا و منظره عالی!

۲۵۹- حیران ۲

● گردن‌های حیران بین راه آستارا - اردبیل یکی از بدیع‌ترین جلوه‌های طبیعت ایران است. تله کابین، دو استان گیلان و اردبیل را به هم وصل می‌کند. باید با حفظ محیط زیست، از ظرفیت گردشگری تله کابین به درستی استفاده کرد.

● رویداد اردبیل ۲۰۲۳ به عنوان پایتخت گردشگری کشورهای عضو اکو فرصت خوبی برای معرفی توانمندی‌های اردبیل در سطح جهانی بود.

● آقای ایسیاکا عبدالقادر امام دبیرکل کشورهای عضو «دی-۸» که میهمان ویژه ما بود، به من گفت که حاضر است نشست کشورهای حوزه دی - ۸ در اردبیل، را پیشنهاد دهد.

● معرفی ظرفیت‌های گردشگری کشور برای گردشگران داخلی و خارجی از مهمترین وظایف ماست. اقدامات خوبی صورت گرفته است.
 ● گردشگری می‌تواند و باید جایگزین نفت در منابع درآمدی کشور باشد.

در قانون بودجه سالیانه ۱۴ درصد از درآمد فروش نفت مستقیماً برای سرمایه‌گذاری در حوزه نفت اختصاص می‌یابد.

برخی معتقدند همین مبلغ هم کافی نیست!

- آیا برای گردشگری با نیاز جدی به سرمایه‌گذاری و جبران عقب‌ماندگی‌ها چنین ظرفیت‌هایی وجود دارد؟

۲۶۰- الحق سلاحي

هم خوانی سرود «الحق سلاحي» با اجرای هنرمندانه‌ی جولیا پطرس خواننده مسیحی لبنان، چکیده راهبرد مقاومت است. اول سلاح فلسطینی‌ها «حقانیت» آنان است. زرادخانه‌ی این سلاح خالی شدنی نیست! دفاع‌جانانه‌ی جولیا از سیدحسن نصرالله هم در همیشه‌ی تاریخ خواهد ماند.

۲۶۱- معجزه‌ی مرمت!

- استاد محمد فولادی، روحانی هنرمند و پیشکسوت عرصه‌ی مرمت، از میان ما رفت. روحش شاد!
- سال گذشته از زحمات و تلاش‌های او تجلیل کردیم. کلکسیون‌ی از پروژه‌های متنوع مرمت‌کاری از مسجد گرفته تا آتشکده و کنیسه را در کارنامه‌ی خود دارد.
- او روحانی است. ولی آتشکده‌ی زرتشتیان را هم مرمت می‌کند. این است معجزه‌ی مرمت!
- خودش درباره‌ی این موضوع در ویدیو توضیح می‌دهد.
- بارها گفته‌ام که میراث فرهنگی، محور ارزشمندی برای وحدت و انسجام ملی است. آن را قدر بدانیم و با استفاده از ظرفیت‌های آن، جلوی دوقطبی‌های مخرب در جامعه را بگیریم.

۲۶۲- رودکی- تاجیکستان!

- مزار شاعر بزرگ و پدر شعر فارسی ابو عبدالله جعفر بن محمد متخلص به رودکی در تاجیکستان نزدیک مرز ازبکستان است.
- هفته گذشته در مسیر زمینی از سمرقند به دوشنبه حدود ۱۷ کیلومتر از جاده‌ی اصلی منحرف شدیم و ساعتی را در آنجا گذرانیدیم. طبیعت و آب و هوای خوبی دارد.
- گزیده‌ای از اشعارش را در تابلوهای در مسیر پلکان منتهی به مقبره نصب کرده‌اند، کار خوبی است.
- با آقای «کمال‌الدین مومن‌زاد» همتای تاجیک خودم در حاشیه‌ی اجلاس مجمع عمومی سازمان جهانی گردشگری دیدار داشتم. تاجیک‌ها اهل شعر و ادبیات هستند.
- آخر جلسه از او خواستم برای ما چند بیت هدیه بدهند همین که در ویدیو می‌بیند.
- من هم یک بیت از حافظ برایش خواندم و تفسیر کردم.
- در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
- کاین شاهد بازاری و آن پرده نشین باشد

۲۶۳- مسجد امام اعظم

- یکی از بهترین مساجدی که تا به حال دیده‌ام، مسجد جدیدالتأسیس امام اعظم در شهر دوشنبه تاجیکستان است.
- این مسجد با مشارکت امیر قطر احداث شده و جزء بزرگ‌ترین مساجد آسیای مرکزی است.

- زیبایی خیره‌کننده، خدمات عمومی و معماری برجسته‌ی داخلی و محوطه‌ی بیرونی آن قابل تحسین است. بر خلاف مساجد ما که فقط موقع نماز جماعت باز است، در طول روز، پذیرای عموم است.
- این مسجد می‌تواند میزبان ۱۴۰ هزار نمازگزار باشد. مدیریت این مجموعه‌ی عظیم هم قابل توجه است. امور مساجد ما باید آن‌طور که شایسته‌ی نام انقلاب اسلامی است، بر این امور اهتمام داشته باشد.
- میدان استقلال آن‌ها هم که تازه تأسیس است، به نوبه‌ی خود زیبا و قابل توجه است. تاجیک‌ها معماری سنتی خود را به خوبی در خدمت پروژه‌های بزرگ دولتی آورده‌اند. ماکت این بناهای جدید دولتی، در موزه‌ی استقلال آنان، توجه گردشگران را جلب می‌کند.

۲۶۴- غار کتله‌خور!

- در سفر استانی کردستان، از بیجار به غار کتله‌خور در زنجان رفتیم. این غار به لحاظ وسعت و زیبایی، جایگاه ممتازی در جهان دارد. عمر این غار ۱۲۰ میلیون سال برآورد می‌شود. در طول تاریخ، کنده‌کاری‌های ناشی از دست طبیعت به صورت دالان‌ها و دهلیزها، ساختارهای بسیار زیبا و دل‌انگیزی خلق کرده است.
- ستون‌های عظیم استلاگنیت و استلاگمیت در برخی نقاط، به هم رسیده‌اند و تشکیل یک ستون قطور داده‌اند.

قندیل‌های توخالی که جز کمیاب‌ترین قندیل‌هاست، جلوه‌های ویژه‌ای به این غار داده است.

در کاوش‌های صورت گرفته، اسکلت حیواناتی یافت شده که شباهتی با حیوانات امروزی ندارد و احتمالاً از نسل‌های منقرض شده در اعصار گذشته است.

● غارنوردان، صخره‌نوردان، گروه‌های علمی زمین‌شناسی و اقلشار مختلف مردم از مزیت‌های استثنایی این غار بهره می‌برند.

در یک سال گذشته، با تغییر مدیریت و سرمایه‌گذار غار، اقدامات خوبی از جمله نورپردازی حرفه‌ای و هنرمندانه در آنجا رقم خورده است.

● برای داخل غار و محوطه‌ی اطراف پیشنهادات خودم را به سرمایه‌گذار دادم.

آقای البرز حسینی نماینده‌ی محترم خداینده هم نکات خوبی را مطرح کرد.

با مردم هم صحبت کردم.

۲۶۵- قهوه‌خانه-بیجار!

● در بازار بیجار سرزده وارد قهوه‌خانه شدم. چای داغ و تازه دم، آب‌جوش سماور بزرگ و خرید انگشتر از آلبوم یکی از اصحاب قهوه‌خانه، خیلی حال داد.

● نداشتن پول چایی رو بدیم. دعوا شد؛ کوتاه اومدیم! کُردها، ته‌ معرفت و مهمان‌نوازی هستند.

۲۶۶- دیزی سنگی زنجان!

- برای افتتاح موزه خصوصی مرحوم مقدم به آن محل رفتیم. خانواده بزرگوار آن مرحوم پس از بازدید، مختصر پذیرایی به همراه تک‌خوانی زیبای هنرمند عزیز آقای مداحی تدارک دیده بودند.
- چند مامور آنجا بودند که به دلیل محدودیت جا از حضور بقیه جلوگیری می‌کردند. احساس کردم ناراحت شده‌اند. تنها راه دلجویی پخش شیرینی بین آن‌ها بود! حل شد! به همین سادگی!
- یک خانم محترم زنجان‌ی که به همراه دو قلوهایش آمده بود، با ما وارد گفتگو شد، بچه‌های زبر و زرنگی داشت. ماموریت رونمایی از تابلو افتتاح را به آنها سپردم!
- بازار زنجان هم ثبت ملی است. مدتی در آنجا گشت زدیم.
- مغازه‌ی فروش قمه و چاقو و شمشیر هم دیدنی بود!
- در سفره‌خانه‌ی سنتی هم دیزی سنگی برقرار بود! جای شما خالی!

۲۶۷- جزیره آشوراده!

- همراه رییس‌جمهور به جزیره آشوراده در استان گلستان رفتیم. در هواپیما و سرصبحانه فرصت خوبی بود که با ایشان در مورد خدمات گردشگری و بهداشتی در جاده‌ها صحبت کنم.
- قرار است مجموعه گردشگری خوبی در جزیره احداث شود.
- شخصاً به مسائل محیط زیست حساسیت دارم. تمام تلاشم را در این پروژه به کار خواهم گرفت.
- برخورد مدیرکل میراث استان با محیط بان جزیره، انتشار وسیعی در فضای مجازی داشت.

- به موقع هم عذرخواهی و رفع و رجوع شد.
- در بازدید از جزیره به تور آقای سلاجقه رییس محیط زیست و همراهان خوردیم.
- یه چیزی تو مایه های فیلم سینمایی «دار و دسته نیویورکی ها» ی اسکورسیزی!
- حرف‌های شیرینی رد و بدل شد. شما هم ببینید.

۲۶۸- ایرانیان خارج از کشور!

- اگر در این دولت، مشکلات ایرانیان خارج از کشور حل نشود، معلوم نیست که در آینده چنین گشایشی حاصل شود. دولت مصمم به برهم زدن مرزهای موهومی بین هموطنان در سراسر دنیا است. طرح برخی شباهت در مورد مصادیق خاص، مانع اجرای این راهبرد تاریخی نیست.

۲۶۹- بیمه!

- فرآیند اجرایی دستور یک سال قبل رییس جمهور در مورد بیمه ده هزار نفر از هنرمندان و فعالان صنایع دستی و راهنمایان گردشگری در جلسه اخیر هیئت دولت نهایی شد.
  - متأسفانه نظام اداری ناکارآمد و پوسیده‌ی حاکم بر کشور اجازه حرکت‌های اصلاحی را به دستگاه اجرایی نمی‌دهد.
- یک سرفصل عمومی برای تعداد زیادی از مشاغل در نظر می‌گیرند و تکلیف اولویت‌ها را به امان خدا رها می‌کنند.
- با مصوبه دولت، تکلیف هنرهای سنتی و صنایع دستی کاملاً روشن شد.
- اقدام خوب دیگر ما، استفاده از صندوق بیمه کشاورزان، روستاییان

و عشایر بود که در توافق مشترک با وزارت تعاون و قرار دادن سطح ۸ ظرفیت ارزشمند دیگری برای بیمه این عزیزان فراهم شد. حدود ۲ هزار نفر از راهنمایان گردشگری هم مشمول بیمه تامین اجتماعی شدند.

- سیاست اصلی ما رونق تولید صنایع دستی از طریق صادرات است که در صورت تحقق این سیاست‌ها، بیمه فعالان این صنعت توسط کارفرما صورت خواهد گرفت.

۲۷۰- میراث‌داری!

- برای حفظ میراث فرهنگی باید با مردم صحبت کرد. خط قرمز ما ابنیه، بافت و محوطه‌های تاریخی است. درمقابل مطالبات مردم در سفرهای استانی مجبور می‌شوم ساعت‌ها با آنان در این خصوص گفتگو کنم. از جمله در آخرین سفرم به خراسان رضوی و جنوبی.
- از قنات قصبه در گناباد که از شگفتی‌های دست‌ساز بشری است و همچنین مراحل ساخت موزه بزرگ بیرجند و مسجد جامع قائن بازدید کردم.

۲۷۱- جیرفت!

- در جیرفت سرزده وارد فروشگاه عرضه‌ی محصولات فرهنگی شدم. همه چیز داشت. یکی از فیلم‌های ۲۰۲۳ را سفارش دادم. با فلش ۲۰۰ تومن. خانمی هم آهنگ‌های قدیمی سفارش داشت. با همه‌ی آنها گفتگو کردم. همه به همه چیز دسترسی دارند. مردم دارند زندگی می‌کنند!

۲۷۲- شیر!

- روز چهارشنبه (۲۳ شهریور ۱۴۰۱) از مجموعه گردشگری و تفریحی ارم سبز در غرب تهران بازدید کردم.
- در این سال‌ها مدیریت خوبی دارد و امکانات متنوعی را برای شادی و سرگرمی مردم به ویژه برای قشر متوسط فراهم کرده است. مردم پایتخت یکبار هم که شده باید آنجا را ببینند.
- باغ وحش آن نسبت به گذشته، بهداشتی‌تر شده و امکان توسعه‌ی آن هم فراهم است.
- غرغش‌های مکرر این شیر آفریقایی خیلی جلب توجه کرد. حتی تصور این‌که بتواند فنس‌ها را خم و به ما حمله کند، نگران‌کننده بود!
- غفلت از آسیب‌های اجتماعی، در حکم برداشتن فنس‌ها و آزاد شدن قدرت تخریب و هلاکت آن است.

۲۷۳- کروکودیل!

- مدتی پیش از مجموعه‌ی دیدنی پرورش کروکودیل در نزدیکی مشهد، بازدید کردم.
- اینگونه مراکز سرگرمی، تفریحی و آموزشی نقش مهمی در تقویت و رونق گردشگری کشور دارند.
- یک بچه کروکودیل را در بغل من گذاشتند؛ البته دهانش بسته بود. گفتم: "اگر دهانش باز شود، دهان همه‌ی ما را می‌بندد!"

۲۷۴- چک‌چک!

- در سفر به استان یزد، همراه با آقای دکتر دشتی اردکانی نماینده محترم مردم اردکان، از نیایشگاه چک‌چک در خرانق که یکی از معتبرترین عبادتگاه‌های زرتشتیان است، بازدید کردم.
- چک‌چک، با شهرت جهانی مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی است.
- در دنیایی که دوستی‌ها کوتاه و منفعت‌طلبانه شده، شیرین خانم و پوران خانم، با دوستی پنجاه ساله الگوی اخلاق، معرفت و دوستی صادقانه هستند.
- مناسک این عبادتگاه، نشان می‌دهد که ایرانیان از دیرباز با فرهنگ اعتکاف و راز و نیاز در طبیعت، مأنوس بوده‌اند. شهید مطهری به پشتوانی همین آداب و مناسک می‌گوید که ایرانیان به استقبال اسلام رفتند.
- حجاب و عفاف در آیین زرتشتیان و در فرهنگ ایرانیان باستان، جایگاه ویژه‌ای داشته و همچنان هم دارد.
- معماری ویژه و خوش‌سلیقگی در طراحی فضای بیرونی، برای اسکان و ارائه‌ی خدمت به هم‌وطنان و همچنین خدمات بهداشتی مناسب و تمیز، که این روزها مسأله‌ی ما در وزارتخانه است، به بهترین نحو در این نیایشگاه رعایت شده است.
- النظافه من الإیمان را در اینجا، می‌توان به چشم دید.
- پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک، همان ایمان، تقوا و عمل صالح است که اسلام عزیز به رعایت آن، تأکید دارد.
- از گردشگران دعوت می‌کنم تا از این عبادتگاه بازدید کنند و از فضای معنوی آن بهره ببرند

۲۷۵- قرمز و آبی!

- در برنامه صبحانه ی ایرانی، مجری در مورد طرفداری از قرمز و آبی پرسید، گفتم «نوهام میگن آسمون آبی، دریا آبی و از این حرفا!»
مجری که طرفدار قرمز هاست می گوید خون هم قرمز و ...!
- از کودکی بشدت به تلویزیون علاقه مند بودم. هیچ گاه پدرم نخرید؛ خدا رحمتش کند. کار خوبی کرد! برای دیدن فوتبال و سریال سرکار استوار(!) به خانه همسایه‌ها می رفتیم؛ خدا رحمت‌شان کند. زهرا خانم روبه‌رویی، فاطمه خانم ته کوچه‌ای و فاطمه خانم سر کوچه‌ای!
- بعضی مواقع هم از پشت شیشه قهوه‌خانه محل، مشکل را حل می کردیم!
بعد از انقلاب یک تلویزیون ۱۴ اینچ سیاه و سفید مشترکا توسط خواهر و برادر بزرگ‌ترم به من هدیه شد.
- زمان پخش مسابقه فوتبال از تلویزیون، قهوه‌خانه شلوغ می شد. قیمت هر چای قند پهلو هم ۲ ریال بود. نه پولش را داشتیم و نه اجازه از والدین برای رفتن به قهوه‌خانه! از پشت شیشه، بازی را تعقیب می کردیم. هر از گاهی هم شاگرد قهوه‌چی بیرون می آمد و ما را متفرق می کرد!
- وقتی هوا سرد بود، شیشه بخار می کرد. بازی که به صحنه‌های حساس می رسید، صدای بلند هیجان از داخل قهوه‌خانه، حالمان را خیلی بد می کرد!
- بعضی وقت‌ها هم یک لوطی بلند می شد و دستمالی به شیشه می کشید تا ما هم ببینیم چه خبر است! ان شاء الله برود بهشت! چون

دل ما بچه‌ها را خیلی شاد می‌کرد. معمولاً شاد کردن دل‌ها هزینه‌ای ندارد؛ امتحان کنیم.

۲۷۶- شراب ناب!

● دیروز مراسم افتتاحیه هفدهمین جشنواره بین‌المللی گردشگری تهران در سالن سران برگزار شد.

● به آقای رییس‌جمهور گفتم، رشد اقتصادی در حوزه‌ی گردشگری بالاست و کوچکترین توجه به اعتبارات این بخش، نتایج بسیار بالا و مثبتی به همراه دارد.

نقطه‌ی قوت ما بدنه‌ی توانمند گردشگری و تشکل‌های تخصصی آن است.

● گفتم، یه بنده‌ی خدایی به مغازه‌ی می‌فروشی رفت و یک پول سیاه داد و تقاضای خمره شراب کرد!

به او گفتند نمی‌شود! گفت لااقل یک پیاله بدهید گفتند آنهم نمی‌شود! پول تو خیلی ناچیز است.

● گفت اقلاً بگذارید فقط دستی به پیاله بکشم!

گفتند خب این کار چه فایده‌ای دارد؟

گفت شما اجازه دهید فقط پیاله را لمس کنم، بد مستی‌اش با خود من!!

حکایت حوزه گردشگری همین است.

● تصویر مربوط به بازدید من و آقای زوراب دبیرکل سازمان گردشگری جهانی از نمایشگاه است.

۲۷۷- مازندران

- غرفه‌ی مازندران یکی از دیدنی‌ترین بخش‌های نمایشگاه هفدهم گردشگری بود.
- تنوع جاذبه‌های گردشگری و صنایع دستی، لباس، گویش، موسیقی، انواع آئین‌های سنتی و فرهنگی و معرفی طبیعت استثنایی آنجا، موقعیت ممتازی به سالن آنها داده بود.
- غرفه‌ی “ننه گل ابرو” به تنهایی همه چیز برای دیدن داشت. خستگی مان با یک چای قند پهلوی کمر باریک و شیرینی سنتی برطرف شد.
- آموزش کره‌گیری در ظرف‌های سفالی خالص را هم دیدیم. ننه گل ابرو در اینستاگرام هم صفحه دارد.
- غرفه‌ی تالش در همسایگی آنان هم دیدنی بود.
- اجرای موسیقی و آوازخوانی محلی آنان موقعیت شاد و مفرحی را برای بازدیدکنندگان فراهم می‌کرد.

۲۷۸- کفتر باز!

- در سال ۹۸ گفتگوی صمیمی و صریحی با فریدون جیرانی داشتم.
- داستان کفتر بازهای محل ما مورد استقبال واقع شد.
- اصل حرفم این بود که امروز محله‌های ما بزرگتر ندارند تا دعواها را فیصله دهند.
- محله‌ها به لحاظ فرهنگی - اجتماعی خودکفا بودند. نتوانستیم برای آن رابطه‌های راهگشا جایگزین پیدا کنیم.

۲۷۹- شرط بندی!

- در سفر به استان گلستان و در مسیر شهرستان گنبد، از کنار استادیوم مسابقات اسب دوانی عبور کردیم. جمعیت زیادی در محوطه وسیع منتهی به استادیوم تجمع کرده بودند. از فرماندار تقاضا کردم، اجازه دهد تا به میان آنان بروم و با آنان صحبت کنم.
- مسولان می‌گفتند، این تجمع‌ها برای شرط‌بندی است. البته با حواشی خاص خودش. نگاهشان به رفتار آنان تردید‌آمیز، غیرقانونی و منفی بود.
- وقتی با آنان صحبت کردم متوجه شدم مسئله قدری متفاوت است و اجمالاً می‌خواستند وارد استادیوم هم بشوند. شور و حال کورس سرعت ۱۰۰۰ متر هم فوق‌العاده بود. به دلایلی که برایم روشن بود پادرمیانی کردم و با مردم وارد استادیوم شدم. خیلی خوشحال بودند. می‌گفتند زندگی‌شان اسب و سوارکاری است.
- ضمناً در اسلام شرط بندی روی سوارکاری و تیراندازی مشکلی ندارد.

۲۸۰- به نام خدایی که شادی را آفرید!

- در کتیبه‌های گنج‌نامه همدان متعلق به داریوش و خشایار شاه در وصف اهورا مزدا می‌خوانیم، به نام او که شادی را آفرید. شادی گمشده‌ی امروز جامعه ماست.
- شادی لاکچری نیست، بلکه متعلق به توده مردم است. در جلسه مسؤلان پایگاه‌های میراث فرهنگی با بیان اهمیت این مطلب، مثالی از کشتی تایتانیک زدم.

- آنجایی که شادی واقعی را در طبقه پایین و مردم پایین دست می‌بینیم، نه در طبقه‌ی بالا و متعلق به اعیان و اشراف!
- شادی دل‌خوش می‌خواهد. همین!

۲۸۱- سافاری!

- کویر، ظرفیت ممتازی برای گردشگری و تفریح سالم دارد. شب‌های کویر و آسمان پرستاره آن برای اهلش بی‌بدیل و استثنایی است.
- رانندگی در فراز و نشیب‌های زیبای خاک و ماسه نرم، تفریحی ارزان و لذت بخش است. تجربه آن برای زندگی عادی هم مفید است.
- ایران به لحاظ مزیت گردشگری در کویر وضعیت ویژه‌ای دارد. یزد یکی از مناسب‌ترین سایت‌ها را در نزدیکی شهر دارد و دسترسی به آن آسان است.
- از این محل بازدید کردم و در جریان نقاط قوت و موانع پیش روی آن‌ها قرار گرفتم.
- توسعه‌ی زیرساخت‌ها قدری هزینه دارد ولی با مشارکت بخش خصوصی و تسهیلات بانکی فراهم شده، می‌توانیم آن را گسترش دهیم. لذت بردن از زندگی حق همه‌ی مردم است، تا آنجا که می‌توانیم باید شرایط آن را فراهم کنیم.
- توسعه‌ی این فعالیت، کمک بزرگی به اشتغال جوانان در اقصی نقاط کشور است.
- این ویدیو صرفاً برای معرفی سافاری و سایر جاذبه‌های گردشگری در کشور است.

۲۸۲- پرچم!

● ۱۲ فروردین روز جمهوری اسلامی مبارک!

امروز در مراسم به اهتزاز درآمدن بزرگترین پرچم در مجتمع فرهنگی و گردشگری عباس آباد شرکت کردم. سفرا و مهمانان خارجی زیادی بودند. از عزت و عظمت نظام برای آنان صحبت کردم. پرچم نماد هویت ملی وانسجام و اتحاد ملت است.

کشور ما رنگین‌کمانی از قومیت‌ها، ادیان، آداب و رسوم و سبک‌های مختلف زندگی و رفتاری است. نماد وحدت ایرانیان، پرچم ملی آنان است. اگر نمادها به نهادها تبدیل نشوند، کاریکاتوری خواهند شد. روح جمهوری اسلامی پایبندی به «جمهوریت» و «اسلامیت» است.

۲۸۳- افطار گردشگری!

● افطار سالیانه اصحاب گردشگری با همت رییس انجمن صنفی دفاتر خدمات گردشگری برگزار می‌شود و فرصت خوبی برای همدلی فعالان این حوزه است.

دیدار رو در رو زمینه‌ی بسیاری از اختلافات را از بین می‌برد.

● در این نشست بر ضرورت تلاش مضاعف برای جذب گردشگر خارجی، پس از تصویب لغو یکطرفه روادید با بیش از ۳۰ کشور جهان توسط دولت تاکید کردم.

با نیمی از مردم دنیا لغو روادید کرده ایم. مانع بزرگی از پیش رو برداشته شده است. البته در زیرساخت‌های دیگر کماکان مشکل وجود دارد.

● با پژوهش جدید ۴۰ مانع گردشگری تحت عنوان نظام مسائل آنان تدوین شده که باید به تدریج حل شود.

۲۸۴- بام‌های طلایی خور!

- در سفر به نیشابور به شهر «خور» رفتیم. البته اسم رسمی آن «خرو» بود ولی «خور» بهتره. مردم همین را می‌خواستند.
- با آقای رییس‌جمهور در مورد این تغییر نام صحبت کردم. در دولت تصویب شد.
- اینجا شهر ملی آلوست، باغ‌های انبوه و پشت بام‌های طلایی رنگ.
- فرآوری آن هم واقعا دیدنی است.
- منظر گردشگری آن فوق‌العاده است.
- با مردمی خونگرم و مهمان‌نواز.
- نباید فاصله‌ی بین قرائت رسمی با قرائت عرفی زیاد شود.

۲۸۵- آخرین آمار!

- برخلاف تصورات اولیه‌ام که به دلیل تقارن ماه رمضان با تعطیلات نوروزی باید حداقل ۱۰٪ کاهش سفر را تجربه می‌کردیم، آمار گردشگران داخلی از ۱۴۰۲/۱۲/۲۴ تا ۱۴۰۳/۱/۲۴، نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱۹/۵ درصد افزایش داشته است.
- ۶۳/۶۴۷/۰۰۰ نفر شب اقامت
- البته با احتساب آمار اقامتگاه‌های رسمی این افزایش در حد ۲/۵۸ درصد است.
- کاهش سفر در اوایل ماه رمضان، در انتهای آن جبران شده است.
- در آمار رسمی اقامتی گردشگران، استان‌های خراسان رضوی، مازندران، هرمزگان، گیلان و اصفهان و در آمار کلی گردشگری استان‌های

مازندران، گیلان، خراسان رضوی، هرمزگان و بوشهر مقام‌های اول تا پنجم را دارند.

● پایگاه‌های میراث فرهنگی هم به ترتیب تعداد بازدیدکنندگان مربوط به حافظیه، تخت جمشید، سعدیه، سعدآباد، ارگ کریمخانی، باغ فین، چهلستون، پاسارگاد، عالی قاپو و سازه‌های آبی شوشتر است. آمار گردشگران ورودی (خارجی) هم، در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۱، به میزان ۵۰/۸ درصد افزایش داشته است.

۶۳۸۰/۰۰۰ در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۴/۲۳۰/۰۰۰ در سال ۱۴۰۱.

مسائل منطقه‌ای و ایران‌هراسی در تبلیغات گسترده رسانه‌های استکباری، در میزان گردشگر ورودی بی‌تاثیر نیست.

● امسال ۷۶۴ چادر عشایری در مسیرهای گردشگری برپا کردیم که با توجه به خدمات تفریحی و هنری در آنجا امکان استراحت گردشگران فراهم شده و تاثیر خوبی در کاهش تلفات جاده‌ای داشته است.

۲۸۶- قدرت‌ترمیم (۱)

● در روز جهانی بناها و محوطه‌های تاریخی از اساتید، هنرمندان و فعالان برجسته‌ی «مرمت» تجلیل کردیم. درهم آمیختگی میراث ملموس و ناملموس باعث شد تا در مورد «مرمت» عمیق‌تر بحث کنم.

● جوامعی که قدرت‌ترمیم ندارند محکوم به شکست هستند. پیش‌نیاز ترمیم، آسیب‌شناسی عالمانه و صادقانه است. چرایی تولد تمدن‌ها و سقوط آنان، اهمیت زیادی دارد.

● در مدیریت، «تصمیم‌گیری» را بر اساس فرآیند «حل مسئله» تحلیل می‌کنند.

- مسئله‌یابی، تعیین اهمیت آن و توزیع عادلانه‌ی منابع برای حل آن از مقدمات «ترمیم» در میراث ملموس و ناملموس است.
- برخی سازه‌های تاریخی، مثل منار هزار ساله‌ی مسجد جامع سمنان، به گونه‌ای است که دست بردن در شبکه‌ی معماری و مهندسی آن حتی با انگیزه‌ی مرمت موجب ناپایداری آن می‌شود.
  - شناخت این پدیده‌ها و چرایی رفتارشان در ابنیه و محوطه‌های تاریخی، چراغ راه آینده‌ی جامعه است.

۲۸۷- دست بوسی!

- بیش از ۵۰ سال از عمر شریف خود را زیر گنبد سلطانیه به مرمت هنر اسلامی گذراندم.
- با استاد علی غفاری در سفر به زنجان آشنا شدم و با افتخار بر استان او بوسه زدم.
- رحمت الله علیه و اعلی الله مقامه.

۲۸۸- قدرت ترمیم (۲)

- در روز جهانی بناها و محوطه‌های تاریخی از اساتید، هنرمندان و فعالان برجسته‌ی «مرمت» تجلیل کردیم.
- درهم آمیختگی میراث ملموس و ناملموس باعث شد تا در مورد «مرمت» عمیق‌تر بحث کنم.
- جوامعی که قدرت ترمیم ندارند محکوم به شکست هستند. پیش‌نیاز ترمیم، اسیب شناسی عالمانه و صادقانه است.
- چرایی تولد تمدن‌ها و سقوط آنان، اهمیت زیادی دارد.

- در مدیریت، «تصمیم‌گیری» را بر اساس فرآیند «حل مسئله» تحلیل می‌کنند. مسئله‌یابی، تعیین اهمیت آن و توزیع عادلانه‌ی منابع برای حل آن از مقدمات «ترمیم» در میراث ملموس و ناملموس است.
- برخی سازه‌های تاریخی، مثل منار هزار ساله‌ی مسجد جامع سمنان، به گونه‌ای است که دست بردن در شبکه‌ی معماری و مهندسی آن حتی با انگیزه‌ی مرمت موجب ناپایداری آن می‌شود.
- شناخت این پدیده‌ها و چرایی رفتارشان در ابنیه و محوطه‌های تاریخی، چراغ راه آینده‌ی جامعه است.

۲۸۹- پالنگان!

هر دولتی که مردم خود را بیشتر شاد کند موفق‌تر است. بیش از ۵۰ هزار نفر در ۳۱ فروردین امسال، در روستای پالنگان کردستان مراسم هزار دف هنرمندان‌گرد را از نزدیک دیدند.

میراث ناملموس فرهنگی، ظرفیتی نامحدود در ایجاد شادی سالم و جهت‌دار در جامعه است.

۲۹۰- تیراندازی!

- به دعوت رییس فدراسیون از سالن‌های تیراندازی آنان بازدید کردم. دختران و پسران جوان و با انگیزه، با جدیت مشغول تمرین بودند. برای تیراندازی، تمرکز و جدا شدن از آنچه که در اطراف می‌گذرد خیلی مهم است.

با قهرمانان ملی در آنجا صحبت کردم. بیرانوند ۱۵ ساله موفق شده در مسابقات جهانی هدف پروازی متحرک مقام اول را کسب کند و برای

- اولین بار سهمیه المپیک را برای ایران کسب کند.
- سردار مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا در دوران دفاع مقدس، تحول خوبی در فدراسیون ایجاد کرده است.
  - ۴ هزار تک تیرانداز جوان و حرفه‌ای در کشور در این ورزش فعال هستند.
  - یه روز اگه بیگانگان وارد کشور شوند، به اندازه کافی تک تیرانداز داریم.
- تیراندازی مستحب است و شرط بندی روی آن حلال!
یه تیر هم من انداختم، از شانس خویم به هدف خورد!

۲۹۱- عمان!

- با خانم لیلا نجار، وزیر توسعه‌ی اجتماعی عمان ملاقات کردم. حوزه‌ی مأموریت ما، قرابت زیادی با مسائل اجتماعی و حوزه‌ی کاری ایشان داشت.
- اینکه یک «خانم» با حجاب کامل و اعتقادات اسلامی وزیر امور اجتماعی یک کشور باشد خیلی خوب است.
- در مورد همکاری‌های متقابل صحبت کردیم. از من برای سفر به عمان دعوت کرد.
- سال گذشته بیش از ۸۴ هزار گردشگر عمانی به ایران آمدند که حدود یک سوم از آنان گردشگر سلامت بودند. این رقم باید افزایش یابد.
- حدود ۲۰ پرواز در هفته داریم که باید به ۶۰ پرواز تغییر کند. گردشگری دریایی زمینه‌ی خوبی برای تعامل اجتماعی، تفریحی و حتی سیاسی است.

۲۹۲- صنایع دستی

- کمیسیون فرهنگی مجلس مهمان ما بود. از موزه ملی ایران بازدید کردند و جلسه‌ی مشترکی با مدیران ما داشتند. گزارش مختصری از عملکرد وزارتخانه ارائه شد. آنان هم نکات قابل توجه و مفیدی مطرح کردند.
- صنایع دستی بزرگترین جامعه‌ی تولیدی هویت‌بنیان و خانواده‌محور است. در دوران جهش تولید به شرط فراهم کردن شرایط اولیه می‌توان مشارکت بزرگی را در این حوزه شاهد بود.
- امکان عرضه، تسهیل صادرات، کمک به بیمه فعالان، تأمین مواد اولیه، حضور در نمایشگاه‌های متنوع ملی، استانی بین‌المللی و معرفی الگوهای موفق و برتر آنان از جمله اقداماتی است که شروع شده است.
- معتقدم باید درب صادرات بدون قید و شرط را بر روی صنایع دستی گشود تا این هنر- صنعت مهم جان تازه‌ای بگیرد.
- قوانین دست و پاگیر که هیچ ملازمتی با هویت صنایع دستی ندارد، بالای جان آنان شده است.

۲۹۳- فریمان

- در چهل و پنجمین سالگرد شهادت معلم بزرگ انقلاب شهید مطهری، یاد و خاطره‌ی او را گرامی می‌داریم.
- همراه با جناب دکتر قاضی‌زاده نماینده محترم فریمان به این شهر رفتیم.
- سد تاریخی فریمان مربوط به دوره تیموری است. مهندسی، معماری و به ویژه پاینداری آن در طول ۸۰۰ سال قابل توجه است.

- این سد اکنون نیز کار می‌کند و ذخیره آب و توزیع آن را انجام می‌دهد.
- کارخانه معروف قند فریمان در اینجا قرار دارد. گزارش خوبی به من دادند. برنامه‌های آینده آنان برای میراث فرهنگی آن ارزشمند است.
  - از منزل شهید مطهری بازدید کردم که زادگاه آن مرد بزرگ است. تنها برادر بازمانده ایشان، حاج حسن آقای مطهری از ما پذیرای کرد. امروز افکار مطهری نجات‌بخش برخی بن‌بست‌های فکری در جامعه است.
  - با همکاران صنایع دستی گفتگو کردیم و برای آینده آنان به ویژه برای عرضه محصولات آنان تصمیم گرفتیم.
  - آب و هوای فریمان خیلی خوب است. مشکل اشتغال هم ندارند. ۳ منطقه صنعتی فعال دارند.
- در اطراف سد، موقعیت گردشگری خوبی است. با مردم صحبت کردیم. امکان توسعه و سرمایه‌گذاری خوب در آنجا هست.
- در بازگشت به مشهد از مجموعه دیدنی پرورش کروکودیل بازدید کردیم که جاذبه گردشگری خوبی است.

۲۹۴- فرخ شهر

- دیروز همراه آقای استاندار و جناب راستینه نماینده محترم به شهر کرد، سامان، بن، فرخ شهر و هفشجان رفتیم.
- در دو جشن بزرگ مربوط به روز هفشجان و روز فرخ شهر شرکت کردم.
- به آنان گفتم، فرهنگ عمومی و بومی شما برای دشمن خطرناک‌تر از موشک است. امروز تا قلب آمریکا را هدف گرفته‌اید.
- ذات فرهنگ ما شادی و سرور است. آن را برای مردم حفظ کنیم.

- بیش از ۱۸۰۰ رویداد اجتماعی و فرهنگی در سراسر کشور تعریف شده است که هر کدام از آن‌ها بهانه‌ی خوبی برای با مردم بودن و شادی آن‌هاست.

۲۹۵- بام ایران

- شهرکرد به خاطر ارتفاع بالایش از سطح دریا، بام ایران لقب گرفته است.

آخر هفته قبل آنجا بودم. به شهرهای سامان، بن، فرخ‌شهر و هفشجان هم سر زدم.

شهرستان سامان

- پل زمانخان

- روستای گردشگری سوادجان

- بازید از پل هوره

شهرستان بن

- گرداب بن

- دیدار مردمی

شهرکرد

- قلعه‌چالشر

- شورای اداری و کارگروه ویژه توسعه گردشگری و بوم‌گردی استان

(استانداری)

فرخ‌شهر

- قلعه فرخ‌شهر

- گرامیداشت روز فرخ‌شهر (پارک سرچشمه‌های فرخ‌شهر)

هفشجان

- گرامیداشت روز هفشجان (چشمه زنه)
- امروز در دولت گزارشی از این سفر ارائه کردم و گفتم ۶۰ کیلومتر ساحل زاینده رود در آنجا که بسیار پرآب، زیبا و دیدنی است، از مهمترین موقعیت‌های گردشگری کشور است.
- اختلاف دیدگاه‌هایی با وزارتخانه‌های راه و نیرو وجود دارد که باید تحت عنوان یک پروژه واحد ملی برطرف شود.
- اقدامات خوبی در دولت سیزدهم در این استان صورت گرفته که به نوعی تقویت زیرساخت‌های گردشگری محسوب می‌شود.
- این استان به لحاظ دسترسی از استان‌های بزرگ موقعیت ویژه‌ای دارد
- تقریباً در قلب کشور قرار گرفته و می‌تواند ظرفیت خوبی برای آینده‌ی گردشگری کشور باشد.

۲۹۶- قلعه‌ی چالستر!

- قلعه‌ی چالستر، مربوط به دوره‌ی قاجار است که در محله‌ی چالستر شهرکرد واقع شده است.
- نیاز به مرمت دارد. معماری و نقش و نگارهای هنری آن دیدنی و ارزشمند است.
- قفل چالستر که شهرت جهانی دارد و برای درب خانه کعبه از آن استفاده شده است مربوط به همین منطقه است.
- بایکی از هنرمندان سازنده‌ی آن گفتگو کردم.

- مانند اغلب مناطق واقع در حریم ابنیه میراثی پای درد دل مردم هم نشستم.
- با تعدادی از خانم‌های فرهنگی که برای بازدید آمده بودند هم صحبت شدم. به مطایبه و شوخی گذشت.
- می‌گفتند ما را یک ناهار مهمان کن. پذیرفتم.
- سوال کردم همان ناهاری که خوردیم، مهمانتان کنم خوب است؟ پذیرفتند.
- بعد که فهمیدند ناهار ما ساندوچ بوده است زیرش زدند!

۲۹۷- تسهیل صادرات!

- خیر خوش برای فعالان صنایع دستی!
- امروز در دولت، پیشنهاد ما در مورد تسهیلات ویژه برای صادرکنندگان صنایع دستی به تصویب رسید.
- با درصد پائینی از چند قلم خاص، پیمان‌سپاری ارزی و الزام برگشت ارز صادراتی به سامانه نیما با تایید وزارتخانه ما منتفی شد.
- از آقایان فرزین و خاندوزی تشکر می‌کنم.

۲۹۸- خاطره‌ای از رهبری

- در جلسه‌ی کمیته گردشگری استان چهارمحال و بختیاری شرکت کردم.
- آقای حیدری استاندار و آقای راستینه نماینده مجلس هم بودند.
- از نظرات ارائه شده استفاده کردم. ابتکار تشکیل کمیته گردشگری در استان هم قابل تحسین است.

- مدیران پرتلاش در استان‌ها، از محدودیت کاری و فشارهای وارده به آنان همواره گله‌مندند و درددل دارند.
خاطره‌ای شخصی از رهبری برای آنان نقل کردم.
- در سال ۷۶ خدمت ایشان رسیدیم و مهمان چای با صفای ایشان شدم. درددل کردم.
آیه ۱۰۴ سوره نسا را برایم خواندند: «... إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ...»
اینطور تعبیر کردند. دلیل این‌که شما یک مُشت خوردید این است که چند مُشت محکم زده‌اید.
با این تفاوت که شما برای رضای خدا مُشت خورده‌اید.
- با توضیحات بعدی ایشان، آرامش زیادی نصیب شد.
مدیران گاهی به این حکمت‌ها نیازمندند.

۲۹۹- ایران باستان!

- در جریان بازدید رییس‌جمهور از موزه ملی ایران، در مقابل نقش برجسته تالار بارعام آپادانا به او گفتم، مُهرهای دوره هخامنشی منقوش به زنان با پوشش عقیفانه است. آنان جایگاه خاصی هم در نظام اداری داشته‌اند.
- به شوخی گفتم: همین را تو بیست کن!
گفتم چشم! ولی بعداً یادم رفت.
الان به قولم عمل کردم.

۳۰۰ - بار رئیس جمهور

به دلیل کمبود وقت با بالگرد به جزیره آشوراده رفت و ما با قایق! دقیق آخر به او رسیدیم و توضیحاتمان را دادیم. به ایشان گفتم ما به شدت مراقب محیط زیست هستیم و آن را جاذبه گردشگری می‌دانیم. نه اینکه فقط یک عده بیابند بساط سور و سات برقرار و طبیعت را خراب کنند. تایید کردند. به شوخی هم گفتند حالا سور و سات هم اشکالی ندارد! یکی از خانم‌های محلی کودک خود را به من داده و اصرار کرد به ایشان برسانم خیلی به او محبت کرد. در حاشیه نمایشگاه گردشگری آقای «زواب» رئیس سازمان جهانی گردشگری با او ملاقات کرد و چندین بار در صفحه اینستاگرام خود اخلاق و رفتار رئیس جمهورمان را تحسین کرد. تواضع، خودش رفتاری و اخلاق حسنه او به معنای واقعی کلمه الگو بود.

۳۰۱ - باریسی!

- در سفر تاجیکستان، همراه ریسی به زیارت آرامگاه میرسید علی همدانی رفتیم. برنامه‌های آنجا مفرح و بانشاط بود.
- در پاسخ به سوال مجری برنامه‌ی دستخط در مورد ریسی گفته بودم. آخوند پرکاری که شب و روز کار کند کمتر سراغ دارم! خوشبختانه در پخش، حذف نشد.

۳۰۲- انتخابات ریاست جمهوری!

- نامزد انتخابات ریاست جمهوری نیستم. اگر شورای نگهبان تنگ‌نظری نکند انتخابات پرشوری خواهیم داشت.
- امروز در دولت هم آیین‌نامه‌ی مهمی برای تسهیل کسب‌وکارهای گردشگری تصویب کردیم که بسیاری از رویه‌های نادرست گذشته را اصلاح می‌کند.

۳۰۳- خانه صنایع دستی!

- ۲۰ خرداد روز جهانی صنایع دستی است.
- ابراهیم رئیسی توجه ویژه‌ای به این حوزه داشت. برخی اقدامات مهم از جمله بیمه آنان، احداث بازارچه‌های عرضه، آزاد سازی صادرات از پیمان‌سپاری ارزی و متفی شدن بازگشت ارز حاصله به سامانه‌ی نیما با نظر ویژه رییس جمهور صورت گرفت.
- روز شنبه ۱۹ خرداد ۱۴۴ پروژه صنایع دستی به ارزش ۴۶۱ میلیارد تومان افتتاح می‌کنیم.
- ۱۲۷ کارگاه تولیدی
- ۱۳ خانه صنایع دستی
- ۴ بازارچه صنایع دستی
- آئین‌نامه خانه‌های صنایع دستی در دولت رئیسی تصویب شد.
- در این خانه‌ها، نمایشگاه و فروش محصولات به علاوه کارگاه‌های تولید و آموزش آن به بازدیدکنندگان عرضه می‌شود.
- معمولاً بناهای تاریخی مرمت شده نیز برای این کار از سوی وزارتخانه

در اختیار قرار می‌گیرد.

- خانه صنایع دستی به نوعی تلاقی ۳ حوزه ماموریتی صنایع دستی، گردشگری و میراث فرهنگی است. دیروز با تصویب هیئت دولت، مجوز خروج اشیای تاریخی به مقصد پکن، به دلیل استقبال فراوان و درخواست چینی‌ها برای نمایشگاه شانگهای ۶ ماه دیگر تمدید شد.

۳۰۴- ادای احترام به صنایع دستی!

- ۲۰ خرداد روز جهانی صنایع دستی است. امروز، طی مراسمی از هنرمندان و فعالان این حوزه تقدیر شد. پیوند نسلی، آغاز خوبی برای شعار امسال بود. «صنایع دستی، پیوند نسلی، پاسداشت هویت در پهنه جهانی»
- صنایع دستی خانواده محور است و عامل موثری در همگرایی و نزدیکی نسل‌هاست. حفظ و صیانت از صنایع دستی، تقویت فرهنگ ملی و مقابله موثر با یکسان‌سازی «Globalization» است. پیوند نسلی یعنی ظرفیت و توان گفتگو با نسل تازه به عرصه پانهاد!
- اگر دهه هشتادی‌ها زبان بزرگترها را نفهمند و متقابلاً زبان آنان را نفهمیم، واگرایی نسلی، آثار تخریبی خود را به رخ جامعه‌ی عزیزمان خواهد کشید و کار سخت می‌شود.
- در این مراسم، از محمد طه فریدنی هنرمند خردسال تقدیر شد. او یکی از تولیدات خود (بافت شال به روش سنتی) را تقدیم جشنواره کرد. سرخم کردن مقابل او، ادای احترام من به همه‌ی بزرگان صنایع دستی است.

۳۰۵- پارک شوگانگ

- به دعوت وزیر فرهنگ و گردشگری چین و برای افتتاح نمایشگاه «شکوه ایران باستان» در شانگهای به چین آمده‌ام. امروز در پکن از موزه ملی و چند طرح گردشگری بازدید کردم.
- «پارک شوگانگ» ابتکار جالبی است. یک کارخانه قدیمی تولید فولاد (۱۰۵ ساله) در پکن که مشکل زیست‌محیطی هم داشت را تعطیل کرده و آن را به جاذبه گردشگری تبدیل کرده‌اند.
- این کارخانه بیش از ۶۰ هزار کارگر داشت ولی مدیریت آن‌ها به گونه‌ای بود که مشکل کارگری پیدا نکردند. فضای سبز و دریاچه کوچک و چند خدمت ساده دیگر این مجموعه را به یکی از جاذبه‌های گردشگری پکن تبدیل کرده است.

۳۰۶- موزه ملی چین!

- از موزه ملی چین در پکن بازدید کردم.
- این موزه که در سال ۱۹۱۲ تأسیس شده، بیش از یک میلیون و چهارصد هزار اثر فرهنگی - تاریخی مربوط به تاریخ چین، از دوره پارینه‌سنگی تا معاصر را به نمایش گذاشته است.
- طرح توسعه این موزه در سال ۲۰۱۱ با اعتباری قابل توجه انجام گرفت.
- رئیس‌جمهور چین اخیراً ابتکار گفتگوی تمدن‌ها را در سطح جهانی مطرح کرده است.

بر این اساس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نشست ۷ ژوئن خود، روز ۱۰ ژوئن (۲۱ خرداد) را به عنوان روز جهانی گفتگوی تمدن‌ها

تعیین کرد.

در ملاقات با مقامات رسمی چین، سابقه پیشنهاد گفتگوی تمدن‌ها در مجمع عمومی سازمان ملل توسط رئیس‌جمهور وقت را مطرح کردم و بر ضرورت تحقق این راهبرد تأکید کردم.

به آنان گفتم لازمه این شعار، به رسمیت شناختن تمدن‌هاست.

واقعیتی که غربی‌ها به دنبال نفی آن هستند.

● ایران و چین دو پایه مهم تمدن جهانی هستند. این گزاره، ورود خوبی برای بحث‌های من در مورد همکاری‌های میراث فرهنگی و گردشگری بود.

فردا نمایشگاه شکوه ایران باستان را در شانگهای افتتاح خواهم کرد.

۳۰۷- یار دوازدهم!

● امروز نمایشگاه «شکوه ایران باستان» در شانگهای افتتاح شد. این خانم جوان با بیش از ۸ میلیون دنبال‌کننده که به عنوان اینفلوئنسر به ایران آمده بود، عاشق کشورمان شده است.

● این لشکر یک‌نفره بیش از خیلی مدعیان برای ایران به میدان آمده است.

برای همکاری‌های آینده با خانم «ری» گفتگو کردیم.

۳۰۸- ماموریت چین!

● ایران و چین دو پایه تمدن جهانی هستند.

چین می‌تواند بخش بزرگی از جذب گردشگر خارجی ما را تامین کند.

باید موانع آن را برطرف کرد و هماهنگی‌های گسترده‌ای برای تحقق این هدف انجام داد.

● با دعوت آقای سون یلی وزیر فرهنگ و گردشگری چین و برای پیگیری این ماموریت و افتتاح نمایشگاه شکوه ایران باستان در موزه شانگهای به آنجا سفر کردم.

● فهرست برنامه‌های انجام شده به شرح زیر است:
پکن:

- دیدار با وزیر فرهنگ و گردشگری چین و شرکت در ضیافت ناهار-
- دیدار با وزیر بین الملل حزب کمونیست چین
- مصاحبه با شبکه تلویزیونی بین المللی چین (CGTN)
- بازدید از مجموعه گردشگری شوگانگ
- بازدید از موزه ملی چین
- شانگهای:

- بازدید از موقعیت گردشگری رودخانه «پو»
- افتتاح نمایشگاه شکوه ایران باستان در موزه شانگهای
- بازدید از موقعیت گردشگری یویوآن شانگهای
- بازدید از برج شانگهای
- بازدید از باغ وحش شانگهای
- شرکت در ضیافت ناهار شهرداری شانگهای
- دیدار با رییس موزه شانگهای و شرکت در ضیافت شام
- بازدید از مرکز تفریحی و سرگرمی دیزنی شانگهای

۳۰۹- شیر خوار!

- باغ وحش چین از جاذبه‌های گردشگری آنان است.
در آنجا بچه شیرها را نوازش کردم.
آنان فعلا شیر خوارند تا بعد!
آن یکی شیر است اندر بادیه!
این یکی شیر است اندر بادیه!
آن یکی شیر است ک‌آدم می خورد.
این یکی شیر است که آدم، می خورد!
- مولوی در نقد قیاس نابجا معتقد است، در نوشتن، شیر، شیر است،
اما این کجا و آن کجا؟
آن یکی شیر(درنده) است در بیشه (بادیه) و آن دیگری شیر(خوردنی) در
ظرف(بادیه)!
- یکی آدم‌ها را می خورد و دیگری را آدم‌ها می خورند! این دو بیتی
شاهکار ادبی ماست.
- بی‌نوشت:
پست قبلی «شیر»، در سال ۱۴۰۱ در زیر می‌آید:
روز چهارشنبه (۲۳ شهریور ۱۴۰۱) از مجموعه گردشگری و تفریحی ارم
سبز در غرب تهران بازدید کردم.
مردم پایتخت یکبار هم که شده باید آنجا را ببینند.
- باغ وحش آن نسبت به گذشته، بهداشتی‌تر شده و امکان توسعه‌ی
آن هم فراهم است.
- غرش‌های مکرر این شیر آفریقایی خیلی جلب توجه کرد. حتی

تصور این که بتواند فنس‌ها را خم و به ما حمله کند، نگران‌کننده بود!

- غفلت از آسیب‌های اجتماعی و یا نیازها و مطالبات اولیه و مشروع مردم، در حکم برداشتن تدریجی فنس‌ها و آزاد شدن قدرت تخریب و هلاکت آن است.

۳۱۰- روز باریسی!

سازمان‌ها با محیط‌شان تعریف می‌شوند. بدون آگاهی از عرف و علایق مردم، نمی‌شود برای آنان نسخه نوشت. امروز در نشست نهم افق تحول، کارنامه هزار روز باریسی، نظام مسائل و اقدامات اولویت‌دار، در کارگاه بزرگ آموزش مدیران بررسی شد.

این مجموعه، ریل‌گذاری علمی و تجربه شده برای طی مسیر در آینده است.

۳۱۱- چهره‌های ماندگار ۳

برای سومین بار از بزرگان میراث تجلیل کردیم. باستان‌شناسی برخلاف تاریخ‌نگاری که تا حد زیادی متأثر از دخالت اصحاب قدرت است، صداقت و سلامت بالایی دارد.

انسان اشرف مخلوقات و باستان‌شناسی که علم شناخت انسان است شریف است.

باستان‌شناس حتی اگر بی‌طرف هم، نباشد یافته‌هایش بی‌طرفانه است.

در این مراسم از شخصیت برجسته‌ی رئیس جمهور شهید، آیت الله رئیسی به عنوان حامی بزرگ میراث فرهنگی تقدیر شد.

مفاخر سومین نكوداشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی ایران:

- زنده یاد دکتر صادق ملک شه میرزادی (باستان شناس)
- دکتر عبدالمجید ارفعی (پژوهشگر و متخصص زبانهای باستانی)
- دکتر احمد جلالی (سفیر پیشین ایران در یونسکو و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی)
- دکتر فخری دانشپور پرور (باستان شناس)
- دکتر مهدی رهبر (باستان شناس، پژوهشگر، حفاظت گر آثار تاریخی)
- دکتر محمد منصور فلامکی (پیشکسوت مرمت و آموزش معماری)
- مهندس احمد منتظر (مرمت گر آثار و اشیای تاریخی)
- مهندس بهروز وجدانی (پژوهشگر موسیقی و پیشکسوت میراث فرهنگی)

۳۱۲- ریشه‌ها!

ریشه‌ها! نکوداشت چهره‌های ماندگار، ادای احترام به ریشه‌هاست. ریزش رویش‌ها، پدیده‌ای نامیمون و نگران‌کننده است. هیچ رویش و جوانه‌ای بدون اتصال به ریشه ماندنی نیست. خیلی از ریشه‌ها را زده‌ایم! هر کدام به بهانه‌ای!

۳۱۳- خوانسار

- دیروز به همراه دکتر خاتمی از موقعیت‌های گردشگری و میراث فرهنگی خوانسار، بازدید کردم.
- سر سبزی و محیط زیست این باغ شهر زیبا، کم نظیر است. ای کاش در سال‌های اول انقلاب، از مظاهر طبیعت زیبای شهرهایی مثل تهران و کرج محافظت می‌کردیم. راه نفس‌ها را بستیم.

۳۱۴- مسجد جامع گلپایگان!

- در سفر به گلپایگان از مسجد جامع این شهر که از افتخارات میراث فرهنگی ماست بازدید کردم.
- مسجد در زمان سلجوقیان و ۹۰۰ سال قبل ساخته شده ولی به لحاظ مهندسی و پایداری، به گونه‌ای است که کماکان نماز جماعت در آنجا برگزار می‌شود.
- معماری خاص ایرانی - اسلامی آن هم، در نوع خود دیدنی است. سلاجقه، مشابه این مسجد را در نقاط دیگر مانند ساوه احداث کردند و به نوعی عظمت و اقتدار حکومت خود را به رخ کشیدند.
- در زمان فتحعلی شاه قاجار بناهای جنبی و مکمل برای استفاده عموم ساخته شده است. سازنده این بنا ابو عمر قزوینی است.
- دستوراتی برای سرعت بخشیدن به مرمت این مسجد صادر کردم. علاوه بر بودجه مصوب آنجا، فعلاً مبلغ ۱۰ میلیارد ریال دیگر اختصاص دادم.
- مساجد ایرانی عنوان جدیدی برای ثبت جهانی است. فعلاً ۲۴ مسجد برای معرفی به یونسکو مشخص شده که مسجد جامع گلپایگان یکی از آنهاست.

۳۱۵- تپه‌های تاریخی!

- بیش از ۱۹ هزار تپه‌ی تاریخی ثبت شده داریم که حفاظت از آنها و جلوگیری از حفاری‌های غیرمجاز سوداگران، نیازمند ۴ هزار میلیارد تومان جهت فنس‌کشی است. تقریباً به اندازه بودجه کل وزارتخانه!

- در مراسم سومین نکوداشت چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی، با اشاره به آیه شریفه ی «الْهَيْكَمُ التَّكَاثُرُ، حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ» گفتم: یک تفسیر می‌گوید آنقدر زیاده‌خواهی کردید تا از دنیا رفتید و شما را به قبرستان بردند و تفسیر دیگری می‌گوید آنقدر به انساب خود تفاخر کردید که در قبرستان‌ها به دنبال شمارش قبرهای آباء و اجداد خود و مقایسه آنها با یکدیگر رفتید!
- گفتم از وقتی به میراث رفتم تفسیر سومی هم پیدا کردم! آنقدر دنبال سوداگری بودید که به قبرستان‌ها رفتید و برای یافتن گنجینه‌های موهومی استخوان‌های اجدادتان را بیرون کشیدید!
- حفاظت از میراث فرهنگی، مرمت و نگهداری دائمی از آنها نیازمند اعتبارات کافی است. در دولت سیزدهم، اعتبارات این بخش چندبرابر شده ولی هنوز تا حد موردنیاز فاصله نجومی دارد.

۳۱۶- تابوی کنسرت!

- فردا در استان فارس ۱۱ پروژه به ارزش ۸۰۰ میلیارد تومان آغاز به کار خواهد کرد.
- کنسرت علیرضا قربانی هر شب در تخت جمشید با حضور ۵۴۰۰ علاقمند به هنر موسیقی اجرا می‌شود. همزمان در کاخ موزه سعدآباد (۴۰۰۰ نفر) و کاخ موزه نیاوران (۱۲۰۰ نفر) کنسرت مشابه، برگزار می‌شود.
- تابوی برگزاری کنسرت در پایگاه‌های تاریخی میراث فرهنگی در دولت ریسی شکسته شد و بعید است این ریل‌گذاری تغییر کند.

- در آینده سعی می‌شود این کنسرت‌ها، بین‌المللی برگزار شود و ایرانیان و گردشگران خارجی بتوانند با سفر به ایران در این مراسم هنری شرکت کنند.
- گردشگری هنری نقش مهمی در اقتصاد گردشگری دارد.

۳۱۷- بازار وکیل!

- بازار وکیل شیراز در سال ۱۱۳۷ هجری خورشیدی توسط کریم خان زند بنا شده است. با اعتباری بالغ بر ۱۰۰ میلیارد تومان، مرمت آن را از ۱۴ جبهه آغاز کردیم.
- هفته قبل از این پروژه بازدید کردم. مرمت سقف‌های گنبدی شکل آن کار بسیار ظریف و دقیقی است. مدتی را در بازار گذراندم و از بازاریان خواستم تا در این پروژه مشارکت کنند. مسجد وکیل مانند مسجد امام در بازار تهران با صحن وسیع و آب نمای زیبا، موقعیت خوبی برای استراحت و ادای نماز مردم دارد. دستور دادم بلیط فروشی را جمع کرده و ورود مردم به آنجا را رایگان کنند.
- همکاران رسانه‌ای زیادی آنجا بودند. گله کردند که در این هوای گرم حتی با یک بطری آب خنک پذیرایی نشده‌اند. از آنان عذرخواهی کرده و شخصا از آنان با فالوده شیرازی پذیرایی کردم. فالوده شیرازی هم برای خودش حالی دارد.
- مشکل جاری مرمت‌کاران برای معافیت از مالیات را در تماس با مدیرکل مربوطه در تهران، اجمالا حل کردم.

۳۱۸- ارگ کریمخان!

● از بناهای تاریخی مهم در استان فارس، ارگ کریمخان است که در سال ۱۱۴۵ هجری شمسی توسط کریمخان زند بعنوان مقر حکومتی آنان احداث شد.

● از اقدامات اخیر ما در کنار مرمت این بنای تاریخی، واگذاری غرفه‌های اطراف صحن به اساتید هنرهای سنتی و صنایع دستی استان است که در عین ایجاد یک فضای آموزشی موثر، جاذبه‌ی ارزشمندی برای گردشگری ایجاد کرده است. با آنان صحبت کردم. برخی به صورت خانوادگی در این حوزه فعالند.

● در نشست منطقه‌ای اخیر سازمان گردشگری جهانی در فیلیپین، جمهوری اسلامی ایران به عنوان مرکز بین‌المللی موضوعی صنایع دستی در حوزه گردشگری انتخاب شد.

● در آینده با فعال کردن پروژه‌ی کارخانه تاریخی ریسباف در اصفهان، این مرکز بین‌المللی برای حضور صنایع دستی دنیا در ایران آماده خواهد شد.

این اتفاق بزرگ نقش مهمی در معرفی اصفهان و صنایع دستی ایران به مردم دنیا و جذب گردشگر خارجی دارد.

۳۱۹- حواشی شیراز!

● در انتهای کنسرت تخت جمشید، مردم ضمن تشکر از این اقدام، خواستار تداوم آن شدند و گفتند اینطور نباشد که فقط موقع انتخابات از این کارها بکنید! به آنان گفتم اتفاقاً برعکس است! ما از مدت‌ها قبل مهیای این برنامه بودیم. قرار بود بخاطر حساسیت انتخابات بهم بخورد

که خوشبختانه نشد.

- دوتا از خانم‌های فعال فرهنگی، نمونه‌هایی از کتاب‌های مناسب برای جوانان را به من معرفی کردند. اقدام آنان مثبت و موثر است. کتاب داستان «پینوکیو» را از آنان گرفتم. دلیلش را هم گفتم! در دوران ما رفتار پینوکیو بیش از سقف استاندارد در جامعه رواج یافته!
- جوان نوازنده کنار خیابان هم، مرا با «هنگ درام» آشنا کرد.
- نیمه شب از نقش رستم بازدید کردم. میراث ارزشمند و مهمی است. باید اعتبار لازم را برای نصب ویتروین و حفاظ مناسب برای نقش برجسته‌ها فراهم کنیم. گفتم از «والرین» شروع کنند.
- در بازار وکیل هم از کارگاه‌های مرمت بازدید کردم. بازاریان هم باید در این مرمت، مشارکت کنند. با آنان گفتگو کردم.

۳۲۰- نظام اداری هخامنشیان!

- سنگ نبشته های تخت جمشید، حاکی از نظام اداری پیشرفته‌ی هخامنشیان است. از دستمزد کارگران گرفته تا بیمه و سایر مطالبات حقوقی آنان، نشان از قدرت سازماندهی در مدیریت نیمی از دنیای آن روز است.
- امروز نظام اداری پوسیده‌ی ما مثل بختک مانع از هرگونه اقدام تحولی است.

۳۲۱- زیبایی تفاوت‌ها!

- در مراسم اختتامیه جشنواره‌ی اقوام ایرانی در گرگان گفتم: فرهنگ، آداب و رسوم، گویش، موسیقی، پوشش و ... مایه‌ی زیبایی و باعث شناخت جوامع از یکدیگر است.

● «و جعلنا کم شعوباً و قبائل لتعارفوا» قرآن، تفاوت را به رسمیت می‌شناسد. یکسان‌سازی دستوری در فرهنگ و رفتار، جواب نمی‌دهد.

۳۲۲- آق قلا!

● در سفر استانی رییس جمهور، همراه با آقای منتظری نماینده محترم مجلس به شهرستان آق قلا رفتم و بازارچه صنایع دستی را در آنجا افتتاح کردم.

● این بازارچه که بزرگترین بازارچه صنایع دستی در شمال کشور است، با طراحی و معماری زیبا و بیش از ۶۰ غرفه ظرفیت ارزشمندی برای عرضه‌ی محصول فعالان صنایع دستی استان محسوب می‌شود.

● زنان بخش اصلی تولید در این عرصه هستند. فرصت خوبی برای ادای احترام به آنان و شنیدن درد دل‌ها و مشکلاتشان بود.

● تنوع، رنگ و زیبایی پوشش‌های آنان نمونه‌ی شایسته‌ای از حجاب و عفاف زنان ایرانی است.

● آق قلا ستاره درخشان هنر صنایع دستی در کشور است.

۳۲۳- تخت سلیمان!

● همراه جناب آقای همتی نماینده‌ی محترم مجلس، فرماندار و مسؤولان شهرستان تکاب از تخت سلیمان بازدید کردم.

● مجموعه‌ی تخت سلیمان در سال ۲۰۰۳ در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده است.

● می‌گویند این منطقه‌ی باستانی در دوره‌های گوناگون مکان زندگی اقوامی مانند مادها، هخامنشیان، اشکانیان، ساسانیان و مغولان بوده است.

- اوج اقتدار تخت سلیمان مربوط به دوران ساسانیان است. تخت سلیمان بزرگ‌ترین مرکز آموزشی، مذهبی، اجتماعی و عبادتگاه ایرانیان در قبل از اسلام بوده است.
- این آتشکده، مهم‌ترین عبادتگاه ایران باستان بوده است. همه شاهان برای تاجگذاری، باید پای پیاده به زیارت این مکان می‌آمدند تا موبد بزرگ، تاجگذاری را انجام دهد. در برخی منابع تاریخی، محل تولد زرتشت را همین منطقه می‌دانند.
- نکته مهم این است که بدانیم زرتشتیان، آتش را نمیپرستیدند، بلکه آتش را قبله‌ی خود میدانستند و معتقد بودند، چون خداوند نورالانور است، پس قبله‌ی ما هم به سوی نور است.
- حکمت در ایران باستان، شناخت نور و حرکت از ظلمت به روشنایی است؛ همان معارفی که در اسلام هم به آن تصریح شده است: الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور...
- حکیم سهروردی، کسی که حکمت اشراق را بنیان نهاد، می‌گوید: «برای ادامه‌ی تحصیل نزد اساتید بزرگ از سهرورد به سمت مراغه حرکت کردم. در مسیر، آتشکده‌ی آذرگُشسپ قرار داشت. از روی کنجکاوی وارد شدم و با اعمال عبادی زرتشتیان از نزدیک آشنا شدم. موبد بزرگ زرتشتیان، مرا با نام کوچکم صدا زد و گفت که تو در آینده، کارهای بزرگی در عالم اندیشه و معرفت انجام می‌دهی و به همین دلیل، حکمت ایران باستان را به تو می‌آموزم. سپس در سه شبانه روز، موبد بزرگ آتشکده، اساس حکمت اشراق و بحث نور و ظلمت و اینکه چگونه نورالانوار که خداوند است، سایر موجودات را اشراق کرده و به

وجود آورده، به من آموخت. در حکمت اشراق، هرچه دارم، به لطف همان سه روز آموزشی است که موبد بزرگ از حکمت ایران باستان به من آموخت.“

● می‌گویند آتشکده‌ای که زمان میلاد پیامبر اسلام (ص) خاموش شد، همین آتشکده است.

● در طول تاریخ، افرادی به طمع یافتن گنجینه‌های احتمالی در کف دریاچه، جان خود را از دست داده‌اند.

● قصه‌ها و افسانه‌های مختلفی در آثار ادبی ایران، در مورد تخت سلیمان وجود دارد.

● دسترسی ویژه به تخت سلیمان یکی از پروژه‌های مهم وزارتخانه است. اعتبارات آن را افزایش خواهیم داد تا سریع‌تر به اتمام برسد. مسیرش دیدنی است.

از وزیر محترم راه خواستم جاده‌ی تکاب به تخت سلیمان را بهسازی کنند، قبول کرد.

۳۲۴- شاهین شهر!

● با آقای حاجی دلگانی نماینده شاهین شهر، مجتمع گردشگری پارتاک را افتتاح کردیم. معماری زیبایی داشت. با تیم طراحی و مهندسی آنجا صحبت کردم. با استعداد بودند.

● آقای محمدی مالک این مجموعه زحمت زیادی کشیده است. مقصد گردشگری و تفریحی خوبی برای مردم و به ویژه مسافران اصفهان فراهم شده است.

۳۲۵- دهکده سلامت!

- دهکده سلامت «محب» مجموعه‌ای ارزشمند از امکانات اقامتی، درمانی، بهداشتی، ورزشی و رفاهی است که در سفرم به استان البرز به بهره‌برداری رسید.
- این ظرفیت جدید در حوزه «گردشگری سلامت» قدم موثری در تقویت گردشگری استان و تبدیل آن از «معبّر» به «مقصد» خواهد بود. طبیعت بیلاقی منطقه نیز قابل توجه است.
- یک مجموعه نسبتاً متروکه‌ی تفریحی را بطور سرزده بازدید کردم و به طرف قرارداد جدید آنجا تذکراتی دادم.
- درخت چنار روستای برغان هم که ثبت ملی شده، بیش از هزارسال قدمت دارد. دیدنی است.

۳۲۶- درختکاری!

- در سفرهای استانی، در کنار حفاظت از میراث فرهنگی برحفظ محیط زیست و گسترش فضای سبز در اماکن گردشگری تاکید می‌کنم. قاعدتاً درخت مثمر بر غیر مثمر ارجحیت دارد.
- شهرداری‌ها باید نهال مناسب رایگان با آموزش مناسب در اختیار مردم قرار دهند.

۳۲۷- مردم، تویسرکان!

- در سفر استانی همدان، در تویسرکان ۲ دیدار مردمی داشتم. هم با نمایندگان اقشار، صنوف و مسئولان محلی دیدار داشتم و هم ارتباط رو در رو با خود مردم.

● مشکلات مردم فراوان است. امکان حل همه مشکل‌ها در این دیدارها میسر نیست ولی با مجوزها و امکانات موجود در اختیار، برخی مساعدت‌ها موجب رضایتمندی آنان می‌شود. مهم ارتباط صمیمی و مستقیم با آنان است که آنها را امیدوار می‌کند. بخش زیادی از مطالبات آنان هم پس از سفر پیگیری می‌شود.

۳۲۸- نرگس!

شهرستان خفر در استان فارس، علاوه بر آثار باستانی، طبیعت زیبا و متفاوتی دارد. گل‌های نرگس در کنار نخل‌های بلند، زیبایی مضاعفی دارد. راه‌های دسترسی از مهمترین معضلات مناطق گردشگری ماست. ● در همین مسیر آرامگاه «جاماسب» حکیم با قدمت ۳۵۰۰ ساله قرار دارد که او را اولین حکیم ایران می‌دانند.

۳۲۹- فسا

● در معیت جناب آقای فیروزآبادی نماینده محترم فسا از حوزه ماموریتی‌مان در این شهرستان بازدید داشتم. چند بنای تاریخی که نیاز به مرمت دارند، بافت تاریخی نویندگان، بازار شهر، موزه فرهنگ فسا کار ارزشمند فرهنگیان و گفتگو با مردم کوچه و بازار. ● فسا شهرستانی با هویت است. مردم ارزش‌های فرهنگی‌شان را خوب می‌شناسند و از آن صیانت می‌کنند. این را از حساسیت فوق‌العاده و کارهای قشنگ‌شان در بافت تاریخی دریافتیم. ● سپردن برخی کارها به خود مردم، اطمینان به آنها و رفع موانع پیش پای آنان همراه با راهنمایی و انتقال تجربه و تزریق روحیه جسارت، خیلی از مشکلات را در محل حل می‌کند.

۳۳۰- غار قوری قلعه!

- در سفر به استان کرمانشاه و شهرستان پاوه، از غار قوری قلعه در ۲۵ کیلومتری شهر روانسر بازدید کردم.
- این غار، بسیار دیدنی است و بزرگ‌ترین غار آبی در خاورمیانه محسوب می‌شود. طول آن ۱۲ کیلومتر است و عمق بعضی از حوضچه‌ها به ۱۴ متر می‌رسد. در زمستان و تابستان دمای آن، ۷ تا ۱۱ درجه ثابت است.
- منطقه‌ی اورامانات، مشترک بین کرمانشاه و کردستان، از مناطق دیدنی است که در فهرست جهانی هم، ثبت شده است.

۳۳۱- شب یلدا!

- عصر آخرین روز پاییز از بافت تاریخی گرگان بازدید کردم.
- حال و هوای یلدا دیدنی بود.
- باهندوانه فروش، ماهی فروش، سیگار فروش، آوازه خوان و دیگران اختلاط کردیم. مردم خیلی خوب اند!
- قیمت هندوانه صدتومن بود. با افتخار کارت دادم.
- گفت صدتومن توش نیست!
- چندتا اسکناس احتیاطی در جیبم بود آبرو را حفظ کرد.
- حساب خرید های قبلی از دستم رفته بود.
- تو بازار که می‌روید حساب جیبتان را داشته باشید.

۳۳۲- تولد گردشگری دریایی!

- گردشگری دریایی ما، با وجود بیش از ۵ هزار کیلومتر ساحل دریاها و جزایر، تقریباً صفر است!

- مهمترین اقدام ما، تقویت زیرساخت‌ها و تشویق سرمایه‌گذاران در این بخش سودآور و مورد علاقه مردم است.
- در گام نخست، سوخت یارانه‌ای، که سال‌ها انتظار آن را می‌کشیدند در دولت تصویب شد؛ این اقدام، جدی‌ترین مشوق برای فعالان این عرصه است.
- با همکاری نمایندگان محترم آبادان و خرمشهر مسائل ارونند را بررسی کرده و در گزارش جامعی که هفته‌ی گذشته در دولت ارائه کردم، طرح پیشنهادی رونق گردشگری ارونند هم مطرح شد.
- اسکله‌های دستگاه‌های دولتی به تدریج برای توسعه‌ی گردشگری دریایی فعال می‌شوند. وزارت نفت در اجرای این اقدام مهم پیشگام شده است؛ از وزیر محترم نفت سپاسگزاری می‌کنم.
- به همه علاقمندان و سرمایه‌گذاران در این حوزه اعلام می‌کنم که آینده‌ی گردشگری دریایی بسیار درخشان است.
- ساخت اسکله، خرید شناور، احداث مجتمع‌های تفریحی و گردشگری ساحلی مورد حمایت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خواهد بود.

۳۳۳ - حواشی سفر به رامسر!

- به علت فشردگی سفر، شرمنده مردم برخی مناطق غرب استان مازندران، از جمله اشکور شدم. اصرار داشتند به آنان قول آینده را بدهم.
- قول دادم ناهار را در اشکور با آنان باشم. به اشتباه ما را دولت تدبیر و امید گفتند! همه چی قاطی شده!

- تویه رستوران ۳ تا دختر خانم گل جشن تولد گرفته بودند. تصادفی به پست آنان خوردیم و در شادی شان شریک شدیم.
- متقاضی پارک ژوراسیک از دایناسور و پرندگان سخنگو می‌گفت. گیر کارش دایناسورهای نظام اداری ناکارآمد بود. راهنمایی شد.

۳۳۴- دستکند!

- از عجایب میراث فرهنگی ایران، وجود دستکندهای هنرمندانه و شگفت‌آوری است که با توجه به ابزار ابتدایی آن زمان‌ها، نشان از دانش، مهارت و هنرمندی نیاکان ما است.
- در جهرم، غار دستکند خرمی از جمله همین یادگاران ارزشمند است.
- لازم بود، از آنجا بازدید کرده و از نزدیک با فعالان میراث منطقه و علاقمندان به این اثر تاریخی گفتگو کنم.
- مدرسه‌ی خان هم مربوط به دوره‌ی صفویه، دیدنی و ارزشمند است. در آنجا تذکراتی به همکارانم دادم.
- دختر بچه‌ها عاشق لواشک و آلوچه هستند. توی مدرسه خان بیشتر می‌چسبه!

۳۳۵- وزیر بهداشت

- تو بازار کرمان به تور دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه کرمان خوردم.
- به برخورد کمیته انضباطی با آنها معترض بودند. با بلندگوی گوشی و حضور جناب دکتر عین‌اللهی وزیر محترم تشکیل جلسه دادیم! قول پیگیری دادند. خیلی خوب بود. گفتگو همیشه مفید است.

۳۳۶- لب کارون

- در سفر دو روزه به خوزستان بخش کوچکی از امکانات بی نظیر گردشگری در ۵ شهر را به همراه نمایندگان محترم مجلس بررسی کردیم.
- دستگاه‌های دولتی و حاکمیتی باید قفل‌ها را باز کنند.
- کارون، اروند و بهمنشیر دریچه‌ی اقتصاد فعال و اشتغال پایدار منطقه است.

برخی قفل‌ها در سفر باز شد اما هنوز راه زیادی در پیش است

۳۳۷- ارومیه

- آذربایجان غربی ویتترین اقوم، ادیان و مذاهب و زندگی مسالمت‌آمیز آنان در طول تاریخ است.
  - دیروز در ارومیه، حرف‌های کشیش عزیزیان از کلیسای مریم مقدس و کشیش اصلانی از کلیسای استپانوس مقدس و همچنین خانم مجنونیانس دختر شهید ارمنی، یک دوره آموزش وحدت و انسجام ملی برای من بود.
- چه مردم خوبی داریم.

۳۳۸- سه قطره خون!

- دیروز با خانم دکتر معصومه پاشایی نماینده محترم مجلس به مرند و جلفا رفتیم. بازدیدهای متنوعی داشتیم که به مرور به آنها می‌پردازم. بزرگوارانه شهدای سوم شهریور ۱۳۲۰ حاضر شدیم و به آنان ادای احترام کردیم.
- شهریور ۱۳۲۰ قوای متجاوز شوروی از شمال و انگلیس از جنوب وارد خاک ایران می‌شوند. پهلوی تسلیم می‌شود و به ارتش دستور

عقب‌نشینی می‌دهد! اما مرز نخجوان و جلفا شاهد هنرنمایی ۳ آتش به اختیار شجاع است که با مقاومت مردانه خود یک شبانه روز دشمن را زمین‌گیر می‌کنند.

● آنان تا آخرین گلوله در کنار پل آهنی می‌جنگند و کاری می‌کنند که پس از شهادت، فرماندهان دشمن به آنان ادای احترام کنند و آنان را به خاک بسپارند. یاشاسین!

● شهید ستوان ملک محمدی و سربازان شهید، محمد راثی هاشمی و عبدالله شهریار شهیدای شهریور ۲۰، در کنار شهدای ۱۶ آذر ۳۲، شهیدان شریعت رضوی، احمد قندچی و مصطفی بزرگ‌نیا، شناسنامه و الگوی «نه شرقی نه غربی» جمهوری اسلامی هستند.»

۳۳۹- حمام کردشت!

● در سفر به جلفا و مرند از حمام تاریخی «کردشت» که مربوط به دوره‌ی صفوی است بازدید کردم.

● این حمام به لحاظ وسعت، معماری و تنوع خدمات آن کم‌نظیر است. به دلیل موقعیت جغرافیایی که قدری دور از دسترس است کمتر مورد بازدید قرار می‌گیرد. خدمات و جاذبه‌های تکمیلی می‌تواند این نقیصه را برطرف کند. لهجه‌های شیرین و صفای مردم آنجا حال ما را عوض کرد.

● قلعه‌ی عباس میرزا از همانجا قابل رویت است. او آدم بزرگی بود. در برهوت آدم حسابی! در قاجار، شجاعانه در مقابل بیگانگان ایستاد. دمش گرم!

۳۴۰- مرند!

● مرند، شهری تاریخی است با مردمانی متدین و خونگرم! همراه با تجمع مردمی از تپه تاریخی یالدور در مرکز شهر بازدید کردم. وضع خوبی نداشت! به ویژه گرد و غباری که در هنگام وزش باد برای آنان ایجاد مزاحمت می‌کند.

● اجازه دادم با سازه‌های سبک، موقت و قابل جابه‌جایی، امکانات خدماتی برای گردشگران ایجاد کنند. خیلی استقبال کردند. با این اقدام منطقه رونق می‌گیرد. به غیر از استفاده گردشگران، محل پرنشاطی برای پاتوق مردم همانجا هم می‌شود.

● از درآمد محل هم می‌توان هزینه‌ی مرمت و کاوش پروژ را تامین کرد. سفرهای استانی و بازدیدهای میدانی امکان حل بسیاری از مشکلات کهنه‌ی مردم را فراهم می‌کند.

۳۴۱- بیرجند!

● دیروز از غرفه‌های صنایع دستی خراسان جنوبی در بیرجند بازدید کردم. همه‌ی آنان در اینستاگرام صفحه دارند و بازاریابی می‌کنند. برخی از آنان را به حضور در شبکه‌های داخلی ترغیب کردم.

● استاندار و نماینده محترم قائن همراهم بودند. مردم آنجا با فرهنگ، خونگرم و پرتلاش‌اند.

۳۴۲- یاس کبود

● دیروز همراه جناب دکتر رضایی نماینده‌ی محترم مجلس به شهرستان‌های جهرم و خفر رفتیم. در روستای فتح‌آباد خفر از ثبت ملی

یادمان «یاس کبود» رونمایی کردیم.

- ۱۵۰ سال است مراسم عرض ارادت به زهرای مرضیه(س) در این روستا سابقه دارد. کوچه‌های غربت مدینه با حوادث مشهور آن مقطع بازسازی شده و دختران نوجوان به خوبی متن تاریخ را روایت می‌کنند. یک مرثیه‌ی کامل با یک دنیا هوشیاری و بصیرت‌افزایی در یک روستا!
- اعطای لوح ثبت ملی، ادای احترام به این مردم ولایت مدار و باوفاست. گوشه‌ایی از عرض ارادت این بچه‌ها تقدیم شما.

۳۴۳- مسجد جامع سندج!

- این مسجد، متعلق به دوره‌ی قاجار است. به همراه استاندار محترم کردستان و دیگر مسئولان پس از بازدید، در آنجا نماز خواندیم. به لحاظ طراحی، معماری، استحکام، کاشی‌کاری و سایر هنرهای سنتی، سازه‌ای بسیار برجسته و ممتاز است.
- کلاً مساجد تاریخی، نقش برجسته‌ای در میراث فرهنگی ملموس دارند. تا به حال از مساجد زیادی بازدید داشته‌ام و در این صفحه، در مورد آن‌ها توضیحاتی داده‌ام. در تلاش هستیم تا مساجد تاریخی‌مان در فهرست میراث جهانی، ثبت شود. مسجد، تقاطع میراث ملموس و ناملموس است.
- اهل سنت و شیعیان، با مسجد به هم پیوند می‌خورند و تاریخ تمدنی و دینی ما را تشکیل می‌دهند. مساجد اهل سنت، بر خلاف اکثر مساجد شیعیان، در طول روز باز است و مردم از خدمات آن‌ها بهره می‌برند.

کلیدواژگان

- ۱ - تودیع و معارفه
بدنه‌ی کارشناسی - بخش خصوصی
۱۹
- ۲ - سفر و نشاط حق همه مردم ایران است.
سفر ارزان - بخش خصوصی - موانع و مشکلات - سفرهای زیارتی - شوق
زندگی - وحدت و همدلی - سازمان‌های مردم نهاد - وحدت - مشهد و
قم، شاه‌چراغ - تصمیم‌گیری‌ها - میدان - گردشگری سلامت - دریایی -
سمت سفر شمال - امامزاده‌ها
۲۱
- ۳ - حیف و میل
نمایندگان - حل و فصل - هماهنگی‌های منطقه‌ای
۲۱
- ۴ - میزبان ارتش
ارتش - توریسم دریایی - سواحل مکران
۲۱
- ۵ - ملاقات مردمی متفاوت!
تجمع - اعتراض
۲۲
- ۶ - گردشگری ماجراجویانه!
ماجراجویی
۲۲
- ۷ - روضه خوانی در جلسه با نمایندگان مجلس
جلسه‌ی ثابت - دماند و فیروزکوه
۲۲

۲۳

۸- حیران!

ساخت و ساز- برج سازی- گردنه ی حیران

۲۳

۹- زنان به یادماندی!

مدافع سلامت-واکسیناسیون

۲۳

۱۰- مردم در کاخ

کاخ موزه نیاوران- خانواده محور

۲۴

۱۱- پاسارگاد

پاسارگاد- کوروش- ذوالقرنین- دو قطبی سازی- حریم آرامگاه

۲۴

۱۲- همکاری با ناجا

پلیس پیشگیری- رفتار پلیس

۲۴

۱۳- گزارش سفر به اردبیل

بازارچه صنایع دستی- امام جمعه اهل تسنن- پایگاه جهانی شیخ صفی
الدین اردبیلی- شهدای جنگ چالدران- آبدرمانی- سرعین

۲۵

۱۴- قزلباش ۱۴۰۰ در حاشیه سفر با اردبیل

حقوق و دستمزد- هنرمندان- چشمه های آب گرم.

- ۱۵ - موزه ی خودرو
موزه های تخصصی - خودرو های تاریخی - پلاک تاریخی - خاندان پهلوی - عشق خودرو
- ۱۶ - گپ و گفت با فعالان گردشگری الکترونیک
فعالان دیجیتالی - خدمات - قانون
- ۱۷ - رفتار شاهان!
سبک زندگی - کاخ سعد آباد - تمدن ایرانی - پیمان های ننگین - نقد شاهان
- ۱۸ - عشق خودرو!
عشق - خودروهای تاریخی - روایت
- ۱۹ - سفر به سمنان
معتادان - نجات بخشی - کاروان سرای عباسی - مردم سمنان - دیوار بلند بتنی
- ۲۰ - منار ۱۰۰۰ ساله!
امامزاده یحیی (ع) - مسجد جامع - صنایع دستی - مسجد تاریخی - خنده
- ۲۱ - بوم گردی!
بوم گردی - خانه - گردشگران - شه میرزاد - چاشم - اماکن تاریخی
- ۲۵
- ۲۶
- ۲۶
- ۲۶
- ۲۷
- ۲۸

۲۸

۲۲ - حال خوب مردم!

کوچه و بازار - ناملموس - شاهنامه فردوسی - ماسک

۲۹

۲۳ - میراث فراموش شده!

نابودی - سوتفاهم - خانه رضاخان - سرهنگ ایرج - عمارت مسعودیه - تهران

۲۹

۲۴ - خلاقیت یعنی ساختار شکنی!

دوران تحول - اندیشه و نگاه - خط قرمز - مدیران خلاق و شجاع - محافظه کارانه

۳۰

۲۵ - تکریم هنر!

گنبد سلطانیه - سید علی غفاری - تعظیم

۳۰

۲۶ - فضای مجازی با ماست!

بازوی توانمند نظارتی - فضای مجازی.

۳۰

۲۷ - زیر میز زدن

زیر میز زدن - حال گردشگری - بیمار - فقه گردشگری

۳۱

۲۸ - سلطانیه

زنجان - گنبد سلطانیه - شاهکار معماری - تعمیر و نگهداری - سید علی غفاری

- ۲۹- قلعه پرتغالی‌ها!
توریسم دریایی-عقب ماندگی- قلعه پرتغالی‌ها- امامقلی خان سردار
بزرگ ایرانی
- ۳۰- دعوی دیدنی!
پروژه‌ها- سامانه قوانین- چنبره ی بروکراسی- گمرک کشور
- ۳۱- حواشی دیدنی سفر به زنجان!
معاون رییس جمهور- موزه خصوصی- مامور- شیرینی- دوقلوها- بازار
زنجان- ثبت ملی- قمه و چاقو- دیزی سنگی
- ۳۲- اصفهان!
کلید واژگان: غنای میراث فرهنگی- بودجه عمرانی- کارگاه- صنایع دستی-
اسفبار- چیپور هندوستان- موانع- فلاورجان و کاشان
- ۳۳- شهای زاینده رود
پیاده روی- هواخوری- زاینده رود- آب- فرهاد مهرداد
- ۳۴- مرثیه صنایع دستی!
بیمه- گرانی مواد اولیه- فقدان بازارچه- فروش- دستمزد- میدان امام
- ۳۵- ای ایران!
اصفهان- پیر پیربکران- فلاورجان- ای ایران

- ۳۵ - ۳۶ - دوستان زرتشتی من!
 زرتشتی - مسلمانان - ایرانی و خارجی - بومگردی - آب انبار یزد - محقق
 فرانسوی - کنیسه
- ۳۶ - ۳۷ - برو!
 عالی - پاپونی - برو - علم ارتباطات - خطای ادراکی - شادی - زندگی
- ۳۶ - ۳۸ - قنات، معجزه‌ای در اعماق زمین!
 قنات - یزد - فهرج - زارچ - مادرچاه - سخت کوشی - پیاده روی - میراث
 یزد
- ۳۷ - ۳۹ - دوستان اصفهانی من!
 میدان امام - ۳ بانو - ساده و صمیمانه - سیاسی - تفاهم - گمشده امروز -
 قطبی سازی - خانواده - امام خمینی
- ۳۸ - ۴۰ - دوستان گردشگر من!
 اسپانیایی - گردشگران - باغ دولت آباد
- ۳۸ - ۴۱ - دوست کلاه مخملی من!
 یزد - ابنیه تاریخی - کلاه مخملی - کافه - رستوران - لوطی - سکانس
- ۳۸ - ۴۲ - سالارا!
 سالار عقیلی - باصفا - پروتکل - چهره ملی - ملت ایران - سفیر

- ۳۹ - ۴۳ - گلابدان بی گلاب!
بوتیک هتل-گلاب-لبو-ریشه-مظاهر سنتی-خوراک-آیین ها
- ۳۹ - ۴۴ - شهر ملی انگشتر!
انگشتر-سنگ های قیمتی-فنون بازاریابی-فروش اینترنتی-قم-شهر
ملی انگشتر
- ۴۰ - ۴۵ - روز تنهایی!
غلام کویتی-مظلومیت-بانوی دو عالم
- ۴۰ - ۴۶ - گردشگری بانوان!
جزیره ی هرمز-دریا گردی-ارزان-خانواده محور
- ۴۰ - ۴۷ - سفراری!
کویر-آسمان پرستاره-رانندگی-خاک و ماسه-یزد-بخش خصوصی-
تسهیلات بانکی-اشتغال جوانان-سafari
- ۴۱ - ۴۸ - شغلم به انگلیسی چی میشه؟!
مرمت کاران-شلغم-بادگیر-انگلیسی
- ۴۱ - ۴۹ - تعظیم به معلولین!
جوان-معلولیت-نقاشی-هنرمند-مادران فرشته اند-گردشگری معلولین

۵۰- گردشگری ویژه معلولین!

تفریح- یزد- موزه ملی ایران- سرویس های عمومی- کارشناسی-
 نابینایان- معلولیت- رئیس جمهور- خودروهای ویژه- راهنمایان ویژه-
 موزه لوور

۵۱- قهوه دالاس!

قم- قهوه دالاس- جوانان- اشکذر- دستمال- بازار- تبلیغات

۵۲- پشمک حاج خلیفه!

حاج خلیفه- صادرات- قطاب پیچی

۵۳- پانزدهمین نمایشگاه بین المللی گردشگری و صنایع وابسته

نمایشگاه - گردشگری- صنایع دستی- شیوع کرونا- کارنامه- غرفه ها-
 استانی- پروتکل های بهداشتی- موسیقی- امیدواری

۵۴- کبوترخانه!

کبوترخانه- ابنیه تاریخی- فضله- فلاورجان- دانش و هنر

۵۵- کارگردان باشخصیت!

فیلم فجر- خاطره- دستخط- عباس کیارستمی- شجاعانه

۵۶- ابهام زدایی از تاریخ!

شهید مطهری- اسلام و مسأله ملیت- خدمات ایرانیان- اسلام- ملیت-

دین- فراملیتی- مسلمین- آتشکده‌ها- کلیساها- کنیسه‌ها- صدر اسلام- جنگ- ایران- حکومت پادشاهان- طبقاتی- عدالتخواهانه- آغوش باز اسلام

۵۷- تفویض اختیار!

پاشنه‌ی آشیل- ناکارآمد- اختاپوس- تصمیم‌گیری- موانع- اعطای مجوز- سامانه- مجوز قانونی- تفویض اختیار- ضابطین اجرایی- تسهیلات گردشگری- مدیریت

۵۸- سرو سیمین!

جشنواره ششم- بی هویتی- صنایع دستی- رشته- مقام- برند سازی- کاربرد سازی- بسته بندی- بازاریابی- جشنواره صنایع دستی- «سرو سیمین»- «دیپلم افتخار»- «رویش دوباره سرو»

۵۹- موقعیت هادی!

«موقعیت مهدی»- جشنواره فیلم فجر- هادی حجازی فر- کارگردان- فیلمنامه نویس- بازیگر- شهید متوسلیان- «ایستاده در غبار»- تجلیل- خوبی- «صنایع دستی»

۶۰- وارونه بافی!

خانم قمر الملوک- هنرمند پیشکسوت- بافته های داری- وارونه بافی

- ۵۱ - ۶۱ - با هتل داران!
جامعه هتل داران - مرکز اقامتی - سفر - بوم گردی - گردشگری - رویه های غلط - ناکارآمد - مالیات - حامل های انرژی - تسهیل مجوزها - غیرمجاز - بیمه - بازسازی و نوسازی
- ۵۱ - ۶۲ - با شرف المکان بالمکین آشنا هستید.
شرف المکین بالمکان - کارشناسان - میراث فرهنگی ناملموس - ملموس - راهنمایان - پیام - پایگاه های میراث فرهنگی - موزه - خدمات و سرویس
- ۵۲ - ۶۳ - روز مهندس مبارک!
منتقد - قلابی - سیاسی - پل - ملات - شاقول - تراز - آداپتور - گوه
- ۵۲ - ۶۴ - موزه آبگینه!
خانه ی قوام السلطنه - شیشه و سفال - بنیاد سینمایی فارابی - دوران کرونا - مرمت - پرچمدار تمدن بشری - هنرهای بدیع - کارشناس اتریشی - هانس هولاین - تهاجم فرهنگی - آقای وکیل باشی
- ۵۳ - ۶۵ - عمار یاسر صحابی بزرگ رسول خدا (ص) و امیر مؤمنان است
عمار - باوفا - کفار قریش - مادر و پدر - شهادت - فداکار - یاران - احد و خندق - پیامبر - جمل و صفین
- ۵۴ - ۶۶ - بلیط فروش!
پایگاه های میراث فرهنگی - احترام به مردم - حسن خلق - بلیط فروش - موزه ها

- ۵۴ - ۶۷ - شرط بندی! استان گلستان - شهرستان گنبد - استادیوم - اسب دوانی - فرماندار - تردید آمیز - غیرقانونی - کورس سرعت - پادرمیانی - اسب و سوارکاری - اسلام - شرط بندی - تیر اندازی
- ۵۵ - ۶۸ - در دفاع از میراث فرهنگی! برج قابوس - ثبت جهانی - زلزله - مرمت
- ۵۶ - ۶۹ - دوتارا! مهارت - نواختن دوتار - گنبد - جوان - اساتید - رقص آیینی - حماسی - نماد
- ۵۶ - ۷۰ - گردشگری سینمایی! لوکیشن - سینما - فیلم - جنگ ستارگان - تونس جزیره آشوراده - فیلم سینمایی شیلات - داود رشیدی - خوجه محمد - مردم ترکمن
- ۵۷ - ۷۱ - هتل رامسر! بنیاد مستضعفان - مرمت - موزه - دیپلماتیک - گرانقیمت
- ۵۷ - ۷۲ - نوروز ۱۴۰۱ سال نو - فالوورها - آیین باستانی - یکتاپرستی - پندارنیک - گفتارنیک - کردارنیک - سونامی سفر

- ۵۸ - اشکورات! ۷۳
توریستی - گیلان - مازندران - رودخانه-آبشار - دره‌های عمیق - محیط‌زیست - سرد و برفی
- ۵۹ - دهکده‌ی ملی سفال! ۷۴
سلیم‌آباد - تنکابن - روستای ملی سفال - خانواده‌ی چهل نفری - خاک و گل - سفال‌سازی - سینه به سینه - فرزندان
- ۵۹ - مصائب گردشگری! ۷۵
گردشگری - سالم - ارزان - غار دانیال - سلمان‌شهر - پارک جنگلی - زباله‌دانی - جنگل‌ها و مراتع - خانواده پرجمعیت - آش رشته
- ۶۰ - سفیر میراث فرهنگی ۷۶
کنسرت - سالار عقیلی - کرمان - هدیه - تار نفیس - استاد ابهری
- ۶۱ - طبقه - شان‌دیز ۷۷
طبقه و شان‌دیز - بینالود
- ۶۱ - زائر! ۷۸
پایانه‌های مسافربری - نوروز - سفر زیارتی - امام رضا (ع) - مشهد مقدس - اتوبوس

۶۲

۷۹ - طالقان

استان البرز - طالقان - جاذبه‌های طبیعی - خانواده‌محور - مسؤولان محلی - گرفتاری - کسب‌وکار - مردم - اجتهاد مدیریت - بروکراسی - آیت‌الله طالقانی - انحراف - چپ و راست - غربزده - شرقزده

۶۳

۸۰ - تاناکورا!

خراسان رضوی - عزیزالله‌آف - مغازه‌داران - مالکان - سرقفلی - تاناکورا - ارزان‌تر - خرید و فروش

۶۴

۸۱ - مخزن!

موزه‌ی ملی ایران - قطعه‌ی تاریخی - مخزن - گنجینه - نمایش عمومی - نفیس

۶۴

۸۲ - میراث ناملموس!

دوبله - شهلا ناظریان - حسین عرفانی - زوج استثنایی - بدون حاشیه - صدایشگویی - درگذشتگان

۶۵

۸۳ - دیدار با هنرمندان صنایع دستی!

نمایشگاه قرآن - صنایع دستی - بازارچه - فروش - ارتباط با مردم

۶۵

۸۴ - تخت جمشید

تخت جمشید - نماینده - رشیدی کوچی - خزان‌های شاهنشاهی - پادگان -

دروازه‌ی ملل - گاوهای بالدار - لاماسو - کتیبه‌ها - هخامنشی - شهر
پارسه - پارادایس - آرمان‌شهر - اهورامزدا - سفرهای استانی

۶۶

۸۵ - مرمت!

ابنیه تاریخی - فرسایش - پوسته شدن - رزین - طاقت فرسا - گرانقیمت -
سرمایه - هویت

۶۷

۸۶ - صبحانه‌ی کاری!

رویداد ۲۰۲۲ ساری - مازندران - ورسک - چاپارخانه - روستای ارفع
ده - مسائل بهداشتی - ارگانیک

۶۷

۸۷ - میراث باستانی

اصحاب رسانه - لایحه - اهداف - وظایف - اختیارات

۶۸

۸۸ - بشقاب سیمین ساری!

افتتاحیه - ساری ۲۰۲۲ - بشقاب سیمین - موزه - کارگران - آجرپزی -
مخازن موزه‌ها - شکارگاه - پادشاه ساسانی - اردشیر دوم - شکار شیر

۶۹

۸۹ - شمس‌العماره!

خیابان - ناصر خسرو - کوچه مروی - شمس‌العماره - کاخ گلستان -
ناصرالدین شاه - پایتخت - دوران صفوی - باغ چنار - گردشگران - راهنمایان

۷۰ - ۹۰ - مصائب حفظ حریم!

سفرهای استانی - میراث فرهنگی - حریم - قوانین میراث - اجتهاد
شخصی - مرز حرائم - حد و مرز - اجازه - ساخت و ساز

۷۰ - ۹۱ - کمپرباز!

کمپرباز - خلاقیت - موتورسواران - کمپ - ضدافسردگی - کانون
جهانگردی و اتومبیلرانی

۷۱ - ۹۲ - نشست خبری

وحدت - انسجام ملی - مدنیت - یکتاپرستی - ناملموس - دوقطبی -
مغرضانه - موزه - نمایشگاه - نظام مسائل - مشورت نخبگان - اندیشه‌ورزی -
سطحی‌نگری - تولید محتوای غنی - ملت مولد - آپلود - دانلود - حفاری -
مرمت - روباتیک - نانو - متاورس - دانش‌بنیان - نیروی انتظامی - اوقاف
- بنیاد مسکن - چاه - پاسارگاد - موتور برقی - استحصال آب

۷۲ - ۹۳ - همکار ما خانم شرلی

کلیسا - تادئوس مقدس - قره کلیسا - چالدران - استپانوس - رهبانی - آرامنه
ایران - ثبت جهانی - دوره‌ی مسیحیت - حضرت مسیح (ع) - تبلیغ - خانم
شرلی آودیان - مرمت و نگهداری - ایران‌هراسی

۷۳ - ۹۴ - هزینه حفظ حریم!

حفظ حرائم - خط قرمز - چاره‌جویی - مدبرانه - قوانین - مقررات

۷۴ - بازار تبریز

بازار تبریز- ثبت جهانی- تأمین گرمایش- زمستان- رنج- کپسول گاز- حجره- فناوری‌های جدید- حسگر- بازرگانان- مجوز انشعاب گاز

۷۵ - مردم!

آذر شهر و اسکو- رفتار با مردم- آموزش- رسیدگی- دستمزد پایین- اشتغال- مسکن- هزینه درمان- آقا اجازه

۷۶ - مردم ۲

تپه‌ی تاریخی- کلار- کلاردشت- تملک زمین‌ها- جنگل- مراتع

۷۶ - گردشگری کشاورزی!

گردشگری کشاورزی- چهارمحال و بختیاری- تالاب- گندمان- چغاخور

۷۷ - برق تالاب!

تالاب گندمان- چغاخور- بروجن- روشنائی- برق- وزیر نیرو- اعتبارات

۷۷ - حفاری!

حفاری- استخراج اشیاء- دفینه‌های تاریخی- مجوز- شجاعت- رضایت کارکنان- جهاد تبیین- افکار عمومی- مردمی بودن- مدیریت جهادی- اجتهاد مدیریتی- اصحاب قدرت و ثروت- ماندگار- الگوساز-

دانش آموزی - دانشجویی - تفاهم نامه - اوقاف - فراجا - کمیته امداد - بنیاد مسکن

۱۰۱ - پل خواجه ۷۹

اصفهان - پل - زاینده رود - فرونشست زمین - پژوهشگاه - فنی - خشکی زاینده رود - پهلوانان پیشکسوت - ستون - پل - آواز - آیین پهلوانی و زورخانه‌ای

۱۰۲ - بزرگان صنایع دستی! ۷۹

نشست صمیمی - هنرمندان - صنایع دستی - حضور بزرگان عهدیست - جانان

۱۰۳ - شیره کش خونه! ۸۰

هتل - شیره کش خونه - غرض ورزی رسانه ای - احترام به مخاطب

۱۰۴ - خوزستان ما! ۸۰

خوزستان - شوشتر - آبادان - خرمشهر - مسجد سلیمان - شادگان - کارون - اروند - بهمنشیر - تالاب - عراق و ایران - نظامی و دولتی - اسکله - وزیر نفت - ساحل اروند - آبادان، کویت - آبادان، بصره - خاکریز - ساحل - بیکاری - نارضایتی - جوانان - گاو میش - شیرجه - زندگی - تباه

۱۰۵ - سازه های آبی شوستر! ۸۱

شبکه های آبرسانی - شوستر - سازه های آبی - پل ها - آبشارها -

آسیاب‌ها- بندها- تونل‌های بزرگ- دوران هخامنشیان- آب - دوران‌های کهن - شاهکارهای مهندسی- نظام آبی تاریخی شوشتر- فهرست جهانی یونسکو-فرسایش و رانش زمین

۸۲

۱۰۶- دهقان فداکار!

مدیریت داشته‌ها- مهارت- تکنیک کاربردی- ریزعلی خواجه‌جوی-دهقان فداکار-مدیر موفق- فانوس و پیراهن

۸۳

۱۰۷- جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان- رایزنی فرهنگی- نظام مسائل- گردشگر- مشهد مقدس- سفارت- جمهوری اسلامی ایران

۸۴

۱۰۸- هتل ۲۶۰ متری!

اصفهان - هتل کاربات- معماری زیبا- هتل ۵ ستاره- کارنامه ی خوب اصفهانی

۸۴

۱۰۹- بز نیم بیرون

استارتاپ‌ها- شرکت‌های خلاق- پلتفرم - بز نیم بیرون- رتبه جهانی- رگولاتوری- رشد نامتوازن- اقتصاد و اشتغال- برنامه ی سفر- زیرساخت- ریل‌گذاری- امکانات- فضای مجازی- توسعه ی - اشتغال پایدار

۸۵

۱۱۰- چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی

چهره‌های ماندگار میراث فرهنگی- احترام - بزرگان

- ۱۱۱ - شیرین شیرین!
کرمانشاه - بیستون - کنگاور - شیرین و شیرین
- ۱۱۲ - بوتیک هتل!
خدمات کیفی - هتل بوتیک - اصفهان - هتل هنر
- ۱۱۳ - بیستون!
کرمانشاه - هرسین - بیستون - صحنه - کنگاور - مطالبات مردم -
کهن راهی - فلات ایران - بین النهرین - دژ - نیایشگاه - دوران مادها -
داریوش هخامنشی - شهر پارتی - دوران ساسانی - کاروانسرای صفوی -
شهر سلطانیه - تمدن اسلامی - شیرین، فرهاد
- ۱۱۴ - همسایه های بیستون!
کلیدواژگان: جنگ تحمیلی - حاشیه ی بیستون - واحد مسکونی - شهرک
الزهر - بودجه - خرید و تملک - فرسودگی - مشکل - کشور
- ۱۱۵ - پل معلق مشکین شهر!
مشکین شهر - پل معلق - جاذبه های طبیعت گردی - سرمایه گذاران -
تفریح و سرگرمی - تسهیلات - مردم - شادی، استراحت
- ۱۱۶ - جانونی!
موزه ی مشکین شهر - گاو صندوق - جعبه پلاستیکی - پنبه ضربه گیر -
جانونی - دستمایه طنز

- ۹۰ - گنج نامه
همدان - تویسرکان - گنجنامه - داریوش - خشایار - نشاط - جامعه - مهربان
- ۹۱ - مصائب تملک!
خانه های تاریخی - تخریب - ساخت و ساز - صاحبان قانونی - رحمت الله بیات - استادکار معروف - منبت - تویسرکان - سهم الارث قانونی
- ۹۱ - خوان وفا!
پیرغلامان - اردبیل - سلیم موذن زاده - زینب، زینب - میراث معنوی - رزمندگان - مدافع حرم - مادران شهدا - شهید یوسفی - شیر زنان - همدان
- ۹۲ - قزوین!
سمن ها - قزوین - کلکسیون - گردشگری - صنایع دستی - مقصد - الموت - شاقول
- ۹۲ - کافی شاپ گردی!
مجتمع های رفاهی بین راهی - صدور مجوزها - ارتقای کیفیت - مردم - نظام مسائل
- ۹۳ - شاقول!
شاقول - خشت اول - دیوار - ثریا - تعارضات توسعه شهری - بافت تاریخی قزوین

۱۲۳ - سیصد! ۹۳

رای اعتماد- پایگاه‌های تاریخی- کنسرت‌های بزرگ و موفق- سالار عقیلی- کرمان و یزد- نمایش سی‌صد- کاخ‌موزه‌ی سعدآباد- نمایش خلاقانه- حکیم ابوالقاسم فردوسی- شاعر- دلیل سفر

۱۲۴ - چای عمو حسن! ۹۴

اردبیل- خلخال- گیوی- به- چای- پل معلق هیر- پل هوایی- دوچرخه هوایی- سرگرمی- رونق اقتصادی- اشتغال- تسهیلات بانکی

۱۲۵ - به نام خدایی که شادی را آفرید! ۹۵

کتیبه- گنج‌نامه همدان- داریوش- خشایارشا- وصف اهورا مزدا- لاکچری- توده مردم- اعیان و اشراف

۱۲۶ - فرصت زندگی! ۹۵

اسالم، خلخال- آب و هوایی- اکوتوریسم- کانون جهانگردی و اتومبیلرانی- پلاک تردد- پلیس راهور- فرهنگ ملت ایران- فرصت زندگی

۱۲۷ - بزرگان دوبله! ۹۶

صداپیشگی- منوچهر اسماعیلی- صدای ماندگار- محمدرسول الله- پایپون- مادر- ناخدا خورشید- هزارستان- رهبری- فیلم‌های خارجی- دوبله

۱۲۸ - معماری! ۹۶

انقلاب- پیشرفت- بی‌هویتی- معماری- معماری داخلی- نمای بناها-

معماری محوطه‌ها- معماری شهری- سوداگران- ساخت و ساز- معماری
بومی - یکسان سازی- نخبگان

۹۷ ۱۲۹- حاشیه‌های بیستون!
حاشیه- کتاب- فضای مجازی

۹۷ ۱۳۰- ری!
ری- شناسنامه‌ی تهران- غفلت تاریخی- شیخ صدوق- علی اکبر
دهخدا- غلامرضا تختی- رجبعلی خیاط-
رحیم مؤذن زاده- محیط طباطبایی- برج طغرل- تپه میل- چشمه علی-
بازارچه‌ی صنایع دستی- آیت الله قاضی عسگر- یزدی‌خواه- سیدالکریم
عبدالعظیم حسنی

۹۸ ۱۳۱- حواشی سفر!
صفحات مجازی- اخبار رسمی- قرائت غیر رسمی

۹۹ ۱۳۲- خوش بینی!
هفته‌ی دولت- رسانه- روزنامه‌های فرهیختگان- شرق- آتش به اختیار-
آتش به فرمان- جمال- جلال- کبری- صغری- اصول پزشکی- فنی-
حوزه‌های اجتماعی- حریم شخصی- شاقول- نگاه امنیتی- حکمرانی

۱۰۰ ۱۳۳- شرق!
روزنامه شرق- خوانش فرامتنی- مطبوعات- روزنامه‌های اصلاح طلب-

دو قطبی- ایران باستان و ایران پس از اسلام- رژیم پهلوی- میدان توپخانه- ساختمان مهم بلدیة - تلگرافخانه- رضاخان - کاخ گلستان- قله توچال- نظام مسائل- گردشگری دریایی- سوخت شناورهای تفریحی

۱۳۴ - کشتی با چوخه!

۱۰۱ اسفراین- کشتی با چوخه- فیفا و فیلا- چشمه‌ی زینل خان- آموزش- آداب پهلوانی- کشورهای اروپایی- کشتن حیوانات- خانواده‌محور

۱۳۵ - سیاه چادر!

۱۰۱ عشایر- اقتصاد کشور- اسفراین - سیاه چادر- نان محلی - دوغ تازه- یکرنگی و صداقت

۱۳۶ - حاشیه‌های شرق!

۱۰۲ روزنامه شرق- اصلاح طلب- اصلاحات- رسانه های مکتوب- داربست- سینما- حرفه ای و منصفانه

۱۳۷ - فاطمه بیگم!

۱۰۲ مقبره ایوب - آب گرم درمانی - خدمات رفاهی و بهداشتی - سرمایه گذاران- گردشگران - زائران- بجنورد- آب گرم - خراسان شمالی-زائر امام رضا(ع)

۱۳۸ - با اربعین!

۱۰۳ اربعین حسینی - سلیم موذن زاده- زینب زینب - میراث فرهنگی ایرانیان

- ۱۰۳ - شیر! ۱۳۹
ارم سبز- باغ وحش- شیر آفریقایی- فنس- هلاکت- قدرت تخریب
- ۱۰۴ - بام‌های طلایی خور! ۱۴۰
نیشابور- خور- باغ- بام‌های طلایی- قرائت رسمی - قرائت عرفی
- ۱۰۴ - سبزوار ۱۴۱
سبزوار- کاروانسرا- زعفرانیه- یخدان تاریخی- بخش خصوصی- زمستان- معماری- تکنولوژی- تاریخ
- ۱۰۵ - دهه‌ی هشتادی‌ها! ۱۴۲
دهه‌ی هشتادی- میراث فرهنگی- روایت- حاج ملاهادی سبزواری
- ۱۰۵ - خانوم بزرگ‌ها! ۱۴۳
تحریم اتحادیه اروپا- تحریم کانادا- خانوم بزرگ- فرهنگ ناملموس- نطنز- قمصر- ایبانه- بادرود- آقا علی عباس
- ۱۰۶ - آقا علی عباس! ۱۴۴
آقا علی عباس- شاهزاده محمد- گردشگری زیارتی- زائران
- ۱۰۶ - دهه نودی‌ها! ۱۴۵
بادرود- میراث فرهنگی- اختلافات- سازمان اوقاف- سرمایه‌گذاران

- ۱۰۶ - ۱۴۶ - طعم فرانسوی!
ایران- ایرانیان- فرانسه- بادرود- همسر ایرانی- سرمایه گذاری- ایران
هراسی
- ۱۰۷ - ۱۴۷ - خانه سرهنگ!
بادرود- نوشیدنی های سنتی- سرهنگ- عمارت
- ۱۰۷ - ۱۴۸ - باغ شازده!
کرمان - زیارت- مقبره- سردار دلها- باغ بیرم آباد- پارک آبی-
عمارت هنرمند- باغ شازده ماهان- بام کرمان- کاروانسرای وکیل- بازار
سنتی- حمام- موزه سیم و زر- باغ ایرانی- میراث جهانی- یونسکو-
گردشگران اروپایی- عکس یادگاری- فعالان رسانه ای
- ۱۰۸ - ۱۴۹ - بازار کرمان!
بازار کرمان- مرمت- گشت و گذار
- ۱۰۸ - ۱۵۰ - با ارامنه خوبمان!
- کلیسای سرکیس مقدس- خیابان کریم خان زند- ثبت ملی- بنا-
مارکار سرکیسیان - خلیفه گری ارامنه تهران- تهران- آرا شاوردیان-
روبرت بگلریان = اسقف سرکیسیان- مسیح (ع)
- ۱۰۹ - ۱۵۱ - دانشگاه شریف
دانشجویان - دانشگاه شریف - پرسش و پاسخ - شعار - ساختار شکنانه

۱۱۰ - ۱۵۲ - دوره های معماری!

معماری باستان- معماری معاصر- ظهور اسلام- سبک زندگی- پیروزی انقلاب اسلامی- گام دوم انقلاب اسلامی

۱۱۰ - ۱۵۳ - گردشگری ورزشی

والیبال ساحلی- بندرعباس- تورنمنت- کشتی سازی- سرمایه گذاری- مسابقات ورزشی- گردشگری داخلی- رونق اقتصادی- هیجانان- جوانان- همگرایی

۱۱۱ - ۱۵۴ - هرمزگان!

گردشگری دریایی- اقتصاد دریامحور- سواحل- سوخت یارانه ای- شناورهای تفریحی- کشتی سازی- گردشگری پیشرفت- بسیج دانشجویی

۱۱۲ - ۱۵۵ - با شریفی ها!

دانشگاه- گفتگو- دانشجویان- انجمن اسلامی دانشجویان- دانشگاه صنعتی شریف- مسؤولان امنیتی- تسخیر لانه جاسوسی- نخبگان- اصلاحات

۱۱۳ - ۱۵۶ - جلال مقامی!

جلال مقامی- صداپیشگی- دوبلور- هنرمندان- دیدنی ها

۱۱۳ - ۱۵۷ - لنگرود!

گیلان- گردشگری- لنگرود- شلمان- چاف و چمنخاله- طبیعت- سرمایه گذاری- ساحل- مشوق

۱۵۸ - به نام خداوند رنگین کمان!
محیط زیست- زباله- جاده ها- رودخانه ها- سوداگران- دلان
- اصحاب قدرت و ثروت- شالیزار- جنگل- مراتع- رنگین کمان-
اسماعیل دولابی- خجالت- گناه

۱۵۹ - طاق کسری!
کشورهای دارای تمدن کهن- بغداد- مدائن و طاق کسری- اثر تاریخی-
شاهکار- هنر و معماری- خشت و مصالح- پادشاه ساسانی- عمارت
- طرف عراقی- پایداری- حفاظت- سازه ی عظیم- نماد تمدنی- عبرت
آموزی- طاق کسری- پادشاهان- سلمان فارسی- پیامبر

۱۶۰ - نشست بغداد
هویت و اصالت- تاریخی و باستانی- اموال فرهنگی- قاجاق- استرداد-
غارت- مسروقه- غیرقانونی- مالکیت- کنوانسیون- میراث فرهنگی-
همبستگی ملت ها- تمدن های کهن- صلح- جنگ- همزیستی-
تروریسم اقتصادی- تحریم- نژادپرستی

۱۶۱ - رستم داستان ما!
رستم قاسمی- مجاهدت- خدمت- خودکار- شخصیت صمیمی-
پروتکل- موسیقی- شیرین شیرینه- سید جلال محمدیان

۱۶۲ - حمام چهار فصل!
حمام- چهار فصل- اراک- دوره ی قاجار- همت حاج محمدابراهیم
خوانساری- خیرین- نیکوکار- رستم- سهراب- شاهنامه

۱۱۹

۱۶۳ - امیر کبیر!

امیر کبیر - هزاوه - عرصه ی سازندگی - شجاعت - ساختارهای پوسیده - تحول - اراک

۱۲۰

۱۶۴ - تفت!

مید و تفت - کوچه باغ - علی نقی خان - مسجد - بقعه - حسینیه - آب انبار - بازار - مدرسه - گنجینه - ساخت و ساز - چای - هیزم

۱۲۰

۱۶۵ - مید!

اقامتگاه سستی - چشم انداز - کویر - ساختمان - میراث کشاورزی - کویر یزد - صنایع دستی - کودکان - زیلوی مید - ثبت جهانی - سفال مید - ثبت ملی - بسته بندی - آموزش

۱۲۱

۱۶۶ - خمین

خمین - امام (ره) - بیت - جماران - حسینیه - وزارت خارجه - خمین

۱۲۲

۱۶۷ - فلک الافلاک!

قلعه فلک الافلاک - دوره ی ساسانی - نیروهای مسلح - ثبت جهانی - ۹ دی - ملایر - سامن - نهاوند - بروجرد - خرم آباد

۱۲۳

۱۶۸ - دایه، دایه، وقت جنگه!

استاد میرزاوند - دایه دایه وقت جنگه - چادر عشایر - گردشگری عشایر

- ۱۶۹ - شهر زیر زمینی سامن
شهر زیرزمینی - سامن - همدان - شهر دستکند - اشکانی
- ۱۷۰ - تله کابین!
دماوند و فیروزکوه - مجموعه تفریحی - سیب لند - هوای پاک - تهران
آلوده - خانواده
- ۱۷۱ - هزاوه!
هزاوه - زادگاه امیر کبیر - بوم گردی - اقامت - گوسفند - ذبح - بازپروری -
کارنامه
- ۱۷۲ - پاریس!
پاریس - مینی ورلد - گردشگری - ملایر - بازار
- ۱۷۳ - فاطمه (س) یاور احمد!
شیخ محمود شبستری - عارف و شاعر نامدار - گلشن راز - حضرت
فاطمه (س)
- ۱۷۴ - بازار خوی!
خوی - فرش - برند - بازار - مرمت و بازسازی - موزه ی فرش - قیمت
- ۱۷۵ - خانم های قوچانی!
نمایشگاه - هنرمن - خانم های قوچانی - هم زیستی - قوم کرد - ترک -
خراسان - وحدت اقوام

۱۲۷

۱۷۶ - تاج!

خزانه- جواهرات ملی- سلطنتی- دوره قاجار- پهلوی- سبک زندگی- رفتار شاهان- عبرت انگیز- ثروت ملی- انقلاب- بانک مرکزی

۱۲۷

۱۷۷ - داراب (۱)

داراب- بنای تاریخی- مسجد سنگی- آتشکده- کوه سنگی- تحسین برانگیز- مقبره ی مقدس- دحیه کلبی- امام حسن مجتبی (ع)- اوقاف- چشمه گلابی- چشمه های پرآب- بخش خصوصی- اعطای تسهیلات

۱۲۸

۱۷۸ - داراب (۲)

مسجد جامع- داراب- مناره- سرویس های بهداشتی- انقلاب- شهرقلعه ای مدور- ایالت پارس- دیوار خندق- سلمان فارسی- شهر قلعه- دارابگرد

۱۲۹

۱۷۹ - فسا

فسا- بافت تاریخی- نویندگان- بازار شهر- موزه فرهنگ- صیانت

۱۲۹

۱۸۰ - ایران کوچک!

نمایشگاه بین المللی- گردشگری- صنایع دستی- خرده فرهنگ ها- شادی و امید

۱۳۰

۱۸۱ - ایران کوچک (۲)

نمایشگاه گردشگری- راهپیمایی ۲۲ بهمن- همگرایی مردم

- ۱۳۰ - ۱۸۲ - ایران کوچک (۳)
میراث فرهنگی - ناملموس - تمدن - هویت - شهید مطهری
- ۱۳۰ - ۱۸۳ - بلقیس!
اسفراین - ارگ بلقیس - خراسان شمالی - نارین قلعه - ارگ بم - بنای گلی
- ۱۳۱ - ۱۸۴ - بافت تاریخی شیراز!
بافت تاریخی - شیراز - توریست‌های خارجی - تسویه حساب‌های سیاسی
- ۱۳۲ - ۱۸۵ - سرو سیمین!
جشنواره‌ی هنرهای سنتی - صنایع دستی - فجر - شورای جهانی صنایع دستی - سرو سیمین - برج میلاد
- ۱۳۲ - ۱۸۶ - سیم کارت!
ارتباطات بین‌المللی - صنعت توریسم - سکوهای جهانی - گردشگر اروپایی - پیام‌رسانی - موسیقی‌های محلی - تعرفه‌ی گاز و برق - تأسیسات گردشگری
- ۱۳۳ - ۱۸۷ - بوشهر!
استان بوشهر - محصولات آرایشی و بهداشتی - بازارچه صنایع دستی - قلعه سفید دشتستان - کاروانسرای دالکیبازدید - شهر دالکی - کاروانسرای مشیرالملک - شهید فخری - شهید سلامت - برازجان - سازمان اوقاف - دوره قاجار - محله کوتی

۱۸۸ - بوشهر (۲) ۱۳۴

قربانی کردن - گوسفند - افتتاح پروژه - لوازم آرایشی - ارزاتر -
گردشگری ماجراجویانه - چتر نجات - پرنده

۱۸۹ - اسد آباد! ۱۳۵

سیدجمال الدین اسدآبادی - علمی و دانشگاهی - اصلاح طلبی - تنزه طلبی -
عافیت طلبی - سازگاری - تحول خواهی - آبرو - احتکار - اصحاب قدرت -
امام خمینی (ره) - جمال پرور

۱۹۰ - نوروز! ۱۳۵

سفر - سفارتخانه های کشور - کاخ نیاوران - سابقه ی نوروز - طبیعت -
یونسکو

۱۹۱ - نوروز مبارک! ۱۳۶

رسانه های اجتماعی - سامانه ی ۰۹۶۲۹ - شکایات - و پیشنهادها

۱۹۲ - غار علیصدر! ۱۳۷

غار علیصدر - امکان توسعه - غارهای آبی

۱۹۳ - الهی بعلی ۱۳۷

شمشیر - جهل و نادانی - فرق عدالت - اشقی الاشقیاء - سوره شمس -
شتر - نهج البلاغه - شهید مطهری - تفسیر - سوره شمس - قوم ثمود -
مارقین - ناکثین - شهادت - امیر مؤمنان - شب های قدر

- ۱۳۸ ۱۹۴ - جوانان!
امام خمینی (ره) - جوانان - گره های ذهنی - شهید مطهری - حسینه ارشاد - امر به معروف - نهی از منکر
- ۱۳۸ ۱۹۵ - گزارش سفرهای نوروزی!
سفر های نوروزی - موزه - پایگاه - مردم - گردشگری - انسجام ملی - رییس جمهور
- ۱۳۹ ۱۹۶ - صنایع دستی اسفراین!
اسفراین - شهر تاریخی بلقیس - جوان - ساز - کشتی سنتی - چوخه
- ۱۳۹ ۱۹۷ - موزه متروپولیتن - نیویورک!
باستان شناسان - کارشناسان - استعمارگرانه - راوی موزه - جن گیر
- ۱۴۰ ۱۹۸ - جن گیر!
جهت گیری - مغرضانه - سینما سانترال - روح شیطانی - کاوش های باستانی - کشیش فداکار - آزادی شیطان - اشیای تاریخی - موسیقی - میزانشن - دلهره آور - طالع نحس
- ۱۴۰ ۱۹۹ - عشایر شاهسون!
بیلاق و قشلاق - رویداد اردبیل ۲۰۲۳ - کشورهای عضو اکو - پارس آباد - گردشگری - یکسان سازی

۱۴۱

۲۰۰ - اتوبوس!

اتوبوس - اردیبهیل ۲۰۲۳ - شاهسون - دشت مغان - موسیقی - لیلا دروا
کن مویوم - فیلم سینمایی - یدالله صمدی - هادی اسلامی - کیومرث
پوراحمد - خسرو شکیبایی - رسانه ملی

۱۴۲

۲۰۱ - حکیم مطهر!

شهید مطهری - اکبر گنجی - شهید راه نقد - همسر - نقد مردانه - تقطیع -
تحریف - فساد - خواص - عوام - مصلح - حکیم - کتاب - مادیرگرای -
علل گرایش - بدحجابی - مطهری - مسأله‌یابی - فقدان دانش - سواد
انباشته - مطهری‌شناسی - دانشگاه

۱۴۳

۲۰۲ - گردشگری ورزشی ۲

قله ی سبلان - اردیبهیل ۲۰۲۳ - مشکین شهر - چشمه های آبگرم -
قوتورسوئی - گردشگری ورزشی

۱۴۴

۲۰۳ - بومگردی بلقیس!

شاهین دژ - تکاب - میاندوآب - تخت سلیمان - ثبت جهانی - بومگردی
بلقیس - خانم آقاجانی - نان - محلی - تنور

۱۴۴

۲۰۴ - تخت سلیمان!

تکاب - تخت سلیمان - یونسکو - منطقه‌ی باستانی - مادها - هخامنشیان -
اشکانیان - ساسانیان - مغولان - تخت سلیمان

آتشکده- تاجگذاری- زرتشتیان- قبله- حکیم سهروردی- حکمت اشراق-
مراغه- آذرگُشسپ- ایران باستان- قصه‌ها و افسانه‌ها- جاده‌ی تکاب

۲۰۵- یاسوج ۱۴۶

کهکیلویه و بوییر احمد- رودخانه- آبشار- چشمه- دامنه‌ی دنا-
سی‌سخت- گردشگری طبیعی- سیاه‌چادر

۲۰۶- دهدشت! ۱۴۷

دهدشت- آبشارهای دیدنی- بافت تاریخی- خانه- تملک- چشمه
بلیقیس- قلیان

۲۰۷- میاندوآب! ۱۴۸

میاندوآب- پل تاریخی- میرزانوروز- ساحل- زرینه رود- فضای سبز-
سد نوروزلو- سرمایه‌گذاران- حرکات موزون- رقص سنتی

۲۰۸- گردشگری هیجانی! ۱۴۸

فیروزآباد- تنگه‌ی "هایقر"- خوراک- کوهنوردان- صخره‌نوردان-
چتربازان- ورزشکاران- دره‌های عمیق

۲۰۹- آبشار مارگون! ۱۴۹

آبشار مارگون- محیط زیست- شیش پیر- حسین آباد- بافت تاریخی-
مسجد آبنو

۱۴۹

۲۱۰- زهره ادهمی!

پایگاه حافظیه-خانم زهره ادهمی- مدیران دلسوز- خواستگاری- زوج
پزشک- آرامگاه حافظ- بازداشت- قید وثیقه- تخلفات اداری- دستگاه
قضا- قضات

۱۵۰

۲۱۱- حواشی میراث!

تور گردشگری- مردم- کج سلیقگی

۱۵۱

۲۱۲- زرنند و کوهبنان!

زرنند و کوهبنان- کرمان- شهید یاسر عبدلی- سیستان و بلوچستان-
زهراسدی- چریک پیر- لقب- حاج قاسم= شهر طغرل جرد- بافت
تاریخی- بوم گردی- سوغات محلی

۱۵۲

۲۱۳- اردشیر بابکان!

فیروزآباد- قلعه‌ی دختر- کاخ اردشیر بابکان- آجرچینی- معماری
ساسانی- آل‌بویه- سرویس‌های بهداشتی

۱۵۲

۲۱۴- میانه

تبریز- میانه- زنجان- ابنیه تاریخی- ریزعلی خواجه‌ی- دهقان فداکار-
مدیریت بحران- موسیقی آذری

۱۵۳

۲۱۵- ایل قشقایی!

سمیرم- وردشت- چاپار- سیاه چادر- بافته‌های داری- گلیم- طایفه

- ۲۱۶ - ایل قشقایی (۲)
 ۱۵۴ نظام اداری ناکارآمد - کدخدامنشی - ریش سفیدی - چهره به چهره - مدیر - شجاعت
- ۲۱۷ - چهره های ماندگار (۲)
 ۱۵۴ چهره های ماندگار
- ۲۱۸ - پدری کنیم!
 ۱۵۵ گنج نامه - خشایارشا - احترام - پدر - داریوش شاه - و قروا کبارکم - اخلاق - و رحموا صغارکم
- ۲۱۹ - بزرگان صنایع دستی ۲
 ۱۵۶ روز جهانی - صنایع دستی - سعدالقدمی - شورای جهانی صنایع دستی - تجلیل
- ۲۲۰ - ۱۰۳ سال امانت داری!
 ۱۵۷ اکبر لاری - تاجر - سهراب کیانیان - انجمن زرتشتیان - امانتداری - محدامین - فرهنگ ناملموس
- ۲۲۱ - فریمان!
 ۱۵۷ فریمان - سد تاریخی - ذخیره آب - کارخانه قند - شهید مطهری - افکار مطهری - بن بست های فکری - اشتغال - پرورش - کروکودیل - جاذبه گردشگری

۲۲۲ - آبشار قره سو!

۱۵۸

آبشار قره سو - کلات - سرویس بهداشتی - بین راهی - آسایش و رفاه

۲۲۳ - نوازندگی با چوخه!

۱۵۹

کلات - کشتی با چوخه - آداب - مصادیق پهلوانی - فرهنگ ناملموس - نوازندگی - موسیقی محلی - بوم گردی

۲۲۴ - چک چک!

۱۵۹

یزد - نیایشگاه - چک چک - خرانق - عبادتگاه - منفعت طلبانه - آداب و مناسک - حجاب و عفاف - معماری - پندار نیک - گفتار نیک - کردار نیک

۲۲۵ - نهر مسیح!

۱۶۰

اردکان - عقدا - خرانق - مروست - هرات - مهریز - نهر مسیح - هرات - آب زلال - خدمات زیربنایی - سرمایه گذاران - تسهیلات بانکی - سیاه چادر عشایر - پختن نان - ثبت جهانی - مشک دوغ - صنایع دستی فلزی - چلنگری

۲۲۶ - خداوند الموت!

۱۶۱

الموت - قلعه حسن صباح - قلعه ی لمبسر - دریاچه اوان - رازمیان - معلم کلايه - اسماعیلیان - نبوغ نظامی - گیاهی - دارویی - مقاومت - شفای بیماران - دکتر چوبک - چهره ی ماندگار

۲۲۷ - همایش گردشگری سلامت!

۱۶۲

پزشکی - کادر درمانی - سلامت - کرونا - دفاع مقدس - گردشگری

۲۳۴ - حواشی پاکستان! ۱۶۶

لاهور- کتاب - خرید ارزان- قهوه خانه- شعر- شاعران مشهور- رئیس جمهور پاکستان- نخست وزیر- رسانه- جئو نیوز- جی تی وی- ای آر وای- شبکه ملی پاکستان- رهبر شیعیان- اقبال لاهوری- ایالت پنجاب- باغ وحش- قلعه پادشاهی- فیلم سینمایی- مولاجات- جشنواره انبه

۲۳۵ - اجلاس پاکستان! ۱۶۸

وزاری گردشگری- کشورهای عضو دی - هشت- همتا- خدمات مسافرتی- گفتگو- اقبال لاهوری- اسلام هراسی- مسلمانان- تبعیض نژادی- گردشگری- گردشگری حلال

۲۳۶ - اقبال لاهوری! ۱۶۹

پاکستان- عارف- اقبال لاهوری- استقلال پاکستان- فارسی- دانشگاه سوربن- فلسفه و تمدن ایرانی- اباعبدالله الحسین

۲۳۷ - عبا بافی! ۱۷۰

ناین- سرویس های بهداشتی- اعتبار- معماری خاص- دکه های عبا بافی- کاروانسرای بلاباد- حسینیه و حمام پنجاه- اقامتگاه سنتی- آب انبار

۲۳۸ - مزرعه گردشگری! ۱۷۲

مبارکه- کشاورزی- گلخانه- خاورمیانه- پرورش کیفی

- ۲۴۶ - قلعه‌ی ایرج!
قلعه‌ی خشتی- ساسانی- پیشوا- نظامیان- قاجار- کفن پوشان- ۱۵ خرداد- دستگیری امام
- ۲۴۷ - حواشی پیشوا!
شهر پیشوا- کارگاه صنایع دستی- شیشه گری- صادراتی- چای صلواتی- بازار
- ۲۴۸ - مسجد جامع ورامین!
مسجد- ورامین- قرچک- تپه تاریخی فردیس
- ۲۴۹ - رونالدو!
جلسه‌ی دولت- خبرنگاران- سیمکارت- رونالدو- بله و ایتا
- ۲۵۰ - برنامه‌ی هفتم!
مورد نرخ- تأسیسات گردشگری- نرخ نامه- غنی سازی
- ۲۵۱ - مسجد جامع نائین!
نائین- مسجد- گچ بری- منبر- میخ و فلز- مهندسی- تواضع- حسن خلق- لسان قوم
- ۲۵۲ - الواح آمد!
امریکا- ۳۵۰۶ لوح- دوره‌ی هخامنشی- الواح- تخت جمشید- پهلوی اول- شیکاگو- داریوش اول- خط میخی- زبان عیلامی- زندگی-

پروتکل‌های امنیتی - وزارت امور خارجه - پروژه ی ملی - هویت ملی -
شناسنامه ی ملت

۱۸۱ - ۲۵۳ - جشنواره انبه!

جشنواره - خوراک و کشاورزی - پاکستان - انبه - ترشی - مربا

۱۸۲ - ۲۵۴ - دختر کش!

جیرفت و عنبر آباد - تاسیسات گردشگری - مردم محلی - آبشار - دختر
کش

۱۸۲ - ۲۵۵ - ارگ بم!

بم - ارگ بم - سازه خشتی - داد و ستد - یونسکو - نخلستان - قنوات -
موسیقی - مرحوم بسطامی

۱۸۴ - ۲۵۶ - حواشی افتتاحیه‌ها

پروژه - هتل - اقامتگاه - بوم گردی - افتتاح - اصحاب رسانه - شمس
الملوک - میناب - کمبود منابع

۱۸۴ - ۲۵۷ - جای مردان سیاست بنشانید درخت!

سرمایه‌گذاری - سبز - محیط زیست - سهراب سپهری - کاشت درخت -
ناشنوایان - نفت - نیرو - کشاورزی - تفاهم نامه

۱۸۵ - ۲۵۸ - حیران!

تله کابین - هتل - حیران - منظره

- ۲۵۹ - حیران ۲
گردنهی حیران- آستارا- اردبیل- تله کابین- محیط زیست- اردبیل
۲۰۲۳- فروش نفت
- ۲۶۰ - الحق سلاهی
۱۸۷ هم خوانی - جولیا پطرس - خواننده مسیحی - لبنان - فلسطینی - سید
حسن نصرالله
- ۲۶۱ - معجزه‌ی مرمت!
۱۸۷ استاد محمد فولادی - آتشکده - کنیسه - روحانی - انسجام ملی
- ۲۶۲ - رودکی - تاجیکستان!
۱۸۸ شاعر - مرز ازبکستان - سمرقند - دوشنبه - مقبره - کمال‌الدین مومن‌زاد -
همتای تاجیک
- ۲۶۳ - مسجد امام اعظم
۱۸۸ مسجد - امام اعظم - دوشنبه - تاجیکستان - مشارکت - قطر - نمازگزار -
معماری سنتی - موزه‌ی استقلال
- ۲۶۴ - غار کتله‌خور!
۱۸۹ کردستان - بیجار - به غار - کتله‌خور - زنجان - دالان - دهلیز - ستون - قندیل -
کاوش حیوانات غارنوردان - صخره‌نوردان - زمین‌شناسی - خدابنده

- ۱۹۰ - ۲۶۵ - قهوه خانه - بیجار!
بیجار- قهوه‌خانه-چای داغ- انگشتر- کُردها- معرفت- مهمان‌نوازی
- ۱۹۱ - ۲۶۶ - دیزی سنگی زنجان!
موزه خصوصی- تک خوانی- شیرینی- بازار زنجان- قمه و چاقو- سفره خانه
- ۱۹۱ - ۲۶۷ - جزیره آشوراده!
رییس جمهور- آشوراده- گلستان- محیط بان- فضای مجازی- سلاجقه- فیلم سینمایی- دار و دسته نیویورکی ها
- ۱۹۲ - ۲۶۸ - ایرانیان خارج از کشور!
ایرانیان- خارج از کشور- مرز- هموطنان- راهبرد تاریخی
- ۱۹۲ - ۲۶۹ - بیمه!
بیمه- هنرمندان و فعالان صنایع دستی- راهنمایان- نظام اداری- ناکارآمد- صندوق- بیمه کشاورزان عشایر- تامین اجتماعی- رونق تولید
- ۱۹۳ - ۲۷۰ - میراث داری!
خط قرمز- ابنیه- بافت- محوطه های تاریخی- مطالبات مردم- قنات- گناباد- موزه- بیرجند- مسجد جامع قائن
- ۱۹۳ - ۲۷۱ - جیرفت!
جیرفت- محصولات فرهنگی- مردم- زندگی

۲۷۲ - شیر! ۱۹۴

گردشگری - ارم سبز - سرگرمی - پایتخت - باغ وحش - شیرآفریقایی - آسیب های اجتماعی - قدرت تخریب - هلاکت

۲۷۳ - کروکودیل! ۱۹۴

پرورش کروکودیل - مشهد - سرگرمی - دهان

۲۷۴ - چک چک! ۱۹۵

چک چک - خرانق - شهرت جهانی - مناسک - عبادتگاه - شهید مطهری - حجاب و عفاف - زرتشتیان - نیایشگاه - پندار نیک - گفتار نیک - کردار نیک

۲۷۵ - قرمز و آبی! ۱۹۶

صبحانه ی ایرانی - قرمز و آبی - طرفدار - فوتبال - سریال - قهوه خانه محل - تلویزیون - سیاه و سفید - چای قند پهلوی - پشت شیشه

۲۷۶ - شراب ناب! ۱۹۷

جشنواره - گردشگری - نقطه ی قوت - بدنه ی توانمند - پول سیاه - خمره شراب - پیاله - بد مستی - زوراب - دبیرکل سازمان گردشگری جهانی

۲۷۷ - مازندران ۱۹۸

مازندران - جاذبه های گردشگری - لباس - گویش - موسیقی - آئین های سنتی - کره گیری - تالش - آواز خوانی محلی

- ۱۹۸ - ۲۷۸ - گفتار باز!
فریدون جیرانی - گفتار باز - محله
- ۱۹۹ - ۲۷۹ - شرط بندی!
گلستان - شهرستان گنبد - مسابقات اسب دوانی - شرط بندی - پادرمیانی - استادیوم - سوارکاری - تیراندازی
- ۱۹۹ - ۲۸۰ - به نام خدایی که شادی را آفرید!
گنج نامه - داریوش - خشایار شاه - اهورا مزدا - شادی - لاکچری - کشتی تایتانیک
- ۲۰۰ - ۲۸۱ - سافاری!
کویر - آسمان - ستاره - فرازو نشیب - خاک و ماسه - گردشگری - زیرساخت - تسهیلات بانکی
- ۲۰۱ - ۲۸۲ - پرچم!
۱۲ فروردین - پرچم رنگین کمان - قومیت ها - ادیان - آداب و رسوم - زندگی - جمهوریت - اسلامیت
- ۲۰۱ - ۲۸۳ - افطار گردشگری!
افطار - اصحاب گردشگری - انجمن صنفی - لغویکطرفه رواید - مردم دنیا
- ۲۰۲ - ۲۸۴ - بام های طلایی خور!
نیشابور - خور - شهر ملی آلو - باغ - بام های طلایی - قرائت رسمی - قرائت عرفی

۲۸۵ - آخرین آمار!

ماه رمضان - تعطیلات نوروزی - آمار گردشگران - سفر - اقامتگاه - پایگاه - حافظیه - تخت جمشید - سعدیه - سعدآباد - ارگ کریمخانی - فین - چهلستون - پاسارگاد - عالی قاپو - سازه های آبی شوشتر - ایران هراسی

۲۸۶ - قدرت ترمیم (۱)

مرمت - میراث ملموس و ناملموس - سقوط - تصمیم گیری - حل مسئله

۲۸۷ - دست بوسی!

گنبد سلطانیه - مرمت - استاد علی غفاری - زنجان - بوسه

۲۸۸ - قدرت ترمیم (۲)

محوطه های تاریخی - مرمت - قدرت ترمیم - آسیب شناسی - تولد تمدن ها - مدیریت - تصمیم گیری - توزیع عادلانه ی منابع - سازه های تاریخی - مسجد جامع - سمنان

۲۸۹ - پالنگان!

پالنگان - کردستان - هزار دف - کرد - میراث ناملموس - شادی سالم

۲۹۰ - تیراندازی!

فدراسیون - تیراندازی - دختران - پسران - تمرین - قهرمانان ملی - مسابقات جهانی - المپیک - تک تیرانداز - مستحب - شرط بندی - حلال

- ۲۹۱- عمان !
 ۲۰۶ لیلا نجار- وزیر- عمان حجاب - اعتقادات اسلامی - گردشگر سلامت - گردشگری دریایی
- ۲۹۲- صنایع دستی
 ۲۰۷ کمیسیون فرهنگی - موزه‌ی ملی - جلسه‌ی مشترک - هویت‌بنیان - خانواده‌محور - تسهیل صادرات - بیمه فعالان - قید و شرط
- ۲۹۳- فریمان
 ۲۰۷ سد تاریخی - دوره تیموری - ذخیره آب - کارخانه معروف قند - منزل شهید مطهری - افکار - بن بست - اشتغال - توسعه - مشهد - پرورش کروکودیل
- ۲۹۴- فرخ شهر
 ۲۰۸ هفشجان - روز فرخ شهر - شهر کرد - شادی و سرور - رویداد اجتماعی
- ۲۹۵- بام ایران
 ۲۰۹ شهرکرد - سطح دریا - بام ایران - پل زمانخان - پل هوره - گرداب بن قلعہ چالستر
- ۲۹۶- قلعه‌ی چالستر!
 ۲۱۰ قلعه‌ی چالستر - دوره‌ی قاجار - شهرکرد - قفل - شهرت جهانی - درب خانه کعبه - درد دل مردم - ناهار - ساندویچ

۲۹۷ - تسهیل صادرات!

صنایع دستی - تسهیلات - پیمان‌سپاری ارزی - ارز صادراتی - سامانه نیما

۲۹۸ - خاطره‌ای از رهبری

چهارمحال و بختیاری - رهبری - چای - مشتم

۲۹۹ - ایران باستان!

رییس جمهور - موزه ملی - دوره هخامنشی - پوشش عفیفانه - نظام اداری

۳۰۰ - با رئیس جمهور

بالگرد - جزیره آشوراده - قایق - محیط زیست - سور و سات - زوراب - اینستاگرام - رئیس جمهور - تواضع - اخلاق حسنه - الگو

۳۰۱ - با ریسی!

تاجیکستان - ریسی - آخوند پرکار

۳۰۲ - انتخابات ریاست جمهوری!

نامزد انتخابات - ریاست جمهوری - شورای نگهبان - تنگ‌نظری - تسهیل کسب و کار

۳۰۳ - خانه صنایع دستی!

ابراهیم ریسی - احداث بازارچه - آزاد سازی - صادرات - پیمان‌سپاری ارزی - سامانه‌ی نیما - صنایع دستی - خانه‌های صنایع دستی - فروش محصولات - اشیای تاریخی - پکن

۳۰۴ - ادای احترام به صنایع دستی!

روز جهانی - صنایع دستی - هنرمندان - خانواده محور - پیوند نسلی - دهه هشتادی‌ها - واگرائی نسلی - محمد طه فریدنی - هنرمند خردسال

۳۰۵ - پارک شوگانگ

وزیر فرهنگ و گردشگری چین - نمایشگاه - شکوه ایران باستان - پارک شوگانگ - فضای سبز - دریاچه

۳۰۶ - موزه ملی چین!

موزه ملی چین - پارینه‌سنگی - رئیس‌جمهور چین - گفتگوی تمدن‌ها - ایران و چین - شانگهای

۳۰۷ - یار دوازدهم!

شکوه ایران باستان - اینفلوئنسر - ایران - عاشق - لشکر یک نفره

۳۰۸ - ماموریت چین!

ایران و چین - تمدن جهانی - موزه شانگهای - وزیر بین‌الملل - حزب کمونیست چین - شبکه تلویزیونی - CGTN - شوگانگ - رودخانه «پو» - برج شانگهای - باغ وحش - دیزنی

۳۰۹ - شیرخوار!

باغ وحش چین - بچه شیر - مولوی - درنده - بادیه - خوردنی - غرب تهران - مردم پایتخت - غرش - شیر آفریقایی

- ۳۱۰ - ۱۰۰۰ روز با رئیسی!
افق تحول - کارنامه - هزار روز با رئیسی - نظام مسائل - آموزش -
مدیران - ریل گذاری علمی
- ۳۱۱ - چهره‌های ماندگار ۳
تاریخ نگاری - اصحاب قدرت - صداقت و سلامت - شخصیت برجسته -
مفاخر - میراث فرهنگی - مهندس بهروز وجدانی
- ۳۱۲ - ریشه‌ها!
ریشه‌ها - چهره‌های ماندگار - ریزش رویش‌ها - جوانه
- ۳۱۳ - خوانسار
گردشگری - خوانسار - محیط زیست - باغ
- ۳۱۴ - مسجد جامع گلپایگان!
گلپایگان - مسجد جامع - سلجوقیان - معماری - ایرانی - فتحعلی شاه
قاجار - ابو عمر قزوینی - ثبت جهانی
- ۳۱۵ - تپه‌های تاریخی!
تپه‌های تاریخی - حفاری - غیرمجاز - سوداگران - فنس کشی - تفسیر -
استخوان - اجداد - دولت سیزدهم - اعتبارات
- ۳۱۶ - تابوی کنسرت!
استان فارس - پروژه - کنسرت - علیرضا قربانی - تخت جمشید -
سعدآباد - موزه نیاوران - ریل گذاری

- ۳۱۷ - بازار وکیل!
 ۲۲۴ بازار وکیل - شیراز - کریم خان زند - مرمت - مسجد وکیل -
 مسجد امام - بلیط فروشی - فالوده شیرازی - معافیت - مالیات
- ۳۱۸ - ارگ کریمخان!
 ۲۲۵ استان فارس - ارگ کریمخان - هنرهای سنتی - صنایع دستی - فضای
 آموزشی - سازمان گردشگری جهانی - فیلیپین - کارخانه - ریسباف -
 معرفی - اصفهان
- ۳۱۹ - حواشی شیراز!
 ۲۲۵ کنسرت - انتخابات - کتاب پینوکیو - استاندارد - هنگ درام - نقش رستم -
 والرین - بازار وکیل
- ۳۲۰ - نظام اداری هخامنشیان!
 ۲۲۶ سنگ نبشته - تخت جمشید - دستمزد کارگران - بیمه - نظام اداری
- ۳۲۱ - زیبایی تفاوت‌ها!
 ۲۲۶ جشنواره - اقوام ایرانی - گرگان - آداب و رسوم - گویش
- ۳۲۲ - آق قلا!
 ۲۲۷ بازارچه - صنایع دستی - طراحی - معماری - زنان - تولید - تنوع - حجاب -
 عفاف - هنر

۲۲۷

۳۲۳ - تخت سلیمان!

تکاب - تخت سلیمان - میراث جهانی یونسکو - منطقه‌ی باستانی -
 مدها - هخامنشیان - اشکانیان - ساسانیان - مغولان - عبادتگاه - آتشکده -
 تاجگذاری - آتش - قبله - نورالانور - حکیم - سهروردی - حکمت اشراق -
 مراغه - آذرگشسب - نور و ظلمت - تاریخ - گنجینه - افسانه

۲۲۹

۳۲۴ - شاهین شهر!

مجتمع گردشگری پارتاک - معماری - مهندسی - اصفهان

۲۳۰

۳۲۵ - دهکده سلامت!

دهکده سلامت - استان البرز - گردشگری سلامت - معبر - مقصد -
 طبیعت بیلاقی - درخت چنار - روستای برغان

۲۳۰

۳۲۶ - درختکاری!

میراث فرهنگی - فضای سبز - درخت مثمر - غیرمثمر - شهرداری - نهال

۲۳۰

۳۲۷ - مردم، تویسرکان!

همدان - تویسرکان - نمایندگان اقشار - مسئولان محلی - مشکلات مردم -
 رضایتمندی - مطالبات - سفر

۲۳۱

۳۲۸ - نرگس!

شهرستان خفر - طبیعت زیبا - گل های نرگس - نخل - آرامگاه جاماسب

۲۳۵

۳۳۶ - لب کارون

کارون - خوزستان - قفل - بهمنشیر - دریچه‌ی اقتصاد - اشتغال پایدار

۲۳۵

۳۳۷ - ارومیه

اقوام - ادیان - مذاهب - زندگی مسالمت آمیز - ارومیه - کشیش - کلیسا - شهید ارمنی - وحدت - انسجام ملی

۲۳۵

۳۳۸ - سه قطره خون

مرند - جلفا - شهدا - سوم شهریور - پهلوی - ارتش - نخجوان - آتش به اختیار - مقاومت - دشمن - گلوله - شهدای ۱۶ آذر

۲۳۶

۳۳۹ - حمام کردشت

حمام تاریخی - کردشت - دوره صفوی - قلعه - عباس میرزا - آدم حسابی - قاجار

۲۳۷

۳۴۰ - مرند

مرند - تپه تاریخی - یالدور - گردشگر

۲۳۷

۳۴۱ - بیرجند

صنایع دستی - خراسان جنوبی - بیرجند - بازاریابی - قائن

۲۳۷

۳۴۲ - یاس کبود

جهرم - خفر - ثبت ملی - یادمان - یاس کبود

۲۳۸

۳۴۳- مسجد جامع سنندج

مسجد- قاجار- کردستان- معماری- کاشی کاری- میراث فرهنگی

ملموس- ناملموس- اهل سنت - شیعیان

فہرست ملى

آذربایجان شرقی

۷۴	بازار تبریز
۷۵	مردم
۱۵۲	میله
۲۳۶	حمام کردشت
۲۳۵	سه قطره خون
۲۳۷	مرند

آذربایجان غربی

۷۰	مصائب حفظ حریم!
۷۲	همکار ما خانم شرلی
۱۲۶	بازار خوی
۱۴۴	بومگردی بلقیس
۱۴۴	تخت سلیمان
۱۵۰	حواشی میراث!
۱۴۸	میان دو آب
۲۲۷	تخت سلیمان!
۲۳۵	ارومیه

اردبیل

۲۳	حیران!
۲۴	گزارش سفر به اردبیل
۲۵	قزلباش ۱۴۰۰ در حاشیه سفر با اردبیل

۸۹	پل معلق مشکین شهر
۹۰	جانونی
۹۴	چای عمو حسن
۹۵	فرصت زندگی!
۱۴۰	عشایر شاهسون
۱۴۱	اتوبوس
۱۴۳	گردشگری ورزشی ۲
۱۸۵	حیران
۱۸۶	حیران ۲

اصفهان

۳۳	اصفهان
۳۴	شبهای زاینده رود
۳۴	مرثیه صنایع دستی
۳۵	ای ایران
۳۶	برو
۳۷	دوستان اصفهانی من
۴۵	کبوترخانه
۷۹	پل خواجو
۸۴	هتل ۲۶۰ متری
۷۸	بوتیک هتل
۱۰۶	آقا علی عباس

۱۰۶	دهه نودی‌ها
۱۰۷	خانه سرهنگ
۱۵۳	ایل قشقایی
۱۵۴	ایل قشقایی (۲)
۱۵۶	بزرگان صنایع دستی ۲
۱۷۲	مزرعه گردشگری
۱۷۲	زایاتا!
۱۷۰	عبابافی!
۱۸۰	مسجد جامع نائین
۲۲۱	خوانسار
۲۲۲	مسجد جامع گلپایگان
۲۲۹	شاهین شهر!
	البرز
۶۲	طالقان
۲۳۰	دهکده سلامت!
۳۲۶	طالقان
	ایلام
۲۲	ملاقات مردمی متفاوت
۲۲	گردشگری ماجراجویانه!

بوشهر

- ۱۳۳ بوشهر!
 ۱۳۴ بوشهر (۲)

تهران

- ۲۵ موزه ی خودرو
 ۲۶ رفتار شاهان
 ۲۹ میراث فراموش شده
 ۴۲ گردشگری ویژه معلولین!
 ۵۲ موزه آبگینه
 ۶۴ مخزن!
 ۶۹ شمس العماره!
 ۹۳ سیصد!
 ۹۷ ری!
 ۱۰۳ شیر!
 ۱۰۸ با ارامنه خوبمان!
 ۱۲۳ تله کابین!
 ۱۲۷ تاج!
 ۱۲۹ ایران کوچک!
 ۱۳۰ ایران کوچک (۲)
 ۱۳۰ ایران کوچک (۳)
 ۱۷۷ قلعه‌ی ایرج!

۱۷۸	حواشی پیشوا!
۱۷۸	مسجد جامع ورامین!
۱۹۴	شیر!
۲۲۳	تابوی کنسرت!
	چهارمحال بختیاری
۷۶	گردشگری کشاورزی!
۷۷	برق تالاب!
۲۰۸	فرخ شهر
۲۰۹	بام ایران
۲۱۰	قلعه‌ی چالستر!
۲۱۱	خاطره‌ای از رهبری
	خراسان جنوبی
۱۹۳	میراث داری!
۲۳۷	بیرجند
	خراسان رضوی
۲۰۷	فریمان
۶۱	طرقه - شاندیز
۶۱	زائر!
۶۳	تاناکورا!
۱۰۴	بام‌های طلایی خور!
۱۰۴	سبزوار

۱۰۵	دهه‌ی هشتادی‌ها!
۱۲۶	خانوم‌های قوچانی!
۱۵۷	فریمان!
۱۵۸	آبشار قره سو!
۱۵۹	نوازندگی با چوخه!
۱۶۳	نقاره زنی!
۱۹۴	کروکودیل!
۲۰۲	بام‌های طلایی خور!

خراسان شمالی

۱۰۱	کشتی با چوخه!
۱۰۱	سیاه چادر!
۱۰۲	فاطمه بیگم!
۱۳۰	بلیس!
۱۳۹	صنایع دستی اسفراین!

خوزستان

۸۰	خوزستان ما!
۸۱	سازه‌های آبی شوشتر!
۲۳۳	تولد گردشگری دریایی!
۲۳۶	لب کارون

زنجان

۳۰	تکریم هنر!
۳۱	سلطانیه
۳۲	حواشی دیدنی سفر به زنجان!
۱۸۹	غار کتله خور!
۱۹۱	دیزی سنگی زنجان!
۲۰۴	دست بوسی!

سمنان

۲۶	سفر به سمنان
۲۷	منار ۱۰۰۰ ساله
۲۸	بوم گردی!
۲۸	حال خوب مردم

فارس

۲۴	پاسارگاد
۶۵	تخت جمشید
۶۶	مرمت!
۷۰	کمپرباز!
۱۲۷	داراب (۱)
۱۲۸	داراب (۲)
۱۲۹	فسا

۱۳۱	بافت تاریخی شیراز!
۱۴۸	گردشگری هیجانی!
۱۴۹	آبشار مارگون!
۱۵۲	اردشیر بابکان!
۱۶۳	اردشیر بابکان (۲)
۲۲۴	بازار وکیل!
۲۲۵	ارگ کریمخان!
۲۲۵	حواشی شیراز!
۲۳۲	نرگس!
۲۳۲	فسا ۲
۲۳۵	دستکند!
۲۳۷	یاس کبود

قزوین

۹۲	کافی شاپ گردی!
۹۲	قزوین!
۹۳	شاقول!
۹۸	حواشی سفر!
۱۶۱	خداوند الموت!

قم

۳۹	گلابدان بی گلاب!
۳۹	شهر ملی انگشتر!

کردستان

۱۷۷	اربعینی‌ها!
۱۹۰	قهوه خانه - بیجار!
۲۰۵	پالنگان!
۳۲۷	درختکاری!
۲۳۶	پالنگان!
۲۳۸	مسجد جامع سنندج

کرمان

۱۰۷	باغ شازده!
۱۰۸	بازار کرمان!
۱۵۱	زرند و کوهبنان!
۱۸۲	دختر کش!
۱۸۲	ارگ بم!
۱۹۳	چیرفت!
۲۳۵	وزیر بهداشت

کرمانشاه

۸۶	شیرین شیرین!
۸۷	بیستون!
۸۸	همسایه‌های بیستون!
۹۷	حاشیه‌های بیستون!

۱۷۳	شب‌های پاوه!
۱۷۴	زنان میوان
۱۷۶	زنان میوان (۲)
۱۷۶	بازار جوانرود!
۲۳۳	غار قوری قلعه!

کهکلوپه و بویراحمد

۱۴۶	یاسوج
۱۴۷	دهدشت!

گلستان

۵۴	شرط بندی!
۵۵	در دفاع از میراث فرهنگی!
۵۶	دو تارا!
۵۶	گردشگری سینمایی!
۱۹۱	جزیره آشوراده!
۱۹۹	شرط بندی!
۲۱۳	بارئیس جمهور
۲۲۶	زیبایی تفاوت‌ها!
۲۲۷	آق قلا!
۲۳۳	شب یلدا!

گیلان

- ۵۸ اشکورات!
- ۱۱۳ لنگرود!
- ۱۱۴ به نام خداوند رنگین کمان!

لرستان

- ۱۲۲ فلک الافلاک!
- ۱۲۳ دایه، دایه، وقت جنگله!

مازندران

- ۵۷ هتل رامسر!
- ۵۹ دهکده‌ی ملی سفال!
- ۵۹ مصائب گردشگری!
- ۶۷ صبحانه کاری!
- ۶۸ بشقاب سیمین ساری!
- ۷۶ مردم ۲
- ۱۹۸ مازندران
- ۳۳۴ حواشی سفر به رامسر!

مرکزی

- ۱۱۸ حمام چهار فصل!
- ۱۱۹ امیرکبیر!

- ۱۲۱ خمین
۱۲۴ هزاوه!

هرمزگان

- ۳۱ قلعه پرتقالی‌ها!
۴۰ گردشگری بانوان!
۱۱۰ گردشگری ورزشی
۱۱۱ هرمزگان!

همدان

- ۹۰ گنج‌نامه
۹۱ مصائب تملک!
۱۲۳ شهر زیر زمینی سامن
۱۲۵ پاریس!
۱۳۵ اسد آباد!
۱۳۷ غار علیصدر!
۲۳۱ مردم، تویسرکان!

یزد

- ۳۵ دوستان زرتشتی من!
۳۶ قنات، معجزه ای در اعماق زمین!
۳۸ دوستان گردشگر من!

۳۸	دوست کلاه مخملی من!
۴۰	سافاری!
۴۱	شلغم به انگلیسی چی میشه؟
۴۱	تعظیم به معلولین
۴۳	قهوه دالاس!
۴۴	پشمک حاج خلیفه!
۱۲۰	تفت!
۱۲۰	میبد!
۱۵۹	چک چک!
۱۶۰	نهر مسیح!
۱۹۵	چک چک!
۲۰۰	سافاری!

سایر

۱۹	تودیع و معارفه
۱۹	سفر و نشاط حق همه مردم ایران است.
۲۱	حیف و میل
۲۱	میزبان ارتش
۲۲	روژه خوانی در جلسه با نمایندگان مجلس
۲۳	زنان به یاد ماندنی
۲۳	مردم در کاخ
۲۴	همکاری با ناجا

- ۲۶ گپ و گفت با فعالان گردشگری الکترونیک
- ۲۶ عشق خودرو
- ۲۹ خلاقیت یعنی ساختارشکنی
- ۳۰ فضای مجازی با ماست
- ۳۰ زیر میز زدن
- ۳۲ دعوای دیدنی
- ۳۸ سالار
- ۴۰ روز تنهایی
- ۴۴ پانزدهمین نمایشگاه بین المللی گردشگری و صنایع وابسته
- ۴۶ کارگردان با شخصیت
- ۴۶ ابهام زدایی از تاریخ
- ۴۷ تفویض اختیار
- ۴۸ سروسیمین
- ۵۰ موقعیت هادی
- ۵۰ وارونه بافی
- ۵۱ با هتل داران
- ۵۱ با شرف مکان بالمکین آشنا هستید
- ۵۲ روز مهندس مبارک
- ۵۳ عمار یاسر صحابی بزرگ رسول خدا(ص) و امیر مومنان است
- ۵۴ بلیط فروش
- ۵۷ نوروز ۱۴۰۱
- ۶۰ سفیر میراث فرهنگی

۶۴	میراث ناملموس!
۶۵	دیدار با هنرمندان صنایع دستی!
۶۷	میراث باستانی
۷۱	نشست خبری
۷۳	هزینه حفظ حریم!
۷۷	حفاری!
۷۹	بزرگان صنایع دستی!
۸۰	شیره کش خونه!
۸۲	دهقان فداکار!
۸۴	بزنیم بیرون
۸۵	چهره‌های ماندگار
۹۱	خوان وفا
۹۵	به نام خدایی که شادی را آفرید!
۹۶	بزرگان دوبله!
۹۶	معماری!
۹۹	خوش بینی!
۱۰۰	شرق!
۱۰۲	حاشیه‌های شرق!
۱۰۳	با اربعین!
۱۰۵	خانوم بزرگ‌ها!
۱۰۶	طعم فرانسوی!
۱۰۹	دانشگاه شریف

- ۱۱۰ دوره‌های معماری
- ۱۱۲ باشریفی‌ها
- ۱۱۳ جلال مقامی
- ۱۱۸ رستم داستان ما!
- ۱۲۵ فاطمه (س) یاور احمد!
- ۱۳۲ سروسیمین!
- ۱۳۲ سیم‌کارت!
- ۱۳۵ نوروز!
- ۱۳۶ نوروز مبارک!
- ۱۳۷ الهی بعلی
- ۱۳۸ جوانان!
- ۱۳۸ گزارش سفرهای نوروزی!
- ۱۳۹ موزه متروپولیتن - نیویورک!
- ۱۴۰ جن گیر!
- ۱۴۲ حکیم مطهر!
- ۱۴۹ زهره ادهمی!
- ۱۵۴ چهره‌های ماندگار (۲)
- ۱۵۵ پدری کنیم!
- ۱۵۷ ۱۰۳ سال امانت داری!
- ۱۶۲ همایش گردشگری سلامت!
- ۱۶۴ حسین (ع)، از زبان بیضایی!
- ۱۶۴ رزومه‌سازی!

۱۶۵	تیتروهای انحرافی!
۱۷۳	حرمت پاکیزگی!
۱۷۹	رونالدو!
۱۷۹	برنامه‌ی هفتم
۱۸۰	الواح آمد!
۱۸۴	جای مردان سیاست بنشانید درخت!
۱۸۴	حواشی افتتاحیه‌ها
۱۸۷	الحق سلاحی
۱۸۷	معجزه‌ی مرمت!
۱۹۲	ایرانیان خارج از کشور!
۱۹۲	بیمه!
۱۹۶	قرمز و آبی!
۱۹۷	شراب ناب!
۱۹۸	کفترباز!
۲۰۱	پرچم!
۲۰۱	افطار گردشگری!
۲۰۲	آخرین آمار!
۲۰۳	قدرت ترمیم (۱)
۲۰۴	قدرت ترمیم (۲)
۲۰۵	تیراندازی!
۲۰۶	عمان!
۲۰۷	صنایع دستی

- ۲۱۱ تسهیل صادرات!
- ۲۱۲ ایران باستان!
- ۲۱۳ انتخابات ریاست جمهوری!
- ۲۱۴ خانه صنایع دستی!
- ۲۱۵ ادای احترام به صنایع دستی!
- ۲۲۰ ۱۰۰۰ روز با رئیسی!
- ۲۲۰ چهره‌های ماندگار ۳
- ۲۲۱ ریشه‌ها!
- ۲۲۲ تپه‌های تاریخی!
- ۲۲۶ نظام اداری هخامنشیان!

فهرست بين المللى

آذربایجان

۸۳ جمهوری آذربایجان

پاکستان

۱۶۵ بودای روزه دار!

۱۶۶ حواشی پاکستان!

۱۶۸ اجلاس پاکستان!

۱۶۹ اقبال لاهوری!

۱۸۱ جشنواره انبه!

تاجیکستان

۱۸۸ رودکی - تاجیکستان!

۱۸۸ مسجد امام اعظم

۲۱۳ باریسی!

چین

۲۱۶ پارک شوگانگ

۲۱۶ موزه ملی چین!

۲۱۷ یار دوازدهم!

۲۱۷ مأموریت چین!

۲۱۹ شیرخوار!

عراق

۱۱۵ طاق کسری!

۱۱۶ نشست بغداد